

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2024

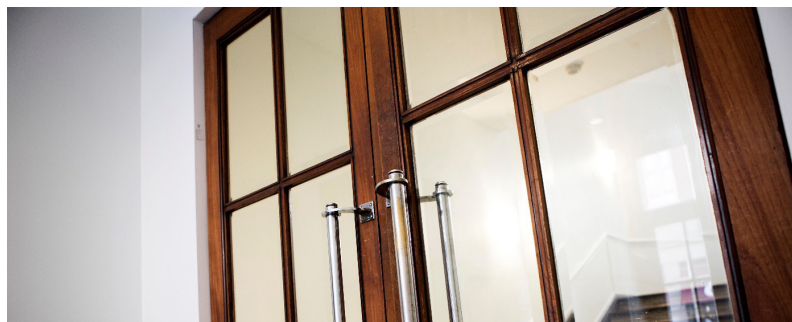
Procesbevillingsnævnets årsberetning 2024

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet
St. Kongensgade 1-3, 2. sal
1264 København K
Telefon 33 12 13 20
Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk
Trykt af Stibo Complete A/S

Fotograf:
Kristian Brasen

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format. Årsberetningerne for årene 2003 til 2024 kan tillige findes på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Indhold

1.	Nævnets virksomhed og opgaver	12
1.1	Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed	13
1.2	Nævnets afdeling for appeltilladelser	15
1.3	Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser	17
1.4	Nævnets afdeling for fri proces	18
1.5	Nævnets sekretariat	19
2.	Sagsbehandling.....	20
2.1	Forberedelse af nævnsbehandlingen	21
2.2	Nævnsbehandling	23
2.2.1	Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appeltilladelser	23
2.2.2	Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger	24
2.3	Underretning og aktindsigt	28
2.4	Sagsproduktion og øvrige opgaver	30
2.4.1	Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	30
2.4.2	Antal afsluttede sager pr. årsværk	31
2.5	Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering	32
2.5.1	Sekretariatets sagsbehandling	33
2.5.2	Kommunikation om sagsskridt og afgørelser	34
2.5.3	Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.	34
2.5.4	Brugerorientering	35
2.6	Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a	36
2.7	Nye regler om appelbegrænsning fra 15. juni 2024	39
2.8	Et privilegium at være medlem af Procesbevillingsnævnet	42
2.9	I Skyggen af Den sorte svane	46
2.10	Flysager – en beretning fra en sagsbehandler	49
3.	Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for appeltilladelser	51
3.1	Generelt	52
3.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2024	53
3.1.2	Sagsbehandlingstiden	60
3.1.3	Anmodning om genoptagelse	61
3.1.4	Anmodning om aktindsigt	61

3.2	Civile sager	62
3.2.1	2. instansbevillinger i civile sager (anke)	62
3.2.2	2. instansbevillinger i civile sager (kære)	64
3.2.3	3. instansbevillinger i civile sager (anke)	67
3.2.4	3. instansbevillinger i civile sager (kære)	70
3.3	Straffesager	72
3.3.1	2. instansbevillinger i straffesager (anke)	72
3.3.2	2. instansbevillinger i straffesager (kære)	74
3.3.3	3. instansbevillinger i straffesager (anke)	74
3.3.4	3. instansbevillinger i straffesager (kære)	76
4.	Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i nævnets afdeling for appeltilladelser	78
4.1	Generelt	79
4.2	Civile sager	80
4.2.1	Procesbevillingsnævnets kompetence	80
4.2.2	Familierelaterede sager	84
4.2.3	Spørgsmål om pligt til at hjemtage et barn fra Roj-lejren	88
4.2.4	Arvesag	90
4.2.5	Nøgenvisitation ved detentionsanbringelse	92
4.2.6	Anerkendelse af arbejdsskade under hjemmearbejde	95
4.2.7	Erhvervsmæssige sager	97
4.2.8	Civile kæresager	101
4.3	Straffesager	102
4.3.1	Terrorsager	102
4.3.2	Corona - dukkesag	107
4.3.3	Sexsomnia	109
4.3.4	Strafrabat ved tilståelse	112
4.3.5	Betydningen af flygtningekonventionens artikel 31	116
4.3.6	Udvisning	118
4.3.7	Prøvelse af udvisning	122
4.3.8	Varetægtsfængsling	126
4.4	Kommunikation	133
5.	Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	134
5.1	Generelt	135
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2024	135
5.1.2	Sagsbehandlingstiden	136
5.1.3	Anmodning om genoptagelse	137
5.1.4	Anmodning om aktindsigt	137
5.2	Familieretsnævnet	138
5.2.1	Indledning	138
5.2.2	Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet	138
5.2.3	Status i familieretsnævnet i 2024	140
5.3	Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i familieretsnævnet	141
5.3.1	Samvær	141
5.3.2	Afvisning af sager efter forældreansvarslovens § 39	145
5.3.3	Midlertidig forældremyndighed mv.	148

5.3.4	Børnebidrag	151
5.3.5	Ægtefællebidrag.....	153
5.3.6	Orienteringsretten.....	154
5.3.7	Faderskabssager	155
5.3.8	Processuelle forhold	157
5.4	Kommunikation.....	159
6.	Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for fri proces.....	160
6.1	Generelt.....	161
6.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2024.....	162
6.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	163
6.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	164
6.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	165
6.2	Fri proces til sager i 1. instans.....	166
6.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	166
6.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	167
6.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	168
6.3	Fri proces til appelsager	169
6.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	169
6.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	169
6.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	171
6.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	172
6.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt	172
6.6	Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven	172
7.	Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i nævnets afdeling for fri proces. 173	
7.1	Generelt.....	174
7.2	Kompetence	175
7.3	Sager dækket af en retshjælpsforsikring	178
7.4	Økonomiske betingelser for fri proces	179
7.4.1	Økonomiske betingelser for mindreårige	180
7.4.2	Dispensation for, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt	181
7.5	De almindelige betingelser for fri proces	182
7.5.1	Aktuel procesrisiko.....	183
7.5.2	Sager, der udspringer af strafbart forhold	186
7.5.3	Formodningsreglen	188
7.5.4	Sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed.....	189
7.6	De særlige betingelser for fri proces	191
7.7	Andre problemstillinger	193
7.7.1	Biintervention.....	193
7.7.2	Processuel partsevne og sager med mandatarrepræsentation	195
7.8	Kommunikation.....	196

8.	Litteratur.....	197
8.1	Litteratur om appeltilladelser	198
8.1.1	Bøger.....	198
8.1.2	Artikler.....	199
8.2	Litteratur om fri proces	202
8.2.1	Bøger.....	202
8.2.2	Artikler.....	202

Appendix

A.	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet.....	203
B.	Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet	205
C.	Oversigt over udvalgte bestemmelser (pr. 15. juni 2024) i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse.....	209
D.	Oversigt over udvalgte bestemmelser i retsplejeloven om fri proces.....	219
E.	Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016	224
F.	Bekendtgørelse nr. 1.521 af 8. december 2023 om fri proces.....	225
G.	Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed	227
H.	Hjemmelsoversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser	232
I.	Hjemmelsoversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	237

Forord

Vi inviterer dig igen i år indenfor og byder velkommen til en ny årsberetning. Her kan du læse om Procesbevillingsnævnets virksomhed visualiseret med både tal, grafik, omtaler af spændende sager og krydret med vidneberetninger om, hvad der sker i nævnet, og hvordan vi arbejder.

Procesbevillingsnævnets kerneopgave er at behandle ansøgninger om appeltilladelse til landsretten eller Højesteret i alle civile sager og straffesager, ligesom nævnet behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Procesbevillingsnævnet har siden sin etablering for nu snart 30 år siden gennemgået en stor udvikling, og nævnet har løbende fået udbygget sine opgaver og kompetencer – fagligt og organisatorisk – både i forbindelse med nye større reformer og andre former for lovændringer. Dette har også præget beretningsåret 2024.

Med virkning fra 15. juni 2024 blev der som led i implementering af flerårsaftalen for Danmarks Domstoles økonomi 2024-2027 vedtaget en række nye regler i retsplejeloven mv., der blandt andet har til formål at smidiggøre og forenkle retsplejen. Der blev efter anbefalinger i Rørdam-udvalgets rapport fra juni 2023 også indført en række nye appelbegrænsningsregler, hvorefter appel til landsretten i civile sager og straffesager i nærmere angivne tilfælde kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Blandt disse ændringer er beløbsgrænsen i civile sager forhøjet fra 20.000 kr. til 50.000 kr., og i straffesager er bødegrænsen forhøjet fra 6.000 kr. til 20.000 kr. Disse nye regler kan du læse mere om blandt andet i kapitel 2, afsnit 2.7, og i kapitel 3 er der en række talmæssige opgørelser.

Vi har således også i 2024 haft et meget begivenhedsrigt år. Det er for os som arbejdsplads spændende, at vi hver dag bliver præsenteret for store og små sager inden for alle forekommende retsområder. Vi skal i hver eneste sag vurdere, om der er grundlag for at meddele bevilling, og dermed til stadighed sikre, at retssystemets ressourcer bliver anvendt på de rigtige sager.

Afdelingen for appeltilladelser skal således bl.a. medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for såvel retsændelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal der således være tale om en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Årsberetningen for 2024 omfatter i lighed med tidligere år blandt andet en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne og suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for 2023 i nævnets tre afdelinger, nemlig i nævnets afdeling for appeltilladelser (kapitel 3 og 4), nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten af familierettens afgørelser (kapitel 5) og nævnets afdeling for fri proces (kapitel 6 og 7). Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

”

I en juridisk verden, der er mere og mere specialiseret, er det derfor af stor værdi at få et indblik i den samlede mangfoldighed af problemstillinger, der bliver behandlet i domstolene.

”

Dette er et citat fra indlægget ”Et privilegium at være medlem af Procesbevillingsnævnet” af Procesbevillingsnævnets formand, højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen, kapitel 2, afsnit 2.8, side 42. Du kan desuden læse indlægget ”I skyggen af Den sorte svane” af advokat Nicholas Symes, suppleant i nævnets afdeling for appeltilladelser, kapitel 2, afsnit 2.9, side 46. I afsnit 2.10, side 49, kan du også læse indlægget ”Flysager – en beretning fra en sagsbehandler” af fuldmægtig Michael Jørgensen.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling således, at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område. Eksempelvis har Procesbevillingsnævnet sendt en ”buket” af sager til Højesteret vedrørende fastlæggelse af de nærmere rammer for at anvende den nye bestemmelse om såkaldt tilståelsesrabat ved strafudmåling i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Højesteret har nu fastlagt rammerne for anvendelse af denne bestemmelse i den ledende dom i U 2025.3022 H. Det kan du læse mere om i omtale af blandt andet disse typer sager i kapitel 4.

I 2024 modtog vi samlet næsten 4.000 sager, og vi afsluttede lidt færre sager i Procesbevillingsnævnets tre forskellige afdelinger. Den langt største del af sagerne angår nævnets afdeling for appeltilladelser, hvor vi modtog 2.824 sager og afsluttede 2.610 sager. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i de tre afdelinger var i 2024 på henholdsvis 12,1 uger i afdelingen for appeltilladelser, 4,9 uger i afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og 18,2 uger i afdelingen for fri proces. Udover de ordinære antal sager har vi i 2024 ligesom de foregående år behandlet et større antal sager, som relaterer sig navnlig til nye

sagsforløb i forbindelse med anmodninger om genoptagelse af en sag. Dette kan du læse mere om i de respektive kapitler.

Procesbevillingsnævnets virke er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a, og nævnets kompetence er herudover specifikt angivet primært i øvrige relevante afsnit af retsplejeloven, men også enkelte steder i særlovgivningen. Procesbevillingsnævnet fastsætter desuden selv sin forretningsorden om forhold af betydning for nævnets virksomhed. Du kan se denne lovgivning mv. som bilag bagerst i beretningen.

Der er et tæt samarbejde mellem Procesbevillingsnævnets medlemmer og nævnets sekretariat, der blandt andet bistår nævnets tre afdelinger med sagsbehandling og udformning af notater om de enkelte sager til de ca. 100 nævnsmøder om året. Internt i sekretariatet er der også hver dag et tæt samarbejde på tværs mellem jurister og kontorpersonale.

Vi er nu midt i et nyt travlt og begivenhedsrigt år 2025 med mange opgaver foran os og fortsat med et samlet højt sagstal.

Dette kan kun lade sig gøre takket være den fokuserede og dedikerede indsats, som alle nævnets medlemmer og suppleanter i de tre afdelinger samt sekretariatets personale altid yder. Dette vil vi benytte lejligheden til at takke for. Vi kan desuden glæde os over at have gode samarbejdsrelationer til de eksterne interessenter, advokater og borgere, som hver dag bidrager til, at vi kan træffe afgørelser på et veloplyst og kvalificeret grundlag.

Som i de foregående år er det også i 2025 et vigtigt omdrejningspunkt i det daglige arbejde i Procesbevillingsnævnet at formidle videndeling på alle niveauer både i det interne arbejde inden for de enkelte sagsområder og i form af ekstern brugerorienteret kommunikation. Vi vil derfor også gerne dele ud af den viden og det overblik over retsområder mv., som vi løbende oparbejder og udbygger.

I december 2024 blev der udgivet bogen "Appeltilladelser" af Hanne Kjærulff og Niels Fenger i en 2. udgave, der udover en stor mængde opdateringer af ny lovgivning og retspraksis også indeholder en omtale af de nye regler om appelbegrænsning.

Procesbevillingsnævnet bliver også jævnlig inviteret til at holde oplæg om nævnets virksomhed og opgaver og med forskellige fokus både af advokatsammenslutninger, anklagemyndigheden og forskellige embeder under organisationen Danmarks Domstole.

Procesbevillingsnævnets opgaver omfatter hele rigsfællesskabet, og derfor behandler nævnet tillige ansøgninger om appeltilladelse efter den grønlandske retsplejelov og ansøgninger om appeltilladelse eller klager over Rigsombudsmandens afslag på fri proces efter den færøske retsplejelov. I begyndelsen af 2024 var specialkonsulent Agnete Kerrn-Jespersen og sekretariatschef Hanne Kjærulff på et spændende besøg på Færøerne, hvor vi var inviteret til at holde to forskellige oplæg om Procesbevillingsnævnets virke og med særlig fokus på de færøske forhold. Vi skal desuden sammen med kontorfuldmægtig Mikala Elverdal i oktober 2025 på et besøg i Grønland, hvor vi tilsvarende blandt andet skal holde oplæg om Procesbevillingsnævnets virke og med særlig fokus på de grønlandske forhold.

Vi har også gennem en årrække afholdt et eller flere årlige såkaldte gå-hjem-møder, hvor vi inviterer eksterne aktører til at komme i Procesbevillingsnævnet og få en nærmere orientering om udvalgte emner inden for enten appeltilladelser eller fri proces. Den 26. september 2024 var der således et velbesøgt arrangement om udvalgte appeltretlige emner, blandt andet en omtale af de nye appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024, varetægtssager og reglerne om delafgørelser. Vi afholder det næste gå-hjem-

møde den 30. oktober 2025, og programmet for dette arrangement er udvalgte fri procesretlige emner. Vi håber, at der også denne gang vil være mange interesserede deltagere. Du kan se invitation til arrangementet på vores hjemmeside.

Vi sætter desuden stor pris på de forskellige årlige møder i Procesbevillingsnævnet, som vi har med relevante eksterne samarbejdsrelationer i retssystemet, og hvor vi kan drøfte forhold af fælles interesse og udveksle synspunkter om fokusområder, ny lovgivning, aktuelle tendenser og andre relevante forhold.

Du kan finde informationer om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og på LinkedIn. Det omfatter nærmere orientering om nævnets tre afdelinger, årsberetninger og løbende opdatering med nyheder mv. Vi håber og tror på, at du som bruger nemt finder de oplysninger, som du har brug for.

Vi ønsker god fornøjelse med læsning af beretningen.

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

Jørgen Steen Sørensen
Formand

1. Nævnets virksomhed og opgaver

1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet består i dag af tre afdelinger.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces og klager over Civilstyrelsens afslag på retshjælp til klagesager ved internationale klageorganer.

Du kan læse nærmere om Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser i kapitel 3 og 4, om nævnets afdeling for behandling af familierettens afgørelser i kapitel 5 og om nævnets afdeling for fri proces i kapitel 6 og 7.

Reglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Nævnets kompetence i alle tre afdelinger er primært reguleret i de relevante afsnit i retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet er både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande. Det fremgår af forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnet er uafhængigt af både domstolene og den offentlige forvaltning, og nævnet er således ikke omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven.

Nævnet er dog omfattet af databeskyttelseslovgivningen. Med virkning fra 1. januar 2024 er der ved lov nr. 1784 af 28. december 2023 vedtaget en ny lovbestemmelse i databeskyttelseslovens § 22, stk. 7, der medfører, at Procesbevillingsnævnets behandling af personoplysninger i forbindelse med sager om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret (retsplejelovens § 22, stk. 1), undtages fra databeskyttelsesforordningens artikel 13-15. Dette betyder, at sagerne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser fra 1. januar 2024 ikke længere er omfattet af databeskyttelsesforordningens regler om oplysningspligt og indsigtsret. Procesbevillingsnævnets sager i afdelingen for fri proces vil som hidtil være omfattet af dataforordningens artikel 13-15.

Nævnets afgørelser kan ikke påklages til justitsministeren eller til anden administrativ myndighed.

De nærmere regler om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager er i forskellige afsnit og kapitler i retsplejeloven suppleret af enkelte regler i særlovgivningen, og reglerne om fri proces mv. er i retsplejelovens kapitel 31 og retshjælpsloven. Den grønlandske retsplejelov og den færøske retsplejelov indeholder desuden appelbegrænsningsregler.

Procesbevillingsnævnet

Afdelingen for appeltilladelser

- 5 medlemmer:
 - Højesteretsdommer
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
 - Universitetslærer
- + suppleanter
- + færøske advokater
- I alt 21 (pr. 1. juli 2024)

Afdelingen for fri proces

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Sekretariatet

- yder juridisk og administrativ bistand til alle nævnets afdelinger
- Sekretariatschef, souschef, øvrige jurister, kontorfunktionærer og studentermedhjælpere

Retsplejelovens kapitel 1 a om Procesbevillingsnævnet er medtaget som bilag A og nævnets forretningsorden som bilag B. Som bilag C er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelser. Som bilag D er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag E er lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. Bilag C-E medtager de bestemmelser i lovgivningen, som er gældende på tidspunktet for årsberetningens udarbejdelse i 2024. Bilag F til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1.521 af 8. december 2023 om fri proces, der var gældende for 2024. En nærmere omtale af lovgivningen af betydning for nævnets virksomhed er medtaget som bilag G til årsberetningen. Som bilag H og I er medtaget oversigter over hjemler for meddelelse af appeltilladelser.

Se nærmere om Procesbevillingsnævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed samt sagsbehandling navnlig Hanne Kjærulff i "*Kommenteret Retsplejelov*", 11. udgave, 2024, kapitel 1 a, side 59-86, og Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "*Appeltilladelser*", 2. udgave, 2024.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 30. juni 2024 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen (formand)
- Landsdommer Ole Græsbøll Olesen
- Byretsdommer Dorit Kring
- Professor Kim Sommer Jensen
- Advokat Birgitte Sølvkær Olesen

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Rikke Foersom
- Landsdommer Karen Hald
- Landsdommer Hanne Harritz Pedersen
- Byretsdommer Charlotte Bliss Elmquist
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Professor Jens Elo Rytter
- Professor Andreas Bloch Ehlers
- Advokat Nicholas Symes
- Advokat Katrine Westhausen Gottlieb
- Advokat Marc Malmbæk Stounberg

Der er i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse sket en delvis udskiftning pr. 1. juli 2024, hvor landsdommer Thomas Jønler indtrådte som nyt medlem, landsdommer Astrid Bøgh, landsdommer Anne Birgitte Fisker, landsdommer Birgitte Grønborg Juul og landsdommer Alex Puggaard blev nye suppleanter, byretsdommer Henriette Sartvin indtrådte som nyt medlem, og byretsdommer Knud Erik Schmidt, byretsdommer Grethe Jørgensen og byretsdommer Gert Holst Mathiesen blev nye suppleanter.

Sammensætningen af nævnets afdeling for appeltilladelser var pr. 1. juli 2024 herefter følgende:

- Højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen (formand)
- Landsdommer Thomas Jønler
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Professor Kim Sommer Jensen
- Advokat Birgitte Sølvkær Olesen

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Rikke Foersom
- Landsdommer Astrid Bøgh
- Landsdommer Anne Birgitte Fisker
- Landsdommer Birgitte Grønberg Juul
- Landsdommer Alex Puggaard
- Byretsdommer Knud Erik Schmidt
- Byretsdommer Grethe Jørgensen
- Byretsdommer Gert Holst Mathiesen
- Professor Jens Elo Rytter
- Professor Andreas Bloch Ehlers
- Advokat Nicholas Symes
- Advokat Katrine Westhausen Gottlieb
- Advokat Marc Malmbak Stounberg

Advokatmedlemmet ved afgørelse af en ansøgning om appeltilladelse i en sag fra Færøerne vil være en færøsk advokat, som i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse indtil udgangen af 2024 var følgende:

- Òla Jákup Kristoffersen (medlem)
- Petur Even Djurhuus (suppleant)
- Annfinn V. Hansen (suppleant)

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse efter den færøske retsplejelov er de færøske advokater med virkning fra 1. januar 2025 følgende:

- Christian Andreasen (medlem)
- Djóni Thomassen (suppleant)
- Ingi Højgaard (suppleant)

1.3 Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser bestod i perioden den 1. januar – 31. december 2024 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Flemming Krog Bjerre (afdelingsformand)
- Byretsdommer Jens Erik Stausbøll
- Advokat Johan Hartmann Stæger

Suppleanter:

- Landsdommer Rikke Skovby
- Byretsdommer Ulla Ingerslev
- Advokat Allan Nejbjerg

1.4 Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden den 1. januar – 31. december 2024 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Annette Dellgren (afdelingsformand)
- Byretsdommer Helle Dietz
- Advokat Karen-Margrethe Schebye

Suppleanter:

- Landsdommer Michael de Thurah
- Byretsdommer Merete Kyhl Engholm
- Advokat Christian Parbo

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er med virkning fra 1. januar 2025 indtrådt byretsdommer Rasmus Damm som suppleant i stedet for byretsdommer Merete Kyhl Engholm. Der er desuden med virkning fra 1. juli 2025 sket en delvis udskiftning, hvor landsdommer Jeanette Bro Fejring er indtrådt i stedet for landsdommer Annette Dellgren og således, at landsdommer Michael de Thurah er medlem, og landsdommer Jeanette Bro Fejring er suppleant.

Nævnets afdeling for fri proces består således i perioden fra den 1. juli 2025 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Michael de Thurah (afdelingsformand)
- Byretsdommer Helle Dietz
- Advokat Karen-Margrethe Schebye

Suppleanter:

- Landsdommer Jeanette Bro Fejring
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Advokat Christian Parbo

1.5 Nævnets sekretariat

Til Procesbevillingsnævnet er knyttet et sekretariat, der forestår alle sagers forberedelse. Sekretariatet varetager alle opgaver forbundet med alle sagers behandling så som de indledende sagsskridt, udarbejdelse af interne notater, der indeholder en gennemgang af sagens faktum, alle relevante juridiske forhold for bedømmelse af sagen, de retlige overvejelser og en indstilling til nævnet om afgørelse, ligesom sekretariatet sørger for at udforme og sende afgørelse i sagerne. Sekretariatet varetager desuden øvrige generelle sager og administrative opgaver forbundet med nævnets virksomhed. Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnets sekretariat var i 2024 på 27,9 årsværk.

Der er i sekretariatet pr. juli 2025 følgende ansatte:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Souschef Christian Sivert Brogaard
- Chefkonsulent Anne Kirstine Gørtz
- Chefkonsulent Celia Bautista Schneider (orlov)
- Chefkonsulent Louise Hegnsborg Bruun
- Specialkonsulent Agnethe Kirstine Kern-Jespersen
- Specialkonsulent Signe Olivia Lading (orlov)
- Specialkonsulent Pernille Tinndahn Bøndergaard
- Specialkonsulent Rasmus Møller Axelsen
- Specialkonsulent Anne Hastrup (orlov)
- Specialkonsulent Caroline Søgaard Køber
- Specialkonsulent Jeanette Janni Nielsen
- Fuldmægtig Tobias Christian Fink-Jensen
- Fuldmægtig Mette Abkjær Jensen
- Fuldmægtig Amalie Hartz Reenberg
- Fuldmægtig Katrine Ramhøj
- Fuldmægtig Louise Tange
- Fuldmægtig Michael Jørgensen
- Fuldmægtig Gitte Damkjær Andersen
- Fuldmægtig Emma Elisabet Danker Blandford
- Fuldmægtig Christian Astrup Sørensen
- Fuldmægtig Alexandra Rønne
- Fuldmægtig Patricia Parsa
- Fuldmægtig Louise Fuglsang Olsen
- Fuldmægtig Emil Høj Larsen
- Kontorfuldmægtig Karin Kofoed Næsager
- Kontorfuldmægtig Pia Jørgensen
- Kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen
- Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal
- Kontorfuldmægtig Julie Risom Knudsen
- Kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold
- Kontormedarbejder Karin Kjellmann Nielsen
- Kontormedarbejder Thakshana Sivalingam
- Studentermedhjælper Sara Linnéa Søb Sandell
- Studentermedhjælper Alexander Jakob Viig
- Studentermedhjælper Clara Bjerreskov

2. Sagsbehandling

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling kan du se i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Nævnets forretningsorden er senest ændret med virkning fra 1. april 2019 ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019. Ændringerne består navnlig i konsekvensændringer som følge af ny lovgivning om familieretsreformen og de ændringer i bl.a. retsplejelovens kapitel 1 a, det har medført for Procesbevillingsnævnets virksomhed både med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser med virkning fra 1. april 2019 og i øvrigt også en ændring af retsplejelovens § 25, stk. 2, af betydning særligt for nævnets afdeling for appeltilladelser.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformænd omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopi af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Du kan finde blanketter med vejledning på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 4. Nævnet kan i en sag om appeltilladelse se bort fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

En ansøgning eller klage kan sendes til Procesbevillingsnævnet enten med digital post eller almindelig post, og hvis henvendelsen bliver sendt digitalt, er det derfor ikke nødvendigt tillige at sende med almindelig post.

Hvis ansøgningen eller klagen bliver sendt med digital post den dag, hvor fristen udløber, er den efter § 3, stk. 4, rettidig, hvis henvendelsen er modtaget i nævnet inden udgangen af døgnet, også selv om fristens sidste dag er en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag. Hvis henvendelsen derimod bliver sendt med almindelig post eller bliver overbragt, er den alene rettidig, hvis den bliver modtaget i nævnet inden kontortids ophør kl. 15, og hvis fristens sidste dag falder på en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag, så skal henvendelsen i disse tilfælde være modtaget den forudgående hverdag inden kontortids ophør kl. 15.

I sager vedrørende appeltilladelse underretter sekretariatet efter forretningsordenens § 4, stk. 1 og 2, 1. pkt., ansøgeren og modparten i sagen om modtagelsen af ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretning i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden, jf. § 4, stk. 2, 2. pkt.

I sager vedrørende fri proces underretter sekretariatet efter § 4, stk. 1, klager om modtagelsen af klagen.

I sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12-14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23.

Der bliver desuden taget stilling til, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme dag, som de bliver modtaget. Ved ansøgninger om appeltilladelse tilstræber sekretariatet i umiddelbar forlængelse af modtagelsen at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden – i praksis sekretariatschefen – afgør efter forretningsordenens § 5, stk. 1, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Nævnsbehandlingen i nævnets tre afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan blive pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Du kan – udover de årlige årsberetninger og relevant litteratur – læse mere om Procesbevillingsnævnets virksomhed på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed. Du kan også finde ofte forekommende *spørgsmål & svar* for nævnets afdelinger. Hjemmesiden indeholder desuden blanketter med vejledninger, som kan anvendes ved indgivelse af enten ansøgning om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces. Du kan også orientere dig om nævnets virksomhed på LinkedIn.

2.2 Nævnensbehandling

Procesbevillingsnævnets afgørelser træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne 1-2 uger før nævnsmødet. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 1 og 2.

I nævnets enkelte afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser, 3 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser, 2 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, og § 16, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, § 14, stk. 2, og § 16, stk. 2. I afdelingen for appeltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og i afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

2.2.1 Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appeltilladelser

Nævnets afdeling for appeltilladelser har fra nævnets start i 1996 til 2016 ikke benyttet den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3 medlemmer bestående efter den daværende bestemmelse af en dommer, en advokat og en universitetslærer. Nævnet har imidlertid fra og med 2017 i medfør af § 25, stk. 2, og forretningsordenens § 12 – efter nærmere skriftlige retningslinjer i særlige grupper af tilfælde – besluttet at afholde enkelte nævnsmøder med deltagelse af 3 nævnsmedlemmer.

Der er med virkning fra 1. april 2019 lavet en ændring af § 25, stk. 2, hvorefter bestemmelsen om sammensætning af de tre medlemmer nu angiver en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og desuden omfatter kompetencen alene ansøgninger om appeltilladelser til landsretten. Der er en nærmere regulering i § 12 i den seneste forretningsorden, der trådte i kraft 1. april 2019.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har besluttet, at følgende sager om appeltilladelse til landsretten kan behandles på 3-mandsmøder, og oversigten er senest justeret med virkning fra 15. juni 2024:

Tabel 2.1 Sagskategorier der kan behandles på 3-mandsmøder i afdelingen for appeltilladelser

Kategori	Bestemmelse	Undtagelse
Civile sager		
Ankesager (max 50.000 kr.)	Retsplejelovens § 368	Dog ikke sager om henvisning til landsretten
Tvangsanbringelse mv.	Barnets lov § 149	
Delafgørelser (anke og kære)	Retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.	
Undervejsafgørelser mv. (kære)	Retsplejelovens § 389 a	
Afgørelser om udlæg (max 50.000 kr.)	Retsplejelovens § 584	
Fritagelse for sagsportalen og skifteportalen	Retsplejelovens § 148 a mv.	
Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger	Retsplejelovens § 392 a	
Afgørelser om retsafgift	Retsafgiftslovens § 47, stk. 4	
Byrettens kendelser efter straffuldbyrdelsesloven	Straffuldbyrdelseslovens § 120, stk. 1	
Straffesager		
Alle straffesager (bøde max 20.000 kr. mv.)	Retsplejelovens § 903	Dog ikke ansøgninger fra anklagemyndigheden
Generhvervelse af førerret	Færdselslovens § 132 d	

Nævnets afdeling for appeltilladelser har besluttet følgende skriftlige retningslinjer for behandlingen af sager på 3-mandsmøder:

- Nævnet er ved 3-mandsmøder beslutningsdygtigt, hvis to medlemmer/suppleanter voterer mundtligt, og der foreligger et skriftligt votum fra yderligere et medlem/suppleant.
- Når blot ét af de deltagende medlemmer/suppleanter anmoder om det, skal sagen i stedet behandles på et 5-mandsmøde, jf. forretningsordenens § 12.

2.2.2 Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger

Med hjemmel i retsplejelovens § 25, stk. 2, er det i forretningsordenens § 8 fastsat, at formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Denne kompetence er i praksis delegeret til sekretariatet.

Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet. Disse retningslinjer fastsættes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed i de 3 respektive afdelinger, dog således at formanden og afdelingsformanden skal være en del af flertallet.

Nedenfor kan du se oversigter over, hvilke faste formandsbemyndigelser, der gælder i de tre afdelinger af Procesbevillingsnævnet, og oversigten i afdelingen for appeltilladelser er senest justeret med virkning fra 15. juni 2024.

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Tabel 2.2 Formanden (højesteretsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Fristafslag	
Formanden kan træffe afgørelse om fristafslag på ansøgninger om appeltilladelse, der er indgivet efter udløbet af den ordinære ansøgningsfrist.	
Sagsomkostninger og salær	
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 50.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 50.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3 § 968, stk. 4
Retsplejelovens § 390	
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af byrettens kendelser og beslutninger i civile sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse og af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, hvis byretten eller Sø- og Handelsretten har afsagt dom.	§ 390
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse i en kæresag, hvis byretten har afsagt dom i sagen. Formanden kan endvidere meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser eller beslutninger under en ankesag eller en 1. instanssag, hvis landsretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17
2. instansbevilling i straffesager i særlige tilfælde	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor en eller flere tiltalte har anket frit for så vidt angår det omhandlede forhold, men hvor ansøgeren som medtiltalt er afskåret herfra som følge af bødens størrelse.	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte har anket et adhæsiionskrav og søger om tilladelse til at anke strafspørgsmålet.	
Skyldsspørgsmålet	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte alene ønsker Højesterets prøvelse af skyldsspørgsmålet.	

Tabel 2.3 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Sagsomkostninger og salær	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 50.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 50.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3 § 968, stk. 4
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, for så vidt angår sager, der har været behandlet på et 3-mandsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

Tabel 2.4 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Retsplejelovens § 390	
Afdelingsformanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af familierettens kendelser og beslutninger i sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse, hvis familieretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse for så vidt angår sager, der har været behandlet på et nævnsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Tabel 2.5 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Genoptagelse Afslag på genoptagelse, når der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger. Genoptagelse og hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning. Genoptagelse og meddelelse af fri proces i genoptagelsessager i bl.a. erstatningssager om påstandsudvidelse vedrørende de samme poster, som nævnet tidligere har meddelt fri proces til. Genoptagelse og meddelelse af fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor nævnet tidligere har meddelt fri proces til en anerkendelsespåstand (konvertering af påstanden). Genoptagelse og tilbagesendelse til Civilstyrelsen i tilfælde, hvor der åbenbart er grundlag herfor, men hvor det ikke er åbenbart, at der skal meddeles bevilling.
Retshjælpsforsikring Hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning. Stadfæstelse af Civilstyrelsens afslag under henvisning til, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har afslået dækning til sagen, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen. Retshjælpsforsikringsafslag i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt realitetsafslag, og hvor det over for Procesbevillingsnævnet oplyses, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har givet afslag, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen.
Økonomiske betingelser Stadfæstelse i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt afslag under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, og hvor § 329 ikke er påberåbt over for Civilstyrelsen, og hvor det er utvivlsomt, at ansøgeren ikke opfylder de økonomiske betingelser.
Manglende indsendelse af nødvendige oplysninger Stadfæstelse af Civilstyrelsens henlæggelse af sagen på grund af manglende indsendelse af oplysninger, der er nødvendige for sagens behandling i de tilfælde, hvor oplysningerne heller ikke er indsendt til Procesbevillingsnævnet. Henlæggelse af sager, hvor klager ikke har indsendt nødvendige oplysninger – f.eks. oplysninger om økonomiske forhold – til Procesbevillingsnævnet trods opfordring hertil med varslings om mulig henlæggelse af sagen.
Andet Bevilling efter § 329 i sager, hvor nævnets afdeling for appeltilladelser har givet tredjeinstansbevilling. Afgørelse vedrørende klage over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt. Afvisning af sager, der er modtaget for sent, og hvor der åbenbart ikke foreligger undskyldende omstændigheder.

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse bliver efter forretningsordenens § 19, stk. 1, meddelt til ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen, og der gives tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen, jf. § 19, stk. 4 og 5. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen. I sager om fri proces bliver der altid givet underretning om afgørelsen til Civilstyrelsen, og ved bevilling af fri proces i verserende retssager bliver meddelelse om bevilling tillige givet til den ret, der behandler sagen, jf. § 19, stk. 6.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 19, stk. 2.

Nævnets afgørelser

Det er forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets etablering, at nævnets afgørelser ikke skal begrundes nærmere. Dette begrundes navnlig med, at nævnets afgørelser ikke skal fremstå som en afgørelse af selve sagen. I forhold til afslag vil en sådan uddybende begrundelse desuden kunne give f.eks. en landsretsdom en særlig præjudikatsværdi i forhold til andre landsretsafgørelser, hvor nævnet ikke har behandlet en ansøgning om appeltilladelse til Højesteret. Endvidere vil en nærmere begrundelse for en appeltilladelse på grund af nævnets sammensætning kunne give anledning til principielle betænkeligheder i forhold til den efterfølgende behandling af sagen ved domstolene, herunder Højesteret.

Nævnets afgørelser bliver på den baggrund kun begrundet med henvisning til indholdet af den bestemmelse i retsplejeloven eller anden lovgivning, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces, jf. forretningsordenens § 19, stk. 2.

Se om nævnets afgørelser navnlig Bet. 1260/1993, s. 30, og FT 1994-95, tillæg A, s. 2957 ff. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnets begrundelser i sager om appeltilladelse kan anses for tilstrækkelige, er flere gange blevet godkendt af domstolene, bl.a. af Højesteret i U 1997.1062 H.

Efter forretningsordenens § 20, stk. 1, meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i de 3 afdelinger – i praksis sekretariatet – i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillempringer. Efter § 20, stk. 2, bliver begæring om indsigt fra den registrerede behandlet efter reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22. I praksis er det sekretariatet, der behandler og meddeler oplysninger efter reglerne om aktindsigt og indsigt.

2.4 Sagsproduktion og øvrige opgaver

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser i perioden 2016-2024:

Tabel 2.6 Antal sager om appeltilladelse

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uafslttede sager fra året før	479	414	371	446	504	802	763	809	487
Antal modtagne sager	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321	2.441	2.824
Antal afsluttede sager	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763	2.610
Uafsluttede sager ved årets udgang	414	371	446	504	802	763	809	487	701

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser i perioden fra etableringen i 2019 til 2024:

Tabel 2.7 Antal sager om appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser

			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uafsluttede sager fra året før			0	21	29	25	30	16
Antal modtagne sager			173	184	201	200	182	235
Antal afsluttede sager			152	176	205	195	196	235
Uafsluttede sager ved årets udgang			21	29	25	30	16	16

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om fri proces i perioden 2016-2024:

Tabel 2.8 Antal sager om fri proces

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Uafsluttede sager fra året før	153	133	96	105	214	89	176	137	174
Antal modtagne sager	840	782	662	892	664	666	513	635	889
Antal afsluttede sager	860	819	653	783	789	579	552	598	908
Uafsluttede sager ved årets udgang	133	96	105	214	89	176	137	174	155

2.4.2 Antal afsluttede sager pr. årsværk

Antal afsluttede sager pr. medarbejder er for 2024 beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i nævnets tre afdelinger. Antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt indgår ikke i nedenstående tabel. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat. Årsværksforbruget for 2024 er opgjort til 27,9.

Tabel 2.9 Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2016-2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal afsluttede sager – appel	2.485	2.399	2.161	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763	2.610
Antal afsluttede sager – appel (familieretten)	-	-	-	152	176	205	195	196	235
Antal afsluttede sager – fri proces	860	819	653	783	789	579	552	598	908
Antal afsluttede sager i alt	3.345	3.218	2.815	3.480	3.870	3.271	3.022	3.557	3.753
Antal årsværk*	24,3	24,0	24,4	25,8	27,3	27,7	26,4	26,4	27,9
Antal afsluttede sager pr. årsværk	137,7	134,1	115,4	134,9	141,8	118,1	114,5	134,7	134,5

*I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdom og anden orlov.

Det har hidtil været nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 135 sager pr. årsværk. Det er fremadrettet nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 150 sager pr. årsværk. Det skal i forbindelse med opgørelsen af antallet af afsluttede sager pr. årsværk både for 2024 og for tidligere år tages i betragtning, at der ikke indgår nye sagsforløb om genoptagelse, sager om aktindsigt eller andre egentlige sagsrelaterede opgaver.

Derudover omfatter opgørelsen ikke nogen former for opgaver, der relaterer sig til organisatoriske, administrative eller andre forekommende forhold.

Samlet set har nævnet i 2024 modtaget 3.948 sager, og nævnet har afsluttet 3.753 sager i løbet af året.

Procesbevillingsnævnets årsværksforbrug på 27,9 i 2024 er lidt højere end i 2020-2023, og antallet af afsluttede sager pr. medarbejder i 2024 er på niveau med 2023.

Det hører med til billedet af udviklingen, at antallet af afsluttede sager pr. medarbejder pr. år blandt andet afhænger af, i hvilket omfang der de enkelte år har været ensartede typer sager. Desuden har det betydning, at en stor del af sagerne de senere år har været af en relativt større kompleksitet.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne.

2.5 Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering

I dette afsnit får du et indblik i, hvordan sagerne i nævnets 3 afdelinger bliver behandlet.

Procesbevillingsnævnet er en institution i retssystemet, der har eksisteret i snart 30 år og i opgavevolumen er vokset betydeligt gennem årene. Fra nævnets etablering i 1996 har nævnets afdeling for appeltilladelser behandlet ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer sager i retssystemet. Dertil kommer, at Procesbevillingsnævnets kompetence siden 2007 har været udvidet til også at omfatte behandling af klager over afslag på fri proces og dermed oprettelse af nævnets afdeling for fri proces. Med virkning fra 1. april 2019 blev nævnets kompetence yderligere udvidet med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets 3 afdelinger – afdelingen for appeltilladelser, afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser og afdelingen for fri proces – behandler på årsbasis et meget stort antal sager på samlet ca. 3.500-4.000 sager.

Det er nævnets sekretariat, der sørger for at bistå nævnets tre afdelinger med sagsbehandlingen og andre øvrige administrative opgaver.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Det betyder, at selv om en sag har væsentlig betydning for den enkelte, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at sagen opfylder betingelserne for appeltilladelse eller fri proces.

Sekretariatets medarbejdere har i forbindelse med en værdiprocess i 2012 formuleret blandt andet følgende værdier for arbejdet i Procesbevillingsnævnet:

Vi har respekt for den opgave, vi skal løse, og bestræber os på at udføre den med høj faglig kvalitet.

Vi skal være imødekommende, indlevende og grundige.

Vi skal behandle sagerne effektivt og så hurtigt, som det er forsvarligt.

Vi stiller krav til os selv – i hver eneste sag.

2.5.1 Sekretariatets sagsbehandling

Hvis du ønsker enten at søge Procesbevillingsnævnet om appeltilladelse til landsretten eller til Højesteret, eller hvis du ønsker at klage over Civilstyrelsens afslag på fri proces, så skal du sende en sådan henvendelse med relevante bilag digitalt til Procesbevillingsnævnets hovedpostkasse post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk. Det er også muligt at sende med almindelig fysisk baseret post, men næsten alle henvendelser sker i dag digitalt.

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk er der nærmere vejledning om at søge om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces, ligesom du også har mulighed for at udfylde en blanket og sende til Procesbevillingsnævnet. Det er vigtigt, at du udover at begrunde din anmodning om appeltilladelse eller fri proces tillige altid sender i hvert fald den eller de afgørelser, der er genstand for din henvendelse.

Det er også muligt at kontakte Procesbevillingsnævnet telefonisk, hvis du har spørgsmål til en sags behandling.

Procesbevillingsnævnets sekretariat bistår nævnets tre afdelinger med at forberede alle sager, herunder ved alle indledende sagsskridt, ved udarbejdelse af notater vedrørende alle sagens aspekter og efter afgørelse af sagen ved udsendelse af afgørelse.

Sekretariatets kontorphonale har bl.a. til opgave at journalisere alle henvendelser. Sekretariatschefen (eller en chefkonsulent) visiterer og screener alle nye sager og angiver interne instrukser om sagsskridt, som kontorphonalet herefter sørger for at kommunikere ud i overensstemmelse hermed.

Når sagerne er klar til sagsbehandling, udarbejder sekretariatets jurister et notat for hver enkelt sag. Sagsbehandlerne vil på baggrund af henvendelsen, den eller de afgørelser, der er genstand for henvendelsen, modpartens eventuelle udtalelse og samtlige øvrige modtagne bilag i sagen udarbejde et notat om de faktiske og juridiske aspekter ved sagen og med en indstilling til, hvordan nævnet skal afgøre sagen. Notatet bliver vedlagt sagens relevante bilag. Sagsbehandlerne får under udarbejdelse af notater løbende råd og vejledning af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen. Efter notatet er færdiggjort af sagsbehandleren, vil sagen som udgangspunkt blive gennemgået af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen, der herefter kommer med eventuelle rettelselser og forslag til ændringer eller i øvrigt drøfter sagens aspekter med sagsbehandleren. Efter sekretariatschefens eller chefkonsulentens endelige godkendelse er sagen parat til at blive kommunikeret til nævnsmedlemmerne og blive behandlet sammen med alle øvrige behandlede sager til nævnsmødet.

Der er typisk flere nævnsmøder hver uge i nævnets tre afdelinger, og der bliver til hvert nævnsmøde 1-2 uger inden sendt et passende antal sager til nævnsmedlemmerne. Når juristerne har udarbejdet notater med bilag i alle sager, sørger en medarbejder i kontorsekretariatet for at kommunikere alle notater med en dagsorden til nævnsmedlemmerne.

Sagsbehandleren deltager desuden – sammen med enten sekretariatschefen eller en chefkonsulent – i nævnsmødet under behandling af de sager, som er forberedt til mødet. Når nævnets medlemmer har truffet afgørelse i sagen på nævnsmødet, udfærdiger sekretariatet en afgørelse i sagen på baggrund af resultatet af nævnets votering.

Ekspedition af sagsskridt udsendelse til nævnsmøder og afgørelser og anden administration sker i øvrigt i et tæt samarbejde mellem sekretariatschefen, de øvrige jurister og sekretariatets kontorphonale.

2.5.2 Kommunikation om sagsskridt og afgørelser

Procesbevillingsnævnets kommunikation med ansøgere, modparter, advokater, retterne, anklagemyndigheden, Civilstyrelsen m.fl. er i videst muligt omfang baseret på digital kommunikation. Således sender Procesbevillingsnævnet sagsskridt og afgørelser til parterne og øvrige aktører med digital post. Kun hvis vedkommende er undtaget fra digital post, bliver afgørelsen sendt med almindelig post. Desuden foregår al kommunikation digitalt med retterne, anklagemyndigheden og Civilstyrelsen, herunder rekvirering af akter mv.

2.5.3 Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.

Procesbevillingsnævnets virksomhed er beskrevet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden indeholder oplysninger om

- kontaktoplysninger
- nævnsmedlemmer og sekretariat
- nævnets oprettelse, opgaver og organisation
- nævnets tre afdelinger
- blanketter og vejledninger
- spørgsmål og svar
- artikler
- årsberetninger
- nyheder

Der er således en nærmere orientering om behandling af ansøgninger om appeltilladelser og klager over afslag på fri proces på hjemmesiden. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med oplysninger om nye afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet har desuden en LinkedIn profil, hvor forskellige former for kommunikation om nævnets virksomhed bliver formidlet.

Ved afgørelse af en sag bliver der taget stilling til, om der i forlængelse af udsendelse af afgørelsen tillige skal udarbejdes en nyhedstekst, som i så fald bliver kommunikeret på Procesbevillingsnævnets hjemmeside og LinkedIn profil.

Procesbevillingsnævnet udgiver årligt en årsberetning. Årsberetningen omfatter en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnets afdelinger. Dette bliver suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for det enkelte år og med aktuelle indlæg om forskellige emner af betydning for nævnets virksomhed. Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

2.5.4 Brugerorientering

En af Procesbevillingsnævnets vigtige målsætninger særligt i disse år er til stadighed at have brugerfokus. Målsætningen om brugerfokus handler om, at brugerne – borgere, virksomheder og myndigheder – er det centrale omdrejningspunkt for organisationen.

Indsatsområderne skal ske med udgangspunkt i den daglige interaktion og med henblik på at styrke videndeling og formidling på en let og forståelig måde om sagsgange fra indgang til udgang for nævnets virksomhed, herunder i skriftlig kommunikation om sagsskridt og afgørelser, på digitale platforme som hjemmesiden, i mundtlig kommunikation, publikationer mv.

Alle sekretariatets medarbejdere tænker helt naturligt brugerfokus ind i arbejdsdagen. Hvis du har spørgsmål til behandling af din sag, kan du som nævnt ofte få svar på dit spørgsmål på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Du er desuden altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Hvis du har ønsker til, at vi supplerer vores hjemmeside med yderligere oplysninger, er du velkommen til at kontakte enten sekretariatschef Hanne Kjærulff kontorfuldmægtig Julie Risom Knudsen eller kontorfuldmægtig Mikala Elverdal på post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk.

2.6 Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a

I 2014 blev indført en række nye appelbegrænsninger i civile sager, blandt andet bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Procesbevillingsnævnet har i årenes løb behandlet et stort antal sager om kære til landsretten i medfør af retsplejelovens § 389 a. Det hører ikke til sjældenhederne, at anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a har givet anledning til fortolkningstvivl, herunder om dens afgrænsning overfor bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Denne fortolkningstvivl har gennem årene affødt en stor mængde retspraksis om bestemmelsens anvendelsesområde.

Retsplejelovens § 389 a omfatter ofte afgørelser om formalitetsspørgsmål, og bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium. For eksempel er afgørelser om sagens fremdrift og bevisførelse samt om afvisning og genoptagelse som udgangspunkt omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Omvendt er afgørelser om spørgsmål, der er afgørende for hele sagens behandling, som for eksempel lovvalg, søgsmålsfrister, søgsmålskompetence og retsevne, som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, idet disse afgørelser reguleres af bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Derudover er afgørelser truffet for eksempel i en almindelig konkurssag, hvor der ikke efter en hovedforhandling skal træffes afgørelse, som udgangspunkt heller ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Der vil i disse tilfælde ofte være fri kæreadgang til landsretten efter andre bestemmelser i retsplejelovent eller anden lovgivning.

Procesbevillingsnævnet har flere gange meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet i følgende afgørelser:

Tabel 2.10 Omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.2529 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, men ikke stillet sikkerhed for omkostningerne, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2534 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse efter udløbet af 4-ugersfristen i retsplejelovens § 367 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2540 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at tillægge et søgsmål mod en offentlig myndighed opsættende virkning krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.545 H	Kære af byrettens kendelse om, at der ikke forelå inhabilitet, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.813 H	Kære af byrettens kendelse om beregning af retsafgift krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.1966 H	Kære af byrettens afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 327 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu retsplejelovens § 327, stk. 6, 3. pkt., hvorefter kære ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.3602 H	Kære af skifterettens kendelse om ikke at tinglyse en stævning på den ejendom, som sagen vedrørte, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.1760 H	I en sag om prøvelse af en voldgiftsavgørelses bestemmelse om sagsomkostninger krævede kære af byrettens beslutning om at afvise sagen som følge af udeblivelse Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.3223 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at ophæve et rejseforbehold for en beskikket advokat krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2017.3224 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at realitetsbehandle Statsforvaltningens afgørelse om ikke at genoptage behandlingen af en forældremyndighedssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se nu de særlige appelbegrænsningsregler vedrørende familierettens afgørelser.
U 2018.3501 H	Kære af byrettens kendelse afsagt i en faderskabssag bl.a. om, at en potentiel fader skulle tages i forvaring, da han nægtede at svare på spørgsmål om, hvor barnet og barnets moder befandt sig, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1308 H	Kære af byrettens afgørelse om midlertidig forældremyndighed krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1863 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at genoptage en faderskabssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1993 H	Kære af skifterettens afvisning af en anmodning om fri proces til en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1996 H	Kære af skifterettens tilladelse til ændring af partsbetegnelsen i en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3565 H	Kære af byrettens afgørelse om at frigive sikkerhed i anledning af genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Tabel 2.11 Ikke omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.3715 H	Byrettens kendelse om syn og skøn afsagt under isoleret bevisoptagelse kunne kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu § 389 a, der ved en lovændring med virkning fra 15. juni 2024 er udvidet til også at omfatte afgørelser om optagelse af bevis.
U 2019.3545 H	Kære af skifterettens afgørelse om, at skifteretten ikke var kompetent til at behandle en anmodning om ægtefælleskifte, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 253, stk. 4, eller § 389 a.
U 2020.3744 H	Skifterettens afgørelse om udpegning af kurator i konkursbo er ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a.
U 2021.2051 H	Kære af familierettens kendelse om tvangsfuldbyrdelse af en samværsafgørelse afsagt i forbindelse med familierettens behandling af en sag om fastsættelse af samvær er ikke omfattet af kærebegrænsningen i retsplejelovens § 389 a. Appel af familierettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse sker efter reglerne om appel af fogedrettens afgørelser i retsplejelovens kapitel 53 (§§ 584-587), jf. lovens § 456 q, stk. 1, 3. pkt.
U 2022.3332 H	Kære af en afgørelse efter databeskyttelsesloven, der blev truffet under forberedelsen af en arbejdsskadesag, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.
Højesterets kendelse af 21. marts 2025 (Den offentlige domsdatabase 294/25)	En journalists kære af byrettens afgørelser om dørlukning i en sag om fortsat administrativ frihedsberøvelse var henset til den særlige kæreadgang, som følger af § 393, stk. 2, ikke afskåret ved kærebegrænsningsreglen i § 389 a, og Højesteret tog derfor indledningsvis ikke modpartens påstand om afvisning til følge.
U 2025.2959 H	Kære af byrettens fastsættelse af et acontosalær på 100.000 kr. var ikke omfattet af § 389 a, da kæren angår et spørgsmål, som er reguleret af den særlige kærebegrænsningsregel i § 389, stk. 3, om salær, og da kærende i byretten var blevet tildelt et acontosalær, der oversteg beløbsgrænsen i § 389, stk. 3, krævede kæren ikke tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

2.7 Nye regler om appelbegrænsning fra 15. juni 2024

Den 4. juni 2024 blev der med tilslutning fra alle Folketingets partier vedtaget ca. 100 nye processuelle regler i retsplejeloven og enkelte andre love for behandling af civile sager og straffesager som en opfølgning på flerårsaftalen 2024-27 for organisationen Danmarks Domstole, herunder Procesbevillingsnævnet. Reglerne trådte i kraft den 15. juni 2024, jf. lov nr. 661 af 11. juni 2024.

Med lovændringen blev der bl.a. indført en række nye appelbegrænsningsregler efter retsplejeloven og enkelte særlove.

De nye regler, der finder anvendelse på anke og kære af afgørelser, der er truffet af retten efter lovens ikrafttræden, er følgende:

Civile sager

- Forhøjelse af beløbsgrænsen fra 20.000 kr. til 50.000 kr. for anke og kære til landsretten vedrørende anke af byrettens domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1 og 2, kære af byrettens fastsættelse af sagsomkostninger/salær i almindelige civile sager, jf. § 389, stk. 2 og 3, og § 391, stk. 1, fogedrettens afgørelser om udlæg, jf. § 584, stk. 2, og fogedrettens fastsættelse af sagsomkostninger/salær, jf. § 584 a.
- Nævnets kompetence i retsplejelovens § 453 om appel til landsretten af familierettens afgørelser blev i stk. 1, 2. pkt., udvidet til desuden at omfatte anke af en dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær.
- Kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a – om kære af byrettens kendelser og beslutninger under behandling af en sag – blev udvidet til også at omfatte afgørelser i sager om isoleret bevisoptagelse.
- Lov om fuldbyrdelse af straf § 120, stk. 1, om kære af byrettens kendelser i sager om administrative afgørelser truffet af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Straffesager

- Forhøjelse af beløbsgrænsen for anke til landsretten i retsplejelovens § 902, stk. 2, for bøde (og konfiskation) fra 6.000 kr. til 20.000 kr., afskaffelse af den særlige ankegrænse for dagbøder, ændring i § 902, stk. 1 og 2, til også at omfatte frakendelse efter færdselsloven, samt enkelte øvrige mindre ændringer af §§ 902 og 903.
- Retsplejelovens § 968, stk. 4, om kære af byrettens fastsættelse af salær på højst 50.000 kr.
- Færdselslovens § 132 d om kære af byrettens kendelser om generhvervelse af førerretten.

- Enkelte konsekvensændringer.

De nye appelbegrænsningsregler har betydning både for nævnets afdeling for appeltilladelser og nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

I perioden fra 15. juni 2024 til udgangen af året modtog Procesbevillingsnævnet i alt 248 sager omfattet af de ændrede appelbegrænsningsregler. I 2024 afsluttede Procesbevillingsnævnet i alt 135 sager omfattet af de ændrede appelbegrænsningsregler. Af de 135 sager blev de 9 afsluttet uden nævnensbehandling (tilbagekaldt).

I følgende tabeller er opgjort antallet af nævnensbehandlede sager i 2024, der blev afgjort efter de ændrede appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024. I de tilfælde, hvor en eksisterende hjemmel er blevet udvidet ved en forhøjelse af beløbsgrænsen eller ændring af ordlyden i bestemmelsen, er først angivet det ekstra antal sager, som ændringen har medført, og dernæst i parentes det totale antal ansøgninger behandlet efter den pågældende hjemmel.

Tabel 2.12 Fordelingen af nævnensbehandlede sager omfattet af de ændrede appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024 i afdelingen for appeltilladelser

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
§ 368, stk. 2	0 (68)	5 (223)	1 (13)	6 (304)
§ 389, stk. 2	9 (59)	9 (29)	2 (5)	20 (93)
§ 389, stk. 3	1 (4)	1 (7)	0 (1)	2 (12)
§ 389 a	0 (51)	3 (317)	0*	3 (368)
§ 391, stk. 2	1 (17)	6 (22)	1 (3)	8 (42)
§ 584, stk. 2	0 (5)	3 (20)	1 (3)	4 (28)
§ 584 a, stk. 2	0 (3)	1 (5)	0 (8)	1 (16)
§ 584 a, stk. 3	0 (2)	0 (0)	0	0 (2)
§ 903	6 (33)	30 (81)	5 (15)	41 (129)
§ 968, stk. 4	2	3	0	5
Færdselslovens § 132 d	0	1	0	1
Straffuldbyrdelseslovens § 120, stk. 1	1	2	0	3
I alt	20 (245)	64 (710)	10 (48)	94 (1.003)

**Sager om overskridelse af den absolutte frist i retsplejelovens § 389 a afvises typisk uden nævnensbehandling og figurerer derfor ikke i denne oversigt.*

Tabel 2.13 Fordelingen af nævnensbehandlede sager omfattet af de ændrede appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
§ 453, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	8	23	1	32

Procesbevillingsnævnet har i perioden fra ikrafttrædelsen den 15. juni 2024 til medio juni 2025 modtaget ca. 500 sager omfattet af de ændrede regler om appeltilladelse, hvoraf ca. 80 er modtaget i afdelingen for appeltilladelse til landsrettens vedrørende familierettens afgørelser.

I samme periode har Procesbevillingsnævnet afsluttet ca. 360 sager omfattet af de ændrede regler om appeltilladelse, hvoraf ca. 70 er afsluttet i afdelingen for appeltilladelse til landsrettens vedrørende familierettens afgørelser.

Kommunikation om de nye regler

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk kan du orientere dig om nævnets virksomhed og opgaver, herunder om de nye regler om appelbegrænsning, ligesom du i bilag H og I kan orientere dig om appelbegrænsningsregler også i oversigtsform.

Der er i december 2024 udgivet en andenudgave af bogen "Appeltilladelser" af Hanne Kjærulff og Niels Fenger. Bogen indeholder en meget stor mængde opdateringer og ændringer med ny lovgivning og retspraksis, og der er desuden en omtale af de nye appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024.

2.8 Et privilegium at være medlem af Procesbevillingsnævnet

Af højesteretsdommer, nævnsformand Jørgen Steen Sørensen

Indledning

Efter retsplejeloven beskikkes Procesbevillingsnævnets medlemmer for 2 år. Det gælder også formanden, der efter loven skal være højesteretsdommer. Jeg har været nævnsformand i godt 1 ½ år og skal inden så længe tilbage til Højesteret. Det bliver ikke kun et farvel til nævnet, men også til to udviklende og udbytterige arbejdsår, som jeg nødtigt ville have været foruden.

Skiftende nævnsformænd har beskrevet forskellige vinkler af nævnets arbejde. Senest har min forgænger, højesteretsdommer Lars Apostoli, i beretningen for 2022 taget læseren med i nævnets maskinrum og forklaret den indgående behandling, som enhver sag får, først i sekretariatet og så i nævnet. Det er så meget desto vigtigere, som begrundelsen for nævnets afgørelser kun må bestå i en henvisning til de bestemmelser, nævnet træffer afgørelse i medfør af.

I denne lille artikel vil jeg mere overordnet forklare, hvorfor det er et privilegium at være medlem af nævnet, og hvorfor enhver alment interesseret jurist, der får muligheden, efter min opfattelse med glæde bør tage imod den. Jeg fokuserer på nævnets afdeling for apPELLtilladelser, fordi det er den, jeg som formand i det daglige er knyttet til.

Den rigtige hylde i retssystemet

Det er velkendt, at udgangspunktet i dansk ret – både på det civile og det strafferetlige område – er, at parter frit kan få prøvet deres sag i to instanser. Det er også velkendt, at der gælder en række undtagelser. Dels kan der gives tilladelse til prøvelse i Højesteret som 3. instans. Dels kan en række afgørelser ikke uden særlig tilladelse prøves i mere end én instans (byretten).

”

Efter min opfattelse har den hidtidige udvikling i retning af apPELLbegrænsning været nyttig og hensigtsmæssig.

”

Det er navnlig på sidstnævnte område, at retsstillingen har været i udvikling, idet stadig flere afgørelser i byretten kun med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet kan appelleres til landsretten. Senest har vi med udgangspunkt i Rørdam-udvalgets arbejde fået en række ændringer, hvorefter bl.a. værdigrænsen for fri anke af civile byretsdomme er hævet fra 20.000 til 50.000 kr.

Efter min opfattelse har den hidtidige udvikling i retning af appelbegrænsning været nyttig og hensigtsmæssig. Over for det grundlæggende toinstansprincip står nemlig en række andre hensyn, f.eks. til at parterne skal have løst deres konflikt inden for rimelig tid, til de omkostninger, som en sag i flere instanser kan betyde for den tabende part, og til rationel udnyttelse af retssystemets ressourcer. Navnlig er det efter min opfattelse bedre at se kritisk på den frie appeladgang og til gengæld fastholde en sagsbehandling i landsretten på højt niveau end at insistere på et toinstansprincip med den risiko, at landsretterne af ressourcemæssige grunde må slække på kvaliteten i behandlingen af den enkelte sag.

Den egentlige balance mellem toinstansprincippet og de modstående hensyn skal imidlertid sikres ved, at Procesbevillingsnævnet grundigt og kvalificeret sorterer i de enkelte sager og sørger for, at de, der er principielle, eller hvor der i øvrigt er særlige grunde, går videre til landsretten, mens resten slutter, så både parter og retssystem kan komme videre. Det er den mekanisme, der skal gøre, at lovgivningsmagten med retspolitisk ro i sindet kan gennemføre rimelige appelbegrænsninger. Og det er en spændende og vigtig opgave at være med til på den måde at lægge sagerne på de rigtige hylder i retssystemet. Det gælder naturligvis også, når det kommer til at lægge sager på retssystemets øverste hylde, nemlig Højesterets.

”

I en juridisk verden, der er mere og mere specialiseret, er det derfor af stor værdi at få et indblik i den samlede mangfoldighed af problemstillinger, der bliver behandlet i domstolene.

”

Overblik over hvad der rører sig i retssystemet

Jeg har ikke været dommer, før jeg kom til Højesteret. Og mens man lærer meget i Højesteret, er der også meget, man ikke lærer. Det gælder f.eks., hvad der rører sig i det samlede retssystem. Det er et forsvindende udsnit af de samlede problemstillinger (men naturligvis de mest principielle), der finder vej til Højesteret, og resten vil man som højesteretsdommer typisk have begrænset kendskab til. Det samme gælder nok de fleste af de nævnsmedlemmer, der kommer fra universiteterne og advokatbranchen.

I en juridisk verden, der er mere og mere specialiseret, er det derfor af stor værdi at få et indblik i den samlede mangfoldighed af problemstillinger, der bliver behandlet i domstolene. Man bliver en bedre og mere helstøbt jurist af det. Og man får et anderledes indtryk af, hvad der i det hele taget rører sig i samfundet, f.eks. på det sociale og familiemæssige område. Man plejer at sige, at tilværelsens problemstillinger ender i retten, og det er ikke helt forkert.

Glæde over kvaliteten i domstolenes arbejde

Ovenfor har jeg nævnt værdien i at få indblik i, hvad der rører sig i retssystemet. Tæt knyttet til det er glæden ved at opleve kvaliteten i domstolenes arbejde.

”

Det kan ikke være let at sidde som dommer i en byret og skulle jonglere med et stort antal meget forskellige sager på samme tid. Men stærk faglighed og stor ansvarsfølelse fører imponerende resultater med sig.

”

Som nævnsmedlem vurderer man med jævne mellemrum – og for mit vedkommende hver uge – et stort antal 3. instanssager, dvs. sager, der har været behandlet i byret og landsret, og hvor en af parterne nu søger at gå videre til Højesteret. I civile sager kræver det, at sagen har principiel karakter. I straffesager gælder, at sagen skal have principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt skal tale for det. Begge sagstyper kræver altså indgående vurdering af både byrettens og landsrettens afgørelser.

Det arbejde kommer der efter min erfaring navnlig to iagttagelser ud af:

Den ene er, hvor godt byretterne – deres sagspres og arbejdsvilkår taget i betragtning – kommer fra også omfattende og vanskelige sager. Det kan ikke være let at sidde som dommer i en byret og skulle jonglere med et stort antal meget forskellige sager på samme tid. Men stærk faglighed og stor ansvarsfølelse fører imponerende resultater med sig.

Den anden er, hvor sikkert landsretterne får rettet op på de kiks, der uundgåeligt må ske i travle byretter med fokus på effektivitet og sagsproduktion. Den kollegiale proces i landsretten rummer – ligesom i Højesteret – en stærk garanti for, at om ikke alle, så i hvert fald alle nødvendige sten bliver vendt.

Det er med andre ord mere end sjældent, at man efter at have læst byrettens og landsrettens domme i en vanskelig sag sidder tilbage med den vurdering, at her er det gået galt. Naturligvis kan der – i såvel resultat som præmisser – stå spørgsmål tilbage, som er tvivlsomme, og som kræver yderligere afklaring. Det er derfor, vi har Højesteret. Men efter godt 1 ½ år i nævnet og vurdering af utallige sager er jeg kun yderligere betrygget i den gældende ordning, hvorefter så godt som enhver sag skal kunne finde sin afslutning senest i landsretten. Det kan man grundlæggende være ganske rolig ved.

Samarbejdet med andre nævnsmedlemmer

Procesbevillingsnævnet er i internationalt perspektiv en usædvanlig konstruktion, da kompetencen til at meddele appeltilladelser normalt er tillagt den pågældende appelinstant selv. Den danske ordning skal da også ses i lyset af langvarige retspolitiske drøftelser navnlig i 1990'erne om erstatning af den dagældende – og i hvert fald i dag klart uholdbare – ordning, hvorefter kompetencen til at give appeltilladelser lå i Justitsministeriet.

Det diskuteres fortsat fra tid til anden, om kompetencen til at give appeltilladelser i stedet bør overføres til domstolene. Det er i sidste ende et lovgivningspolitisk spørgsmål, og ordningen med et særligt nævn kan umiddelbart forekomme omstændelig.

”

Det samlede retssystem består af mange aktører med forskellige erfaringer og perspektiver, og det er dristigt at forestille sig, at den enkelte appelinstans uden videre selv er bedst til at vurdere, hvilke sager der bør admitteres.

”

Et godt pejlemærke er imidlertid, om ordningen styrker kvaliteten i udvælgelsen af de sager, der bør videre i retssystemet. Nu kender historien som bekendt aldrig sine alternativer, men jeg ville ikke tøve med at sige, at den alsidighed i vurderingen, som ligger i samarbejdet mellem dommere fra alle tre instanser, advokater og universitetsforskere, er en klar fordel i sammenligning med en ordning, hvor landsretterne eller Højesteret selv skulle tage stilling. Som formand kan man ikke sjældent umiddelbart mene, at der må være et stort behov for, at Højesteret kigger på en bestemt sag, eller omvendt at behandling i Højesteret ikke vil være til gavn for noget. Hvorefter f.eks. byrets- eller advokatmedlemmet kan forklare, at det forholder sig modsat. Det samlede retssystem består af mange aktører med forskellige erfaringer og perspektiver, og det er dristigt at forestille sig, at den enkelte appelinstans uden videre selv er bedst til at vurdere, hvilke sager der bør admitteres.

Samarbejdet med sekretariatet

Som formand for Procesbevillingsnævnet har man en glæde, som ikke er de øvrige medlemmer forundt. Nemlig det daglige samarbejde med nævnets sekretariat, fra sekretariatschefen til yngste studentermedhjælper.

Højesteret har sin charme med mere end 360 års historie og gamle traditioner. Men det er også en glæde at være i en – i ordets bedste forstand – moderne institution med konsekvent fokus på kvalitetsudvikling, effektivitet, åbenhed og forandring. Som formand har man i dagligdagen først og fremmest kontakt til sekretariatsledelsen og de juridiske sagsbehandlere, men jeg har heller ikke på nogen arbejdsplads oplevet en så kompetent gruppe af administrative medarbejdere. Sekretariatet er i det hele taget en organisation, som mange myndigheder kunne lære af.

Afslutning

Jeg brugte udtrykket ”privilegium” i overskriften til denne lille artikel. Og det er meget dækkende for den tid, jeg har haft i Procesbevillingsnævnet. Hvis man er optaget af vores retssystem, engageret i faglighed og glad for dygtige kolleger, er det det helt rigtige sted at se hen, hvad enten man er dommer, advokat eller universitetsforsker. Ingen kan gå derfra uden at være blevet en hel del dygtigere.

Kort sagt: får man muligheden for en tid i Procesbevillingsnævnet, hvad enten det er i den ene eller anden kapacitet, kan jeg kun anbefale, at man tager den!

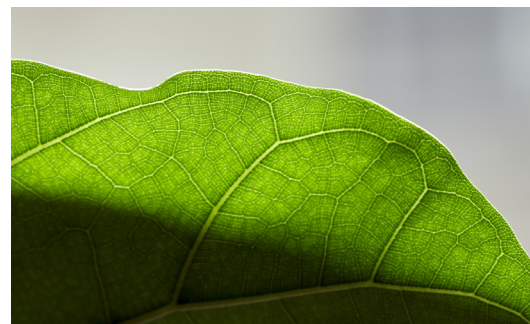
2.9 I Skyggen af Den sorte svane

Af advokat Nicholas Symes, suppleant i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

TV-2's dokumentar-serie "Den sorte svane" er formentligt en af de dokumentarserier, der i nyere tid har været diskuteret mest i forskellige dele af samfundet. Den sorte svane afdækker visse advokaters blakkede moral, politiets efterforskningsmetoder, konsulenters erklæringer og grene af forretningsverdens grådighed. Den sorte svane har utvivlsomt rykket ved tilliden til hinanden i samfundet, og ikke mindst når det kommer til tilliden til advokater. Tilliden til advokatstanden er i disse år i forvejen under pres med deres involvering i den såkaldte udbyttesag og i hvidvaskningssager, og i skrivende stund er en advokat tiltalt for hvidvaskning af 1,9 mia. kr. Det er ganske beskæmmende at være vidne til, og selvom de sager, der angår de involverede advokater i Den sorte svane og den hvidvasktiltalte advokat ikke er endeligt afsluttede, og at der derfor gælder en uskyldsformodning, så er oplevelsen stadig, at der er sket et tillidsbrud.

Advokatsamfundet arbejder hårdt på at sikre tilliden til advokater og standen i en helhed, og ser det som altafgørende vigtigt for advokatens rolle i samfundet. De advokatetiske regler reguleres, regler i forhold til hvidvaskning, klientkontovedtægten og klientkendskab skærpes løbende. Med regler gør det ikke alene. Tillid starter hos den enkelte advokat, ligesom den starter hos den enkelte politibetjent, dommer, konsulent, virksomhedsejer osv. Jeg føler intet medansvar for det tillidsbrud, som Den sorte svane giver udtryk for og medført, men jeg føler et stort ansvar for, at tilliden bliver genoprettet.

Når man som advokat møder i Procesbevillingsnævnet, kommer man til at skulle træffe beslutninger om bevilling eller afslag i mange forskellige sager. I 2024 var der relativt mange udvisningssager, sager om udlændinge og flygtninge. Der var også en del sager om tvangsfjernede børn og samvær. Der var sager om personskadeerstatninger, herunder om arbejdsskader, og sager om borgerens møde med systemet, hvad enten det har være politiet, myndigheder eller parkeringsvagter. Fælles for alle disse sager er, at der er et menneske bag hver en sag. Et menneske, som kan være hvem som helst, og som på et eller andet tidspunkt i livet, måske allerede ved fødslen, har været uheldig. Man bestemmer ikke selv, om man fødes et sted, hvor der er krig eller religiøs fundamentalisme, man vælger ikke selv sine forældre, hvilke ulykker på arbejdspladsen man

skal udsættes for, og sjældent vågner man op en morgen og tænker ”i dag vil jeg begå noget dumt”. Ting sker, og ofte for en grund.

De beslutninger, der træffes i Procesbevillingsnævnet, hvad enten det er en meddelt bevilling eller et afslag, betyder noget for det menneske, der har ansøgt om en bevilling. Det kan være forskellen på håb og mismod, at få en ekstra chance til at få retligt prøvet et liv med sin familie eller at blive udvist til en ukendt skæbne. Det er meget store ting i det pågældende menneskes liv, der vurderes og træffes beslutning om, og det er der stor respekt om i Procesbevillingsnævnet.

Tillid starter og slutter ved at have respekt for det hverv, man udøver. En borger kan have tillid til myndigheder, advokater, domstolene osv., hvis de bliver mødt med respekt for deres person og deres sag. Det kan meget vel være, at når dommere sidder på et podium og med kapper på, at det indgyder respekt for retssystemet. Når politiet har uniform på og i øvrigt agerer med stor autoritet, at det i sig selv påkalder sig respekt. Jeg er tilhænger af disse respektopbyggende forhold, men der er forskel på ”respekt for” og ”tillid til”. Respekt er ikke det samme som tillid. Det, at en borger har respekt for myndigheder eller advokater, er ikke ensbetydende med, at borgeren har tillid til de samme.

”

Det er meget store ting i det pågældende menneskes liv, der vurderes og træffes beslutning om, og det er der stor respekt om i Procesbevillingsnævnet.

”

Arbejdet for at fastholde og/eller genoprette tillid er højaktuelt for tiden med al det, der i øvrigt sker i verden. Kunstig intelligens (AI) udfordrer vores tillid til billeder og informationer. Stormen på Capitol Hill den 6. januar 2021 og efterfølgende begivenheder på præsidentniveau udfordrer tilliden til demokratiet i USA. Det kontantløse samfund fører til andre kriminalitetsformer, herunder svindel på internettet og nethandel, og med det en svigtende tillid til de elektroniske medier. I dag er der flere, der får deres nyheder via de sociale medier end gennem de etablerede nyhedsmedier. Den italienske professor og forfatter Umberto Eco (1932-2016) var meget kritisk overfor de sociale medier og skrev i artiklen ”Social media gives legions of idiots the right to speak” følgende (i min oversættelse og forkortelse): *Dramaet ved internettet er, at det har gjort landsbytosser til et sandhedsvidne, og de sociale medier har givet en taler til hærskarer af tåber, der tidligere kun ytrede sig på barer efter et glas vin og uden at skade fællesskabet. De blev bragt til tavshed med det samme. Men nu har de samme ret til at ytre sig som en nobelprismodtager. Det er tåbernes invasion.*

Videnskabeligt fakta kan blive gjort til *fake news*, og sandheden bliver aflæst i kaffegrums, hvis tilstrækkeligt mange tror på det. Diskussionen mellem fløjene i mange samfund handler dybest set om tilgangen ”*mening over fakta*”, og hvor klosaksen i bjørnefælden er, at mange ikke er villige til at afbøje, når det er følelser og egne holdninger, der udfordres. De bliver slet og ret immune over for fakta.

Det er i den verden, hvor ”*mening over fakta*”, at tillid og respekt får vedvarende transgere vilkår, og der skal derfor ikke meget til førend, at fordomme bliver boostet. Den sorte svane har i den danske juridiske verden været en mindre katalysator og har rykket ved tilliden, og måske godt det samme. For vi må også se Den sorte svane som et *wake-up call* til alle dem, der sidder i positioner, hvor der træffes livsforanderende

beslutninger for andre personer, og det gælder, hvad enten man sidder som dommer, anklager, medarbejder i en socialforvaltning eller i et familieretshus eller som medlem af Procesbevillingsnævnet.

”

Det er ikke altid, at man på et nævnsmøde er helt enige om udfaldet. Ofte er det kun nuancer, der adskiller. Men disse nuancer bliver diskuteret og med respekt for det enkelte menneske og dennes konkrete sag. Selvom, at jeg har oplevet at have været i minoritet ift. en beslutning, har jeg aldrig oplevet respektløshed overfor en sag eller det menneske, der gemmer sig bag sagen. Tillid og respekt er stadig et kerneområde i nævnets virke.

”

Kan man i juraens verden arbejde med respekt og tillid? Ja, og helt utvivlsomt. Det er to begreber, som falder uden for de sædvanlige normopfattelser, og som kan anvendes uafhængigt af forvaltningsrettens kriterier-begreb, retsplejelovens bevisrelevansbestemmelse (§ 341 e.c.) og i andre beslutningsprocesser. Det handler dybest set kun om anstændighed og ordentlighed overfor de mennesker, vi møder på vores vej, og de mennesker der er i de sager, der lander på vores bord. Den tyske sociolog Niklas Luhmann (1927-1998) sagde, at *”tillid er ikke blot en følelse, men en måde at håndtere kompleksitet i samfundet”*, og dermed, hvis jeg forstår ham ret, gav udtryk for, at det også er en arbejdsmetode.

I praksis udmønter denne arbejdsmetode sig i, at man gør sig umage, forbereder sig godt og derfra tager en beslutning, der er juridisk korrekt, men også moralsk uanfægtelig. Vigtigst er nok, at man tør stå ved sin stillingtagen til, hvad der er det rigtige i den pågældende sag. At stå op for det enkelte menneske, men også have modet til at sige nej, hvis det er det rigtige at gøre. Det er ikke altid, at man på et nævnsmøde er helt enige om udfaldet. Ofte er det kun nuancer, der adskiller. Men disse nuancer bliver diskuteret og med respekt for det enkelte menneske og dennes konkrete sag. Selvom, at jeg har oplevet at have været i minoritet ift. en beslutning, har jeg aldrig oplevet respektløshed overfor en sag eller det menneske, der gemmer sig bag sagen. Tillid og respekt er stadig et kerneområde i nævnets virke.

2.10 Flysager – en beretning fra en sagsbehandler

Af fuldmægtig Michael Jørgensen

Forsinkelser eller aflysninger af flyafgange fortsætter med at give anledning til en hel del tvister ved domstolene mellem passagerer og flyselskaber. Dette også blandt andet på baggrund af den industri, som er vokset frem på området i form af de såkaldt "claimselskaber", der erhverver passagerers fordringer mod flyselskaber, og dernæst fører sager herom ved domstolene, såfremt fordringerne ikke forud herfor har kunnet indkræves udenretligt. Spørgsmålet om kompensation for aflyste eller forsinkede flyafgange er desuden blevet aktualiseret i den seneste tid i forbindelse med drøftelser i EU-Kommissionen om at ændre reglerne.

Her følger på ovenstående baggrund en lille beretning fra Procesbevillingsnævnets maskinrum med lidt bemærkninger set ud fra en sagsbehandlers perspektiv.

Sager om kompensation og/eller refusion i medfør af EU-Forordning 261/2004 (herefter flyforordningen) samt hertil beslægtede krav – de såkaldte "flysager" – har igennem en længere periode medført en del ansøgninger om appeltilladelse i Procesbevillingsnævnet. Dette skyldes, at sagerne om appeltilladelse til landsretten ofte angår mindre pengekrav og derfor er omfattet af appelbegrænsningsreglen i retsplejelovens § 368, stk. 2, jf. stk. 1, om anke af byrettens dom til landsretten vedrørende krav på højst 50.000 kr. Dertil kommer domstolenes sagsomkostningsafgørelser i flysagerne, som også medfører en hel del sager i Procesbevillingsnævnet på grund af kærebegrænsningsreglerne herom i retsplejeloven. Der bliver også årligt behandlet enkelte flysager om anke til Højesteret. I denne lille beretning er alene omtalt sager om anketilladelse til landsretten efter retsplejelovens § 368, idet disse sager udgør langt den væsentligste del af flysagerne i Procesbevillingsnævnet.

I tidligere årsberetninger har Procesbevillingsnævnet blandt andet offentliggjort tal for, hvor mange bevillinger og afslag der blev meddelt anketilladelse til landsretten i sager om erstatning på baggrund af flyforsinkelser. I f.eks. den seneste 5-årsperiode fra 2020-2024 blev der i 2020 meddelt i alt 116 bevillinger og 75 afslag. I 2021 blev der meddelt i alt 103 bevillinger og 69 afslag, i 2022 blev der meddelt i alt 17 bevillinger og 37 afslag, og i 2023 blev der meddelt 62 bevillinger og 111 afslag. I beretningsåret 2024 blev der realitetsbehandlet 206 sager om erstatning på grund af flyforsinkelse, og der blev meddelt i alt 50 bevillinger og 156 afslag. Med undtagelse af 2022 ses der at være tale om, at Procesbevillingsnævnet støt modtager flere flysager end tidligere. Det kan endvidere bemærkes, at der i nævnte 5-årsperiode i flysagerne er meddelt flere bevillinger end afslag i 2020 og 2021, hvorimod der i 2022 – 2024 er meddelt flere afslag end bevillinger. Der ses dog generelt i flysagerne at være meddelt forholdsvis mange bevillinger i alle årene. I beretningsåret var bevillingsprocenten således på 24 % for anke til landsretten af sager om erstatning på grund af flyforsinkelse. Forklaringen herpå er blandt andet "buket-tankegangen". Herved forstås, at der nogle gange bliver meddelt bevilling i en "buket" af sager med samme problemstilling for herved at fastlægge retstilstanden under hensyn til sagernes forskellige konkrete omstændigheder.

Alle sagsbehandlere i Procesbevillingsnævnet er i sagens natur generalister, idet Procesbevillingsnævnet behandler en stor mangfoldighed af sagstyper inden for samtlige retsområder i civile som strafferetlige sager. Som sagsbehandler får man derfor

kendskab til mange forskelligartede retsområder. Sideløbende hermed varetager visse sagsbehandlere – som et underspeciale – eksempelvis flysagsområdet. Herved er der tale om, at man som sagsbehandler får en fast tilknytning til sagsområdet og opnår en særlig indsigt i retsgrundlaget samt retspraksis – såvel den EU-retlige retspraksis som den danske retspraksis. Dette giver den bedst mulige forudsætning for at behandle sagerne koncist, effektivt og med den højeste faglige kvalitet for øje. Den faste behandling af sagerne giver endvidere et indblik i forholdene på luftfartsområdet, herunder et særligt indblik i det bevismateriale, der anvendes i sagerne, og som ofte indeholder en række fagtermer, der ikke er de fleste lægmænd bekendt.

”

Jeg synes personligt, at sagsbehandlingen af sagerne er interessant og til tider udfordrende, hvilket dog igennem et fantastisk kollegialt fællesskab samt god ledelse går fint hånd i hånd.

”

Problemstillingen i flysager kan variere en hel del. En stor andel af sagerne omhandler dog – ikke overraskende – de kumulative undtagelsesbetingelser i artikel 5, stk. 3, i flyforordningen, og dermed om der foreligger såkaldte usædvanlige omstændigheder, og om flyselskabet har truffet alle rimelige foranstaltninger for at minimere forsinkelsen. Hvis undtagelsesbetingelserne er opfyldt, medfører dette en fritagelse for at betale kompensation til passageren. Selve retten til kompensation for forsinkelser følger af flyforordningens artikel 7. I den forbindelse opstår ofte spørgsmål om, hvorvidt f.eks. diverse vejrlige forhold eller strejke i lufthavnen mv. udgør sådanne usædvanlige omstændigheder, og om flyselskaberne har – eller ikke har – foretaget rimelige foranstaltninger til at minimere forsinkelsen i forhold til, om flyselskabet f.eks. har forhørt sig hos andre flyselskaber med henblik på at undersøge omlægningsmuligheder mv.

Mange flysager i Procesbevillingsnævnet ses også at indeholde problemstillinger i forhold til flyforordningens artikel 8 om valget mellem blandt andet udbetaling af refusion for ubrugte flybilletter eller omlægning af rejsen. Hertil kan bemærkes, at en sag således godt kan angå både, om der skal udbetales kompensation til passageren, og passagerens krav på refusion. Dertil kommer sager om refusion af hoteludgifter mv. som følge af en forsinkelse (artikel 9). De nævnte problemstillinger er på ingen måde udtømmende, og som det måske også kan udledes af ovenstående, indeholder flysagerne ofte en blanding af diverse problemstillinger.

Jeg synes personligt, at sagsbehandlingen af sagerne er interessant og til tider udfordrende, hvilket dog igennem et fantastisk kollegialt fællesskab samt god ledelse går fint hånd i hånd. På flyholdet har vi med stor interesse fulgt med i nyheden om, at der med en ændring af retsplejeloven fra den 15. juni 2024 med de nye bestemmelser i §§ 348 a og 351 a om stævning og svarskrift i flysager blev indført krav om udfyldelse af særlige blanketter i sager om flykompensation ved byretterne. Vi imødeser i den forbindelse betydningen heraf, for så vidt angår overskueligheden af sagernes oplysninger, når disse også senere måtte blive indbragt for Procesbevillingsnævnet.

Afslutningsvist vil jeg som sagsbehandler tillade mig at opfordre aktører inden for flysagsområdet til altid at skrive kort og præcist i ansøgninger til Procesbevillingsnævnet, ligesom en længere gennemgang af reglerne om appeltilladelse med fordel kan udelades. En spændende tid på flysagsområdet er i vente.

3. Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for appeltilladelser

3.1 Generelt

Nævnet har i 2024 afholdt i alt 59 møder i afdelingen for appeltilladelser, hvoraf 35 møder var 5-mandsmøder, og 24 møder var 3-mandsmøder.

Den 1. januar 2024 var 487 sager uafsluttede.

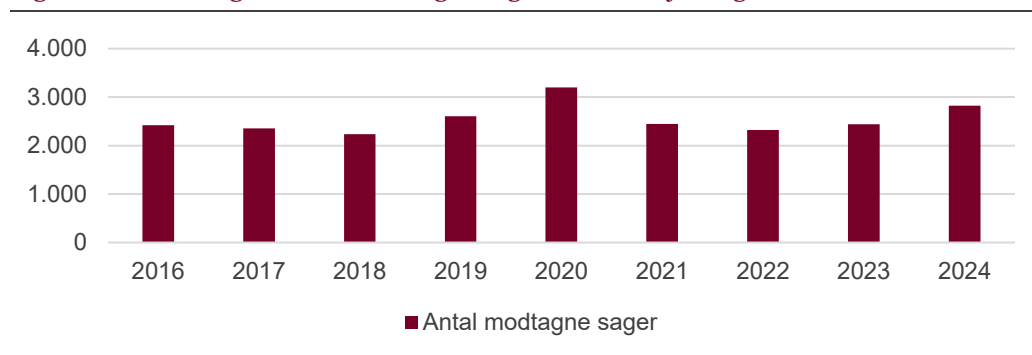
Nævnet har i 2024 modtaget 2.824 sager om appeltilladelse.

Tabel 3.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for appeltilladelser

År	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321	2.441	2.824

Her er de modtagne sager fra 2016 til 2024 vist i et søjlediagram:

Figur 3.1: Udviklingen i antal modtagne sager vist i et søjlediagram

Tallene viser en lidt dalende tendens i antallet af modtagne sager i 2017 og 2018. I 2019 var der en markant stigning i antal sager, og med 3.203 modtagne sager i 2020 var der tale om det højeste antal modtagne sager siden nævnets etablering i 1996. Det hører dog med til billedet, at der i 2020 var flere sagskomplekser med en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten. I årene 2022-2024 er der en stigende tendens i antallet af modtagne sager.

Af de 2.824 modtagne sager om appeltilladelse var lidt over 200 sager omfattet af de ændrede regler om appeltilladelse, der trådte i kraft den 15. juni 2024.

Der er i 2024 blevet afsluttet 2.610 sager.

Af disse sager blev 413 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence, herunder overskridelse af absolut ansøgningsfrist mv.). 33 af disse sager vedrørte overskridelse af den absolutte 2-ugers frist i retsplejelovens § 389 a, stk. 2.

Der var herefter den 31. december 2024 701 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2024, er omtalt nærmere i kapitel 4.

3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2024

Nævnet har i 2024 afgjort 2.197 sager, der fordeler sig således:

Tabel 3.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager	249	842	45	1.136
3. instans civile sager	69	460	28	557
2. instans straffesager	34	87	15	136
3. instans straffesager	71	281	16	368

De nævnsbehandlede sager fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

Tabel 3.3 Fordeling af de nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	80	302	13	395
2. instans civile sager (kære)	169	540	32	741
3. instans civile sager (anke)*	29	233	8	270
3. instans civile sager (kære)**	40	227	20	287
2. instans straffesager (anke)	34	81	15	130
2. instans straffesager (kære)	0	6	0	6
3. instans straffesager (anke)	42	169	5	216
3. instans straffesager (kære)	29	112	11	152

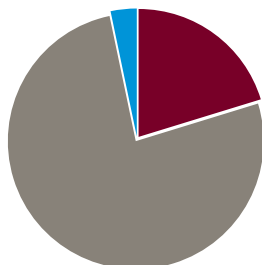
* I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten og Sø- og Handelsretten som 1. instans og af landsretten som 2. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af sagsomkostninger i domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Endvidere er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af deldomme, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.

** I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og tilsvarende landsrettens kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretten som ankeinstans.

Der er i 2024 meddelt begrænset bevilling i 4 sager, hvoraf 3 var straffeankesager og 1 var civil kæresag.

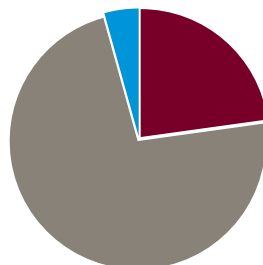
Fordelingen af afgjorte 2. instans civile sager og straffesager samt 3. instans civile sager og straffesager er grafisk angivet i nedenstående figurer på henholdsvis anke- og kæresager:

Figur 3.2 Andeninstans civile sager (anke)

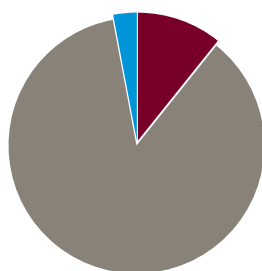
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.3 Andeninstans civile sager (kære)

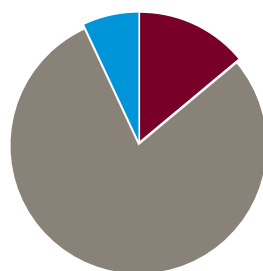
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.4 Tredjeinstans civile sager (anke)

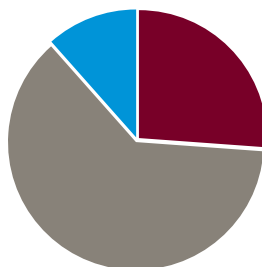
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.5 Tredjeinstans civile sager (kære)

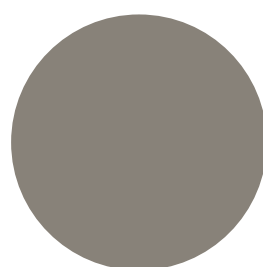
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.6 Andeninstans straffesager (anke)

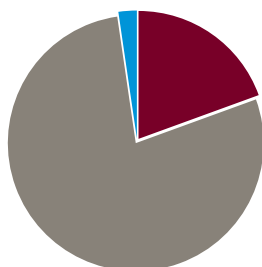
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.7 Andeninstans straffesager (kære)

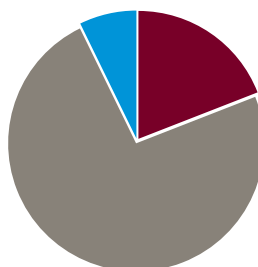
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.8 Tredjeinstans straffesager (anke)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

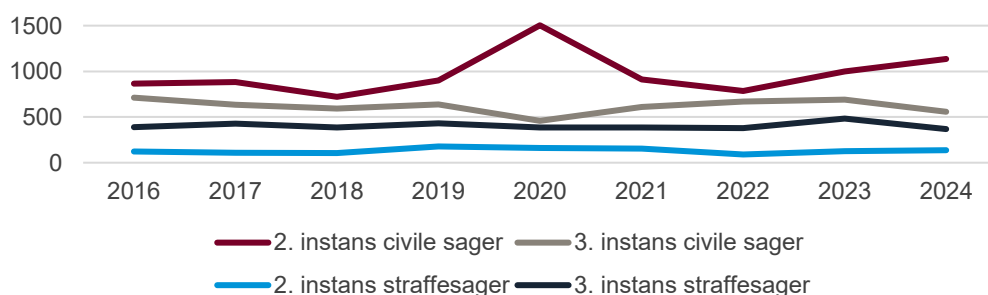
Figur 3.9 Tredjeinstans straffesager (kære)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

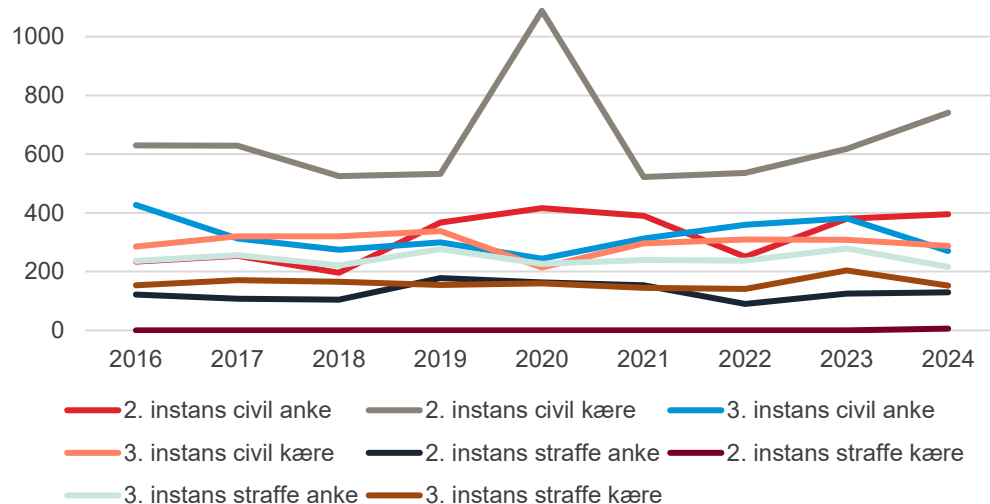
En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2016 til 2024 fremstår således:

Figur 3.10: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2016-2024

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2016 til 2024 fremstår således ved en opdeling på anke og kære:

Figur 3.11: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2016-2024 på anke og kære

Her er en oversigt over fordelingen af afgjorte sager i perioden 2016-2024:

Tabel 3.4 Fordeling af afgjorte sager i perioden 2016-2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal afgjorte sager	2.087	2.051	1.805	2.147	2.512	2.059	1.922	2.295	2.197
2. instans civile sager	864	883	721	900	1.504	912	786	998	1.136
Bevillinger	342	307	263	401	1.011	302	192	239	249
Realitetsafslag	485	532	437	469	467	575	562	716	842
Fristafslag	37	44	21	30	26	35	32	43	45
3. instans civile sager	712	633	594	637	458	609	668	689	557
Bevillinger	124	95	140	137	100	91	64	53	69
Realitetsafslag	543	507	426	462	338	478	577	609	460
Fristafslag	45	31	28	38	20	40	27	27	28
2. instans straffesager	122	108	104	178	163	153	90	125	136
Bevillinger	45	55	51	124	102	59	31	41	34
Realitetsafslag	54	43	44	44	49	81	40	70	87
Fristafslag	23	10	9	10	12	13	19	14	15
3. instans straffesager	389	427	386	432	387	385	378	483	368
Bevillinger	68	47	69	61	76	40	64	80	71
Realitetsafslag	305	364	311	354	295	337	300	395	281
Fristafslag	16	16	6	17	16	8	14	8	16

Som det fremgår, viser udviklingen i perioden fra 2016 til 2024,

- at det samlede antal afgjorte sager i nævnets afdeling for appeltilladelser er steget i perioden,
- at antallet af afgjorte 2. instans civile sager steg markant i perioden 2016-2019, hvilket navnlig skyldtes de appelbegrænsningsregler, der blev indført i 2014, og at der i 2020 skete en yderligere markant stigning, der navnlig kan forklares med en række sagskomplekser, og at der de senere år er en stigende tendens i antallet af afgjorte 2. instans civile sager,
- at der var en faldende tendens i antallet af afgjorte 3. instans civile sager i perioden 2016-2020 og en stigende tendens i perioden 2021-2023, at der på ny er et mindre fald i 2024, og at der har været en faldende tendens i antallet af bevillinger siden 2018 indtil 2024, hvor der igen var en mindre stigning,
- at antallet af afgjorte 2. instans straffesager var højest i 2019 med 178 sager, og at andelen af bevillinger i årene forud for 2021 var markant højere end i de følgende år, navnlig fordi der medio 2021 skete en ændring af retsplejelovens § 902, stk. 1, sidste led, hvorefter anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse,
- at antallet af afgjorte 3. instans straffesager i hele perioden ligger nogenlunde konstant på mellem 368 sager som det laveste i 2024 og 483 sager som det hidtil højeste antal i 2023, og
- at bevillingsandelen i perioden er markant højere på 2. instans sager end 3. instans sager, mens udviklingen i bevillingsandelen inden for de enkelte kategorier er nogenlunde konstant dog således, at andelen af bevillinger i 2. instans civile sager og straffesager er markant højere i 2019 og 2020, og at der i 2018-2020 skete en vis stigning i bevillingsandelen på flere sagskategorier om appeltilladelse til Højesteret i civile sager, mens bevillingsandelen på civile sager til gengæld er faldende i den efterfølgende periode navnlig i 2022 og 2023 og navnlig på kæresager, mens der i straffesager i perioden er en mere svingende bevillingsandel på både anke og kære til Højesteret.

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i perioden 2016-2024 har givet følgende resultat:

Tabel 3.5 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (anke)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rpl. § 371*									
Ansøgninger efter rpl. § 371	371	280	252	282	222	280	337	358	251
Bevillinger efter rpl. § 371	58	48	59	69	46	43	45	39	29
Bevillingsandel i procent	16 %	17 %	23 %	24 %	21 %	15 %	13 %	11 %	12 %
Rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.**									
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	10	0	0	1	0	0	0	0	0
Bevillinger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	10	0	0	1	0	0	0	0	0
Bevillingsandel i procent	100 %	-	-	100 %	-	-	-	-	-
Rpl. § 368, stk. 8***									
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 8	28	20	16	11	14	19	14	18	11
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 8	3	1	4	3	6	0	0	0	0
Bevillingsandel i procent	11 %	5 %	25 %	27 %	43 %	0 %	0 %	0 %	0 %

* Kategorien "rpl. § 371" omfatter – foruden rpl. § 371 – ansøgninger efter alle de hjemler, der henviser til rpl. § 371, nemlig rpl. § 475, stk. 3, rpl. § 475 i, stk. 3, konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 samt den færøske og den grønlandske retsplejelov. Kategorien omfatter endvidere ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, jf. § 371.

** Efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til anke til Højesteret af deldomme afsagt af landsretten i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, hvis der foreligger særlige grunde

*** Efter retsplejelovens § 368, stk. 8, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

Tabel 3.6 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (kære)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ansøgninger*	258	302	298	305	202	270	290	286	267
Bevillinger	53	46	77	64	48	48	19	14	40
Bevillingsandel i procent	21 %	15 %	26 %	21 %	24 %	18 %	7 %	5 %	15 %

* Denne tabel omfatter alle sager om kære af landsrettens kendelser og beslutninger til Højesteret, som udover den centrale bestemmelse i retsplejelovens § 392, stk. 3, tillige omfatter § 253, stk. 4, § 372, stk. 2, sidste pkt., begge jf. § 392, stk. 3, og § 391, stk. 3, § 391, stk. 4, § 585, § 586, stk. 4, 5. pkt., konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdslovens § 121, alle de 4 sidstnævnte bestemmelser jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, samt Færøernes retsplejelov og Grønlands retsplejelov.

Tabel 3.7 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (anke)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ansøgninger	222	244	215	264	213	234	225	273	211
Bevillinger	29	30	36	26	45	16	29	51	42
Bevillingsandel i procent	13 %	12 %	17 %	10 %	21 %	7 %	13 %	19 %	20 %

Tabel 3.8 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (kære)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ansøgninger	151	167	165	151	158	143	139	202	141
Bevillinger	39	17	33	35	31	24	35	29	29
Bevillingsandel i procent	26 %	10 %	20 %	23 %	20 %	17 %	25 %	14 %	21 %

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

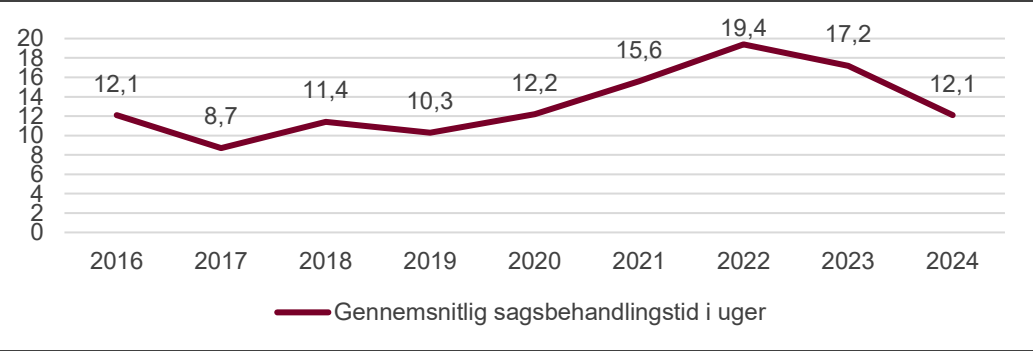
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2024 (2.610 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2016-2024 giver følgende resultat:

Tabel 3.9 Opgørelse af sagsbehandlingstiden gennem årene

Andel afsluttede sager i %	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Under 4 uger	14	18	14	14	13	14	11	13	13
Under 6 uger	25	30	23	24	20	20	15	18	19
Under 8 uger	34	48	35	37	30	26	21	23	31
Under 10 uger	45	66	47	53	41	32	27	29	42
Under 12 uger	55	77	57	66	52	37	32	34	54
Under 14 uger	63	84	66	77	59	43	36	40	65
Under 16 uger	70	89	74	85	67	48	41	46	73
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763	2.610

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser var i 2024 på 12,1 uger. Det svarer til en forbedring på 5,1 uger i forhold til 2023, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 17,2 uger.

Figur 3.12: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2016-2024

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2024 var på 11,7 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Stigningen i sagsbehandlingstiden i afdelingen for appeltilladelser i årene op til 2022 kan blandt andet forklares med afviklingen af en større sagspukkel som følge af et stort indtag af sager i de forudgående år.

Procesbevillingsnævnet har haft et særligt fokus på at få nedbragt sagsbehandlingstiden i afdelingen for appeltilladelser, og det er lykkedes at forbedre den gennemsnitlige sagsbehandlingstid med 2,2 uger fra 2022 til 2023 og forbedre yderligere med 5,1 uger i 2024.

Det er nævnets målsætning, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 10-12 uger. Henset til det fortsat store antal verserende sager i afdelingen, forventes den gennemsnitlige sagsbehandlingstid dog ikke at kunne nedbringes så meget yderligere i 2025.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 2.824 modtaget 47 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for appeltilladelser.

Der var den 1. januar 2024 1 uafsluttet sag om genoptagelse fra året før. 40 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2024 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 5,8 uger, hvis man ser bort fra 2 sager, der fik ekstraordinær lang sagsbehandlingstid. Der var herefter 8 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har bemyndiget formanden – og afdelingsformanden – til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 40 afsluttede sager om genoptagelse blev der meddelt afslag på genoptagelse i 39 sager. I 1 sag blev anmodningen om genoptagelse tilbagekaldt.

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesanmodning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesanmodninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesanmodninger.

3.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har i 2024 desuden modtaget 41 anmodninger om aktindsigt.

Der var ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2024.

De 41 anmodninger om aktindsigt blev alle afsluttet i 2024 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,8 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2 og afsnit 3.3 foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser henholdsvis i civile sager og i straffesager. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet i alt 382 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager. Der blev meddelt bevilling i samlet 80 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

Figur 3.13: Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 2	68	223	291
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (deldomme)	2	0	2
Ansøgninger efter barnets lov § 149	10	79	89
I alt	80	302	382

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse.

Almindelige civile sager med en værdi på højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.)

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.). Det følger således af retsplejelovens § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt., at Procesbevillingsnævnet kan meddele anketilladelse i sådanne sager, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens deldomme, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Tvangsanbringelse mv.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelser mv. Det følger således af barnets lov § 149, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Det samme gælder for appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet i de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom.

De nævnssbehandlede sager fordeler sig som følger:

Tabel 3.10 Emnefordeling på sager om anke til landsret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Advokatnævssager	0	2
Aftale- og formueret	4	28
Erstatning (flyforsinkelse)	50	156
Erstatning, andet	0	8
Fast ejendom	0	1
Foreningsforhold	0	1
Forsikringsret	0	1
Lejeret	6	7
Parkering	4	11
Skatter og afgifter	2	0
Tvangsfjernelse	10	79
Andet	4	8
I alt	80	302

3.2.2 2. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet samlet 709 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret og Sø- og Handelsretten til landsret, og der blev meddelt bevilling i 169 sager.

Det er som følger:

Tabel 3.11 Sager om kære til landsretten i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 148 a	0	2	2
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)	14	25	39
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	59	29	88
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 3	4	7	11
Ansøgninger efter rpl. § 389 a*	51	319	370
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	17	22	39
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	1	1	2
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 2	4	74	78
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2	5	20	25
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 2	3	5	8
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 3	2	0	2
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 4	7	32	39
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	2	3
Ansøgninger efter selskabslovens § 229 a, stk. 8	0	0	0
Ansøgninger efter straffuldbyrdslovens § 120, stk. 1	1	2	3
I alt	169	540	709

*2 ansøgninger blev afvist af nævnet under henvisning til, at ansøgeren – der var indtrådt som biintervenient – ikke havde partsbeføjelser.

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til kære fra byret eller Sø- og Handelsretten til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse.

Fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal og skifteportalen

Rettens beslutning om fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal eller skifteportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan efter bestemmelserne i retsplejelovens § 148 a og selskabslovens § 229 a, stk. 8, meddele kæretilladelse, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret.

Delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at appellere byrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele kæretilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 1. og 3. pkt. Tilsvarende gælder bestemmelser om sagsomkostninger i byretsdomme, jf. retsplejelovens § 391, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2.

Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan byrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 2. og 3. pkt., henholdsvis § 391, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

Kære af beslutninger efter retsplejelovens § 334, stk. 4, og § 334 a, stk. 2, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr. og henvisning til § 334 a, stk. 2, er ophævet), kræver også Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 389, stk. 3.

Kriteriet for at meddele kæretilladelse vedrørende både sagsomkostninger og salær er, at særlige grunde taler derfor.

§ 389 a

Efter retsplejelovens § 389 a kan kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Kriterierne for at meddele kæretilladelse efter § 389 a er, at kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve i landsretten som 2. instans.

Pr. 15. juni 2024 er tillige byrettens afgørelser under behandlingen af en sag om isoleret bevisoptagelse omfattet af retsplejelovens § 389 a.

Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger

Kære af Sø- og Handelsrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, kan kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 1 og 3, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

Det kræver desuden Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 2. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter denne bestemmelse er, at kendelsen eller beslutningen vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens, Tinglysningsrettens eller Sø- og Handelsrettens afgørelser om retsafgift til landsretten, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 4. Kriterierne for at meddele kæretilladelse til landsretten er, at kæren er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om udlæg

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 584, stk. 2 og 3. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at særlige grunde taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger og salær, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 584 a. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan fogedrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.) Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

Byrettens kendelser vedrørende straffuldbyrdelse

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens kendelser vedrørende straffuldbyrdelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 120, stk. 1. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at særlige grunde taler derfor. Kærebegrænsningen blev indført med virkning fra 15. juni 2024.

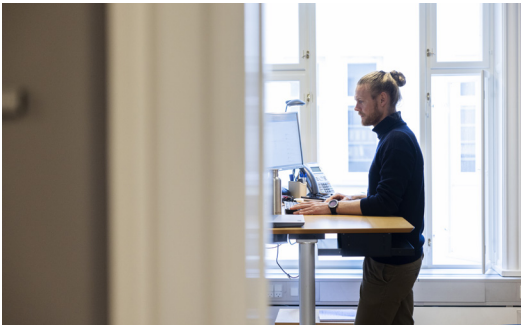
3.2.3 3. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 262 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens domme. Heraf vedrørte 11 sager ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Nogle af disse sager vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans.

Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 3.12 Sager om anke til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 371*	29	208	237
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 371	0	1	1
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 371	0	0	0
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 371	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 475, stk. 3, jf. § 371	0	4	4
Ansøgninger efter rpl § 475 i, stk. 3, jf. § 371	0	7	7
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	2	2
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 8	0	11	11
I alt	29	233	262

Sagerne fordeler sig som følger på de materielle emner:

Tabel 3.13 Emnefordeling på sager om anke til Højesteret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Administrativ frihedsberøvelse	0	4
Advokatnævns sager	0	0
Aftale- og formueret	1	31
Andelsboligforhold	0	1
Ansættelsesret	5	2
Arveret	1	0
Erstatning, personskade	5	13
Erstatning, rådgiveransvar	0	4
Erstatning, tingsskade	2	1
Erstatning, andet	2	19
Familieret	1	3
Fast ejendom	4	21
Forsikringsret	0	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	3	45
Freds- og æreskrænkelser	0	4
Immaterialret	0	0
Kommunalret	0	3
Konkursret	0	5
Lejeret	1	12
Miljøret	0	0
Naboret	1	1
Retsplejelov	1	2
Sagsomkostninger (særskilt anke)	0	11
Selskabsret	0	2
Skatter og afgifter	0	16
Socialret	0	2
Tvangsadoption	0	7
Værgemål	0	2
Udlændingeret	0	0
Andet*	2	22
I alt	29	233

*Kategorien "andet" dækker blandt andet over flysager, sager om naboretlige tvister, domstolsprøvelse af myndighedsafgørelser og meget andet

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret er refereret i afsnit 4.2.

Almindelige civile anker til Højesteret

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke domme afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 371. Følgende bestemmelser i retsplejeloven og speciallovgivningen henviser til § 371 som styrende for adgangen til at anke landsrettens dom som 2. instans til Højesteret:

- Retsplejelovens § 475, stk. 3, om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse
- Retsplejelovens § 475 i, stk. 3, om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke
- Konkurslovens § 254 om konkursretlige sager
- Dødsboskiftelovens § 105 i dødsboskiftesager

Kriteriet for at meddele anketilladelse er i alle ovenstående tilfælde, at sagen er af principiel karakter.

Særskilt anke af afgørelser om sagsomkostninger i domme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse særskilt at anke bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8, jf. § 371. Kriteriet for at meddele anketilladelse er, at afgørelsen om sagsomkostninger er af principiel karakter.

Landsrettens deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme afsagt af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til at indbringe en deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme, som er afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 371. Kriterierne for at meddele anketilladelse til at indbringe en sådan deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

3.2.4 3. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet samlet 267 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret i civile sager, og der blev meddelt bevilling i samlet 40 sager. Det er som følger:

Tabel 3.14 Sager om kære til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 1	0	2	2
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 3. pkt., jf. § 392, stk. 3	3	7	10
Ansøgninger efter rpl § 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	2	2
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 3	1	0	1
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 4	2	9	11
Ansøgninger efter rpl § 392, stk. 3	19	95	114
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 392, stk. 3	2	34	36
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 392, stk. 3	1	1	2
Ansøgninger efter rpl § 585	12	64	76
Ansøgninger efter rpl § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	0	0
Ansøgninger efter straffuldbyrdeslovens § 121, jf. rpl § 392, stk. 3	0	10	10
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 5	0	1	1
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	1	1
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	1	1
I alt	40	227	267

De enkelte hjemler og kriterierne for meddelelse af kæretiladelse er nærmere opregnet i nedenstående bokse.

Landsrettens delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens delafgørelse truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i *1. instans*, jf. retsplejelovens § 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretiladelse til at indbringe en delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære delafgørelser, som er truffet af landsretten som *2. instans*, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 392, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretiladelse til at indbringe en sådan delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

Landsrettens afvisningsdomme efter § 368 a

Efter retsplejelovens § 368 a kan landsretten afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter, eller andre grunde i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

Efter retsplejelovens § 391, stk. 4, kræver det Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens dom om afvisning af en ankesag efter retsplejelovens § 368 a. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter § 391, stk. 4, er, at særlige grunde taler derfor.

Landsrettens kendelser og beslutninger

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5. Bestemmelsen finder anvendelse på landsrettens kendelser og beslutninger, uanset om afgørelsen er truffet som 1. eller som 2. instans, og kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Der er herudover en række bestemmelser i speciallovgivningen, som henviser til retsplejelovens generelle regler om kære. Som eksempler kan nævnes konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdslovens § 121. I alle disse tilfælde er det i kraft af henvisningen til retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5, kriteriet for at meddele kæretilladelse, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Fogedsager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser i en kæresag i fogedretlige sager, jf. retsplejelovens § 585. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5, at kære landsrettens afgørelse om at admittere et for sent indgivet kæremål i en fogedsag. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om retsafgift til Højesteret, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 5. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager (anke)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet i alt 115 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i straffesager.

Tabel 3.15 Anke til landsret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 903	33	81	114
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	0	1
I alt	34	81	115

99 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 21 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.16 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Freds- og ærekrænkelser	2	1
Blufærdighedskrænkelse	0	2
Tyveri	0	1
Anden berigelseskriminalitet	1	0
Overtrædelse mod tjenestemand	2	6
Personfarlig kriminalitet	1	0
Andet*	4	4
Overtrædelse af særlovgivningen		
Lov om euforiserende stoffer	0	2
Dyrebeskyttelseslovgivning	0	2
Færdselslov, hastighed	1	11
Færdselslov, andet	7	38
Ordensbekendtgørelsen	1	3
Tilholdsloven	0	1
Anden særlovgivning**	2	7
I alt	21	78

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af racismeparagraffen i straffelovens § 266 b.

**Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af hundeloven, planloven og autorisationsloven.

16 ud af de 115 ansøgninger om 2. instansbevilling i straffesager, var indgivet af anklagemyndigheden. Der blev meddelt bevilling i 13 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.17 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Tyveri	0	0
Anden berigelseskriminalitet	0	0
Andet	0	0
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejdsmiljølovgivning	1	0
Færdselslov, hastighed	2	0
Færdselslov, andet	4	1
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	0
Våben og fyrværkeri	0	0
Anden særlovgivning*	6	2
I alt	13	3

*Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af markedsføringsloven og tatoveringsloven.

Anke til landsret i straffesager

I følgende tilfælde kan anke kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Anklagemyndighedens anke af domme i sager, hvor der ikke kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation (pr. 15. juni 2024 tillige frakendelse) efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på, medmindre anken er til fordel for tiltalte, jf. retsplejelovens § 902, stk. 1, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af domme, hvor tiltalte har givet møde i byretten og er idømt højst 20 dagbøder, en bøde på over 6.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi, og hvor der ikke tillige er idømt andre offentligretlige følger, jf. retsplejelovens § 902, stk. 2, jf. § 903, stk. 1 og 2. (pr. 15. juni 2024 er bestemmelsen helt omformuleret blandt andet beløbsgrænsen ændret til 20.000 kr. og frakendelse også omfattet).
- Tiltaltes anke af udeblivelsesdomme, jf. retsplejelovens § 903, stk. 1 (pr. 15. juni 2024 er bestemmelserne om udeblivelsesdomme ændret).
- Tiltalte og anklagemyndighedens anke af afgørelser efter retsplejelovens § 899 om indenrettlige bødevedtagelser og § 900 om advarsler, jf. retsplejelovens § 902, stk. 4 (pr. 15. juni 2024 ændret til stk. 3), jf. § 903, stk. 3, jf. stk. 1 og 2.

Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

3.3.2 2. instansbevillinger i straffesager (kære)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 6 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret til landsret i straffesager. Ingen af ansøgningerne var indgivet af anklagemyndigheden.

Tabel 3.18 Kære til landsret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 968, stk. 4	2	3	5
Ansøgninger efter færdselslovens § 132 d	0	1	1
I alt	2	4	6

Generhvervelse af førerretten

Kære af byrettens afgørelser om generhvervelse af førerretten inden frakendelsestidens udløb eller om generhvervelse af retten til at føre lille knallert inden frakendelsestidens udløb kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter færdselslovens § 132 d. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter bestemmelsen er, at særlige grunde taler derfor. Kærebegrænsningsreglen blev indført med virkning fra 15. juni 2024.

Salær til beskikkede forsvarere og beskikkede bistandsadvokater

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens beslutninger om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., jf. retsplejelovens § 968, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde. Kærebegrænsningsreglen blev indført med virkning fra 15. juni 2024.

3.3.3 3. instansbevillinger i straffesager (anke)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 211 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i straffesager.

Tabel 3.19 Anke til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 932, stk. 1	41	167	208
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	1	1
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	1	1	2
I alt	42	169	211

205 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 37 af disse sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.20 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Overtrædelse af straffeloven		
Berigelseskriminalitet	1	11
Drab	0	12
Narkotika	5	20
Overtrædelse mod tjenestemand	0	4
Overtrædelse af vilkår	0	1
Personfarlig kriminalitet*	4	23
Røveri	0	0
Terrorisme mv.	4	1
Seksualforbrydelser	2	9
Udvisning	10	45
Våben	0	4
Andet	8	10
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	0	0
Dyrebeskyttelseslovgivning	1	1
Erstatning for strafferetlig forfølgning	0	3
Færdselslov, hastighed	0	3
Færdselslov, spiritus	1	3
Færdselslov, andet	0	9
Lov om euforiserende stoffer	0	4
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	1
Skatter og afgifter	0	1
Udlændingelovgivning	0	2
Våben og fyrværkeri	0	1
Anden særlovgivning	1	0
I alt	37	168

* Kategorien "personfarlig kriminalitet" inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelse mod tjenestemand.

6 ud af de i alt 211 ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager var indgivet af anklagemyndigheden, og nævnet meddelte bevilling i 5 sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.21 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Færdselsloven	1	0
Narkotika	1	0
Overtrædelse mod tjenestemand	1	0
Seksualforbrydelser	1	0
Terrorisme mv.	0	1
Udvisning	1	0
I alt	5	1

Anke til Højesteret i straffesager

Efter retsplejelovens § 932 kræver anke af landsrettens domme i straffesager til Højesteret altid tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

3.3.4 3. instansbevillinger i straffesager (kære)

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 141 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser og beslutninger i straffesager.

Tabel 3.22 Kære til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 968 a, stk. 1-2	10	30	40
Ansøgninger efter rpl § 973	15	74	89
Ansøgninger efter rpl § 968 a, stk. 4, 2. pkt.	0	4	4
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	4	4	8
I alt	29	112	141

Ansøgning var indgivet af tiltalte/sigtede/forsvarer i 137 sager, heraf 44 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 26 sager, og 13 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 4 sager, og der blev meddelt bevilling i 3 af disse sager.

Kære til Højesteret i straffesager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1. Det kræver endvidere Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelse i en kæresag, jf. retsplejelovens § 973.

Kriterierne for at meddele kæretiladelse er i begge ovenstående tilfælde, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler for det.

Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3 (pr. 15. juni 2024 ophævet og erstattet af § 968 a, stk. 4, 2. pkt.). Kriterierne for at meddele kæretiladelse er, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at andre særlige grunde i øvrigt taler for det.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

4. Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i nævnets afdeling for appeltilladelser

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager. Nedenfor er gengivet en kort beskrivelse af nogle af de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret i 2024. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret i næsten alle tilfælde, at sagen er af principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således blandt andet medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for såvel retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling således, at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2024 indeholder alene korte beskrivelser af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret.

Procesbevillingsnævnet har i år ligesom i de senere år valgt i højere grad at beskrive de udvalgte sager under forskellige temaer, herunder temaer der er udvalgt på grund af særlig aktualitet. Dette kan være omtale af sager, der på grund af samfundssituationen eller nye regler er særligt aktuelle. Dette betyder, at der ikke vil være en skarp opdeling imellem anke- og kæresager.

Der vil under temaerne typisk være en nærmere omtale af en sag, der vurderes at være særlig vigtig eller interessant, hvorefter der eventuelt vil blive nævnt andre sager med lignende problemstillinger eller henhørende inden for samme tema, hvor sagerne er behandlet primært i 2024.

Som det også har været tilfældet for Procesbevillingsnævnets tidligere årsberetninger, er der mange sager, som der ikke har været plads til at omtale i beretningen.

Du kan se en nærmere omtale af disse sager på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, der har referater af sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret, og hvor de i årsberetningen for 2024 omtalte sager også er beskrevet. Omtale af sagerne bliver løbende offentliggjort på nævnets hjemmeside. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag C.

4.2 Civile sager

4.2.1 Procesbevillingsnævnets kompetence

Procesbevillingsnævnet tager løbende stilling til, om appel af en sag kræver nævnets tilladelse, og om nævnet således har kompetence til at behandle sagen. Året 2024 er ingen undtagelse. Nedenfor vil blive omtalt, dels en sag om kære af en afgørelse om udbetaling af acontosalær i forhold til retsplejelovens § 389 a og § 389, dels en kort omtale af en afgørelse om acontosalær i en straffesag efter retsplejelovens § 968, stk. 4. Herefter vil der blive omtalt en sag om kære af en delafgørelse, der har afsluttet et af kravene i sagen, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4. Derudover vil der blive omtalt en sag om anke af en privat straffesag om injurier, der efter retsplejelovens regler behandles i den borgerlige retsplejes former.

Retsplejelovens § 389

Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2...

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4...

Det bemærkes, at beløbsgrænsen i blandt andet stk. 3 med ikrafttræden den 15. juni 2024 blev forhøjet fra 20.000 kr. til 50.000 kr., jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 11. maj 2024.

Retsplejelovens § 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse eller under behandlingen af en sag om optagelse af bevis, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2...

Det bemærkes, at bestemmelsen med ikrafttræden den 15. juni 2024 nu også omfatter sager om optagelse af bevis (bevissikringsager), jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 11. maj 2024.

Kære af afgørelse om acontosalær

En advokat var i to sager blevet beskikket som advokat for en sagsøger, der havde fri proces til sagerne. Undervejs i sagerne fremsatte advokaten anmodning om et acontosalær på ca. 320.000 kr. ekskl. moms over for byretten, som tillagde advokaten et acontosalær på 100.000 kr. med tillæg af moms, i alt 125.000 kr. Advokaten kærede byrettens afgørelse til landsretten, der afviste kæremålet, da der ikke forelå en kæretilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet meddelte advokaten tilladelse til at kære landsrettens afgørelse til Højesteret. Højesteret udtalte, at reglen om karebegrænsning i retsplejelovens § 389 a ikke finder anvendelse, hvis kæren angår et spørgsmål, som er reguleret af den særlige regel om karebegrænsning i retsplejelovens § 389, stk. 3, om salær. En afgørelse om salær, som er truffet af byretten ved sagens afslutning, kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis det tilkendte salær overstiger den beløbsgrænse, der fremgår af retsplejelovens § 389, stk. 3. Højesteret udtalte herefter, at en afgørelse om tilkendelse af acontosalær i relation til karebegrænsningsreglen i § 389, stk. 3, må anses for en afgørelse efter retsplejelovens § 334, stk. 4, eller i hvert fald må sidestilles med en afgørelse om tilkendelse af endeligt salær. En afgørelse om acontosalær kan således kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis det tilkendte acontosalær overstiger den beløbsgrænse, der fremgår af retsplejelovens § 389, stk. 3. Da advokaten var blevet tilkendt et acontosalær, der oversteg den beløbsgrænse, der fremgik af retsplejelovens

§ 389, stk. 3, krævede kære ikke tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Højesteret hjemviste herefter sagen til realitetsbehandling ved landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. maj 2024 (PBN 24/04968).
U 2025.2959 H.

Retsplejelovens § 968

Kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, som ikke, eller ikke for tiden, kan ankes i medfør af §§ 901-905, kan kæres til landsretten af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, medmindre andet er bestemt i loven.

Stk. 2...

Stk. 3. Bestemmelser i domme om salær til forsvarere kan indbringes særskilt for landsretten ved kære, jf. dog stk. 4. I øvrigt kan domme kun kæres i de tilfælde, der er nævnt i § 1013.

Stk. 4. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor. § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5...

Det bemærkes, at bestemmelsen har ikrafttræden den 15. juni 2024, jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 11. maj 2024.

Kære af afgørelse om acontosalær i straffesag

En advokat havde som beskikket forsvarer i en straffesag om markedsmanipulation anmodet byretten om et acontosalær på 511.000 kr. Byretten afslog den 5. juli 2024 anmodningen. Advokaten kærede denne afgørelse til landsretten, der afviste kæremålet, da der ikke forelå en kæretilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet meddelte advokaten tilladelse til at kære landsrettens afgørelse til Højesteret. Højesteret udtalte, at forarbejderne til retsplejelovens § 968, stk. 4, tager sigte på tilkendelse af endeligt salær i straffesager, og forarbejderne omtaler ikke spørgsmålet, om en byrets beslutning om ikke at tilkende acontosalær frit kan kæres, eller om det kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at indbringe en sådan afgørelse for landsretten. Af forarbejderne til § 968, stk. 4, fremgår, at bestemmelsen er udformet på samme måde som § 389, stk. 3, og at § 968, stk. 4, skal forstås på samme måde som denne bestemmelse. Heller ikke i forarbejderne til § 389, stk. 3, er der imidlertid nogen omtale af, om det kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at kære en byrets beslutning om ikke at tilkende acontosalær. Henset hertil og i lyset af ordlyden af § 968, stk. 4, fandt Højesteret, at § 968, stk. 4, måtte forstås sådan, at det ikke krævede tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at kære byrettens beslutning om ikke at tilkende acontosalær til en beskikket forsvarer. Højesteret ophævede herefter landsrettens kendelse om afvisning af kæren og hjemviste sagen til realitetsbehandling ved landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 23. oktober 2024 (PBN 24/20945).
U 2025.2962 H.

Retsplejelovens § 253

Stk. 1-2...

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5...

Kære af delafgørelse, der har afsluttet et af kravene i sagen

Et selskab A havde i december 2014 købt en del af aktiekapitalen i selskab B. I 2021 lagde selskab A sag an mod det revisionsfirma, der havde været revisor for selskab B i perioden 2013 til 2017, og nedlagde påstand 1 om betaling af principalt 25 mio. DKK, subsidiært 4,1 mio. NKK og 2.421.605 DKK og påstand 2 om betaling af 1.5 mio. DKK. Revisionsselskabet nedlagde heroverfor principal påstand om afvisning blandt andet med henvisning til manglende søgsmålskompetence. Byretten udskilte spørgsmålet herom til særskilt behandling. Byretten afviste efterfølgende selskab A's påstand 1 under henvisning til, at selskab A ikke havde søgsmålskompetence angående denne påstand, mens byretten fremmede til realitetsbehandling angående påstand 2. Selskab A ansøgte herefter Procesbevillingsnævnet om tilladelse til kære til landsretten efter retsplejelovens § 253, stk. 4. Nævnet oplyste, at det ikke var åbenbart, om kære krævede nævnets tilladelse. Det blev herefter telefonisk aftalt med advokaten for selskab A, at de ville kære kendelsen til landsretten direkte via byretten, og selskab A anmodede herefter landsretten om tilladelse til kære af byrettens kendelse efter kærefristens udløb. Landsretten fandt, at byrettens kendelse var en delafgørelse omfattet af retsplejelovens § 253. Da byrettens behandling af kravet omfattet af påstand 1 blev afsluttet ved byrettens kendelse, var byrettens afgørelse vedrørende dette krav ikke omfattet af retsplejelovens § 253, stk. 3. Adgangen til at kære byrettens afgørelse vedrørende dette krav var derfor ikke begrænset af retsplejelovens § 253, stk. 4, men omfattet af de almindelige kæreregler, herunder fristen i retsplejelovens § 394, stk. 1. Landsretten henviste endvidere til, at det påhvilede partsrepræsentanten for selskab A at undersøge reglerne for iværksættelse af kære, og at byrettens vedlagte kærevejledning vedrørende retsplejelovens § 253, stk. 4 og 5, var adresseret til begge parter og havde generel karakter. Landsretten fandt herefter ikke grundlag for undtagelsesvis at tillade kære efter kærefristens udløb. Selskab A kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret, der var enig i landsrettens begrundelse og resultat. Højesteret stadfæstede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. februar 2024 (PBN 24/01956).
U 2025.500 H.

Retsplejelovens § 368

Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 50.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2...

Det bemærkes, at beløbsgrænsen i bestemmelsen er ændret til fra 20.000 kr. til 50.000 kr. med ikrafttræden den 15. juni 2024, jf. lovbekendtgørelse nr. 1160 af 11. maj 2024.

Anke af privat straffesag om injurier

En udlejer havde anlagt en privat straffesag om injurier mod en tidligere lejer med påstande om anerkendelse af, at nogle af lejeren fremsatte udtalelser var uberettigede, samt om betaling af en tortgodtgørelse på 10.000 kr. Ved byrettens dom blev lejeren frifundet, og udlejer ankede dommen til landsretten med samme påstande som for byretten. Landsretten afviste ankesagen med henvisning til, at private straffesager, der efter retsplejelovens § 989 behandles efter reglerne om den borgerlige retspleje, som udgangspunkt også må anses for omfattet af de anke- og kærebegrænsningsregler, der finder anvendelse i den borgerlige retspleje. Ifølge retsplejelovens dagældende § 368, stk. 1, 2, pkt., kunne sager angående krav, der efter påstanden havde en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kun ankes til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Der var hverken i bestemmelsens ordlyd eller forarbejder grundlag for at antage, at bestemmelsen ikke skulle finde anvendelse på private straffesager, hvor der ikke er nedlagt påstand om straf. Den omstændighed, at der efter retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 4, er fri ankeadgang til landsretten i straffesager, hvor byretten har idømt andre offentligretlige følger, herunder mortifikation efter straffelovens § 270, jf. retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 6, kunne ikke føre til, at der var fri ankeadgang i en tilsvarende situation i en sag som den foreliggende, der var behandlet efter reglerne om den borgerlige retspleje. Da dommen derfor kun kunne ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens dagældende § 368, stk. 1, 2. pkt., og da sådan tilladelse ikke forelå, afviste landsretten anken. Procesbevillingsnævnet meddelte udlejer tilladelse til anke til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 20. juni 2024 (PBN 24/11115).

4.2.2 Familierelaterede sager

Procesbevillingsnævnet har i 2024 som i tidligere år behandlet en række familieretlige sager navnlig om forældremyndighed, bopæl og samvær. Nedenfor vil blive omtalt en række udvalgte sager herom.

Forældreansvarslovens § 4 a

Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 for overtrædelse af straffelovens §§ 101 a eller 114-114 j, § 136, stk. 2, § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228, § 237, § 244, stk. 2, eller §§ 245-246 eller 262 a, kan der ikke, medmindre det er bedst for barnet, træffes afgørelse om følgende:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 eller 3, eller §§ 15 a eller 26-28.
- 2) At barnet har bopæl hos parten efter § 17, stk. 1, eller § 26.
- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten efter §§ 20-21, 22, 29 eller 29 a.

Stk. 2...

Spørgsmål om betydningen af forældreansvarslovens § 4 a ved fastsættelse af samvær

Et forældrepar havde sammen to børn på henholdsvis 7 år og 11 år. Børnene havde ikke haft samvær med deres fader siden november 2022, og faderen anmodede derfor Familieretshuset om fastsættelse af samvær.

Under sagens behandling traf Familieretshuset afgørelse om, at der skulle være 6 overvågede samvær, men Familieretshuset ændrede senere denne afgørelse, da børnene udviste stor modstand mod samværet. Det overvågede samvær ophørte herefter.

Det kom under sagen frem, at faderen var straffet for tre overtrædelser af straffelovens § 245 ca. 15-25 år tidligere. Moderen havde allerede forinden børnenes fødsel været vidende om dette.

Sagen blev indbragt for familieretten, og faderen nedlagde vedrørende samvær alene påstand om samvær for det yngste barn i form af fastsættelse af 6 overvågede samvær af 1,5 times varighed, som skulle afvikles i Familieretshuset.

Familieretten fandt, at der ikke skulle være samvær mellem barnet og faderen

Familieretten anførte, at såfremt en part er idømt ubetinget fængselsstraf for overtrædelse af blandt andet straffelovens § 245, kan der ikke træffes afgørelse om, at barnet skal have samvær eller anden kontakt med parten, medmindre det er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4 a, stk. 1, nr. 1 og 3.

Familieretten anførte også, at der ikke havde været samvær mellem begge børn og faderen siden november 2022, og at Familieretshuset havde været nødt til at ændre afgørelsen om fastsættelse af overvåget samvær på grund af børnenes modstand mod samværet. Familieretten anførte endvidere, at begge børn vedholdende havde oplyst, at de var utrygge ved faderen og ikke ønskede samvær.

Familieretten fandt på denne baggrund, at der ikke var grundlag for på nuværende tidspunkt at fastsætte samvær mellem faderen og det yngste barn.

Faderen ankede familierettens dom til landsretten.

Landsretten ændrede familierettens afgørelse og fastsatte fire overvågede samvær

Landsretten henviste til, at det følger af forældreansvarslovens § 19, stk. 1, at barnets forbindelse med begge forældre skal søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, og at det som udgangspunkt er bedst for barnet at have kontakt til begge sine forældre, jf. forældreansvarslovens § 4.

Landsretten fandt på baggrund af en samlet vurdering, herunder sagens oplysninger, parternes forklaringer og det indtryk, som de havde efterladt, at der ikke var grundlag for at anse det som værende bedst for det yngste barn, at der ikke blev fastsat overvåget samvær. På denne baggrund ændrede landsretten familierettens dom således, at der blev fastsat fire overvågede samvær for det yngste barn.

Procesbevillingsnævnet meddelte moderen tilladelse til anke til Højesteret.

Moderen nedlagde for Højesteret påstand om stadfæstelse af familierettens dom. Faderen nedlagde for Højesteret principalt påstand om stadfæstelse af landsrettens dom om fastsættelse af overvågede samvær, subsidiært 4-6 overvågede FaceTime-samtaler mellem faderen og det yngste barn.

Højesteret fastsatte fire overvågede FaceTime-samtaler mellem faderen og det yngste barn

Højesteret fandt efter oplysningerne i sagen, at det som følge af den frygt, som det yngste barn havde opbygget, ville være til skade for barnet, hvis barnet skulle gennemføre overvåget samvær med faderen, men at det ville være bedst for barnet, at det bevarer kontakten til faderen, der under hensyn til barnets nuværende negative indstilling til faderen burde søges genetableret ved, at barnet indledningsvist havde fire overvågede FaceTime-samtaler med faderen, hvor barnet i trygge rammer fik mulighed for at se og tale med faderen uden at skulle møde ham fysisk. Under de foreliggende omstændigheder fandt Højesteret, at forældreansvarslovens § 4 a ikke var til hinder for, at der kunne træffes bestemmelse om en sådan kontakt, selv om faderen senest i 2008 var dømt for overtrædelse af straffelovens § 245 om grov vold. Højesteret fastsatte herefter fire overvågede FaceTime-samtaler mellem faderen og barnet efter Familieretshusets nærmere bestemmelse herom og ændrede dermed landsrettens afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. august 2024 (PBN 24/13925).
U 2025.1907 H.

Betydningen af socialt forældreskab i forældreansvarssag

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt en social (ikke biologisk) fader tilladelse til anke til Højesteret af en dom om forældremyndighed, bopæl og samvær for et barn på 8 år, der var født i Irland. Den biologiske moder kom fra Mexico og var rejst til Danmark, hvor hun havde mødt den sociale fader. Parterne blev gift, og moderen og barnet flyttede ind hos den sociale fader, da barnet var ca. 3 år. Efter ca. to års samliv aftalte parterne, at den sociale fader skulle have del i forældremyndigheden. Parterne ophævede samlivet i august 2022 og aftalte, at barnet skulle have samvær med den sociale fader i en 7/7-ordning, da dette var barnets ønske. Efterfølgende opstod der konflikt mellem parterne, og moderen tilbageholdt barnet og brød al kontakt mellem barnet og den sociale fader, der aktuelt ikke havde set barnet siden juni 2023. Moderen og barnet udrejste af Danmark til Mexico. Familieretten ophævede den fælles

forældremyndighed, tildelte forældremyndigheden til den sociale fader og fastsatte samvær mellem barnet og moderen. Moderen ankede dommen til landsretten, der ophævede den fælles forældremyndighed over barnet og tillagde den til moderen samt bestemte, at der ikke skulle fastsættes samvær mellem barnet og den sociale fader. Landsretten henviste navnlig til, at der var konkrete holdepunkter for at antage, at parterne ikke kunne samarbejde, og uanset at den sociale fader ville være den, der bedst evnede at samarbejde og sikre barnet kontakt til den anden forælder, var der tale om en atypisk sag, idet den sociale fader ikke var biologisk fader, først var blevet en del af barnets liv som ca. tre årig, og ikke havde set barnet siden juni 2023. Barnet havde således den klart tætteste tilknytning til sin moder, der måtte anses som den primære omsorgsperson. Procesbevillingsnævnet meddelte den sociale fader anketilladelse til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 18. december 2024 (PBN 24/23133).

Forældreansvarslovens § 20 a

Er barnet adopteret, kan der efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v.

Stk. 2. Stk. 1 gælder også ved midlertidig placering efter § 32 a i adoptionsloven.

Biologisk forælders samvær eller anden kontakt med bortadopteret barn

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt en biologisk moder tilladelse til anke til Højesteret af en dom om samvær med et barn, der var blevet anbragt uden for hjemmet uden samtykke kort tid efter fødslen, og som ca. tre måneder gammelt var blevet frigivet af Ankestyrelsen til adoption. De biologiske forældre havde haft fire samvær med barnet hver 3. uge i 1½ time, men samværet opførte, da barnet var ca. 4 måneder gammelt, idet barnet blev midlertidigt placeret hos sine adoptivforældre. Procesbevillingsnævnet har tidligere meddelt begge de biologiske forældre tilladelse til at anke landsrettens dom om samvær til Højesteret, der ophævede familierettens og landsrettens daværende afgørelser og hjemviste sagen til fornyet behandling i familieretten. Familieretten genoptog herefter behandlingen af sagen og bestemte, at der skulle udarbejdes en sagkyndig erklæring vedrørende hver af de biologiske forældre samt en børnesagkyndig undersøgelse. Familieretshuset indbragte herefter sagen om samvær for Familieretten, der bestemte, at der ikke skulle fastsættes samvær, hvilket landsretten stadfæstede. Højesteret (dissens) gentog, at forældreansvarslovens § 20 a skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende artikel 8 og udtalte, at selv om der ved vurderingen af spørgsmål om samvær eller anden kontakt skal lægges særlig vægt på hensynet til barnets bedste, skal der også tages hensyn til de biologiske forældres interesser i det omfang, at det kan ske uden skade for barnets helbred og udvikling. Højesteret fandt, at familierettens og landsrettens afgørelser fortsat ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, og at de vurderinger, der lå til grund for at afvise samvær eller anden kontakt, ikke afspejlede, at der også skulle tages hensyn til den biologiske mors interesser, i det omfang det kunne ske uden skade for barnet. Højesteret ophævede familierettens og landsrettens domme og hjemviste sagen med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for, at den biologiske mor kunne modtage fotografier af barnet og se ham på en legeplads. Højesteret hjemviste i øvrigt sagen til

ny behandling i familieretten med henblik på stillingtagen til, om der skulle fastsættes et begrænset samvær mellem den biologiske mor og barnet. Højesteret ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. juni 2022 (PBN 22/02684).

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. november 2024 (PBN 24/23186).

U 2023.2114 H og U 2025.2398 H.

4.2.3 Spørgsmål om pligt til at hjemtage et barn fra Roj-lejren

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden behandlet en helt særlige sag om den danske stats pligt til at hjemtage et barn fra Al-Roj-lejren.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions tillægsprotokol nr. 4, artikel 3

1. Ingen kan hverken ved individuelle eller ved kollektive foranstaltninger udvises af et territorium tilhørende den stat, i hvilken han er statsborger.
2. Ingen kan berøves retten til indrejse i den stat, i hvilken han er statsborger.

Spørgsmål om pligt til at hjemtage barn fra Roj-lejren med sin mor

Tre danske børn opholdt sig i Roj-lejren i Syrien sammen med deres mødre. Mødrene var administrativt blevet frataget deres statsborgerskab, og der verserede en sag herom ved de danske domstole. Børnene blev alle tilbudt evakuering til Danmark på betingelse af, at deres mødre samtykkede i, at børnene blev evakueret uden dem. Det afviste mødrene.

Sagen blev indbragt for retten med påstand om, at Udenrigsministeriet skulle bistå børnene med at komme til Danmark sammen med deres mødre.

Byretten frifandt Udenrigsministeriet (tre dommere – dissens)

Flertallet henviste til, at de danske myndigheder havde ydet en efter omstændighederne omfattende bistand til børnene. Udenrigsministeriets dispositioner havde endvidere været forbundet med processuelle garantier, der efter forholdene måtte anses for at være tilstrækkelige, og hvor børnene i Danmark havde været repræsenteret af en advokat, ligesom der i sagen var adgang til domstolsprøvelse.

Mindretallet fandt som det mindre i det mere, at sagen skulle hjemvises til Udenrigsministeriet med henblik på genbehandling.

Efter udfaldet blev Udenrigsministeriet frifundet.

Børnene ankede byrettens dom til landsretten. Under behandlingen af sagen for landsretten besluttede den danske regering at tilbyde evakuering af to af børnene sammen med deres mødre.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

For landsretten nedlagde det sidste barn påstand om, at Udenrigsministeriet skulle bistå barnet med at komme til Danmark sammen med sin moder.

Landsretten henviste til, at det i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 14. september 2022 i sagen H.F. m.fl. mod Frankrig var fastslået, at bestemmelsen i artikel 3, stk. 2, i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions tillægsprotokol nr. 4 ikke sikrede en generel ret til repatriering. Det fremgik imidlertid af præmisserne 260 og 261, at bestemmelsen under visse omstændigheder indebar en positiv forpligtelse til at bistå en statsborger med indrejse, at bestemmelsen skulle fortolkes indskrænkende, og der skulle foreligge ekstraordinære omstændigheder.

Landsretten fandt, at barnets ophold i Roj-lejren var af en sådan karakter, at der forelå ekstraordinære omstændigheder, og at de danske myndigheder derfor havde en positiv pligt til at sikre, at barnets ret til indrejse var praktisk og effektiv.

Landsretten fandt endvidere, at der ikke var grundlag for at fastslå, at Udenrigsministeriet ved den tilbudte bistand ikke i det fornødne omfang havde iagttaget en positiv handlepligt til under de givne omstændigheder at sikre, at barnets ret til indrejse i Danmark var praktisk og effektiv. Landsretten henviste til, at de danske myndigheder siden den 18. maj 2021 havde tilbudt barnet bistand med evakuering til Danmark uden sin moder, hvis hun samtykkede heri. Der var desuden ydet bistand i forbindelse med delegationerne i maj 2021 og maj 2022, ligesom der havde været løbende kontakt mellem de danske myndigheder og barnets og moderens advokat siden 2019. Landsretten fandt herefter, at ministeriet, ved beslutningen om ikke at tilbyde barnet evakuering sammen med sin moder, i tilstrækkeligt og relevant omfang havde inddraget hensynet til barnet, hvorfor ministeriet ikke havde tilsidesat artikel 3, stk. 2. Landsretten stadfæstede således byrettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte barnet tilladelse til at anke dommen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og bestemte, at Udenrigsministeriet skulle anerkende, at barnet skulle tilbydes bistand til evakuering med sin moder

Højesteret fandt på grundlag af Menneskerettighedsdomstolens dom i en sag vedrørende franske mødre og børn i lejrene, at der var dansk jurisdiktion med hensyn til rettigheder ifølge artikel 3, stk. 2, i tillægsprotokol 4 om retten til indrejse i det land, hvor man er statsborger. Endvidere havde de danske myndigheder pligt til at sikre, at barnets ret til indrejse i Danmark var praktisk og effektiv dog under forudsætning af, at dette ikke var en umulig eller uforholdsmæssig stor byrde, og der skulle herved blandt andet tages behørigt hensyn til blandt andet barnets bedste sammen med barnets særlige sårbarhed og specifikke behov.

Højesteret lagde til grund, at barnet reelt ikke havde nogen mulighed for at blive evakueret til Danmark uden sin moder. Det fremgik ikke af Udenrigsministeriets beslutning, hvordan hensynet til barnet og hans specifikke sårbarhed og særlige behov var indgået i grundlaget for beslutningen, og om der var foretaget en konkret og individuel vurdering af hensynet til barnet over for blandt andet de sikkerhedsmæssige vurderinger. Oplysningerne om barnets særligt sårbare situation og en anbefaling fra Sundhedsstyrelsen talte entydigt for, at barnet hurtigst muligt skulle tilbydes bistand til evakuering sammen med sin moder. Oplysninger fra PET viste, at moderen havde været radikaliseret, og at hun kunne udgøre en sikkerhedsrisiko, som imidlertid efter Højesterets opfattelse ikke adskilte sig væsentligt fra den sikkerhedsrisiko, der havde været forbundet med at hjemtage andre kvinder fra lejrene til Danmark.

Efter en samlet afvejning fandt Højesteret, at det ikke ville være en uforholdsmæssig stor byrde at tilbyde barnet bistand til evakuering sammen med sin moder, og at det ville udgøre en krænkelse af konventionen ikke at tilbyde en sådan bistand. Højesteret fandt herefter, at Udenrigsministeriet skulle anerkende, at barnet skulle tilbydes bistand til evakuering fra Roj-lejren i Syrien sammen med sin moder. Højesteret ændrede således landsrettens dom (dissens).

Tilladelse til anke til Højesteret af 6. maj 2024 (PBN 24/04109).
U 2024.4934 H.

4.2.4 Arvesag

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en arvesag om statens afståelse af arv.

Arvelovens § 95

Er der ingen arvinger efter loven eller testamente, tilfalder afdødes formue staten.

Stk. 2. Hvis arven tilfalder staten, kan justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil, efter anmodning bestemme, at arven skal fordeles i overensstemmelse med bestemmelserne i et anfægteligt testamente, hvis testamentet må antages at være udtryk for afdødes sidste vilje.

Stk. 3. Hvis arven tilfalder staten og forholdene særligt taler for det, kan justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil, endvidere efter anmodning afstå arven helt eller delvis til

1) afdødes samlever,

...

Statens afståelse af arv til et dødsbo

En arvelader afgik ved døden i december 2020 og efterlod sig ingen arvinger. Siden 1983 havde arvelader boet sammen med en samlever, og arvelader havde også efterladt et brev dateret 1981, hvoraf fremgik, at arveladers samlever skulle arve hende, og at staten skulle respektere dette.

Bobestyrer i arveladers dødsbo sendte i januar 2021 en anmodning til Justitsministeriet om afståelse af arv til fordel for samleveren, jf. arvelovens § 95, stk. 2 og 3. Samleveren afgik imidlertid ved døden i april 2021.

Civilstyrelsen traf afgørelse i sagen i juni 2022 og fandt, at det ikke var i overensstemmelse med arveladers sidste ønske, at arven skulle tilfalde samleverens dødsbo, og at der derfor ikke var grundlag for at bestemme, at arven skulle fordeles i overensstemmelse med det anfægtelige testamente, jf. arvelovens § 95, stk. 2. I september 2022 fastholdt Civilstyrelsen afgørelsen, men supplerede begrundelsen med, at der ej heller var grundlag for at afstå arven efter arvelovens § 95, stk. 3, da samleveren var afgået ved døden på tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse. Havde samleveren været i live på tidspunktet for afgørelsen, ville betingelserne i arvelovens § 95, stk. 3, have været opfyldt.

Samleverens dødsbo indbragte efterfølgende sagen for skifteretten, der særligt skulle tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt statens afståelse af arv efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, skulle vurderes med udgangspunkt i arveladers dødstidspunkt, tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse eller et tidspunkt herimellem.

Skifteretten fandt, at Civilstyrelsen skulle afstå al arv efter arvelader til dødsboet

Skifteretten fandt, at vurderingen af, om betingelserne efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, var opfyldt, ikke kunne tage udgangspunkt i tidspunktet for arveladers død på baggrund af en sproglig fortolkning. Skifteretten fandt også, at vurderingen ikke kunne tage udgangspunkt i afgørelsestidspunktet eller det tidspunkt, hvor Civilstyrelsen måtte have alle oplysninger for at kunne træffe afgørelse, idet varierende sagsbehandlingstider i så fald ville få afgørende betydning – i nærværende sag var sagsbehandlingstiden 1½ år.

Skifteretten fandt således, at vurderingen rettelig måtte tage udgangspunkt i tidspunktet for Civilstyrelsens modtagelse af anmodningen. Der blev her lagt vægt på en sproglig fortolkning af ordet "anmodning" i arvelovens § 95, stk. 2 og 3, samt hensynet og formålet med arveloven om i bedst muligt omfang at efterkomme arveladers ønsker. Civilstyrelsen skulle herefter i medfør af arvelovens § 95, stk. 3, afstå arven til samleverens dødsbo.

Civilstyrelsen ankede skifterettens dom til landsretten.

Landsretten ændrede skifterettens dom

Landsretten henviste til, at der hverken i arvelovens § 95, stk. 2 og 3, eller i forarbejderne til bestemmelserne er holdepunkter for at antage, at det ikke er forholdene på afgørelsestidspunktet, der er afgørende for vurderingen af, om betingelserne efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, er opfyldt.

Landsretten fandt, at det ikke i modsætning til arvinger, jf. arvelovens § 94, stk. 1, er tilstrækkeligt til at erhverve ret til arv, at den person, der anmoder staten om at afstå arv, levede ved arveladers død.

På denne baggrund tiltrådte landsretten, at Civilstyrelsen ved afgørelserne havde lagt vægt på, at arveladers samlever var afgået ved døden, og landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte Civilstyrelsens afgørelser. Landsretten lagde herved vægt på, at statens afståelse af arv efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, må antages at være en personlig ret for de personer, der opfylder betingelserne. Landsretten frifandt således Civilstyrelsen og ændrede dermed skifterettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte arveladers dødsbo tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte, at der som anført af landsretten hverken i ordlyden af arvelovens § 95, stk. 2 eller 3, eller i bestemmelsernes forarbejder var støtte for, at det ikke er forholdene på tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse, som skulle lægges til grund ved vurderingen af, om betingelserne for at tage en anmodning om afståelse af arv til følge var opfyldt.

Heller ikke overlevelseskrauet i arvelovens § 94, stk. 1 – hvorefter arveret, medmindre andet var bestemt ved testamente, tilkommer den, som lever ved arveladerens død –

kunne føre til, at det ikke var forholdene på tidspunktet for afgørelsen, der skulle lægges til grund. Et retskrav på, at staten afstår arv efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, opstår således først på det tidspunkt, hvor Civilstyrelsen træffer afgørelse om at afstå arven, og dermed ikke allerede ved arveladerens død.

På den baggrund tiltrådte Højesteret, at Civilstyrelsen ved afgørelserne om ikke at afstå arven havde lagt vægt på, at arveladers samlever var afgået ved døden på tidspunktet for afgørelserne, og at der ikke var grundlag for at tilsidesætte Civilstyrelsens afgørelser. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 31. maj 2024 (PBN 24/08662).
U 2025.3034 H.

4.2.5 Nøgenvisitation ved detentionsanbringelse

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i en sag om, hvorvidt nøgenvisitation i forbindelse med en detentionsanbringelse udgjorde en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 3.

Politi-lovens § 11

Politiet skal tage sig af en person, der er ude af stand til at tage vare på sig selv på grund af indtagelse af alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, og som træffes under forhold, der indebærer fare for den pågældende selv eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed. Er der mistanke om, at personen er syg eller har pådraget sig skader af ikke ringe omfang, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

Stk. 2. Politiet kan besigtige personens legeme, undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse samt skaffe sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted uden retskendelse med henblik på

1) at vurdere personens tilstand og faren for den pågældende,

2) at afværge faren for personen eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed eller

3) at fastlægge personens identitet.

Stk. 3. Med henblik på at afværge faren for den berusede eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed kan politiet foretage andre indgreb over for den berusede, herunder udstede påbud og fratage vedkommende berusende eller bedøvende midler eller andre genstande.

Stk. 4. Findes mindre indgribende midler, jf. stk. 2 og 3, ikke tilstrækkelige til at afværge faren for den berusede eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed, kan den berusede om nødvendigt frihedsberøves, jf. § 3, med henblik på hjemtransport, overgivelse til andre, der på forsvarlig måde kan tage sig af den pågældende, indbringelse til hospital, forsorgshjem eller lignende eller indsættelse i detention. Frihedsberøvelsen skal være så kortvarig og skånsom som muligt.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter nærmere bestemmelser om anbringelse i detention, herunder om lægeundersøgelse og tilsynet med den anbragte.

Detentionsanbringelsesbekendtgørelsen § 10

Inden foreløbig anbringelse i detention og inden lægeundersøgelsen bliver foretaget, skal den frihedsberøvede visiteres.

Stk. 2. Ved visitationen skal den frihedsberøvede fratages penge og værdigenstande samt i øvrigt alle genstande, som kan benyttes til at forvolde skade på den pågældende selv, på andre personer eller på ting. Samtlige lommer skal tømmes og krænges, hvis det er muligt. Ved visitationen bør der så vidt muligt medvirke to polititjenestemænd til undersøgelse af den frihedsberøvede.

Stk. 3...

Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 3

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Om nøgenvisitation var i strid med EMRK artikel 3

En beruset og højtråbende mand gav fingeren til nogle civile betjente, der fandt, at manden forstyrrede den offentlige orden og stoppede ham. Manden oplyste ikke på politiets forespørgsel korrekt navn, fødselsdato eller cpr-nummer, og han blev herefter anholdt og taget med på politistationen, hvor han blev identificeret ved fund af kørekort. Politiet ændrede anholdelsen til en frihedsberøvelse efter politilovens § 11, stk. 4, da politiet skønnede, at manden var så påvirket, at han var til fare for sig selv. På politistationen foretog politiet en nøgenvisitation af manden. Manden gjorde efterfølgende blandt andet gældende, at politiet under nøgenvisitationen havde bedt ham om at stille sig foroverbøjet, og at politiet derefter havde undersøgt ham mellem ballerne samt bedt ham om at trække forhuden på penis tilbage, og at dette alene var sket for at ydmyge ham, hvorved der efter mandens opfattelse var sket en krænkelse af EMRK artikel 3. Manden led af klaustrofobi, og han fik under frihedsberøvelsen et angstanfald, hvorved han blandt andet udførte selvskade. Manden var detentionsanbragt i tidsrummet fra klokken 19.55 til klokken 21.05, hvorefter han på baggrund af tilsyn og anbefaling fra en læge blev løsladt.

Manden indgav efterfølgende en anmeldelse til Den Uafhængige Politiklagemyndighed (DUP), hvor han gjorde gældende, at han havde været udsat for vold og nedværdigende behandling. Ved afgørelse af 16. marts 2022 vurderede DUP, at der ikke var grundlag for at fortsætte efterforskningen.

Manden anlagde herefter sag mod politiet med påstand om, at frihedsberøvelsen havde været ulovlig, at han havde været udsat for nedværdigende behandling ved nøgenvisitationen i strid med artikel 3 i EMRK, og at han var berettiget til erstatning. Politiet nedlagde påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Byretten fandt anholdelsen af manden uproportional, men frifandt politiet vedrørende frihedsberøvelsen og nøgenvisitationen

Byretten fandt den indledende anholdelse af manden uproportional, men fandt, at den efterfølgende frihedsberøvelse efter politilovens § 11, stk. 4, havde hvilet på et lovligt skøn, og at det havde været nødvendigt at beslutte administrativt at frihedsberøve manden.

Byretten fandt blandt andet, at politiet nærmere burde have overvejet, om der var tilstrækkelig indikation for at foretage en nøgenvisitation af manden herunder et eftersyn mellem hans baller. Byretten fandt dog navnlig henset til, at mandens reaktion og adfærd på politistationen havde været voldsom og abnorm og dermed egnet til at give politiet den opfattelse, at han var påvirket af euforiserende stoffer og dermed muligvis i besiddelse af flere, som kunne være til fare for ham at indtage, at der ikke var fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at visitationen, uanset at den klart havde været indgribende og ydmygende, havde udgjort en krænkelse af artikel 3 i EMRK. Byretten frifandt derfor politiet.

Landsretten (dissens) fandt frihedsberøvelsen af manden fra klokken 20.10 til klokken 21.05 ulovlig, men stadfæstede i øvrigt byrettens dom

Landsretten fandt på baggrund af mandens adfærd, at den foreløbige anbringelse af manden i detentionscellen havde været lovlig. Landsrettens flertal fandt herefter, at opretholdelsen af frihedsberøvelsen efter klokken 20.10, hvor politiet havde konstateret mandens selvskadende adfærd, og frem til løsladelsen ikke var proportional og dermed ikke var lovlig.

Landsretten henviste til praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og fandt blandt andet, at det under de foreliggende omstændigheder var nødvendigt at foretage en visitation af manden i afklædt tilstand, og at det var nødvendigt at anvende magt til gennemførelse heraf. Landsretten fandt, at det ikke alene ved mandens forklaring var godtgjort, at han som led i nøgenvisitationen blev bedt om at stille sig foroverbøjet, således at hans anus kunne inspiceres visuelt, eller at han blev bedt om at trække forhuden tilbage. Landsretten fandt herefter, at der ikke var grundlag for at fastslå, at nøgenvisitationen gik videre, end hvad der var nødvendigt, eller at manden blev udsat for unødigt ydmygelse, hvorfor der ikke var sket en krænkelse af mandens rettigheder efter artikel 3 i EMRK.

Landsretten ændrede herefter byrettens dom således, at det blev fastslået, at opretholdelsen af frihedsberøvelsen af manden den 31. maj 2021 i tidsrummet fra klokken 20.10 og frem til løsladelsen klokken 21.05 ikke var lovlig. Landsretten stadfæstede i øvrigt byrettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte den anholdte mand tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse med hensyn til frihedsberøvelsen, men fandt nøgenvisitationen ulovlig

Højesteret udtalte, at frihedsberøvelsen af manden efter politiloven og den foreløbige anbringelse af ham i detentionen var lovlig, men at frihedsberøvelsen ikke burde have været opretholdt efter kl. 20.10. Om nøgenvisitationen udtalte Højesteret, at det fremgår af detentionsbekendtgørelsens § 10, stk. 1 og 2, at den frihedsberøvede skal visiteres inden anbringelse i detention, hvor den frihedsberøvedes lommer tømmes og krænges ud, hvis det er muligt. En sådan visitation foretages uden afklædning. Manden blev visiteret nøgen under magtanvendelse, hvor han af flere betjente blev holdt nede, mens de tog alt tøjet af ham. Højesteret udtalte, at politiet ikke havde oplyst

tilstrækkeligt konkrete grunde, der gav anledning til at antage, at det var nødvendigt at visitere manden nøgen som sket. Efter en samlet vurdering af begivenhedsforløbet udtalte Højesteret, at nøgenvisitationen ikke var lovlig, og at den var i strid med EMRK artikel 3. Højesteret stadfæstede således landsrettens afgørelse med hensyn til frihedsberøvelsen, men ændrede landsrettens afgørelse vedrørende nøgenvisitationen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. september 2024 (PBN 24/18389).

Højesterets dom af 22. maj 2025 i sag 46114/2024.

4.2.6 Anerkendelse af arbejdsskade under hjemmearbejde

Procesbevillingsnævnet har i 2024 behandlet to sager, hvor en arbejdstager har pådraget sig en skade under sit arbejde, dels under hjemmearbejde som følge af indretningen, dels i forbindelse med befordring. Spørgsmålet i begge sager er, om det kan anerkendes, at der er sket en arbejdsskade.

Arbejdsskadesikringslovens § 5

Ved arbejdsskade i denne lov forstås ulykke, jf. § 6, og erhvervssygdom, jf. § 7, der er en følge af arbejdet eller de forhold, det er foregået under, jf. dog § 10 a.

Anerkendelse af arbejdsskade sket under hjemmearbejde

I december 2020 anmeldte en arbejdsgiver til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, at en ansat var kommet til skade under hjemmearbejde. Det fremgik af anmeldelsen, at den skadelidte var faldet over en kasse i forbindelse med, at hun hentede kaffe. Den skadelidte havde selv placeret kassen det pågældende sted, og kassen havde ikke nogen forbindelse til den skadelidtes arbejde. Den skadelidte blev efterfølgende i tvivl om, hvorvidt hun var faldet over kassen eller snublet over sine egne ben.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring lagde til grund, at den skadelidte var kommet til skade ved at falde over kassen. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring afviste at anerkende hændelsen som en arbejdsskade og henviste blandt andet til principafgørelse U-9-06, hvoraf fremgår, at arbejdsgiver som ansvarlig for indretning af hjemmearbejdspladsen ikke har indflydelse på, hvor skadelidte placerer private genstande i hjemmet. Den skadelidte klagede over afgørelsen.

Ankestyrelsen stadfæstede Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings afgørelse. Ankestyrelsen vurderede, at den omstændighed, at den skadelidte hentede kaffe, mens hun arbejdede hjemme, var en færd, der skete i forbindelse med arbejdet. Ankestyrelsen lagde vægt på, at denne færd var en nødvendig og naturlig del af arbejdet. Ankestyrelsen vurderede imidlertid, at årsagen til faldet skyldtes private forhold, idet Ankestyrelsen lagde til grund, at den skadelidte faldt over en kasse, som hun selv havde placeret i hjemmet. Ankestyrelsen henviste i den forbindelse til principafgørelse U-9-06.

En fagforening som mandatar for den skadelidte anlagde herefter sag mod Ankestyrelsen med påstand om, at Ankestyrelsen skulle anerkende hændelsen som en arbejdsskade, subsidiært at sagen skulle hjemvises til Ankestyrelsen.

Byretten frifandt Ankestyrelsen

Byretten lagde til grund, at den skadelidte var faldet over kassen. Byretten fandt, at den skadelidte ikke havde godtgjort, at uheldet var omfattet af arbejdsskadesikringslovens § 5, da et fald over kassen ikke kunne anses som en følge af de forhold, hvorunder arbejdet var udført. Byretten frifandt derfor Ankestyrelsen.

Fagforeningen som mandatar for den skadelidte ankede dommen.

Landsretten ændrede byrettens dom

Landsretten lagde som ubestridt til grund, at den skadelidte kom til skade under hjemmearbejde, der blev udført efter instruks fra den skadelidtes arbejdsgiver, at arbejdsgiveren ikke havde givet instrukser vedrørende indretningen af hjemmearbejdspladsen, at den skadelidte faldt efter at have rejst sig fra sin hjemmearbejdsplads i forbindelse med, at hun ville lave kaffe, hvorefter hun ville gå tilbage til sin hjemmearbejdsplads, samt at dette havde en naturlig forbindelse med arbejdet og isoleret set kunne henføres til de forhold, som arbejdet var foregået under, jf. arbejdsskadesikringslovens § 5.

Under disse omstændigheder fandt landsretten, at det var uden betydning, om den skadelidte snublede over sine egne ben eller faldt over en kasse på gulvet. Landsretten lagde i den forbindelse vægt på, at kassen havde været placeret samme sted i ca. 1 år uden at give anledning til problemer, og at kassen ikke var placeret i strid med instruktioner fra arbejdsgiveren. Der var endvidere ikke grundlag for at antage, at kassen var placeret på en sådan måde, at den skadelidte måtte være nærmest til at bære risikoen for skader i forbindelse med naturlig færden mellem sin hjemmearbejdsplads og sit køkken under udførelsen af sit pålagte hjemmearbejde. Landsretten ændrede herefter byrettens dom og pålagde Ankestyrelsen at anerkende ulykken som en arbejdsskade omfattet af arbejdsskadesikringslovens § 5.

Procesbevillingsnævnet meddelte Ankestyrelsen tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte, at udgangspunktet i en sag som den foreliggende, der angik en ulykke, som skete på et tidspunkt, hvor den tilskadekomne var i færd med at udføre sit arbejde, er, at ulykken må anses for en arbejdsskade efter arbejdsskadesikringslovens § 5. Dette gælder også i tilfælde, hvor den tilskadekomne arbejder fra en hjemmearbejdsplads. Skadelidte var i færd med at udføre sit arbejde, da hun faldt. Hun var således ikke i færd med at udføre handlinger af privat karakter, da ulykken skete. Udgangspunktet var herefter, at ulykken måtte anses for en arbejdsskade efter arbejdsskadesikringslovens § 5.

Højesteret fandt, at det forhold, at hun faldt over en privat genstand i sit hjem, ikke i sig selv gav grundlag for at fravige dette udgangspunkt. Højesteret bemærkede, at arbejdsgiveren har ansvaret for arbejdspladsens indretning og et sundt og sikkert arbejdsmiljø, også når arbejdet foregår i den ansattes hjem. Efter Højesterets opfattelse må arbejdsgiveren som led i det objektive ansvar efter arbejdsskadesikringsloven bære risikoen for skader, der er sket som følge af, at den ansatte under udførelsen af arbejde fra en hjemmearbejdsplads falder over egne genstande, som ikke har noget med arbejdet at gøre, men som er en del af hjemmets indretning.

Det fulgte heraf, at skadelidtes tilskadekomst ved faldet over kassen måtte anses som en følge af arbejdet eller de forhold, det var foregået under, jf. arbejdsskadesikringslovens § 5.

På denne baggrund tiltrådte Højesteret, at Ankestyrelsen skulle anerkende, at ulykkestilfældet den 8. december 2020 var omfattet af arbejdsskadesikringslovens § 5. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. september 2024 (PBN 24/18403).
U 2025.2875 H.

Om anerkendelse af arbejdsskade sket under befordring efter hjemmearbejde

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt Ankestyrelsen tilladelse til anke af landsrettens dom til Højesteret i en anden arbejdsskadesag, hvor en kommunalt ansat ressourcepædagog i 2015 var kommet til skade i et færdselsuheld på vej fra hendes hjem og til den daginstitution, hvor hun skulle arbejde den pågældende dag. Hun havde forinden uheldet forberedt sig hjemmefra i ca. 15-20 minutter, hvor hun havde tjekket mails, telefon og kalender samt læst i hendes udkast til en rapport om tidligere observationer for at forberede sig til dagens arbejdsopgave. Hun havde fast arbejdsplads hos kommunen, men hendes arbejde indebar, at hun skulle tage ud til forskellige daginstitutioner. Hun havde ikke indrettet en egentlig hjemmearbejdsplads. Byretten frifandt Ankestyrelsen. Landsretten ændrede byrettens dom (dissens). Flertallet lagde til grund, at ressourcepædagogen selv tilrettelagde, hvordan hun skulle komme til daginstitutionen, og at kommunen ikke havde indflydelse herpå, samt at hun selv tilrettelagde, hvor og hvornår hun ville forberede sig til arbejdsopgaven. Hun kunne derfor have forberedt arbejdet på et tidligere tidspunkt, eller at hun kunne have forberedt sig på arbejdspladsen, og kommunen havde ikke konkret haft nogen fordel af, at hun valgte at forberede sig som sket. Tjenesteforholdet til kommunen eller hensynet til kommunens interesser havde ikke haft en sådan indflydelse på befordringen, at der var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at befordringen fra hjemmet til arbejdspladsen ikke var omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Landsrettens mindretal fandt, at ressourcepædagogen var i færd med at arbejde, da hun kom til skade, og at det udførte arbejde, herunder navnlig forberedelsen havde en tidsmæssig og naturlig forbindelse til arbejdet og derfor skete i arbejdsgiverens interesse, hvorfor ulykken var omfattet af arbejdsskadesikringsloven, jf. også U 2010.963/2 V. Efter udfaldet af voteringen blev Ankestyrelsen tilpligtet at anerkende, at ressourcepædagogen ikke ved færdselsuheldet havde været omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Landsretten ændrede således byrettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. november 2024 (PBN 24/22514).

4.2.7 Erhvervsmæssige sager

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år ansøgninger om tilladelse til appel til både Højesteret og til landsretterne i erhvervsmæssige sager. Nedenfor vil blive omtalt henholdsvis to udvalgte ankesager og to udvalgte kæresager, hvor Procesbevillingsnævnet i 2024 har meddelt tilladelse til appel til Højesteret.

Miljøskadeerstatningslovens § 3

Den, der som led i erhvervsmæssig eller offentlig aktivitet, der er anført i bilag til loven, forårsager en forurening, skal erstatte den skade, som forureningen medfører.

Stk. 2 ...

Erstatningsansvarslovens § 25

Den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk erstatningsansvarlige foretages efter, hvad der under hensyn til ansvarets beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt.

Stk. 2. Er en eller flere af de erstatningsansvarlige dækket af en ansvarsforsikring, gælder § 19, stk. 1 og 2, og § 21. I de tilfælde, der er nævnt i § 19, stk. 2, nr. 1 og 2, og § 21, kan der ved den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem skadevolderne tages hensyn til foreliggende ansvarsforsikringer. § 20 finder tilsvarende anvendelse.

Fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk ansvarlige

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt et selskab tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i en olieforureningssag. I forbindelse med en distributionsvirksomheds levering af dieselolie til et selskab skete der en forurening ved, at olien blev påfyldt i tre forskellige påfyldningsstuds, hvoraf én studs ikke var forbundet til en olietank. Oliens løb herefter ud i jorden. Selskabet havde i ordren til distributionsvirksomheden angivet den påfyldningsstuds, hvor olien skulle påfyldes. Distributionsvirksomhedens forsikringsselskab betalte udgifterne til oprensning af forureningen og fremsatte herefter regreskrav mod selskabet under henvisning til, at selskabet var ansvarlig for skaden som følge af manglende korrekt afblænding af en påfyldningsstuds. Selskabet afviste kravet, og distributionsvirksomhedens forsikringsselskab anlagde herefter sag mod selskabet. Byretten fandt, at chaufføren havde handlet groft uagtsomt, samt at selskabet havde handlet ansvarspådragende ved ikke at have foretaget korrekt afblænding af påfyldningsstuds. Henset til graden af uagtsomhed udvist af chaufføren sammenholdt med, at distributionsvirksomheden var dækket af en ansvarsforsikring, fandt retten, at forsikringsselskabet skulle bære de fulde omkostninger efter erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1 og 2, og byretten frifandt derfor selskabet. Forsikringsselskabet ankede dommen til landsretten, der tiltrådte byrettens ansvarsvurdering og henviste til, at erstatningsbyrden for en skade forvoldt ved blandt andet erhvervsmæssig virksomhed af flere solidarisk ansvarlige skadevoldere, hvoraf kun den ene er dækket af en ansvarsforsikring, i det indbyrdes forhold mellem skadevolderne i medfør af erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1 og § 25, stk. 2, 2. pkt., skal bæres af den ansvarsforsikringsdækkede skadevolder, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, jf. U 2000.2058 H. Landsretten fandt, at den uagtsomhed, som selskabet havde udvist ved at tage en olietank ud af drift uden at iagttage reglerne i olietankbekendtgørelsen, udgjorde sådanne særlige omstændigheder. Efter en samlet vurdering fandt landsretten herefter, at selskabet skulle bære en tredjedel og forsikringsselskabet to tredjedele af erstatningsbeløbet. Landsretten ændrede således byrettens dom. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. november 2024 (PBN 24/15100).

Ansvarsgrundlag ved skader efter entreprisarbejde

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt et selskab og en kommune tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i to sambehandlede entrepresesager. I forbindelse med etableringen af et trafikknudepunkt anvendte en entreprenør, der var hyret af en kommune, en 434 kg. tung pladevibrator til udjævning af underlag ved lægning af forto. Efter entreprisen var gennemført, blev der konstateret skader på et selskabs ejendom, som lå i umiddelbar forlængelse af det areal, hvorpå pladevibratoren havde været anvendt. Selskabet anlagde herefter erstatningssag mod kommunen med påstand om betaling af 423.000 kr. Kommunen nedlagde påstand om frifindelse og adciterede entreprenøren med påstand om friholdelse. Byretten fandt, at kommunen skulle betale 338.750 kr. i erstatning til selskabet, men at entreprenøren skulle friholde kommunen for beløbet. Landsretten fandt, at der ikke var grundlag for at statuere ansvar på et objektivt grundlag, og at ikke der ikke var tilsidesat forskrifter vedrørende foretagelse af undersøgelser, herunder vibrationsmålinger, hvorfor der ikke var handlet erstatningspådragende. Landsretten tog herefter kommunens frifindelsespåstand og dermed også den adciterede entreprenørs friholdelsespåstand til følge. Landsretten ændrede således byrettens dom. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagerne.

Tilladelse til anke til Højesteret af 6. december 2024 (PBN 24/22783 og 24/28419).

Patentlovens § 8

Ansøgning om patent indleveres til patentmyndigheden eller i de i kapitel 3 nævnte tilfælde til patentmyndigheden i fremmed stat eller til en international organisation.

Stk. 2. Ansøgningen skal indeholde en beskrivelse af opfindelsen omfattende tegninger, når sådanne er nødvendige, samt en bestemt angivelse af, hvad der søges beskyttet ved patentet (patentkrav). Den omstændighed, at opfindelsen angår en kemisk forbindelse, medfører ikke, at en bestemt anvendelse skal angives i patentkravet. Beskrivelsen skal være så tydelig, at en fagmand på grundlag deraf kan udøve opfindelsen. En opfindelse, som vedrører eller indebærer brugen af biologisk materiale, skal i de tilfælde, som er angivet i § 8 a, kun anses for tilstrækkelig tydeligt angivet, såfremt betingelserne i § 8 a tillige er opfyldt.

...

Spørgsmål om afsvækkelse af formodningen for et patents gyldighed

I 2024 har Procesbevillingsnævnet tillige meddelt to selskaber tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse om afsvækkelse af formodningen for et patents gyldighed i forbindelse med en sag om midlertidige forbud og påbud mod fremstilling, udbud mv. af lægemidler til behandling af multipel sklerose. Et biotekselskab B's patent (stridspatent) var udstedt efter prøvelse i EPO's Examining Division (det europæiske patentkontors prøvelsesafdeling). Selskab B indgav en forbudsbegæring mod selskab V og S for krænkelse af dette patent. Spørgsmålet i sagen var navnlig, om patentet var ugyldigt. Sø- og Handelsretten nægtede fremme af sagen mod det ene selskab V og meddelte forbud og påbud mod det andet selskab S mod sikkerhedsstillelse. Afgørelserne blev kæret til landsretten. Under sagens behandling i landsretten fremkom Opposition Division ved EPO på baggrund af en artikel om et beskrevet forsøg med en foreløbig vurdering, hvorefter stridspatentet måtte anses for ugyldigt som følge af utilstrækkelig

beskrivelse. Landsretten anførte blandt andet, at der bestod en formodning for, at stridspatentet var gyldigt, og at det påhvilede selskaberne V og S som dem, der gjorde indsigelse mod patentets gyldighed, at godtgøre, at det grundlag, på hvilket EPO havde besluttet at udstede patentet, var så klart mangelfuldt eller fejlagtigt, at den vurdering, som Examining Division havde foretaget af gyldighedsbetingelserne, var så klart fejlagtigt, at den nævnte formodning for patentets gyldighed ikke kunne opretholdes. Videre anførte landsretten, at når der hensås til karakteren mv. af det i artiklen beskrevne forsøg samt forfatterens forbehold, fandt landsretten, at forsøget og Opposition Divisions foreløbige vurdering ikke medførte en sådan svækkelse af gyldighedsformodningen, at selskab B ikke kunne anses for at have den ret, som blev påberåbt. Landsretten meddelte herefter midlertidigt forbud og påbud til selskabet V mod sikkerhedsstillelse og ændrede dermed Sø- og Handelsrettens kendelse om ikke at meddele forbud til selskab V, ligesom landsretten stadfæstede Sø- og Handelsrettens kendelse om at meddele forbud og påbud til selskab S. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagerne.

Tilladelse til kære til Højesteret af 22. februar 2024 (PBN 23/51515 og PBN 23/51642).

Konkurrenceovens § 6

Det er forbudt for virksomheder mv. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

...

Konkurrenceovens § 11

Det er forbudt for en eller flere virksomheder mv. at misbruge en dominerende stilling.

...

Ansvarsgrundlag i konkurrenceretlig sag

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt to selskaber begrænset tilladelse (til en påstand) til at kære landsrettens kendelse til Højesteret i en konkurrenceretlig sag indenfor markedet for værdihåndteringsydelser. Et selskab var blevet opkøbt af et andet selskab, der herefter fik en samlet markedsandel på ca. 80 % og indtog en dominerende stilling på markedet. En resterende aktør på markedet anlagde herefter erstatningssøgsmål mod de to selskaber blandt andet vedrørende prissætningen overfor nogle detailkunder. Sø- og Handelsretten udskilte spørgsmålet om ansvarsgrundlag til forlods forhandling og afgørelse, og rettens flertal fandt, at der var handlet ansvarspådragende. Med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet kærede det solgte og det opkøbende selskab Sø- og Handelsrettens kendelse til landsretten, der stadfæstede kendelsen. Landsretten fandt blandt andet, at prissætningen overfor otte detailkunder ud fra en objektiv betragtning alene kunne anses for meningsfuld, hvis den var et udslag af en interesse i at eliminere sine konkurrenter for efterfølgende at drage fordel af sin monopolstilling til at forhøje sine priser. Landsretten lagde videre til grund, at prissætningen overfor de otte kunder var egnet til at udkonkurrere selskabets største kunde. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til begrænset kære til Højesteret af 13. november 2024 (PBN 24/09487).

4.2.8 Civile kæresager

Der er i de foregående afsnit allerede omtalt flere sager, hvor Procesbevillingsnævnet i 2024 har meddelt tilladelse til kære af landsrettens afgørelser til Højesteret, herunder flere sager om nævnets kompetence. Under dette afsnit vil to kæresager med insolvensretlige problemstillinger blive omtalt.

Konkurslovens § 105

Er skyldneren et selskab, en forening eller anden organisation, anvendes bestemmelserne i § 100, jf. § 103, på medlemmerne af direktion eller bestyrelse, på likvidator i et aktieselskab eller anpartsselskab og på revisor samt på personer, der tidligere har beklædt disse hverv. §§ 101 og 102, jf. § 103, kan efter skifterettens bestemmelse anvendes på de nævnte personer. § 104 anvendes på medlemmer af direktion eller bestyrelse, på likvidator i et aktieselskab eller anpartsselskab og på revisor samt efter skifterettens bestemmelse på personer, der tidligere har beklædt disse hverv.

...

Konkurslovens § 112

Skifteretten kan på begæring af kurator skaffe denne adgang til boets lejemål og boets faste ejendomme, der benyttes af skyldneren, samt udsætte skyldneren af disse. Skifteretten kan endvidere sætte kurator i besiddelse af boets aktiver, forretningspapirer og -materiale, der er i skyldnerens besiddelse.

Stk. 2. Skifteretten kan bestemme, at reglerne i stk. 1, 2. pkt., også skal anvendes på de i § 105, stk. 1, § 114, stk. 3, og § 117, stk. 5, nævnte personer.

Stk. 3. Retsplejelovens kapitel 46 finder anvendelse med de fornødne lempelser.

Spejling af iPhone tilhørende en tidligere ansat i et konkursramt selskab

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt et konkursbo tilladelse til at kære landsrettens kendelse til Højesteret i en konkursretlig sag. Et selskab blev i marts 2023 taget under konkursbehandling. Med henblik på at få iværksat undersøgelser af en række transaktioner indkaldte kurator en tidligere ansat i selskabet til afhøring i skifteretten, og kurator anmodede herunder skifteretten om at træffe afgørelse om udlevering af den ansattes smartphone med kode med henblik på spejling, hvilket den ansatte protesterede mod. Skifteretten tog ikke anmodningen til følge, og landsretten stadfæstede skifterettens kendelse. Højesteret fandt, at det efter ordlyden af konkurslovens § 105, stk. 1, og forarbejderne til bestemmelsen ikke er en betingelse for, at en person er omfattet af bestemmelsens personkreds, at den pågældende er eller har været registreret som medlem af direktionen (eller bestyrelsen). Det er tilstrækkeligt, at den pågældende har varetaget opgaver, som sædvanligvis påhviler en direktør (eller bestyrelsen). Højesteret fandt, at den ansatte havde varetaget sådanne opgaver. Vedrørende adgangen til konkursboets materiale bemærkede Højesteret, at kurator ønskede adgang til konkursboets materiale i tre mailkonti, hvoraf to var selskabets og en var den ansattes private mailkonto. Kurator havde ret til med bistand fra skifteretten at blive sat i besiddelse af dette materiale, og den ansatte var som omfattet af personkredsen i konkurslovens § 105, stk. 1, forpligtet til at udlevere materialet. Højesteret fandt ikke grundlag for at tage nærmere stilling til, om den ansattes forpligtelse til at bistå kurator med at få adgang til

konkursboets materiale i de tre mailkonti skulle gennemføres ved spejling af den ansattes mobiltelefon eller på anden måde. Højesteret hjemviste herefter sagen til fornyet behandling ved Sø- og Handelsrettens skifteret. Højesteret ændrede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. februar 2024 (PBN 23/49943).
U 2025.1363 H.

Konkurslovens § 26

Kan afgørelse om konkurs ikke straks træffes, kan skifteretten efter anmodning fra en fordringshaver fratage skyldneren rådighed over ejendele, som kan inddrages under eventuel konkursbehandling, hvis

1) ...

4) der er fare for, at skyldneren vil råde over ejendele til skade for fordringshaverne.

Stk. 2...

Rådighedsfratagelse forud for konkurs uden forudgående underretning

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt en skyldner tilladelse til at kære landsrettens kendelse om rådighedsfratagelse til Højesteret. En fordringshaver havde primo januar indgivet en konkursbegæring mod en skyldner, der herefter blev indkaldt til møde i skifteretten i januar 2024. En uge før mødet oplyste skyldneren, at hun ville være forhindret i at give møde, hvorefter mødet blev aflyst. Fordringshaveren anmodede herefter skifteretten om at afsige kendelse om at fratage skyldneren rådigheden over en række aktiver uden forudgående underretning af skyldneren eller dennes repræsentant. I anmodningen herom blev det oplyst, at skyldneren i det forudgående forløb havde afhændet sin bil, underpantsat ejerpantebreve i sin faste ejendom med tinglyste pålydender på henholdsvis 1.850.000 kr. og 2.500.000 kr. til et af samleveren ejet spansk selskab og havde sat den ejendom, hvori hun og samleveren var bopælsregistreret, til salg. Skifteretten tog anmodningen om rådighedsfratagelse uden forudgående underretning til følge. Landsretten stadfæstede skifterettens afgørelse. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 27. juni 2024 (PBN 24/09252).

4.3 Straffesager

4.3.1 Terrorsager

Procesbevillingsnævnet har i 2024 behandlet flere straffesager om overtrædelser af straffelovsbestemmelser om terror, og nævnet har meddelt tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i to terrorsager, herunder en sag om lovfortolkning og om strafudmåling.

Straffelovens § 114

For terrorisme straffes med fængsel indtil på livstid den, som med forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en eller flere af de følgende handlinger, når handlingen i kraft af sin karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade:

Straffelovens § 114 e

Med fængsel indtil 8 år straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Straffelovens § 114 a

Begås en af de i nr. 1-8 nævnte handlinger, uden at forholdet omfattes af § 114, kan straffen overstige den højeste for lovovertrædelsen foreskrevne straf indtil det dobbelte. Hvis den højeste straf, der er foreskrevet for den pågældende handling, er mindre end 4 års fængsel, kan straffen dog stige til fængsel indtil 6 år.

...

Straffelovens § 114 c

Med fængsel indtil 12 år straffes den, som hverver en person til at begå eller fremme handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a eller til at slutte sig til en gruppe eller sammenslutning for at fremme, at gruppen eller sammenslutningen begår handlinger af denne karakter. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor der er tale om overtrædelser af systematisk eller organiseret karakter.

...

Stk. 3. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som lader sig hverve til at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil på livstid. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Straffelovens § 114 e

Med fængsel indtil 8 år straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Terrorsag om navnlig strafudmåling

En tiltalt blev i marts 2022 anholdt i forbindelse med, at politiet havde modtaget oplysninger om, at han på en onlineprofil havde tilkendegivet, at han ville begå et skyderi mod en børnehave. Tiltalte var på det tidspunkt 15 år. Tiltaltes computere og telefon blev beslaglagt, og der blev fundet omfattende filer, som indeholdt diverse kamp-, våben- og bombemanualer, litteratur knyttet til højreekstremistiske og nynazistiske grupperinger, Siege-kultur, ISIS mv., herunder indhold af særdeles voldelig karakter. Der blev endvidere fundet et ansøgningsskema til gruppen "Totenwaffen" og et udfyldt ansøgningsskema for en klassekammerat til tiltalte til onlinegruppen Feuerkrieg Division (FKD). En videre efterforskning viste, at tiltalte efter den første anholdelse havde fortsat sine onlineaktiviteter og kommunikation med andre medlemmer fra FKD.

Tiltalte blev efterfølgende tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 1 og 3, ved at lade sig hverve til FKD og for at hverve klassekammeraten samt for overtrædelse af straffelovens § 114 e, for i flere tilfælde at have fremmet FKDs terrorvirksomhed ved blandt andet at have delt bombe- og våbenmanualer med andre medlemmer.

Byretten idømte tiltalte fængsel i 5 år og 6 måneder

Efter bevisførelsen fandt byretten, at personer med tilknytning til FKD som led i sammenslutningens virksomhed havde begået handlinger eller havde til hensigt at begå handlinger omfattet af straffelovens § 114 eller § 114 a, og at FKD dermed måtte anses som en terrorsammenslutning i straffelovens forstand. Byretten fandt endvidere, at det kunne lægges til grund, at tiltalte havde været bekendt med eller i hvert fald havde anset det for overvejende sandsynligt, at personer med tilknytning til FKD som led i sammenslutningens virksomhed havde begået handlinger omfattet af straffelovens § 114 eller § 114 a eller havde til hensigt at gøre det.

Byretten fandt dog, at det ikke kunne lægges til grund, at tiltalte forud for anholdelserne havde foretaget konkrete handlinger til forberedelse eller planlægning af terrorangreb, hvorfor der var en sådan tvivl om, hvorvidt tiltalte havde forsæt til selv at begå en eller flere terrorhandling. Tiltalte blev derfor frifundet i forhold 1 om overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 3.

Byretten fandt imidlertid tiltalte skyldig i overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 1, jf. § 21, ved at have forsøgt at hverve klassekammeraten til FKD. Byretten fandt endvidere tiltalte skyldig i at have fremmet FKDs virksomhed ved blandt andet at have delt bombe- og våbenmanualer, jf. straffelovens § 114 e.

Byrettens flertal idømte tiltalte fængsel i 5 år og 6 måneder og lagde i denne forbindelse vægt på kriminalitetens meget alvorlige karakter og omfang samt tiltaltes alder på gerningstidspunktet herunder en straffeskærpelse for terrorlovgivningen, som var trådt i kraft i 2020. Byrettens mindretal havde voteret for henholdsvis fængsel i 5 år og fængsel i 6 år. Byretten idømte endvidere tiltalte et forbud mod at kontakte personer, der var dømt for blandt andet terrorisme. Kontaktforbuddet blev fastsat til 6 år.

Landsretten skærpede straffen til fængsel i 7 år

Landsretten tiltrådte af de grunde, som var anført af byretten, at personer med tilknytning til FKD som led i sammenslutningens virksomhed måtte anses for at have begået handlinger eller måtte anses for at have til hensigt at begå handlinger omfattet af straffelovens § 114 eller § 114 a, og at FKD herunder havde forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad eller at destabilisere eller ødelægge de grundlæggende politiske, forfatningsmæssige eller samfundsmæssige strukturer i et land på en sådan måde, at handlingerne i kraft af deres karakter kunne tilføje landet alvorlig skade, samt at tiltalte var bekendt hermed.

Landsretten fandt herefter, at det kunne lægges til grund, at tiltalte lod sig hverve til FKD, og at det på baggrund af blandt andet hans ytringer var bevist, at han havde til hensigt selv at begå eller medvirke til, at andre skulle begå sådanne ikke konkretiserede handlinger omfattet af straffelovens § 114 eller § 114 a, hvorfor tiltalte var skyldig i forhold 1 for overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 3. Landsretten tiltrådte herudover af de grunde, som byretten havde anført, at tiltalte var skyldig i overtrædelse af straffelovens § 114 c, stk. 1, jf. § 21 og § 114 e.

Vedrørende strafudmålingen idømte landsrettens flertal tiltalte fængsel i 7 år. Flertallet lagde vægt på samme omstændigheder, som var anført af byretten, herunder i skærpende retning især, at tiltalte havde en ledende rolle i FKD. Mindretallet havde stemt for en fængselsstraf på henholdsvis 3 år og 6 års fængsel. Tiltalte blev endeligt idømt et kontaktforbud i 7 år.

Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til anke til Højesteret.

Højesteret nedsatte straffen til fængsel i 5 år

Højesteret fandt, at landsretten ikke havde anvendt straffelovens terrorbestemmelser urigtigt og tiltrådte, at den tiltalte var fundet skyldig i overtrædelse af de pågældende bestemmelser.

Angående straffens udmåling bemærkede Højesteret, at der på den ene side måtte lægges vægt på forbrydelsernes alvor, herunder at tiltalte rådgav om FKD's organisering, at han var med til at udarbejde og redigere FKD's håndbog, at han i øvrigt indtog en ledende rolle i FKD, at han på sin computer havde oprettet et bibliotek, "The Forbidden Library", hvor han havde systematiseret blandt andet detaljerede bombemanualer, instruktioner om skydevåben og ammunition, og at han delte dette materiale med andre medlemmer af FKD. På den anden side måtte der lægges vægt på navnlig, at tiltalte i slutningen af gerningsperioden kun var ca. 15½ år gammel, og at han ved anholdelsen i 2022 kun havde været medlem af FKD i ca. 4 måneder. Højesteret tilsluttede sig således landsrettens retsanvendelse, men nedsatte straffen til fængsel i 5 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. september 2024 (PBN 24/14343).
U 2025.1945 H.

Straffelovens § 108

Den, som, uden at forholdet falder ind under § 107, i øvrigt foretager noget, hvorved fremmed efterretningstjeneste sættes i stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke inden for den danske stats område, herunder samarbejde om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Såfremt det drejer sig om efterretninger vedrørende militære anliggender, eller virksomheden finder sted under krig eller besættelse, kan straffen stige indtil fængsel i 12 år. Det samme gælder, hvis påvirkningsvirksomheden efter stk. 1 udøves i forbindelse med de valg og stemmeafgivninger, der er omfattet af § 116.

Straffelovens § 114 (se ovenfor)

Straffelovens § 114 b

Med fængsel indtil 12 år straffes den, som

- 1) direkte eller indirekte yder økonomisk støtte til,
- 2) direkte eller indirekte tilvejebringer eller indsamler midler til eller
- 3) direkte eller indirekte stiller penge, andre formuegoder eller finansielle eller andre lignende ydelser til rådighed for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a.

Straffelovens § 114 e (se ovenfor)

Straffelovens § 136, stk. 2

Stk. 2. Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, dog ikke § 110 e, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Om terror eller lovlig frihedskamp

Tre iranske statsborgere, der var kommet til Danmark som voksne og havde stiftet familier i Danmark, var medlemmer af gruppen ASMLA, som har en væbnet gren under sig, som kalder sig Martyr Muhyiddan Al-Nasser Brigaden (Brigaden) og Jaish al-Adl, der udfører angreb i Iran. De blev alle tre tiltalt for over en længere periode at have ydet bistand til en saudiarabisk efterretningstjeneste, fremme af terror og billigelse af et terrorangreb i Iran i 2018, jf. straffelovens § 108, stk. 1 og stk. 2, jf. stk. 1, § 114 e, § 114 b og § 136, stk. 2. Den tredje tiltalte havde i 2016 fået dansk statsborgerskab. Byretten idømte de tiltalte 6, 7 og 8 års fængsel og udviste to af de tiltalte for bestandig (dissens). Landsretten stadfæstede strafudmålingen, frakendte den tredje tiltalte hans danske indfødsret og udviste alle de tiltalte med et indrejseforbud for bestandig (dissens). Procesbevillingsnævnet meddelte de tre tiltalte tilladelse til anke til Højesteret, der fri fandt for et enkelt forhold, der ikke fandtes at være billigelse af terror, men derudover stadfæstede landsrettens dom. Højesteret udtalte, at selve det forhold, at en handling har været rettet mod et land, som ikke er et demokratisk samfund, men regeres af et totalitært regime, der ikke respekterer retsstatsprincippet, ikke indebærer, at handlingen falder uden for straffelovens § 114, stk. 1's anvendelsesområde. Om handlingen falder

uden for § 114, stk. 1, beror på en samlet vurdering af alle sagens elementer. Ved denne vurdering henviste Højesteret til det, som landsretten bevismæssigt havde lagt til grund om de omhandlede organisationer, herunder at ASMLA ikke i det hele eller hovedsageligt handlede for at udbrede demokrati i Iran, at ASMLA indgik i tætte alliancer med antidemokratiske kræfter, at ASMLA planlagde og gennemførte væbnede angreb, der ramte eller kunne ramme militære såvel som ikke militære mål, herunder mod den iranske olieindustri og det iranske bankvæsen. Endvidere at Jaish al-Adl ikke fremmede demokratiske værdier, at den hovedsageligt angreb statslige mål, at angrebene havde dødsfald til følge, og at organisationen tog gidsler. På denne baggrund tiltrådte Højesteret, at de omhandlede organisationer begik terrorhandlinger i Iran omfattet af straffelovens § 114, stk. 1, uanset at Iran ikke var et demokratisk samfund, men blev regeret af et totalitært regime, der ikke respekterede retsstatsprincippet. Højesteret tiltrådte desuden landsrettens strafudmåling med bemærkning vedrørende straffelovens § 108 og §§ 114 b og 114 e. I formildende retning lagde Højesteret blandt andet vægt på baggrunden for de tiltaltes handlinger, herunder at der var tale om en modstand mod og bekæmpelse af det iranske styre, der ikke kunne anses for demokratisk, og som anvendte blandt andet dødsstraf, tortur og diskretionær frihedsberøvelse samt undertrykkede etniske minoriteter. Henset til karakteren og grovheden af den tredje tiltaltes kriminalitet og hans tilknytning til henholdsvis Iran og Danmark tiltrådte Højesteret, at betingelserne i indfødsretsloven for at frakende hans danske indfødsret var opfyldt, og at denne frakendelse ikke var i strid med blandt andet de krav, som følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis i sager om frakendelse af indfødsret, og at betingelserne for udvisning var opfyldt. Højesteret frifandt således for et forhold og stadfæstede derudover landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. maj 2024 (PBN 24/02503, 24/02641 og 24/02678).
U 2025.721 H.

4.3.2 Corona - dukkesag

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt tilladelse til at anke landsrettens dom i den såkaldte dukkesag.

Straffelovens § 108

Den, som øver vold, truer med at øve vold eller offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter trussel om vold mod nogen, hvem det påhviler at handle i medfør af offentlig tjeneste eller hverv, under udførelsen af tjenesten eller hvervet eller i anledning af samme, eller som på lige måde søger at hindre en sådan person i at foretage en lovlig tjenestehandling eller at tvinge ham til at foretage en tjenestehandling, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.

...

Straffelovens § 81

Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som skærpende omstændighed,

...

7) at gerningen har baggrund i den forurettedes lovlige ytringer i den offentlige debat,

...

Menneskerettighedskonventionens artikel 10

Stk. 1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til landegrænser. Denne artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.

Stk. 2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.

Om strafbar trussel i forbindelse med demonstration

Tre personer hang under en demonstration i januar 2021 om coronarestriktioner en mannequindukke op i en lygtepæl. På dukkens ansigt var påsat et billede af statsminister Mette Frederikssens ansigt, og om dukkens hals hang et skilt hvorpå der stod:

*"Vores FÆLLES indsats er helt afgørende.
vi MÅ og SKAL bekæmpe VIRUSSEN. Vi får brug for SAMFUNDSSIND
HUN MÅ OG SKAL AFLIVES!"*

De blev efterfølgende tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, jf. § 81, nr. 7.

Byretten frifandt de tiltalte

Byretten fandt, at det ikke kunne lægges til grund, at ophængningen af dukken var udført på en sådan måde, at den skulle illustrere en hængning. Herefter var det alene ordlyden af skiltet på dukken, sammenholdt med de øvrige omstændigheder, hvorunder skiltet blev offentliggjort, og den kontekst, hvori ytringen (skiltet) i øvrigt måtte forstås, der kunne indgå i bedømmelsen af, hvorvidt ytringen objektivt kunne anses for en strafbar trussel. Byretten fandt efter en samlet vurdering, at der ikke var tale om en sådan trussel, hvorfor de tiltalte allerede af den grund blev frifundet.

Landsretten ændrede byrettens dom og fastsatte straffen til fængsel i 40 dage

Landsretten lagde blandt andet til grund, at de tre tiltalte sammen forlod demonstrationen for at hente mannequindukken, som de ville hænge op, så andre demonstranter kunne se den. Uanset at den ene tiltalte i forbindelse med ophængningen udtalte, at det var en dårlig idé, og at det var en dødstrussel, fortsatte de i fællesskab med at hænge mannequindukken op i en lygtepæl med en strip rundt om halsen, hvorved dukken og skiltet blev synlige for de øvrige demonstranter og andre personer i området.

På denne baggrund fandt landsretten, at ophængningen af dukken med skiltet udgjorde en offentligt fremsat trussel om vold mod statsministeren i anledning af hendes udførsel af hvervet som statsminister, og at truslen havde baggrund i statsministerens lovlige ytringer i den offentlige debat. Landsretten fandt desuden, at de tiltalte havde det fornødne forsæt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, jf. § 81, nr. 7.

Landsretten ændrede herefter byrettens dom og fandt samtlige tre tiltalte skyldige og fastsatte straffen til fængsel i 40 dage.

Procesbevillingsnævnet meddelte de tre tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

På baggrund af landsrettens bevisbedømmelse fandt Højesteret efter en samlet vurdering af ordlyden af det omhandlede skilt sammenholdt med den ophængte mannequindukke og omstændighederne i øvrigt, at der var tale om en offentligt fremsat trussel om vold (en dødstrussel) mod statsminister Mette Frederiksen. De tiltalte var derfor med rette fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1.

Spørgsmålet var herefter, om en domfældelse for overtrædelse af § 119, stk. 1, ville være i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 10 om retten til ytringsfrihed. Herom udtalte Højesteret, at det efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis må lægges til grund, at der ved bedømmelsen efter artikel 10 af, om en ytring udgør en trussel om vold mod enkeltpersoner, ikke alene skal ses på ytringens ordlyd, men blandt andet også den sammenhæng, hvorunder den er fremsat.

Efter en samlet vurdering fandt Højesteret, at en domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, ikke ville være i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 10. Højesteret bemærkede, at en domfældelse for ytringen ikke indebærer, at befolkningen afskæres fra at kritisere den politik, som statsministeren og regeringen fører, herunder f.eks. ved at kritisere regeringens politik ved brug af ytringer, der fornærmer, chokerer eller forstyrrer.

Højesteret fandt, at der ved straffens udmåling ikke var grundlag for at henvise til straffelovens § 81, nr. 7, hvorefter det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som skærpende omstændighed, at gerningen har baggrund i den forurettedes lovlige ytringer i den offentlige debat. Højesteret tiltrådte herefter landsrettens dom og strafudmåling.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. august 2024 (PBN 24/08286, PBN 24/17272 og PBN 24/17273).
U 2025.1003 H.

4.3.3 Sexsomnia

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt tilladelse til anke til Højesteret i to sager om tilregnelse ved en særlig form for søvngænger i voldtægtssager. I begge sager befandt de tiltalte sig efter de lægelige oplysninger på gerningstidspunktet – med forskellig grader af sikkerhed – i en tilstand af en særlig form for søvngænger kaldet sexsomnia, som er en neurologisk lidelse, der medfører atypisk seksuel adfærd under søvn. Der er tale om en tilstand, der må sidestilles med sindssygdom, og som er omfattet af straffelovens § 16, stk. 1.

Straffelovens § 16

Personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, straffes ikke. Tilsvarende gælder personer, der var mentalt retarderede i højere grad. Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor.

...

Straffelovens § 216

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Det samme gælder den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden.

...

Straffelovens § 225

Bestemmelserne i §§ 216-224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, herunder hvor gerningspersonen formår forurettede til at udføre seksuelle handlinger på sig selv.

Spørgsmål om tilregnelse ved særlig form for søvngængeri i sag om voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje

En tiltalt var tiltalt for voldtægt ved at have skaffet sig andet seksuelt forhold end samleje med forurettede, som var ude af stand til at modsætte sig handlingen, idet tiltalte udøvede oralsex på hende, mens hun sov.

Byretten fandt tiltalte skyldig og idømte ham en ambulant behandlingsdom

Byretten henviste til forurettedes troværdighed og klare erindring om, hvad der skete i tiden omkring gerningstidspunktet. Byretten fandt, at tiltalte havde realiseret gerningsindholdet i straffebestemmelsen, og at det efter karakteren af overtrædelsen var bevist, at der var tale om en forsætlig handling. Byretten fandt herefter tiltalte skyldig. På baggrund af de lægelige oplysninger blev tiltalte henført til straffelovens § 16, stk. 1, og byretten bestemte, at tiltalte blandt andet skulle undergive sig ambulant psykiatrisk behandling uden en længstetid.

Tiltalte ankede dommen til landsretten.

Landsretten stadfæstede byrettens dom (dissens)

Landsrettens flertal henviste blandt andet til, at det efter bevisførelsen af de grunde, der var anført af byretten, kunne lægges til grund, at tiltalte havde udøvet oralsex på forurettede, der på grund af søvn var ude af stand til at modsætte sig dette. Handlingen faldt objektivt set inden for gerningsindholdet i straffelovens § 225, jf. § 216, stk. 1 (tidligere § 216, stk. 1, nr. 2). Flertallet lagde også til grund, at tiltalte på gerningstidspunktet befandt sig i sovende tilstand, idet han med overvejende sandsynlighed led af sexsomnia. Flertallet fandt ikke grundlag for at tilsidesætte Retslægerådets vurdering herom.

Flertallet henviste til U 2018.491 H, hvor Højesteret udtalte, at der ved vurderingen af, om en utilregnelig person har handlet forsætligt, ikke kan lægges vægt på den pågældendes manglende forståelse eller manglende målbevidsthed, idet der foreligger det nødvendige strafferetlige forsæt, når den objektive gerning klart bærer præg af at høre til dem, der tilregnes en normal gerningsperson som forsætlig. Flertallet lagde herefter til grund, at den udførte handling, der var af klar seksuel karakter, havde en sådan beskaffenhed, at en normal gerningsmand under i øvrigt samme omstændigheder ville blive anset for at have begået en forsætlig overtrædelse af straffelovens § 225, jf. § 216, stk. 1, og at det alene var i kraft af tiltaltes neurologiske lidelse, at de seksuelle handlinger var udøvet uden, at den tiltalte havde haft en bevidsthedsmæssig opfattelse af det passerede. På den baggrund tiltrådte flertallet, at tiltalte måtte anses for at have handlet forsætligt.

Landsrettens mindretal fandt, at der ikke var ført et til domfældelse tilstrækkeligt bevis for, at tiltalte havde realiseret gerningsindholdet i de citerede straffebestemmelser. Mindretallet ville derfor frifinde tiltalte.

For så vidt angik sanktionsfastsættelsen tiltrådte landsretten, at tiltalte var straffri i medfør af straffelovens § 16, stk. 1, og at tiltalte skulle undergive sig ambulant psykiatrisk behandling uden længstetid som anført i byrettens dom.

Procesbevillingsnævnet meddelte tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret frifandt tiltalte

Højesteret udtalte, at tiltalte i landsretten var fundet skyldig i at have udøvet oralsex på forurettede, der på grund af søvn befandt sig en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig det, og at tiltalte ifølge Retslægerådet med overvejende sandsynlighed led af den neurologiske lidelse sexsomnia, og at han på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der kunne sidestilles med sindssygdom. Landsretten havde lagt til grund, at tiltalte på det nævnte tidspunkt var i en sovende tilstand. På det således foreliggende grundlag fandt Højesteret, at den seksuelle handling ikke kunne tilregnes tiltalte som forsætlig, og Højesteret frifandt herefter tiltalte.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. august 2024 (PBN 24/13962).
U 2025.1477 H.

Spørgsmål om tilregnelse ved særlig form for søvngængeri i sag om voldtægt

En tiltalt var tiltalt for voldtægt ved at have tiltvunget sig samleje ved vold eller trussel om vold med forurettede, der sov i samme seng som tiltalte. Byretten fandt tiltalte skyldig og idømte ham under henvisning til Retslægerådets erklæring om sexsomnia en ambulant behandlingsdom. Tiltalte ankede dommen til landsretten, der frifandt tiltalte (dissens). Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret, der udtalte, at landsretten efter de lægelige udtalelser havde lagt til grund, at tiltalte på tidspunktet for den seksuelle handling befandt sig i en tilstand af sexsomnia, og at tilstanden måtte sidestilles med sindssygdom, ligesom landsretten havde lagt til grund, at tiltalte sov på det pågældende tidspunkt. På det således foreliggende grundlag fandt Højesteret, at den seksuelle handling ikke kunne tilregnes tiltalte som forsætlig. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom om frifindelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. august 2024 (PBN 24/14001).
U 2025.1481 H.

4.3.4 Strafrabat ved tilståelse

Ved lov nr. 661 af 11. juni 2024 er straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, blevet ændret, således at det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, at gerningspersonen har aflagt tilståelse. Forud herfor skulle det ved straffastsættelsen i almindelighed kun indgå som en formildende omstændighed, hvis gerningspersonen selv frivilligt havde angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse. Denne ændring har betydet, at der i flere sager er opstået tvivl om, hvorvidt der er grundlag for en sådan strafabat ved tilståelser på forskellige tidspunkter under en straffesag. Procesbevillingsnævnet har derfor i 2024 og i 2025 behandlet flere straffesager herom og har meddelt en række tilladelser til at anke landsrettens domme til Højesteret i sådanne sager. I den ene af disse sager har Højesteret ved dommen gengivet i U 2025.3022 H opstillet rammer for forskellige kategorier af tilståelser. Af fremstillingsmæssige grunde vil de af Højesterets opstillede kategorier blive gengivet umiddelbart efter gengivelsen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 i rubrikken nedenfor. Først efterfølgende vil de sager om tilståelsesrabat, som Procesbevillingsnævnet har meddelt tilladelse til at anke til Højesteret, blive omtalt.

Straffelovens § 82

Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed,

...

9) at gerningsmanden har aflagt tilståelse,

...

De ved Højesterets dom af 15. maj 2025 i sag 99/2024 opstillede kategorier for tilståelsesrabat i forskellige tilfælde

Kategori 1

Ifølge lovbemærkningerne vil en tilståelse "stadig i højere grad kunne medføre en lavere straf, når gerningsmanden tillige har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse."

Højesteret finder, at der i et sådant tilfælde som udgangspunkt kan ske en reduktion af straffen på ca. en tredjedel eller mere.

Kategori 2

Af lovbemærkningerne fremgår, at har "gerningsmanden ikke angivet sig selv, vil der også stadig i højere grad være grund til, at en tilståelse medfører en lavere straf, når tilståelsen afgives tidligt under sagen, sådan at politiet spares for en længere efterforskning, og sådan at sagen kan nå at blive fremmet som en tilståelsessag. I dette tilfælde kan tilståelsen efter omstændighederne tillægges betydelig vægt ved strafudmålingen."

Højesteret finder, at der i et sådant tilfælde som udgangspunkt kan ske en reduktion af straffen på mellem ca. 20 % og ca. en tredjedel.

Kategori 3

Lovbemærkningerne indebærer, at der i tilståelsessager, hvor politiet ikke spares for en længere efterforskning, ikke kan gives samme tilståelsesrabat som i kategori 2.

Højesteret finder, at der i sådanne tilfælde som udgangspunkt kan ske en reduktion af straffen på mellem ca. 10 og ca. 20 %. Som eksempel kan nævnes de narkotika- og våbensager, hvor det erkendte forhold svarer til politiets fund hos den pågældende.

Kategori 4

Af lovbemærkningerne fremgår, at der "vil være mindre grund til, at en tilståelse medfører en lavere straf, når tilståelsen først afgives under hovedforhandlingen i en domsmandssag eller nævningsag. Hvis tiltalte forud for hovedforhandlingen gennem forsvareren tilkendegiver at ville tilstå flere væsentlige forhold i sagen med den virkning, at bevisførelsen under hovedforhandlingen og dermed antallet af retsdage kan begrænses i væsentlig grad, kan en sådan tilståelse dog også medføre en lavere straf, selv om der også er forhold, som ikke tilstås."

Højesteret finder, at der i sådanne tilfælde som udgangspunkt kan ske en reduktion af straffen på mellem ca. 10 og ca. 20 %, der beregnes ud fra straffen for det eller de tilståede forhold.

Kategori 5

Lovbemærkningerne omtaler ikke tilfælde, hvor tiltaltes tilståelse forud for eller under hovedforhandlingen ikke medfører, at antallet af retsdage kan begrænses i væsentlig grad, men hvor tilståelsen dog har haft en vis betydning for sagens afvikling.

Højesteret finder, at det i sådanne tilfælde afhænger af omstændighederne, om der skal gives en tilståelsesrabat. I givet fald kan tilståelsesrabatten som udgangspunkt højst udgøre ca. 10 %.

Kategori 6

Lovbemærkningerne omtaler ikke den situation, hvor tiltalte mod sin benægtelse er dømt i byretten, og hvor tilståelsen først afgives under anken.

Højesteret finder, at tilståelsen i et sådant tilfælde som det klare udgangspunkt ikke skal tillægges betydning ved fastsættelsen af straffen. I en situation, hvor tilståelsen først afgives under anken, spares der typisk ikke ressourcer hos politiet, og der spares heller ikke ressourcer hos byretterne. Endvidere vil en rabat for tilståelse under anken tilskynde til flere ankesager ved landsretterne, hvilket vil være i strid med formålet bag ændringen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9.

Generelt om strafudmålingen ved tilståelse

Højesteret bemærker, at straffens udmåling i den enkelte sag beror på en konkret vurdering af alle sagens omstændigheder.

De intervaller, der er angivet ovenfor under de enkelte kategorier, er udgangspositioner, der kan fraviges i op- eller nedadgående retning. Dette kan ske bl.a., hvis tilståelsesrabattens størrelse vil føre til strafpositioner i strid med straffelovens § 33 eller strafpositioner, som afviger fra, hvad der efter praksis er almindelig anvendt. Hvis f.eks. en straf i en sag i kategori 3 uden tilståelsesrabat ville skulle udmåles til fængsel i 30 dage, vil en strafreduktion kunne føre til, at straffen fastsættes til fængsel i 20 dage, selv om en reduktion af denne størrelse ligger uden for det angivne interval på mellem ca. 10 og ca. 20 %.

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, og dens forarbejder skelner ikke mellem forskellige typer af lovovertrædelser. Højesteret finder imidlertid, at der er sager og sagsområder, hvor der som udgangspunkt ikke kan gives tilståelsesrabat alene ud fra procesøkonomiske hensyn.

Det gælder bl.a. for sagsområder, hvor der generelt ikke spares væsentlige ressourcer ved en tilståelse, og hvor der efter praksis er ret faste takster for udmåling af bøder eller kortere fængselsstraffe som f.eks. inden for færdselslovgivningen.

Desuden vil der være sager, herunder om drab, voldtægt, vold og andre grove integritetskrænkelser, hvor retshåndhævelsessenssyn vil tale imod, at der gives tilståelsesrabat alene ud fra procesøkonomiske hensyn.

Om strafabat ved tilståelse i flere sager om narkotikakriminalitet

I den ene sag var den tiltalte i det væsentligste tiltalt for med henblik på videreoverdragelse og til eget forbrug at have besiddet 336,49 gram amfetamin. Derudover angik tilståelsessagen fire overtrædelser af lov om euforiserende stoffer, otte tilfælde af databedrageri, to tilfælde af brugstyveri og ét tilfælde af hæleri. Straffen omfattede tillige en reststraf på ca. 1 år. Den tiltalte havde aflagt en fuldstændig indenretlig tilståelse kort tid efter hans varetægtsfængsling. Byretten idømte den tiltalte en fællesstraf af fængsel i 2 år. Landsretten tiltrådte, at straffen skulle udmåles som en fællesstraf, og at den tiltaltes tilståelse skulle tillægges betydelig vægt i formildende retning ved strafudmålingen. Landsretten var endvidere enig i, at reststraffen skulle indgå ved udmåling af fællesstraffen uden hensyntagen hertil. Landsretten (dissens) tiltrådte således byrettens straffastsættelse. Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret. Højesteret opstillede på baggrund af forarbejderne til straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, nogle kategorier, der angiver rammerne for tilståelsesrabat i forskellige tilfælde. Kategorierne er gengivet ovenfor. Af betydning for den konkrete sag udtalte Højesteret blandt andet, at der i tilståelsessager, hvor politiet ikke spares for en længere efterforskning, som udgangspunkt kan ske en reduktion af straffen på mellem ca. 10 % og ca. 20 %. Som eksempel herpå fremhævede Højesteret de narkotika- og våbensager, hvor det erkendte forhold svarer til politiets fund hos den pågældende. Efter en samlet vurdering af forholdenes karakter, og den tiltaltes mange forstraffe for ligeartet kriminalitet og hurtige recidiv, fandt Højesteret, at straffen uden hensyntagen til reststraffen på ca. 1 år og en eventuel tilståelsesrabat skulle udmåles til fængsel i 2 år. Da der ikke var grundlag for at antage, at politiet ved tilståelsen i nogen af forholdene var blevet sparet for en længere efterforskning, og da der endvidere ikke var grundlag for at antage, at domstolene var blevet sparet for en længerevarende retssag, reducerede Højesteret efter en samlet vurdering straffen med 3 måneders fængsel (12,5 %). Højesteret forhøjede herefter samlet straffen til fængsel i 2 år og 9 måneder. Højesteret ændrede således landsrettens straffastsættelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 5. december 2024 (PBN 24/26430).
U 2025.3022 H.

I den anden sag var den tiltalte navnlig tiltalt for i forening med flere andre at have forsøgt at sætte sig i besiddelse af 300 kilo kokain samt for forsøg på ulovlig tvang. Den tiltalte, der ikke tidligere var straffet, nægtede sig skyldig i byretten. Byretten fandt den tiltalte skyldig og idømte en straf af fængsel i 16 år. Den tiltalte ankede byrettens dom, og erkendte sig skyldig under ankesagen i landsretten. Landsretten fandt ikke grundlag for at lade den tiltaltes erkendelse i landsretten indgå som en formildende omstændighed ved straffens fastsættelse, hvorfor landsretten stadfæstede byrettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til

Højesteret. Højesteret tiltrådte landsrettens vurdering af, at der ikke forelå sådanne særdeles skærpende omstændigheder, at der var grundlag for at bringe straffelovens § 88, stk. 1, i anvendelse. Med hensyn til spørgsmålet om tilståelsesrabat bemærkede Højesteret, at en tilståelse, der først afgives under anken af en domsmandssag eller nævningsag, som det helt klare udgangspunkt ikke skal tillægges betydning ved fastsættelsen af straffen. Da der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet, stadfæstede Højesteret landsrettens dom på fængsel i 16 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 5. december 2024 (PBN 24/25884).
U 2025.3030 H.

I den tredje sag var den tiltalte tiltalt for grov narkotikakriminalitet ved at have været i besiddelse af 10 kg ketamin med henblik på videreoverdragelse til et større antal personer mod betydeligt vederlag eller under andre særligt skærpende omstændigheder. Den tiltalte tilstod tidligt i sagens forløb, og sagen blev fremmet som en tilståelsessag. Byretten idømte den tiltalte en fællesstraf af fængsel i 8 år. Landsretten stadfæstede byrettens dom (dissens). Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret. Højesteret henviste blandt andet til U 2025.3022 H, hvor Højesteret på baggrund af forarbejderne til straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, havde opstillet seks kategorier, der angav rammerne for tilståelsesrabat og med bemærkning om, at det er hensigtsmæssigt, at det udtrykkeligt fremgår af dommen i den enkelte sag, hvilken af de seks kategorier tilståelsen er omfattet af, og hvilken straf der ville være blevet udmålt uden tilståelsesrabat. Om den konkrete sag fandt Højesteret efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, at den tiltalte uden hensyntagen til reststraffen og en eventuel tilståelsesrabat skulle straffes med fængsel i 8 år. Med hensyn til tilståelsens betydning for strafudmålingen bemærkede Højesteret, at politiet ved anholdelsen af den tiltalte fandt 10 kg ketamin i den bil, han kørte i. Den tiltalte nægtede sig skyldig i grundlovsforhøret, men tilstod forholdet ca. to måneder senere, sådan at sagen kunne afgøres som en tilståelsessag. Der var ikke grundlag for at antage, at politiet som følge af tilståelsen var blevet sparet for en længere efterforskning. Den foreliggende sag var derfor omfattet af kategori 3. Højesteret henviste til, at i tilfælde omfattet af kategori 3 vil der som udgangspunkt skulle ske en reduktion af straffen på mellem ca. 10 og ca. 20 %. Ved fastsættelsen af tilståelsesrabat i den foreliggende sag måtte der tages hensyn til, at politiet allerede inden tilståelsen havde foretaget efterforskning i sagen. Tilståelsen måtte dog antages at have medført en vis resourcebesparelse hos både politiet og domstolene. Der skulle endvidere tages hensyn til, at anvendelse af strafabat ikke skulle føre til strafpositioner, der afviger fra, hvad der efter praksis er almindeligt anvendt. På denne baggrund og efter en samlet vurdering fandt Højesteret, at der efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, skulle ske en reduktion af straffen med 1 år (12,5 %) af den straf på fængsel i 8 år, der ellers skulle være udmålt. Herefter blev straffen, der var en fællesstraf, som tillige omfattede den nævnte reststraf, fastsat til fængsel i 7 år. Højesteret ændrede således landsrettens strafudmåling.

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. november 2024 (PBN 24/22072).
Højesterets dom af 12. juni 2025 i sag 92/2024.

I den fjerde sag var den tiltalte tiltalt for grov narkotikakriminalitet ved at have besiddet og videreoverdraget i alt 39 kg kokain som transportør. Den tiltalte havde erkendt sig skyldig i samtlige af sagens forhold, hvorfor sagen blev fremmet som en tilståelsessag. Byretten idømte den tiltalte en straf af fængsel i 12 år og udviste den tiltalte med et indrejseforbud for bestandig. Landsretten stadfæstede byrettens dom. Procesbevillingsnævnet meddelte den tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. november 2024 (PBN 24/22229).

Procesbevillingsnævnet har desuden i 2025 meddelt to tiltalte tilladelse til at anke landsrettens domme til Højesteret i to sager om grov narkotikakriminalitet, hvor de tiltalte havde nægtet sig skyldige i byretten, men konverteret deres bevisanke til en udmålingsanke under ankesagens forberedelse. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagerne.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. marts 2025 (PBN 24/32444 og PBN 24/32566).

4.3.5 Betydningen af flygtningekonventionens artikel 31

Procesbevillingsnævnet har i 2024 og i 2025 behandlet flere straffesager, hvor der har været spørgsmål om betydningen af flygtningekonventionens artikel 31 for flygtninge, der ulovligt er indrejst eller har opholdt sig i Danmark.

Flygtningekonventionens artikel 31

Flygtninge, som ulovligt opholder sig i tilflugtslandet.

Stk. 1. Flygtninge, som kommer direkte fra et område, hvor deres liv eller frihed truedes i den i artikel 1 anførte betydning, og uden tilladelse indrejser til eller befinder sig indenfor de kontraherende staters område, skal ikke i disse stater kunne straffes for ulovlig indrejse eller ophold, forudsat at de uopholdeligt henvender sig til myndighederne og godtgør, at de har haft rimelig grund til deres ulovlige indrejse eller tilstedeværelse.

Stk. 2. De kontraherende stater skal ikke oplægge sådanne flygtninge andre begrænsninger i deres bevægelsesfrihed end dem, der er nødvendige, og sådanne begrænsninger skal alene anvendes, indtil flygtningenes forhold i landet er blevet ordnet, eller indtil de opnår adgang til et andet land. De kontraherende stater skal indrømme sådanne flygtninge en rimelig frist og alle nødvendige lettelser for at opnå adgang til et andet land.

Flygtningekonventionens artikel 31 i en straffesag mod en udlænding

I november 2022 blev en 31-årig syrisk mand anholdt ved den dansk-tyske grænse, fordi han foreviste et ægte italiensk identifikationskort, som tilhørte en anden person. Manden, som blev sigtet for personelfalsk, oplyste til politiet, at han ville besøge en søster i Danmark, og at han efterfølgende ville søge asyl i Tyskland. Han oplyste også, at han oprindeligt var flygtet fra Syrien, hvor han var efterlyst, fordi han var deserteret fra den syriske hær.

Manden blev fremstillet i grundlovsforhør og sigtet og senere tiltalt for personelfalsk efter straffelovens § 174. Han forklarede blandt andet, at han var flygtet fra Syrien til Tyrkiet, hvor han havde boet i længere tid, inden han rejste videre til Grækenland, hvor han havde opholdt sig i ca. 2 måneder. Efter opholdet i Grækenland tog han videre til Spanien og derfra videre til Frankrig, Belgien og Tyskland, inden han rejste ind i Danmark. Han havde ikke søgt asyl i andre lande. Han erkendte sig skyldig.

Byretten idømte tiltalte 14 dages fængsel og udvisning med indrejseforbud i 6 år

Under henvisning til, at tiltalte uden forbehold havde erkendt sig skyldig, og at tilståelsen støttedes af de oplysninger, der i øvrigt forelå, fandt byretten det bevist, at

han var skyldig i personelfalsk. Straffen blev fastsat til fængsel i 14 dage, og han blev udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år.

Efter byrettens dom i november 2022 ansøgte tiltalte i december 2022 om asyl i Danmark, og han fik i november 2023 opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7, stk. 1, indtil den 28. november 2025.

I januar 2024 ankede tiltaltes nye forsvarer byrettens dom fra november 2022 med påstand om frifindelse navnlig med henvisning til Flygtningekonventionens artikel 31.

Efter en samlet vurdering af sagsforløbet admitterede landsretten i april 2024 anken. På tidspunktet for landsrettens behandling af straffesagen havde tiltalte haft lovligt ophold i Danmark i ca. 9 måneder.

For landsretten forklarede tiltalte blandt andet, at han ved indreisen til Danmark ikke havde været klar over, om han skulle søge asyl. Hos politiet og i retten var han blevet spurgt, om han ville søge asyl. Han vidste ikke, at det ikke var muligt at søge asyl i Tyskland, når han var blevet anholdt i Danmark. Flygtningekonventionen havde ikke været nævnt.

Landsretten stadfæstede byrettens dom med den ændring, at indrejseforbuddet blev nedsat til 4 år

Landsretten tiltrådte, at tiltalte var fundet skyldig som fastslået af byretten. Spørgsmålet var herefter, om der forelå omstændigheder, som kunne begrunde, at han blev fritaget for straf, herunder som følge af Flygtningekonventionens artikel 31.

Efter en samlet vurdering fandt landsretten, at hverken Flygtningekonventionens artikel 31 eller sagens øvrige omstændigheder kunne begrunde, at tiltalte var straffri. Landsretten lagde herved vægt på blandt andet tiltaltes forklaring om flugten fra Syrien, opholdet i Tyrkiet i flere år, rejsen til og opholdet på ca. 2 måneder i Grækenland og den videre rejse til Danmark gennem flere europæiske lande. På den baggrund fandt landsretten ikke grundlag for at antage, at han var kommet direkte fra Syrien i artikel 31's forstand. Efter tiltaltes forklaring lagde landsretten også til grund, at han havde oplyst, at han ikke ønskede at søge asyl i Danmark. Landsretten tiltrådte derfor, at tiltalte var fundet skyldig i byretten, og at straffen var udmålt som sket. Landsretten tiltrådte også, at tiltalte var blevet udvist, men nedsatte indrejseforbuddet til 4 år, da han havde haft lovligt ophold i 9 måneder i Danmark. Landsretten stadfæstede således byrettens dom med en ændring vedrørende indrejseforbuddets længde.

Procesbevillingsnævnet har meddelt tiltalte tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret frifandt tiltalte

Spørgsmålet for Højesteret var, om tiltalte kunne straffes for sin brug af en andens identitet, eller om det fulgte af Flygtningekonventionens artikel 31, stk. 1, at tiltalte var straffri.

Højesteret lagde efter udlændingemyndighedernes afgørelse om at give tiltalte asyl til grund, at han uanset sine ophold i Tyrkiet og Grækenland efter sin udrejse af Syrien måtte anses for at være kommet "direkte" fra et område, hvor hans liv eller frihed var truet, jf. Flygtningekonventionens artikel 31, stk. 1. Det gjorde i relation til Flygtningekonventionen ikke nogen forskel, at han forinden indreisen havde

transitophold i Spanien, Frankrig, Belgien og Tyskland. Højesteret fandt, at tiltalte også opfyldte de øvrige betingelser for at være omfattet af Flygtningekonventionens artikel 31. stk. 1.

Højesteret fandt på denne baggrund, at tiltaltes brug af en anden persons id-kort ved indreisen i Danmark var omfattet af Flygtningekonventionens artikel 31, stk. 1, og at handlingen herefter ikke var retsstridig (strafbar) efter straffelovens § 174. Højesteret frifandt således tiltalte og ændrede dermed landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. november 2024 (PBN 24/22785).
Højesterets dom af 17. juni 2025 i sag 95/2024.

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2025 også har meddelt en tiltalt ukrainsk mand i en anden straffesag tilladelse til anke til Højesteret vedrørende en lignende problemstilling om betydningen af flygtningekonventionens artikel 31.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. februar 2025 (PBN 24/23200).

Procesbevillingsnævnet har i 2025 desuden i to forskellige sager om varetægtsfængsling af en sigtet for dokumentfalsk meddelt kæretilladelse til Højesteret vedrørende problemstillingen om betydningen af flygtningekonventionens art. 31.

Tilladelse til kære til Højesteret af 6. februar 2025 (PBN 25/00515) og tilladelse til kære til Højesteret af 5. marts 2025 (PBN 25/02082).

4.3.6 Udvisning

Nævnet har i lighed med tidligere år også i 2024 – uanset en righoldig retspraksis blandt andet fra Højesteret – meddelt tilladelse til anke i flere sager vedrørende udvisning, både vedrørende EU-borgere og tredjelandsstatsborgere. I nogle af sagerne var de udviste indrejst som voksne, og i andre sager var de født og opvokset i Danmark eller indrejst som ganske små.

Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 8

Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Bestemmelserne om udvisning af udlændinge ved dom fremgår af udlændingelovens kapitel 4 (§§ 22 og frem). Nedenfor vil alene udlændingelovens § 26 blive gengivet.

Udlændingelovens § 26

Ved afgørelsen om udvisning efter §§ 25 a-25 c skal der tages hensyn til, om udvisningen må antages at virke særlig belastende, navnlig på grund af

- 1) udlændingens tilknytning til det danske samfund,
- 2) udlændingens alder, helbredstilstand og andre personlige forhold,
- 3) udlændingens tilknytning til herboende personer,
- 4) udvisningens konsekvenser for udlændingens herboende nære familiemedlemmer, herunder i relation til hensynet til familiens enhed,
- 5) udlændingens manglende eller ringe tilknytning til hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold, og
- 6) risikoen for, at udlændingen uden for de i § 7, stk. 1 og 2, eller § 8, stk. 1 og 2, nævnte tilfælde vil lide overlast i hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold.

Stk. 2. En udlænding skal udvises efter §§ 22-24 og 25, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. dog § 26 b.

Advarsel om udvisning af irakisk statsborger født i Danmark og mindreårig på gerningstidspunktet

En ugift og barnløs irakisk statsborger, født og opvokset i Danmark, var tidligere straffet med flere betingede domme for forhold begået som mindreårig. Han blev under den foreliggende sag sammen med en medgerningsmand tiltalt for blandt andet grov vold under særdeles skærpende omstændigheder i gentagelsestilfælde ved som 17 årig at have tildelt en forurettet adskillige slag og spark i hovedet og på kroppen herunder ved anvendelse af en golfkølle, hvorved forurettede havde været i livsfare. Byretten idømte den tiltalte en fællesstraf på fængsel i 3 år og udviste ham med et indrejseforbud i 12 år. Landsretten ændrede straffen og idømte tiltalte en tillægsstraf på fængsel i 2 år og 2 måneder samt udviste ham med et indrejseforbud i 6 år. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der blandt andet udtalte, at kriminalitetens alvor understøttede, at den tiltalte udgjorde en alvorlig trussel mod den offentlige orden, men at han tidligere, med en enkelt undtagelse, alene var dømt for ikke-voldelig kriminalitet, hvorfor den tidligere kriminalitet ikke indikerede, at han generelt udgjorde en trussel mod den offentlige orden. Den tiltalte var ikke idømt advarsel om udvisning eller udvist betinget, og hans tilknytning til Danmark var særdeles stærk, mens hans tilknytning til Irak var svag. Under disse omstændigheder og efter en samlet vurdering fastslog Højesteret, at der ikke forelå sådanne meget tungtvejende grunde, som efter Menneskerettighedsdomstolens praksis kræves for at kunne udvise en udlænding, der var født i værtslandet, for kriminalitet begået som mindreårig. Højesteret idømte herefter tiltalte en advarsel om udvisning og ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 24. januar 2024 (PBN 23/46883).
U 2024.4227 H.

Advarsel om udvisning af ustraffet pakistansk statsborger for uagtsomt manddrab

En ugift og barnløs pakistansk statsborger, født og opvokset i Danmark og tidligere ustraffet og med gode personlige forhold, blev som 19-årig impliceret i et færdselsuheld, hvor forurettede afgik ved døden. Han havde aldrig været i Pakistan. Han blev tiltalt for uagtsomt manddrab under særligt skærpende omstændigheder samt fareforvoldelse, herunder for flere færdselslovsovertrædelser om blandt andet kørsel. Sagen blev behandlet som en nævningsag. Byretten (dissens) fandt den tiltalte skyldig og fastsatte straffen til fængsel i 3 år og 9 måneder og meddelte en advarsel om udvisning. Landsretten (dissens) skærpede straffen til fængsel i 4 år og 6 måneder samt udviste den tiltalte med et indrejseforbud i 6 år. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der vedrørende spørgsmålet om udvisning henviste til den tiltaltes tilknytning til Danmark og gode personlige forhold samt, at der ved vurderingen af kriminalitetens art og alvor måtte lægges vægt på, at længden af straffen i det væsentlige var begrundet i en lovovertrædelse, der var begået ved uagtsomhed og i et forløb, som varede få minutter. Herefter fandt Højesteret, at der ikke var grundlag for at antage, at der var risiko for, at den tiltalte fremover ville begå kriminalitet, herunder personfarlig kriminalitet, og at der efter en samlet vurdering ikke forelå sådanne meget tungtvejende grunde, som efter Menneskerettighedsdomstolens praksis kræves for at kunne udvise udlændinge, der er født i værtslandet. Højesteret tildelte herefter den tiltalte en advarsel om udvisning. Højesteret ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. februar 2024 (PBN 23/46479).
U 2025.344 H.

Advarsel om udvisning af foranstaltningsdømt somalisk statsborger

En ugift og barnløs somalisk statsborger var som 11-årig indrejst i Danmark, hvor han havde flere familiemedlemmer. Han havde gået i skole i Danmark og haft arbejde i blandt andet en dagligvarebutik, men modtog i øvrigt førtidspension. Han læste og forstod dansk, men han kunne også tale somalisk. Han havde ved en enkelt lejlighed besøgt Somalia. Han var blevet idømt fængselsstraffe flere gange. Han var efterfølgende blevet diagnosticeret med paranoid skizofreni, og han blev herefter idømt flere foranstaltningsdomme frem mod sin nuværende anbringelsesdom i 2013, hvor han var blevet dømt for blandt andet brandstiftelse og røveri. Han var desuden blevet tildelt advarsler om udvisning. Han var i den foreliggende sag tiltalt for under hans indlæggelse på et lukket afsnit på et psykiatrisk center blandt andet at have fremsat trusler og vidnetrusler. Han blev efterfølgende overflyttet til Sikringsafdelingen i Slagelse, hvor han senere fik ophævet sit farlighedsdekret som følge af stabiliserede forhold. Byretten dømte den tiltalte skyldig uden at foretage ændringer i anbringelsesdommen fra 2013 og tildelte en advarsel om udvisning (dissens). Landsretten ændrede byrettens dom og udviste den tiltalte med indrejseforbud i 6 år (dissens). Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret. Højesteret henviste vedrørende udvisning blandt andet til Menneskerettighedsdomstolens praksis og anførte, at der ikke forelå sådanne meget tungtvejende grunde, som kræves for at kunne udvise i en situation som den foreliggende, hvor den tiltalte er kommet til Danmark som 11-årig. Højesteret lagde navnlig vægt på, at den tiltalte i de foreliggende trusselsforhold var fundet straffri som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom, at de fremsatte trusler ikke var planlagte, men udtryk for spontane reaktioner under anbringelse på psykiatrisk afdeling, og at forholdene blev begået tilbage i december 2020 og februar 2021, og at den tiltalte havde siden havde gjort fysiske udfald mod ansatte eller medpatienter.

Siden 2010 var han ved tidligere begået kriminalitet ligeledes fundet straffri som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom. Han havde en stærk tilknytning til Danmark og en svag tilknytning til Somalia. Højesteret tildelte herefter den tiltalte en advarsel om udvisning og ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. april 2024 (PBN 23/50113).
U 2024.5179 H.

Advarsel om udvisning af foranstaltningsdømt eritreisk statsborger

Procesbevillingsnævnet har i 2024 tillige meddelt en eritrisk mand, der var foranstaltningsdømt for blandt andet to tilfælde af spark mod medbeboere i et botilbud en tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret, der under til en til dels lignende begrundelse som i den ovenfor omtalte sag tildelte den tiltalte en advarsel om udvisning og således ændrede landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. august 2024 (PBN 24/08656).
U 2025.1274 H.

Udvisning af somalisk statsborger, der var født i Danmark

En ugift og barnløs somalisk mand, der var født og opvokset i Danmark, hvor hans forældre og søskende boede, var i 2016 blevet straffet med fængsel i 6 måneder for overtrædelse af straffelovens § 245, da han var under 18 år, og i 2020 med 60 dages fængsel og advarsel om udvisning for overtrædelse af knivloven, da han var over 18 år. Han var i den foreliggende straffesag tiltalt for i en periode på cirka halvanden måned at have fungeret som bud i et netværk med salg af ikke under 671,50 gram kokain. Byretten idømte den tiltalte 10 måneders fængsel og tildelte en advarsel om udvisning. Landsretten ændrede straffen og idømte den tiltalte 1 år og 9 måneders fængsel og udviste ham med indrejseforbud i 6 år (dissens). Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der vedrørende spørgsmålet om udvisning udtalte, at der efter en samlet vurdering af karakteren og omfanget af den kriminalitet, som den tiltalte havde begået, og uanset hans stærke tilknytning til Danmark og begrænsede tilknytning til Somalia forelå meget tungtvejende grunde for at udvise ham. Den tiltalte havde anført, at indrejseforbuddet reelt ville være for bestandig, idet han som somalier tilhørte hovedgruppe 5 i visumbekendtgørelsen og derfor kun rent teoretisk havde mulighed for at opnå visum til Danmark. Han henviste herved til Menneskerettighedsdomstolens dom af 12. november 2024 i sag 5199/23 (Sharafane mod Danmark). Højesteret anførte, at visumbekendtgørelsen den 12. december 2024 blev ændret med virkning fra den 1. januar 2025, og at det af en ny bestemmelse i bekendtgørelsen fremgår, at der kan meddeles visum til en udlænding, der er født og opvokset her i landet eller er kommet hertil som ganske ung, og som er omfattet af hovedgruppe 5, hvis udlændingens tidsbegrænsede indrejseforbud er udløbet, og udlændingens ret til privatliv i medfør af Danmarks internationale forpligtelser vil blive krænket, hvis der ikke udstedes visum. Højesteret fandt, at det med denne bestemmelse var klargjort, at visumreglerne skal administreres i overensstemmelse med EMRK artikel 8, således at et tidsbegrænset indrejseforbud til en udlænding, der er født og opvokset her i landet eller kommet hertil som ganske ung, og som er omfattet af visumreglernes hovedgruppe 5, ikke reelt får samme virkning som et indrejseforbud for bestandig. På denne baggrund fandt Højesteret, at den tiltaltes mulighed for at opnå visum til Danmark efter udløbet af et indrejseforbud i 6 år ikke kun var rent teoretisk. Det ville således ikke være uproportionalt og i strid med EMRK artikel 8 at udvise den tiltalte med et sådant tidsbegrænset indrejseforbud. Højesteret tiltrådte herefter, at den tiltalte blev udvist med et indrejseforbud i 6 år og stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 19. september 2024 (PBN 24/10046).
U 2025.1964 H.

Udvisning af statsborger fra Kosovo, der kom til Danmark som 5-årig

En ugift og barnløs mand fra Kosovo var som 5-årig indrejst i Danmark, hvor han havde flere familiemedlemmer. Han havde gået i skole i Danmark og igennem flere år været tilknyttet arbejdsmarkedet. Han skrev og talte dansk, men talte også albansk. Han havde endvidere familiemedlemmer i Kosovo, hvor han havde været på ferie med få års mellemrum. Han var ikke tidligere straffet af betydning for sagen. Han var i den foreliggende sag tiltalt for narkotikakriminalitet ved i forening og efter forudgående aftale eller fælles forståelse med en medtiltalt at have været i besiddelse af 217 gram kokain og til besiddelse af yderligere 748 gram kokain med henblik på videreoverdragelse. Han var endvidere tiltalt for hvidvask af 45.000 kr. Byretten idømte den tiltalte fængsel i 3 år og 6 måneder og udviste ham med indrejseforbud i 6 år. Landsretten stadfæstede dommen, men forhøjede indrejseforbuddet til 12 år. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der henset til mængden og stoffet samt den tiltaltes rolle fastsatte straffen til fængsel i 4 år. Vedrørende spørgsmålet om udvisning henviste Højesteret til Menneskerettighedsdomstolens praksis og udtalte om proportionalitetsvurderingen i den foreliggende sag, at under hensyn til navnlig karakteren og omfanget af den begåede narkotikakriminalitet mv. måtte den tiltalte anses for at udgøre en alvorlig trussel mod den offentlige orden. Højesteret bemærkede endvidere, at den tiltalte kunne tale albansk, havde sporadisk kontakt med onkler og tanter i Kosovo, og at den tiltalte havde været på ferie i Kosovo hvert andet eller tredje år. Højesteret lagde herefter til grund, at den tiltaltes tilknytning til Danmark var langt stærkere end hans tilknytning til Kosovo, men at han ikke ville være uden forudsætninger for at begå sig i Kosovo, hvis han blev udvist. Efter karakteren og omfanget af den kriminalitet, som den tiltalte havde begået, fandt Højesteret, at der uanset hans stærke tilknytning til Danmark og hans begrænsede tilknytning til Kosovo forelå meget tungtvejende grunde til at udvise ham. Særligt under hensyn til, at den tiltalte ikke tidligere var straffet af betydning for udvisningsspørgsmålet og derfor heller ikke tidligere var blevet advaret om risikoen for udvisning, fandt Højesteret, at indrejseforbuddets varighed passende kunne fastsættes til 6 år. Højesteret ændrede herefter landsrettens dom, således at straffen blev forhøjet til fængsel i 4 år, og at indrejseforbuddets varighed blev nedsat til 6 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. september 2024 (PBN 24/09854).
U 2025.1810 H.

4.3.7 Prøvelse af udvisning

Nævnet har i lighed med tidligere år også i 2024 meddelt tilladelse til kære i flere sager vedrørende prøvelse af en tidligere meddelt udvisning. Nedenfor vil blive omtalt en række sager herom, dels efter udlændingelovens § 50 om væsentlige ændringer i udlændingens forhold, dels § 50 a for en foranstaltningsdømt psykisk syg mand.

Udlændingelovens § 26 (se omtale i afsnittet ovenfor om udvisning)

Udlændingelovens § 50

Er udvisning efter § 49, stk. 1, ikke iværksat, kan en udlænding, som påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse, herunder indrejseforbuddets varighed, jf. § 32, stk. 10, indbragt for retten ved anklagemyndighedens foranstaltning. Begæring herom kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat. Fremsættes begæringen senere, kan retten beslutte at behandle sagen, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

Stk. 2. Straffelovens § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Begæringen kan afvises af retten, såfremt det er åbenbart, at der ikke er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold. Afvises begæringen ikke, beskikkes der efter anmodning en forsvarer for udlændingen. Retten kan, når det må anses for nødvendigt for at sikre udlændingens tilstedeværelse under sagen, indtil en eventuel bestemmelse om udvisning kan iværksættes, bestemme, at udlændingen skal underkastes frihedsberøvelse. § 34, § 37, stk. 3 og 6, §§ 37 a-37 e og hjemrejselovens §§ 11 og 12 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Rettens afgørelse træffes ved kendelse, der kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 85.

Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) artikel 20

Stk. 1. Der indføres et unionsborgerskab. Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat. Unionsborgerskab er et supplement til det nationale statsborgerskab og træder ikke i stedet for dette.

Stk. 2. Unionsborgerne har de rettigheder og er underlagt de pligter, der er indeholdt i traktaterne. De har bl.a. følgende rettigheder:

a) de har ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område

...

Prøvelse af udvisning efter udlændingelovens § 50 for statsløs palæstinenser på tålt ophold og de tidsmæssige kriterier for prøvelse

En statsløs palæstinensisk mand fra Libanon havde i 2005 fået asyl i Danmark. I 2007 blev han idømt fængsel i 5 år og udvist med indrejseforbud for bestandig. I 2010 fandt Udlændingemyndighederne, at han fortsat opfyldte betingelserne for asyl, men at han var udelukket fra på ny at opnå opholdstilladelse, og han havde siden været på "tålt ophold" i Danmark. I 2013 blev han gift, og parret havde siden fået tre børn. Landsretten havde i 2017 under en tidligere sag om prøvelse af udvisningen opretholdt udvisningen. I 2021 blev han idømt fængsel i 7 måneder og udvist med indrejseforbud i 6 år for overtrædelse af pålagte opholds- og meldepligter. Han indbragte på ny spørgsmålet om ophævelse af bestemmelserne om udvisning for retten. Byretten opretholdt udvisningen. Landsretten afviste anmodningen om ophævelse af udvisningen, idet landsretten fandt, at de tidsmæssige betingelser for at få prøvet, om en udvisning skulle ophæves, ikke var opfyldt på tidspunktet for afsigelsen af landsrettens kendelse. Procesbevillingsnævnet meddelte den statsløse palæstinenser tilladelse til at kære landsrettens kendelse til

Højesteret. Højesteret fandt (dissens), at det forhold, at den statsløse palæstinenser var på tålt ophold, og at der ikke umiddelbart var udsigt til udsendelse, ikke i sig selv kunne danne grundlag for at afvise, at han havde en afledt opholdsret efter TEUF artikel 20. Vedrørende spørgsmålet om betydningen af en eventuel afledt opholdsret efter de mindreårige børn henviste Højesteret til Menneskerettighedsdomstolens praksis og udtalte, at det kunne formodes, at der bestod et sådant afhængighedsforhold mellem den statsløse palæstinenser og hans mindreårige børn, at han havde en afledt opholdsret efter artikel 20. Højesteret fandt herefter, at den statsløse palæstinenser efter udlændingelovens § 50 kunne få prøvet, om udvisningen af ham skulle ophæves. Sagen blev derfor hjemvist til landsretten til realitetsbehandling af den statsløse palæstinensers anmodning om at få ophævet udvisningen af ham. Højesteret ændrede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. februar 2024 (PBN 23/49830).
U 2024.4897 H.

Prøvelse af udvisning efter udlændingelovens § 50 for usbekisk statsborger og hensynet til et anbragt barn

Procesbevillingsnævnet har i 2024 meddelt en usbekisk statsborger tilladelse til at kære landsrettens kendelse om prøvelse af udvisning til Højesteret. Hun var ved dom fra februar 2022 idømt 8 måneders fængsel og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år for vold i gentagelsestilfælde, og hun var tidligere dømt og udvist med indrejseforbud for bestandig for blandt andet tilsvarende forhold. I juli 2023 anmodede hun om ophævelse af bestemmelserne om udvisning, idet hun henviste til, at der var indtrådt væsentlige ændringer i hendes forhold, da hendes datter, der havde boet i plejefamilie, nu var blevet anbragt på en behandlingsinstitution og havde fået diagnoserne ADHD og reaktiv tilknytningsforstyrrelse. Byretten og landsretten opretholdt bestemmelserne om udvisning. Højesteret udtalte blandt andet, at hun i stort set hele datterens levetid ikke havde boet sammen med datteren, at hendes kontakt med datteren før udsendelsen havde været meget begrænset, og at hun i flere omgange var idømt fængsel for alvorlig, personfarlig kriminalitet og udvist. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret herefter, at ændringerne i datterens helbredsforhold ikke ville have ført til, at der ikke skete udvisning af kvinden, eller at indrejseforbuddets varighed ville have været kortere. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. oktober 2024 (PBN 24/11009).
U 2025.2351 H.

Udlændingelovens § 26 (se omtale i afsnittet ovenfor om udvisning)

Udlændingelovens § 50 a

Er udvisning sket ved dom, hvorved en udlænding efter reglerne i straffelovens §§ 68-70 er dømt til forvaring eller anbringelse, træffer retten i forbindelse med en afgørelse efter straffelovens § 72 om ændring af foranstaltningen, der indebærer udskrivning fra hospital eller forvaring, samtidig bestemmelse om ophævelse af udvisningen, hvis udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod, at udsendelse finder sted. Retten tager i forbindelse hermed stilling til, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, og om ændringerne er så væsentlige, at udvisningen skal ophæves eller varigheden af det meddelte indrejseforbud skal forkortes, jf. § 32, stk. 10.

Stk. 2. Er en udvist udlænding efter reglerne i straffelovens §§ 68-70 uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde undergivet en strafferetlig retsfølge, der indebærer frihedsberøvelse, indbringer anklagemyndigheden i forbindelse med udskrivning fra hospital spørgsmålet om ophævelse af udvisningen for retten. Taler udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende imod, at udsendelse finder sted, eller er der indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, ophæver retten udvisningen eller forkorter varigheden af det meddelte indrejseforbud, jf. § 32, stk. 10. Retten beskikker en forsvarer for udlændingen. Rettens afgørelse træffes ved kendelse, der kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 85. Retten kan bestemme, at udlændingen skal varetægtsfængsles, når der er bestemte grunde til at anse dette for nødvendigt for at sikre udlændingens tilstedeværelse.

Prøvelse af udvisning efter udlændingelovens § 50 a for iransk statsborger med skizofreni

En iransk statsborger, der som 16-årig i slutningen af 1980'erne var kommet til Danmark og havde fået opholdstilladelse, blev i 2016 idømt en anbringelsesdom uden længstetid, og han blev udvist med indrejseforbud for bestandig for trusler, vold og fareforvoldelse. Anbringelsesdommen fra 2016 blev under den aktuelle domstolsbehandling ændret i medfør af straffelovens § 72 til en behandlingsdom. Han anmodede om prøvelse af bestemmelsen om udvisning. Byretten ophævede udvisningsbestemmelsen. Landsretten ændrede byrettens kendelse og opretholdt udvisningsbestemmelsen. Procesbevillingsnævnet meddelte den iranske statsborger tilladelse til kære til Højesteret, der blandt andet udtalte, at der under en sådan prøvelse skulle foretages en ny og selvstændig proportionalitetsvurdering efter EMRK artikel 8 på grundlag af de faktiske omstændigheder, som der forelå på tidspunktet for efterprøvelsen. Efter en samlet afvejning af de foreliggende omstændigheder fandt Højesteret, at en opretholdelse af udvisningen af den iranske statsborger ville være uproportional og i strid med artikel 8, da den iranske mand ved den begåede kriminalitet, der i 2016 førte til udvisningen, blev fundet straffri som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom, og da forholdene ikke var planlagt, men udtryk for spontane reaktioner i en periode, hvor han var plaget af symptomer som følge af sin psykiske lidelse. Han var nu velmedicineret, i stabil tilstand og havde ikke siden 2015 begået ny kriminalitet. Under forudsætning af fortsat medicinsk behandling vurderedes han i lav risiko for vold. Han havde en stærk tilknytning til Danmark, og som følge af sine helbredsmæssige forhold særdeles begrænsede forudsætninger for at etablere sig i sit hjemland, Iran. Højesteret stadfæstede herefter byrettens kendelse således, at bestemmelsen om, at den iranske mand skulle udvises for bestandig, blev ophævet. Højesteret ændrede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. november 2024 (PBN 24/14102).
U 2025.2693 H.

4.3.8 Varetagtsfængsling

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år mange ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens afgørelser om varetagtsfængsling. Spørgsmålet om varetagtsfængslinger, herunder navnlig langvarige varetagtsfængslinger, er et fokusområde for nævnet, og der er derfor navnlig i de seneste årsberetninger for 2022 og 2023 blevet omtalt en række udvalgte sager herom, hvor nævnet har meddelt bevilling til kære til Højesteret. I årsberetningen for 2024 vil der endvidere blive omtalt udvalgte sager om varetagtsfængsling. For yderligere omtaler kan henvises til Procesbevillingsnævnets seneste årsberetninger samt hjemmesiden, hvor der blandt andet også er omtale af Procesbevillingsnævnets tilladelser i 2024 til kære til Højesteret af flere beslutninger truffet af Grønlands Landsret om tilbageholdelse og udlevering til Japan af en amerikansk-canadisk statsborger, der havde deltaget i en hval-aktivistisk aktion mod et japansk hvalfangerskab i Antarktisk.

Retsplejelovens § 762

En sigtet kan varetagtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og

- 1) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen, eller ...
- 2) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den foran nævnte beskaffenhed, eller...
- 3) der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Stk. 2. En sigtet kan endvidere varetagtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke om, at han har begået

- 1) en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod, eller ...

Stk. 3. Varetagtsfængsling kan ikke anvendes, hvis lovovertrædelsen kan ventes at ville medføre straf af bøde eller fængsel i højst 30 dage, eller hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

Retsplejelovens § 767

Stk. 1...

Stk. 2. Når anklagemyndigheden har indleveret anklageskrift til retten og retten har fastsat tidspunkt for hovedforhandlingen, kan retten ved udløb af en frist efter stk. 1 bestemme, at varetægtsfængslingen eller foranstaltningen skal fortsætte uden yderligere forlængelser, indtil der er afsagt dom i sagen. Træffer retten sådan bestemmelse, kan tiltalte tidligst 3 uger efter afgørelsen anmode retten om at ophæve varetægtsfængslingen eller foranstaltningen efter § 766 eller § 768. I så fald skal retten inden 7 dage træffe afgørelse herom. Hvis retten ikke imødekommer anmodningen, kan tiltalte tidligst 3 uger efter rettens afgørelse fremsætte en ny anmodning. Efter hovedforhandlingens begyndelse finder § 767, stk. 3, 4.-6. pkt., tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne i 1.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse i tilståelsessager, hvor anklagemyndigheden har anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831 og retten har fastsat tidspunktet for retsmødet. ...

Retsplejelovens § 769

Stk. 1-3...

Stk. 4. Indbringes den afgørelse, der er truffet i sagen, for højere ret, og er der i medfør af stk. 1-3 truffet afgørelse om anvendelse af varetægtsfængsling eller andre foranstaltninger efter afgørelsen, skal spørgsmålet om den fortsatte anvendelse heraf snarest forelægges for den overordnede ret, hvortil afgørelsen er indbragt. Ved denne rets behandling af spørgsmålet om varetægtsfængsling eller andre foranstaltninger finder § 762, § 764, stk. 1, 3 og 4, §§ 765 og 766, § 767, stk. 1, 1.-4. pkt., og stk. 2 og 3, § 768 og § 769, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse. Hvis retten har truffet afgørelse om, at ankesagen skal afgøres uden mundtlig hovedforhandling, kan retten ved udløb af en frist efter 2. pkt., jf. § 767, stk. 1, bestemme, at varetægtsfængslingen eller foranstaltningen skal fortsætte uden yderligere forlængelser, indtil der er afsagt dom i sagen. § 767, stk. 2, 2.-4. pkt., finder i så fald tilsvarende anvendelse.

Straffelovens § 38

Når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået, afgør justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, om den dømte skal løslades på prøve.

Stk. 2. Løsladelse på prøve kan ske tidligere, når særlige omstændigheder taler derfor, og den dømte har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder. Bestemmelse herom træffes af justitsministeren eller den, som ministeren bemyndiger dertil.

Stk. 3...

Stk. 4. Løsladelse på prøve forudsætter, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, at der er sikret ham passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at han erklærer at ville overholde de vilkår for løsladelsen, som fastsættes efter § 39, stk. 2-4.

Stk. 5. Prøveløsladelse kan ikke ske, hvis den dømte af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og politiet oplyser, at der inden for den gruppe, som den dømte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt knive og blankvåben m.v. eller skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af § 180.

...

Varetægtsfængsling på unddragelsesrisiko indtil ankedom – regler om prøveløsladelse

En britisk og brasiliansk statsborger var tiltalt for bedrageri af særlig grov beskaffenhed, jf. straffelovens § 279, jf. § 286, stk. 2, ved i perioden fra februar 2012 til juli 2015 for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding retsstridigt at have foranlediget uberettiget tilbagesøgning af udbytteskat. Han var blevet anholdt i England på baggrund af en europæisk arrestordre fra Belgien og overført til Belgien, hvor han i den belgiske sag blev idømt 4 års fængsel for bedrageri. Den belgiske byret traf afgørelse den 8. juni 2023, om udlevering til Danmark på baggrund af en europæisk arrestordre fra Danmark, og hvor han den 14. juni 2023 blev fremstillet i grundlovsforhør og varetægtsfængslet indtil dom i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, for bedrageri af særlig grov beskaffenhed. Byretten afsagde den 2. februar 2024 dom, hvor tiltalte blev idømt 6 års fængsel for bedrageri af særlig grov beskaffenhed og udvist for bestandig. Byretten bestemte samtidig, at tiltalte skulle forblive varetægtsfængslet under en eventuel anke eller indtil fuldbyrdelse af straffen kunne iværksættes, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og stk. 2, nr. 1. Dommen blev anket til landsretten. Landsretten bestemte, at tiltalte skulle være varetægtsfængslet under anken, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1. Varetægtsfængslingen blev efterfølgende forlænget. Den 20. juni 2024 blev ankesagen berammet til foretagelse i januar 2025, og landsretten bestemte samtidig, at tiltalte skulle forblive varetægtsfængslet indtil dom, jf. retsplejelovens § 769, stk. 4, jf. § 762, stk. 1, nr. 1. Procesbevillingsnævnet meddelte tiltalte tilladelse til at kære to af landsrettens kendelser om fortsat varetægtsfængsling, herunder afgørelsen om varetægtsfængsling indtil dom i ankesagen til Højesteret. Højesteret tiltrådte, at betingelserne for fortsat varetægtsfængsling af tiltalte i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, var opfyldt, herunder at der efter det, som var oplyst om tiltaltes forhold, var bestemte grunde til at antage, at han på fri fod ville unddrage sig strafforfølgningen eller fuldbyrdelsen. Højesteret fandt endvidere, at fortsat varetægtsfængsling af tiltalte, indtil der var afsagt dom i ankesagen, ikke kunne anses for at være i strid med proportionalitetsprincippet i retsplejelovens § 762, stk. 3. Højesteret anførte blandt andet, at efter straffelovens § 38, stk. 1, skal justitsministeren (kriminalforsorgen) tage stilling til, om den

dømte kan prøveløslades, når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået. Efter § 38, stk. 2, kan prøveløsladelse ske tidligere, når særlige omstændigheder taler for det, og den dømte har udstået halvdelen af straffetiden, dog mindst 2 måneder. Efter administrativ praksis, jf. pkt. 21 i vejledning nr. 10071 af 15. december 2023 om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf, anvendes bestemmelsen i § 38, stk. 2, blandt andet over for udenlandske indsatte, der skal udvises, hvis den pågældendes udvisning umiddelbart kan gennemføres. I begge tilfælde gælder efter § 38, stk. 4, at prøveløsladelse blandt andet forudsætter, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig. Højesteret anførte endvidere, at hvor prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, kan betegnes som prøveløsladelse til "normal tid", forudsætter en stillingtagen til prøveløsladelse efter § 38, stk. 2, blandt andet en vurdering af de retlige og praktiske muligheder for at gennemføre en udvisning umiddelbart ved prøveløsladelsen, som det langt fra altid vil være muligt for retten at foretage i forbindelse med en stillingtagen til fortsat varetægtsfængsling. Højesteret fandt, at der ved vurderingen af, om fortsat varetægtsfængsling må anses for at være i strid med proportionalitetsprincippet i retsplejelovens § 762, stk. 3, alene skal tages fornødent hensyn til muligheden for at opnå prøveløsladelse til normal tid, jf. straffelovens § 38, stk. 1. Der skal ikke af retten foretages en konkret vurdering af, om prøveløsladelse undtagelsesvis måtte forventes at kunne ske tidligere, fordi særlige omstændigheder taler for det, jf. straffelovens § 38, stk. 2. Højesteret stadfæstede således landsrettens kendelser om fortsat varetægtsfængsling af tiltalte, indtil der var afsagt dom i ankesagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. august 2024 (PBN 24/14603 og PBN 24/17070).
U 2025.1113 H.

Varetægtsfængsling på unddragelsesrisiko indtil ankedom – regler om prøveløsladelse

En tiltalt var i august 2022 blevet anholdt og varetægtsfængslet for blandt andet grov vold ved sammen med tre andre at have overfaldet en person, der var medlem af en konkurrerende bandegruppering. Ved byrettens dom af december 2023 blev tiltalte idømt 3 års fængsel, et opholdsforbud på 5 år, og byretten bestemte, at tiltalte samt de tre medtiltalte skulle forblive varetægtsfængslet under eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelse af straffen kunne iværksættes, jf. retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1. Landsretten stadfæstede kendelsen om varetægtsfængsling og forlængede fristen flere gange. Ankesagen blev berammet til hovedforhandling over 5 dage i marts 2025 og landsretten bestemte at de tiltalte skulle være varetægtsfængslet indtil dom. En af de tiltalte indgav ansøgning om appeltilladelse til Procesbevillingsnævnet, der meddelte tilladelse til at kære landsrettens afgørelse til Højesteret. Højesteret tiltrådte, at betingelserne for fortsat varetægtsfængsling af den tiltalte var opfyldt. Højesteret anførte desuden, at den særlige prøveløsladelsesbestemmelse i straffelovens § 38, stk. 5, kan inddrages ved proportionalitetsvurderingen efter retsplejelovens § 762, stk. 3, sådan at varetægtsperioden kan overstige varigheden af den forventede straf med fradrag af normal prøveløsladelsestid, hvis retten på varetægtsfængslingstidspunktet finder fornødent grundlag for at antage, at prøveløsladelse ikke kan forventes til normal tid, jf. straffelovens § 38, stk. 1. Højesteret bemærkede i den forbindelse, at der ikke i et sådant tilfælde påhviler retten en pligt til at vurdere berettigelsen af en varetægtsfængsling med intervaller på højst tre måneder, sådan som det i forarbejderne til straffelovens § 38, stk. 5, er forudsat, at kriminalforsorgen skal gøre ved prøveløsladelse fra afsoning. I det omfang retten træffer afgørelse om varetægtsfængsling indtil dom, har sigtede mulighed for at få prøvet fængslingen i medfør af bestemmelserne i retsplejelovens § 767, stk. 2, og § 768. Den tiltalte var ved byrettens dom dømt for grov vold, og forholdet var henført under straffelovens § 81 a. Henset hertil og til oplysningerne om den tiltaltes tilknytning til en bandegruppering fandt Højesteret, at det var berettiget, at landsretten

varetægtsfængslede tiltalte, indtil der var afsagt dom i ankesagen. Der var ikke for Højesteret fremlagt oplysninger, som gav grundlag for på nuværende tidspunkt at anse det for uproportionalt at opretholde varetægtsfængslingen, indtil der var afsagt dom i ankesagen. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. oktober 2024 (PBN 24/19797).
U 2025.1353 H.

Varetægtsfængsling på kollusionsrisiko i samlet knap 3 år

En tiltalt havde siddet i en meget langvarig varetægtsfængsling, herunder med den ene af to medtiltalte, hvor de havde været på gårdtur sammen. Den anden medtiltalte havde pådraget sig en hjerneskade. Både byretten og landsretten havde fundet grundlag for fortsat at varetægtsfængsle tiltalte indtil dom på kollusionsfare i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3. Højesteret redegjorde for, at der ved varetægtsfængsling i mere end 1 år skal foreligge særlige omstændigheder, hvilket ifølge forarbejderne til retsplejeloven indebærer, at der skal foretages en skærpet vurdering med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den anvendte fængslingsgrund. Ved fængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3, efter afslutning af efterforskningen skal der foreligge en betydelig risiko for kollusion af afgørende betydning for forfølgningen eller væsentlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre. Højesteret fandt under henvisning til en lang række konkrete oplysninger, at der var begrundet mistanke om, at den tiltalte var skyldig i drab og drabsforsøg begået med skydevåben. For så vidt angik risikoen for kollusion bemærkede Højesteret, at alle de tiltalte var medlemmer af eller tilknyttet bandegrupperingen NNV, og at der ved organiseret kriminalitet normalt er en betydelig risiko for vanskeliggørelse af forfølgningen f.eks. ved afstemning af forklaringer og påvirkning af vidner, og at der var en betydelig risiko for, at den tiltalte på fri fod ville have såvel lejlighed som anledning til på afgørende vis at vanskeliggøre forfølgningen i sagen. Endvidere var den tiltalte tiltalt for meget alvorlig kriminalitet i form af drab og drabsforsøg begået som led i organiseret kriminalitet, på et offentligt tilgængeligt sted og ved brug af skydevåben. Herefter tiltrådte Højesteret, at betingelserne for varetægtsfængsling var opfyldt, og at der efter en helhedsvurdering forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde, at varetægtsfængslingen af den tiltalte på tidspunktet for byrettens forventede dom, ville have varet i ca. 2 år og 10 måneder. Endvidere tiltrådte Højesteret, at fortsat varetægtsfængsling ikke stod i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den tiltaltes forhold i betragtning af sagens betydning og den retsfølge, som kunne ventes, hvis han fandtes skyldig. Der var efter det anførte heller ikke grundlag for at fastslå, at fortsat varetægtsfængsling frem til dom var i strid med EMRK artikel 5. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 11. januar 2024 (PBN 23/49097).
U 2025.426 H.

Varetægtsfængsling på kollisionsrisiko når skylderkendelse

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2025 har meddelt en tiltalt i en narkosag tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 (unddragelsesrisiko) og § 762, stk. 1, nr. 3 (kollusionsrisiko), hvor den tiltalte havde erkendt sig skyldig, men nægtet, at to medgerningsmænd havde haft kendskab til kokainen. Byretten dømte den tiltalte 8 års fængsel og de medtiltalte henholdsvis 7 og 8 års fængsel og udviste dem alle med indrejseforbud for bestandig. Dommen blev anket, og landsretten bestemte, at den tiltalte under anken fortsat skulle være varetægtsfængslet i fire uger i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 (unddragelsesrisiko) og § 762, stk. 1, nr. 3 (kollusionsrisiko). Kendelsen om varetægtsfængsling blev kæret til Højesteret, der fandt at betingelserne

efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, ikke var opfyldt på tidspunktet for landsrettens kendelse, hvorfor den tiltalte alene burde have været varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Tilladelse til kære til Højesteret af 13. maj 2024 (PBN 24/08533).
U 2025.809 H.

Fortsat varetægtsfængsling af hensyn til retshåndhævelsen i ankesag

En tiltalt blev ved byrettens dom af 30. maj 2024 fundet skyldig i voldtægt begået i januar 2023. Den tiltalte blev herfor idømt fængsel i 2 år og udvisning af Danmark med indrejseforbud for bestandig. Den tiltalte havde ikke forud for byrettens dom været varetægtsfængslet. Byretten varetægtsfængslede den tiltalte under eventuel anke, eller indtil straffuldbyrddelse kunne iværksættes, i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1, jf. § 769, stk. 1 (retshåndhævelse). Den tiltalte ankede dommen med påstand om frifindelse og kærede byrettens kendelse om varetægtsfængsling indtil ankedom. I juni 2024 meddelte landsretten, at hovedforhandlingen var berammet til den 27. og 28. august 2025, og den 28. juni 2024 bestemte landsretten, at tiltalte skulle forblive varetægtsfængslet indtil dom i ankesagen af hensyn til retshåndhævelsen. Landsretten henviste navnlig til, at kravet om særligt bestyrket mistanke var opfyldt, da tiltalte ved byrettens dom var fundet skyldig, at hensynet til retshåndhævelsen henset til oplysningerne om forholdenes grovhed krævede, at tiltalte ikke var på fri fod, og at fortsat varetægtsfængsling indtil dom ikke fandtes at være i strid med de proportionalitetshensyn, som var nævnt i retsplejelovens § 762, stk. 3. På forespørgsel fra forsvareren og anklagemyndigheden oplyste landsretten, at det ikke var muligt at beramme sagen før august 2025, men at landsretten løbende ville holde øje med, om sagen kunne berammes tidligere. Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret, der tiltrådte af de grunde, som landsretten havde anført, at betingelserne for varetægtsfængsling af hensyn til retshåndhævelsen under ankesagen var opfyldt, og at afgørelsen om varetægtsfængsling indtil dom på det foreliggende grundlag ikke var i strid med de proportionalitetshensyn, som fremgår af retsplejelovens § 762, stk. 3. Højesteret bemærkede blandt andet, at det påhviler retten at fremme enhver sag med den fornødne hurtighed, således at sagen kan gennemføres inden for rimelig tid, og at det følger af forarbejderne til retsplejelovens regler om varetægtsfængsling, at retten på grund af den belastning, som en varetægtsfængsling medfører for den tiltalte, skal være særligt opmærksom på, at disse sager fremmes mest muligt. I den foreliggende sag, hvor kendelsen af 28. juni 2024 indebar fængsling helt frem til den 28. august 2025, burde landsretten derfor vurdere alle muligheder for at fremrykke den berammede hovedforhandling i ankesagen. Med disse bemærkninger stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse (dissens).

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. august 2024 (PBN 24/17595).
U 2025.955 H.

Hjemrejselovens § 14

En udlænding kan varetægtsfængsles, når der er bestemte grunde til at anse varetægtsfængsling for nødvendig for at sikre udlændingens tilstedeværelse under sagen og under eventuel appel, indtil den pågældende kan udsendes som følge af en eventuel beslutning om udvisning, og når mindst en af følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Udlændingen har ikke fast bopæl her i landet, og der er begrundet mistanke om, at udlændingen har begået en lovovertrædelse, der kan medføre udvisning ved dom.

...

Fortsat varetægtsfængsling efter hjemrejselovens § 14, stk. 1, nr. 1

Procesbevillingsnævnet har i 2024 desuden meddelt en tiltalt tilladelse til at kære landsrettens kendelse om varetægtsfængsling efter hjemrejseloven til Højesteret. Den tiltalte havde været varetægtsfængslet siden marts 2023 og var ved byrettens dom fra februar 2024 sammen med tre medtiltalte fundet skyldig i røveri begået i forening. Den tiltalte blev idømt fængsel i 1 år og udvist med et indrejseforbud i 6 år. Efter domsafsigelsen bestemte byretten, at den tiltalte under en eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelse af straffen kunne iværksættes, skulle forblive varetægtsfængslet i medfør af hjemrejselovens § 14, stk. 1, nr. 1. Byrettens dom blev anket til landsretten. Landsretten forlængede varetægtsfængslingen flere gange, og den 27. juni 2024 blev varetægtsfængslingen forlænget indtil hovedforhandlingen, der var berammet til den 5.-7. maj 2025. Højesteret tiltrådte, at mistankekravet henset til byrettens afgørelse var opfyldt på tidspunktet for landsrettens kendelse den 27. juni 2024. Højesteret tiltrådte endvidere, at landsretten havde lagt til grund, at den tiltalte ikke havde fast bopæl her i landet i hjemrejselovens forstand. Højesteret udtalte blandt andet med henvisning til højesteretspraksis, at varetægtsfængsling efter hjemrejselovens § 14, stk. 1, nr. 1, kan ske, selv om frihedsberøvelsen vil overstige den forventede straf, men at der ved fængsling efter bestemmelsen skal foretages en proportionalitetsvurdering, således at frihedsberøvelsen ikke udstrækkes i længere tid end nødvendigt for at opfylde formålet med frihedsberøvelsen, og således at efterforskning, tiltalerejsning og berømmelse så vidt muligt fremmes med henblik på at undgå, at frihedsberøvelsen kommer til at overstige den forventede straf. Efter en samlet vurdering af den tiltaltes personlige forhold og den straf, han kunne forventes idømt, fandt Højesteret, at betingelserne for varetægtsfængsling efter hjemrejselovens § 14, stk. 1, nr. 1, ikke var opfyldt, da landsretten den 27. juni 2024 forlængende frihedsberøvelsen, indtil der blev afsagt dom i ankesagen. Den tiltalte burde derfor have været løsladt.

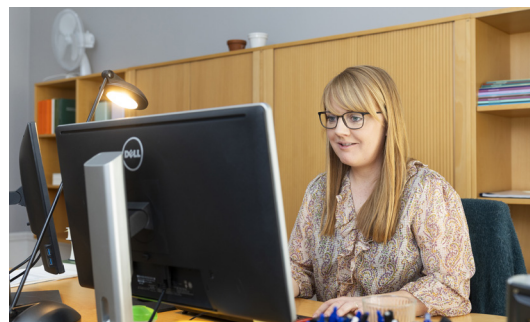
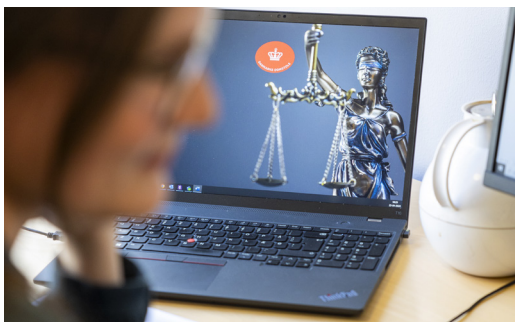
Tilladelse til kære til Højesteret af 5. september 2024 (PBN 24/17007).
U 2025.1293 H.

4.4 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for appeltilladelser på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om retssagers behandling og forløb i de 24 byretter, de to landsretter og Højesteret på www.domstol.dk eller på de lokale sider for de enkelte retter.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om appeltilladelse, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

5. Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

5.1 Generelt

Nævnet har i 2024 afholdt i alt 10 møder i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser.

Den 1. januar 2024 var 16 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2024 modtaget 235 sager om appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser. Dette er en stigning på 53 sager i forhold til 2023, hvor afdelingen modtog 182 sager.

Der er i 2024 blevet afsluttet 235 sager. Af disse sager blev 36 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, afvist som faldende uden for nævnets kompetence eller eksempelvis henlagt, fordi ansøger foruden at have søgt om appeltilladelse tillige havde appelleret til landsretten).

Der var herefter den 31. december 2024 16 uafsluttede sager.

5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2024

Nævnet har i 2024 afgjort 199 sager om appel til landsretten af familierettens afgørelser, der fordeler sig således:

Tabel 5.1 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
Antal sager (anke)	32	104	5	141
Antal sager (kære)	10	47	1	58
I alt	42	151	6	199

Nævnet har således realitetsbehandlet 193 ansøgninger om tilladelse til appel til landsretten af familierettens afgørelser. Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 5.2 Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter § 389, stk. 3 (salær)	6	3
Ansøgninger efter § 389 a	3	37
Ansøgninger efter § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)	0	1
Ansøgninger efter § 453, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt. (domme)	24	81
Ansøgninger efter § 453, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt. (domme)	8	23
Ansøgninger efter § 453, stk. 3 (kendelser og beslutninger)	1	6
I alt	42	151

De 136 realitetsbehandlede ansøgninger efter retsplejelovens § 453, stk. 2, om tilladelse til anke af familierettens *domme* til landsretten fordeler sig som følger på emner:

Tabel 5.3 Emnefordeling på ansøgninger om anke

	Bevillinger	Afslag
Børnebidrag	7	15
Faderskab	0	2
Forældreansvarslovens § 39	10	21
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	0	5
Samvær	8	33
Midlertidig samvær	3	13
Navnelov	0	1
Konfirmationsbidrag	0	0
Uddannelsesbidrag	1	1
Ægtefællebidrag	1	9
Processuelle forhold	0	1
Andet*	2	3
I alt	32	104

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager vedrørende separation eller skilsmisse.

Som det fremgår, angår langt de fleste sager børnebidrag, ægtefællebidrag, samvær og sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39.

De 57 realitetsbehandlede ansøgninger om tilladelse til *kære* af familierettens kendelser og beslutninger til landsretten fordeler sig på følgende emner:

Tabel 5.4 Emnefordeling på ansøgninger om kære

	Bevillinger	Afslag
Faderskab	1	1
Forældreansvarslovens § 39	0	1
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	2	7
Samvær	0	1
Midlertidig samvær	0	18
Processuelle forhold	1	13
Sagsomkostninger eller salær	6	5
Andet	0	1
I alt	10	47

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser var i 2024 på 4,9 uger. Dette er en forbedring på 1,5 uger sammenlignet med 2023, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 6,4 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2024 var 4,8 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Det kan ikke forventes, at sagsbehandlingstiden bliver yderligere nedbragt de kommende år, da der ved behandling af samtlige sager vil skulle tages højde for sagsskridt forbundet med modtagelse af en ansøgning, rekvirering af akter, eventuel høring af modparten i sagen, selve sagsbehandlingen, udsendelse af sager til nævnsmøde og udsendelse af afgørelse i sagen.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har således udover det ovenfor nævnte antal sager på 235 sager i 2024 modtaget 15 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen.

Der var den 1. januar 2024 ingen uafsluttede sager om genoptagelse fra året før, og 12 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2024. Der var herefter 3 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Nævnet meddelte i alle 12 afsluttede sager afslag på genoptagelse under henvisning til, at der ikke forelå nye væsentlige oplysninger.

Fornyeede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesanmodning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesanmodninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesanmodninger.

5.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har modtaget og afgjort 4 anmodninger om aktindsigt i 2024, og der var derfor ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

5.2 Familieretsnævnet

5.2.1 Indledning

I dette afsnit får du et overblik over reglerne for behandling af sagerne – suppleret i afsnit 5.3 med omtale af uddrag af konkrete afgørelser – i nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

5.2.2 Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet

Procesbevillingsnævnet har løbende gennem årene som følge af reformer og andre lovændringer fået nye opgaver og kompetencer. I 2019 blev nævnets kompetence udvidet i forbindelse med familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Der blev i forbindelse med familieretsreformen med virkning fra 1. april 2019 etableret en ekstra afdeling i Procesbevillingsnævnet, nemlig afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser eller populærbetegnelsen hos os "familieretsnævnet". Nævnet består af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat og har til opgave at behandle ansøgninger om appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Når forældre går fra hinanden, kan der opstå uenigheder vedrørende en række forhold. Det kan angå både ægtefællernes indbyrdes retsforhold og forhold vedrørende fælles børn. For eksempel om, hvor børnene skal bo, eller hvor meget de skal se deres respektive forældre. Det nye familieretlige system er skabt med henblik på at hjælpe familier bedst muligt med at finde en løsning på uenighederne.

Familieretten er en afdeling i den lokale byret og udgør sammen med Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen) det nye familieretlige system. Alle familieretlige forløb om forældreansvar, skilsmisse, børnebidrag m.v. starter i Familieretshuset.

I mange typer af sager har Familieretshuset kompetence til at træffe afgørelse, og parterne har efter reglerne herom mulighed for at bede om at få afgørelsen indbragt for familieretten til prøvelse af denne afgørelse.

Der er også en række situationer, hvor sagerne efter de respektive regler herom alene bliver forberedt i Familieretshuset, der herefter sender sagen til familieretten til afgørelse. Dette angår enten bestemte sagstyper eller i øvrigt i sager, som er særligt konfliktfyldte.

Med etableringen af Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser blev der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som har central betydning for nævnets virke.

Efter § 453 kræver anke – eller kære – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for familieretten.

Ankebegrænsningsreglen i § 453, stk. 1, blev med et nyt 2. pkt., med virkning fra 15. juni 2024 udvidet til også at omfatte anke til landsretten af domme, hvor familieretten alene har truffet afgørelse om samvær. Se herom også kapitel 2 afsnit 2.7.

Retsplejelovens § 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Det samme gælder en dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelse af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang. Den mest relevante regel er retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten – i dette tilfælde familieretten – under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium og kan for eksempel omfatte afgørelser om formalitetsspørgsmål og afgørelser om midlertidig forældremyndighed, bopæl og samvær i sager, hvor Familieretshuset ikke har truffet afgørelse herom forinden.

Retsplejelovens § 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om karettilladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

Det bemærkes, at § 389 a med virkning fra 15. juni 2024 blev udvidet til også at omfatte byrettens afgørelser om isoleret bevisoptagelse, men denne ændring er dog ikke relevant for behandling af sager i familieretten. Se herom også kapitel 2 afsnit 2.7.

5.2.3 Status i familieretsnævnet i 2024

Familieretsnævnet består som nævnt af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat. De tre nævnsmedlemmer og tre suppleanter, der traditionen tro deler møderne ligeligt mellem sig, har i familieretsnævnet siden dets etablering i april 2019 været med til at løfte Procesbevillingsnævnets kerneopgave, som i lighed med nævnets øvrige afdelinger er at sikre, at retssystemets ressourcer bliver brugt på de rigtige sager.

Sekretariatets jurister forestår sagsbehandlingen m.v. i alle nævnets tre afdelinger, og de jurister, der er tilknyttet familieretsnævnet, arbejder desuden samtidig i enten nævnets afdeling for appektilladelser eller i nævnets afdeling for fri proces.

Familieretsnævnet har i 2024 modtaget 235 sager, hvilket sagstal er noget højere end i 2023, hvor der blev modtaget 182 sager, eller i øvrigt i forhold til de foregående år siden nævnets etablering i april 2019.

Der har i 2024 været afholdt i alt 10 nævnsmøder i familieretsnævnet. Sagerne har navnlig drejet sig om ansøgninger om appektilladelse efter appektbegrænsningsreglen i retsplejelovens § 453 vedrørende familierettens afgørelser i sager, hvor Familieretshusets afgørelse er indbragt for familieretten, eller familierettens afgørelse alene om samvær. De materielle emner har navnlig været børnebidrag, ægtefællebidrag, sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39 og sager om midlertidigt eller fast samvær. Der er i 2024 givet bevilling til landsretten (anke/kære) i samlet 42 sager.

5.3 Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i familieretsnævnet

5.3.1 Samvær

De sagstyper, der navnlig har fyldt meget i familieretsnævnet i 2024, har i lighed med de forrige år siden familieretsnævnets etablering i 2019 blandt andet været sager om samvær i forskellige afskygninger. Sagstyperne har navnlig vedrørt afgørelser om fastsættelse af kontaktbevarende samvær og sager om midlertidigt samvær. Derudover har sagerne vedrørt forældreansvarslovens § 39, hvorefter en anmodning om ændring af blandt andet en afgørelse om samvær kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt.

Med ikrafttræden den 15. juni 2024 har familieretsnævnet ved lov nr. 161 af 11. juni 2024 om ændring af bl.a. retsplejeloven (opfølgning på flerårsaftalen 2024-27 for domstolene) desuden fået kompetence til at meddele tilladelse til at anke familierettens domme, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær, jf. retsplejelovens § 453, stk. 1, 2. pkt., jf. stk. 2.

Der er nedenfor først omtalt en række samværssager, hvor familieretsnævnet på baggrund af den nye bestemmelse har meddelt tilladelse til anke. Desuden er der omtalt en sag om midlertidigt samvær. Sagerne om afvisning af anmodninger om ændring eller fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 39 er omtalt i næste afsnit.

Forældreansvarslovens § 19

Barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos.

Stk. 2. Forældrene har et fælles ansvar for, at barnet har samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos, og for transporten af barnet i forbindelse med samvær.

Stk. 3. Den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, kan anmode om samvær.

Stk. 4. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær, kan den forælder, som barnet har bopæl hos, anmode Familieretshuset om at indkalde den anden forælder til et møde om samværet.

Forældreansvarslovens § 21

Er der uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær, kan der efter anmodning træffes afgørelse herom og fastsættes de nødvendige bestemmelser i forbindelse hermed, herunder vilkår om pasdeponering og vilkår til sikring af, at forælderen ikke er påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer under samværet.

Stk. 2. Samværet fastsættes ud fra en konkret vurdering af barnets forhold.

Stk. 3. Fastsættelse af samvær kan afslås, og en aftale eller afgørelse om samvær kan ændres eller ophæves.

Sager hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær

I den første sag meddelte familieretsnævnet den 23. september 2024 (PBN 24/21659) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om feriesamvær mellem faren og parternes to børn på henholdsvis 12 og 14 år. Børnene havde ved flere børnesamtaler udtalt, at de alene ønskede sommerferiesamvær med faren af 4-5 dages varighed, og at de ikke ønskede feriesamvær i øvrigt. Familieretten fastsatte feriesamvær i overensstemmelse med børnenes ønske. Det fremgik af familierettens dom, at børnene igennem knapt et år havde haft ordinært samvær med deres far i en 11-3 ordning fra fredag eftermiddag til mandag morgen i lige uger, hvilken samværsordning dog havde været håndhævet af parterne således, at samværet ikke havde været gennemført i ferieperioder. Det fremgik endvidere af dommen, at det ikke kunne føre til et andet resultat, at der henset til børnenes formulering af deres udtalelser om feriesamværet var tvivl om, hvorvidt ønskerne til feriesamværet var opstået hos børnene selv.

Østre Landsret tog den 13. januar 2025 (BS-50054/2024) stilling til sagen. Landsretten ændrede familierettens dom således, at det fastsatte feriesamvær for børnene med faren var i én sammenhængende uge i skolernes sommerferie. Landsretten bemærkede, at afgørelser om samvær efter forældreansvarsloven, herunder om feriesamvær, skal træffes ud fra en konkret og individuel vurdering af, hvad der er bedst for det enkelte barn, jf. lovens §§ 1 og 4 samt 21, stk. 2. Landsretten bemærkede, at spørgsmålet om sommerferiesamvær var belyst ved oplysningerne i sagen, herunder navnlig parternes forklaringer og de foreliggende udtalelser fra kommunen og skolen samt de gennemførte børnesamtaler. Efter en samlet vurdering af disse oplysninger sammenholdt med oplysningerne om hver af parterne fandt landsretten, at det uanset børnenes tilkendegivelser om sommerferiesamvær i form af fire eller fem dages overnatninger var bedst for dem, at feriesamværet blev fastsat til én sammenhængende uge i skolernes sommerferie. Landsretten bemærkede desuden, at en sådan begrænset udvidelse af sommerferiesamværet ville give bedre muligheder for, at børnene kunne afholde en sædvanlig sommerferie med deres far. I øvrigt bemærkede landsretten, at der ikke var grundlag for med denne dom at træffe bestemmelse om en eventuel optrappingsordning vedrørende sommerferiesamværet.

I den anden sag meddelte familieretsnævnet den 3. oktober 2024 (PBN 24/23141) en mor tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om samvær mellem en far og parternes dreng på 6 år. Forældrene havde sammen to drenge, men appellationen vedrørte kun den ene dreng. Faren havde ikke haft samvær siden december 2023. Af familierettens dom fremgik, at begge børn havde betydelige udfordringer og gik i specialskoletilbud, og at kommunen efter foretagen børnesagkyndig undersøgelse

havde konkluderet, at børnene havde brug for at kunne bearbejde at have været vidne til flere tidligere hændelser mellem forældrene, hvor faren havde haft en truende og voldsom adfærd overfor børnene og moren, og at børnene derfor tilhørte målgruppen for støttende indsatser i hjemmet. Efter en samlet vurdering af den 6-årige drengs udfordringer og indtrykket fra børnesamtalen, herunder hans tilkendegivelse af et savn til faren og et ønske om samvær, fandt familieretten, at det ville være bedst for ham, at han indtil videre havde et begrænset samvær med faren lørdage i ulige uger fra kl. 10 til kl. 14. Familieretten havde lagt vægt på, at drengen på grund af sine udfordringer og den af kommunen tilbudte forestående behandling i familien indtil videre ikke kunne rumme et samvær af et større omfang. Familieretten havde også tillagt det vægt, at faren havde forklaret, at der ikke var forhold hos ham, der burde ændres i forbindelse med et genoptaget samvær. Familieretten fandt desuden ikke grundlag for etablering af en optrappingsordning for tiden.

Østre Landsret tog den 20. december 2024 (BS-49043/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens dom. Faren mødte ikke personligt under sagen for landsretten. Landsretten bemærkede herefter, at landsretten ikke havde haft lejlighed til under hovedforhandlingen at danne sig et indtryk af faren, og at det måtte lægges til grund, at den 6-årige drengs samvær med faren efter byrettens dom havde forløbet godt, men at samværene i øvrigt havde haft en betydelig negativ indvirkning på drengens trivsel, herunder særligt i skolen. Henset hertil og efter en samlet vurdering af oplysningerne i sagen fandt landsretten derfor, at det for tiden var bedst for drengen, at han ikke havde samvær med faren.

I den tredje sag meddelte familieretsnævnet den 18. november 2024 (PBN 24/26963) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om samvær mellem faren og parternes to børn på 5 og 7 år. Faren nedlagde påstand om, at samværet skulle fastsættes i en 7/7-deleordning. Familieretten fastsatte samværet i en 9/5-ordning, da der under hensyntagen til parternes konfliktniveau ikke var grundlag for at antage, at forældrene ville kunne samarbejde i det omfang, som en deleordning forudsatte. Familieretten henviste til, at samværet efter forældreansvarslovens § 21, stk. 2, skulle fastsættes ud fra en konkret vurdering af barnets forhold. Det fremgår af lovbestemmelserne til bestemmelsen blandt andet, at en afgørende forudsætning for en deleordning er, at forældrene kan samarbejde med hinanden om barnets forhold. Det er således af afgørende betydning, at forældrene har et samarbejde, der gør det muligt for dem at skabe sammenhæng for barnet mellem de to hjem og at skabe den fornødne fleksibilitet i samværet, herunder i forhold til barnets behov for kontakt med den forælder, hvor barnet ikke opholder sig, og muligheden for at fravige eller ændre samværsplanen. Efter en samlet vurdering af oplysningerne om parternes forhold og konfliktniveau fandt familieretten, at der ikke var grundlag for at antage, at parterne ville kunne samarbejde i et sådant omfang, som en deleordning forudsatte.

Vestre Landsret tog den 23. april 2025 (BS-58564/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens dom med en præcisering vedrørende sommerferiesamværet, således at det fastsatte feriesamvær for børnene med faren var i én sammenhængende uge i skolernes sommerferie. Landsretten lagde efter bevisførelsen til grund, at konfliktniveauet mellem forældrene fortsat var meget højt, og at forældrene fortsat havde meget vanskeligt ved at kommunikere med hinanden. Landsretten tiltrådte herefter af de grunde, som familieretten havde anført, at der ikke var grundlag for at antage, at parterne kunne samarbejde om en 7/7-ordning. Landsretten tiltrådte endvidere, at det efter en samlet vurdering var bedst for børnene, at de havde samvær med faren i en 9/5-ordning som fastsat af familieretten.

Forældreansvarslovens § 20

Er en forælder eller begge forældre døde, eller er en forælder ukendt, kan der efter anmodning fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er knyttet til.

Stk. 2. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær med den forælder, barnet ikke har bopæl hos, kan der efter anmodning fastsættes samvær med barnets nærmeste pårørende, som det er knyttet til.

Midlertidigt samvær for morbror under sag om forældremyndighed

Familieretsnævnet har den 24. september 2024 (PBN 24/20522) meddelt en faster – og hendes mand – til to børn på henholdsvis 10 og 11 år tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om midlertidigt samvær med en græsk morbror. Dommen var afsagt i forbindelse med en verserende sag mellem samme parter om navnlig forældremyndighed. Børnenes far var død nogle år tidligere, hvorefter børnene havde boet hos deres mor. Børnenes mor, der også var afgået ved døden, havde forinden sin død tilkendegivet, at det var hendes ønske, at børnene efter hendes død skulle bo hos deres græske morbror. På tidspunktet for morens død havde hun sammen med børnene været bosat i Danmark i omkring 7 år, men de havde tidligere boet i Grækenland i en årrække. Det var kommunens vurdering, at børnenes faster skulle have forældremyndigheden over børnene. Fasteren og dennes mand ansøgte herefter om forældremyndighed over børnene. Børnenes morbror var indrejst fra Grækenland og ønskede at tage børnene med tilbage til Grækenland. Morbroren anmodede således også om forældremyndighed over børnene. Familieretshuset traf afgørelse om, at fasteren og dennes mand midlertidigt skulle have forældremyndigheden over børnene. Morbroren ansøgte herefter om samvær med børnene og klagede desuden over Familieretshusets afgørelse om midlertidig forældremyndighed. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse om midlertidig forældremyndighed, og familieretshuset traf senere afgørelse om, at børnene midlertidigt skulle have samvær med deres græske morbror i en 7/7-ordning. Familieretshuset lagde vedrørende samværsafgørelsen vægt på, at børnene havde en tæt relation til morbroren, at det var afgørende for deres trivsel, at de bevarede kontakten til morens familie, som de var tæt knyttet til, at moren havde ønsket, at børnene efter hendes død skulle bo hos morbroren, og at drengen havde fortalt, at han svingede mellem et ønske om at flytte til Grækenland med morbroren og at blive boende i Danmark hos fasteren og hendes mand.

Vestre Landsret tog den 21. november 2024 (BS-47543/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens dom om fastsættelse af morbrorens midlertidige samvær med børnene. Landsretten bemærkede desuden indledningsvist, at familieretten ved dommen havde stadfæstet Familieretshusets afgørelse om midlertidigt samvær på et tidspunkt, hvor hovedsagen om forældremyndighed og samvær verserede ved familieretten, hvorfor afgørelsen skulle have været truffet ved kendelse. Herefter bemærkede landsretten, at hovedsagen om forældremyndighed og samvær var berammet til primo december 2024, og at det var oplyst, at familieretten i tilknytning til hovedforhandlingen ville afholde samtaler med børnene. På denne baggrund og af de grunde, der var anført af familieretten, fandt landsretten efter en samlet vurdering, at det ikke på nuværende tidspunkt var bedst for børnene at ændre det midlertidige samvær til en ordning med mindre samvær end det samvær, der havde været praktiseret siden juni 2024. Landsretten lagde herved vægt på, at hovedsagen vedrørte, om børnene skulle bo i Danmark eller i Grækenland, og at der forventedes en afgørelse herom inden for kort tid. Det fandtes herefter ikke at være til børnenes bedste på nuværende tidspunkt at ændre det hidtidige samvær for at imødegå det pres, som børnene var i som følge

af, at begge deres forældre var døde, og at der nu var uenighed mellem familierne om, hvor børnene skulle bo.

5.3.2 Afvisning af sager efter forældreansvarslovens § 39

En sagstype, der ofte behandles i familieretsnævnet, angår bestemmelsen i forældreansvarslovens § 39, hvorefter en anmodning om ændring af forældremyndighed, bopæl og samvær eller anden kontakt kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Familieretsnævnet behandler hvert år en række sager, hvor sådanne anmodninger er blevet afvist med henvisning til denne bestemmelse. Nedenfor vil blive omtalt en række af sager, hvor familieretsnævnet har meddelt tilladelse til at anke familierettens domme herom til landsretten.

Forældreansvarslovens § 39

En anmodning om ændring af forældremyndighed, barnets bopæl, samvær eller anden kontakt kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Dette gælder dog ikke anmodninger om ændring af forældremyndigheden efter § 14, stk. 2.

Det følger af bestemmelsen og forarbejderne hertil, at Familieretshusets vurdering først og fremmest skal foretages ud fra oplysningerne i ansøgningen, men også ud fra den viden, som man i forvejen har om sagen. I den forbindelse kan det være nødvendigt, at der indhentes yderligere oplysninger fra ansøgeren. Det er ikke hensigten, at der udover skal ske yderligere oplysning af sagen, men at ansøgningen ikke afvises, dersom det findes nødvendigt at oplyse sagen yderligere. Den konkrete stillingtagen til, om en anmodning skal afvises, beror på et skøn over, hvad der er bedst for det enkelte barn i den konkrete situation. Det vil derfor ikke være muligt at afvise en anmodning, hvis det ud fra de foreliggende oplysninger vurderes, at en ændring vil kunne være bedst for barnet, eller der er tvivl herom.

Afvisning efter forældreansvarslovens § 39 af sager om ændring af samvær

I den første sag meddelte familieretsnævnet den 28. maj 2024 (PBN 24/10660) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om fastsættelse af samvær, herunder overvåget samvær eller anden kontakt med en 9-årig datter. Der var senest taget stilling til spørgsmålet om samvær 2½ år tidligere. Datteren var ikke blevet hørt i sagen. Faren var et par år tidligere idømt en fængselsstraf for seksualforbrydelser mod en anden datter og dennes veninde og dermed kriminalitet omfattet af forældreansvarslovens § 4 a. Faren havde nu afsonet straffen, og han havde modtaget behandling og var i job. Familieretshuset afviste at realitetsbehandle farens anmodning om samvær efter forældreansvarslovens § 39. Familieretshuset henviste navnlig til karakteren og grovheden af den kriminalitet, som faren var fundet skyldig i, og at det ikke ville være til datterens bedste at have samvær med sin far, heller ikke overvåget samvær. Det forhold, at døtrene havde oplyst, at de savnede deres far kunne ikke føre til et andet resultat. Faren klagede over afgørelsen, og familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse af de anførte grunde.

Østre Landsret tog den 22. november 2024 (BS-49590/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens dom med bemærkning, at landsretten var enig i familierettens begrundelse og resultat.

I den anden sag meddelte familieretsnævnet den 18. december 2024 (PBN 24/28070) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om fastsættelse af samvær med hans børn på 11 og 13 år. Der havde ikke været samvær siden 2016, og der blev senest afsagt dom i juni 2022 om ikke at fastsætte samvær. Familieretshuset afviste at realitetsbehandle farens anmodning om fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 39. Familieretshuset henviste navnlig til oplysningerne fra forældrenes tidligere sager, indholdet af de tidligere børnesamtaler, der var blevet afholdt med dommeren og en børnesagkyndig psykolog og forældrenes forklaringer om deres og børnenes personlige forhold, herunder at børnene var udsatte, at deres adfærd kunne være grænseoverskridende, at børnene var udfordret socialt og fagligt, at der var behov for stabile og forudsigelige rammer, at børnene havde fået en god tilknytning til deres mors nye mand, samt at børnene selvstændigt og utvetydigt havde tilkendegivet, at de ikke ønskede, at deres far skulle være en del af deres liv. Efter en samlet, skønsmæssig afvejning af oplysningerne i sagen vurderede Familieretshuset, at faren ikke havde oplyst om så væsentligt forandrede forhold, at dette kunne begrunde en ny realitetsbehandling af samværet. Faren fandtes heller ikke i tilstrækkelig grad at have sandsynliggjort, at ændringen ville være bedst for børnene. Faren klagede over afgørelsen, der blev indbragt for familieretten, der stadfæstede afgørelsen i henhold til de anførte grunde.

Østre Landsret har endnu ikke taget stilling til sagen.

Afvisning efter forældreansvarslovens § 39 af sager om ændring af forældremyndighed mv.

I den første sag meddelte familieretsnævnet den 20. august 2024 (PBN 24/16107) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om forældremyndighed og bopæl for en 14-årig datter, som moren havde forældremyndigheden over efter morens død. Spørgsmålene havde senest været behandlet ved landsrettens ankedom i september 2023. Familieretshuset afviste at realitetsbehandle farens anmodning om forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 39 med henvisning til den tidligere stillingtagen hertil ved familierettens og landsrettens domme, og da der ikke var oplyst om så forandrede forhold, at dette kunne begrunde en ny realitetsbehandling af spørgsmålet om forældremyndighedens placering. Familieretten stadfæstede afgørelsen i henhold til de af Familieretshuset anførte grunde.

Vestre Landsrets tog den 3. december 2024 (BS-45377/2024) stilling til sagen. Landsretten ophævede familierettens dom og hjemviste sagen til Familieretshuset til fornyet behandling. Landsretten henviste navnlig til, at spørgsmålet om forældremyndighed tidligere var behandlet ved landsrettens dom fra september 2023, hvor det fremgik, at afgørelsen om forældremyndighed var blevet truffet i medfør af forældreansvarslovens § 15, stk. 3. Landsretten udtalte endvidere, at det følger af forældreansvarslovens § 39, at en anmodning om ændring af forældremyndighed, barnets bopæl, samvær eller anden kontakt kunne afvises, hvis forholdene ikke havde ændret sig væsentligt, men at dette ikke gjaldt anmodninger om ændring af forældremyndighed efter samme lovs § 14, stk. 2. Efter forældreansvarslovens § 14, stk. 2, kan en aftale efter § 13, stk. 2, og en afgørelse efter §§ 15 og 15 a ændres. Da farens anmodning blandt andet angik en ændring af forældremyndigheden over datteren, sådan som denne var blevet fastlagt ved ankedom fra september 2023, der blev truffet i medfør af forældreansvarslovens § 15, stk. 3, fandt landsretten, at der ikke kunne ske afvisning af sagen i medfør af samme lovs § 39.

I den anden sag meddelte familieretsnævnet den 21. marts 2024 (PBN 24/04486) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om fastsættelse af fælles forældremyndighed over parternes datter på 11 år. Spørgsmålet om forældremyndighed var senest blevet behandlet ved landsrettens anke dom fra oktober 2020. Det var oplyst, at der aktuelt ikke var samvær mellem faren og datteren, der udviste stor modstand mod samvær. Familieretshuset afviste at realitetsbehandle farens anmodning om ændring af forældremyndigheden efter forældreansvarslovens § 39. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse med henvisning til den tidligere behandling ved familieretten og landsretten, og da faren ikke havde godtgjort, at der forelå så væsentligt ændrede forhold for datteren, at der skulle være grundlag for en ændring af Familieretshusets afgørelse.

Østre Landsret tog den 3. juli 2024 (BS-20303/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens dom. Faren oplyste, at der siden familierettens behandling af sagen var kommet nye oplysninger, idet politiet havde fjernet en fejlregistrering om efterlysning af ham. Landsretten tiltrådte efter en samlet vurdering, herunder på baggrund af farens egne oplysninger om, at han ikke havde haft kontakt med datteren i flere år, og i øvrigt af de grunde, som familieretten havde anført, at de oplysninger, som faren var fremkommet med, ikke indebar, at der forelå væsentligt forandrede forhold. Landsretten bemærkede desuden, at den fremlagte mailkorrespondance vedrørende politianmeldelsen ikke kunne føre til en ændret vurdering.

I den tredje sag meddelte familieretsnævnet den 29. april 2024 (PBN 24/10115) en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om ændring af forældremyndighed og bopæl. Familieretten havde senest afsagt dom om forældremyndighed i november 2023, hvorefter forældremyndigheden over parrets tre børn skulle tillægges moren alene. Faren ansøgte i januar 2024 om at få forældremyndighed og bopæl for alle tre børn. Familieretshuset afviste farens anmodning efter forældreansvarslovens § 39. Faren klagede over afgørelsen, der herefter vedrørende sønnen på 11 år blev indbragt for familieretten. Familieretten stadfæstede familieretshusets afgørelse vedrørende sønnen.

Vestre Landsret tog den 8. juli 2024 (TFA 2024.327) stilling til sagen. Landsretten ophævede Familieretshusets afgørelse og hjemviste sagen til Familieretshuset til fortsat behandling. Landsretten udtalte, at sagen vedrørte, om familierettens prøvelse af en afgørelse om afvisning i medfør af forældreansvarslovens § 39 havde været berettiget, eller om der burde have været iværksat fornyet sagsbehandling om spørgsmålet, jf. også TFA 2020.108 V. På tidspunktet for Familieretshusets afgørelse af 19. januar 2024 forelå der oplysninger om, at sønnen nægtede at følge med moren, og at det på trods af tvangsbøder pålagt faren ikke havde været muligt at gennemføre udlevering af sønnen i overensstemmelse med familierettens dom af 17. november 2023. Der forelå tillige oplysning om, at moren havde varslet flytning med børnene. På denne baggrund og efter en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger fandt landsretten, at betingelserne for at afvise en sag om forældremyndighed over sønnen efter forældreansvarslovens § 39 ikke kunne anses for at være opfyldt, og landsretten tog derfor farens påstand til følge.

I den fjerde sag meddelte familieretsnævnet den 25. juni 2024 (PBN 24/14194) en mor tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om afvisning af at behandle en anmodning om forældremyndighed og bopæl over en 12 årig dreng, hvor spørgsmålet om forældremyndighed senest havde været behandlet ved landsrettens anke dom i januar 2023, hvor landsretten havde stadfæstet familierettens dom om at ophæve den fælles forældremyndighed over sønnen og tillægge denne til faren alene, samt fastsat samvær mellem moren og sønnen. Moren ansøgte kort efter

Familieretshuset om ændring af afgørelsen om forældremyndighed, bopæl og samvær. Familieretshuset afviste anmodningerne efter forældreansvarslovens § 39, hvilket familieretten efterfølgende stadfæstede. Efterfølgende kom der nye oplysninger, idet Psykolognævnet ved en afgørelse i februar 2023 havde udtalt kritik af den psykolog, der tidligere havde udarbejdet erklæringer i sagen. Af kritikken fremgik navnlig, at der kunne opstå misforståelser ved læsningen af erklæringen grundet sproglige og grammatiske fejl. Derudover fremgik det af en udtalelse fra kommunen fra august 2023, at sønnen fortsat var i klemme i forældrenes konflikt, at han savnede sin mor, og at det var kommunens vurdering, at det vil påvirke ham, så længe moren blev holdt uden for indflydelse, og at det ikke gav mening at iværksætte tiltag for at forbedre forældrenes samarbejde, idet moren ikke havde del i forældremyndigheden, og idet faren ikke ønskede morens involvering. Der blev herefter udarbejdet nye psykologerklæringer. Familieretshuset afviste i februar 2024 at realitetsbehandle anmodningen, der var indgivet 13 måneder efter, at der tidligere ved dom var taget stilling til spørgsmålene om forældremyndighed og bopæl. Afgørelsen blev indbragt for familieretten, der stadfæstede Familieretshusets afgørelse med henvisning til, at der ikke forelå så væsentligt forandrede forhold, at dette kunne begrunde en ny realitetsbehandling af spørgsmålet om forældremyndighed, da det heller ikke i tilstrækkelig grad var sandsynliggjort, at ændringen ville være bedst for sønnen. Familieretten afviste endvidere at behandle ansøgningen om ændring af bopæl, da en realitetsbehandling heraf forudsatte, at forældrene havde fælles forældremyndighed.

Østre Landsret tog den 20. september 2024 (BS-32681/2024) stilling til sagen. Landsretten udtalte, at sønnen i forbindelse med retsmødet den 27. maj 2024 havde en samtale med en børnesagkyndig psykolog og dommeren. Der blev på retsmødet indgået forlig om sønnens samvær med moren, og faren gav samtykke til, at sønnen kunne deltage i familiebehandling med moren via kommunen. Landsretten fandt herefter, at det ville være bedst for sønnen, at der i videst muligt omfang blev skabt ro omkring ham. Landsretten tiltrådte på denne baggrund familierettens begrundelse og resultat.

5.3.3 Midlertidig forældremyndighed mv.

Familieretsnævnet behandler hvert år flere sager om midlertidig forældremyndighed. Sagerne omfatter både kæresager herom truffet under behandlingen af forældreansvarssager, og hvor nævnet kan meddele appeltilladelse efter retsplejelovens § 389 a, men også prøvelsessager, hvor Familieretshuset har truffet en afgørelse herom, der herefter er blevet indbragt for familieretten, og hvor familieretsnævnets hjemmel til at meddele anketilladelse eller kæretilladelse er retsplejelovens § 453, stk. 2 eller 3. Nedenfor er omtalt to sager, hvor familieretsnævnet i 2024 efter § 389 a har meddelt tilladelse til kære til landsretten af familierettens afgørelse om midlertidig forældremyndighed.

Forældreansvarslovens § 26

Under en sag om forældremyndighed kan den myndighed, der behandler sagen, efter anmodning bestemme, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme, eller hos hvem af forældrene barnet midlertidigt skal have bopæl. Under en sag om barnets bopæl kan det efter anmodning bestemmes, hos hvem af forældrene barnet midlertidigt skal have bopæl.

Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse, som kan fuldbyrdes.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 bortfalder, hvis anmodningen om, at der træffes afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, tilbagekaldes eller afvises, eller hvis forældrene genoptager samlivet.

Forældreansvarslovens § 27

Har forældre fælles forældremyndighed, og er der risiko for, at den ene af dem vil bringe barnet ud af landet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden, kan social- og indenrigsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, midlertidigt tillægge den anden af forældrene forældremyndigheden alene.

...

Midlertidig forældremyndighed ved mors udrejse med børn

Familieretsnævnet har den 28. maj 2024 (PBN 24/11997) meddelt en far tilladelse til at kære familierettens kendelse om midlertidig forældremyndighed til landsretten. Et par, der var gået fra hinanden i maj/juni 2022, havde sammen to børn på henholdsvis 6 og 3 år. I forlængelse af samlivsophævelsen fik børnene bopæl hos deres far, og det blev aftalt, at moren skulle have samvær i en 7/7 eller 14/14-ordning. Der blev efterfølgende indledt en forældremyndighedssag, hvor faren nedlagde påstand om ophævelse af den fælles forældremyndighed, og at han skulle tillægges forældremyndigheden alene. Under behandlingen af sagen indgik parterne en aftale om morens samvær med børnene. Efter et senere samvær afleverede moren ikke børnene til faren, og der blev på farens anmodning indledt en tvangsfuldbyrdsessag. Familieretten besluttede ikke at udlevere børnene til faren, idet familieretten fandt, at udlevering ikke ville være til børnenes bedste, fordi kommunen havde udtrykt stor bekymring for børnenes trivsel, udvikling og sikkerhed hos faren. Efterfølgende flyttede moren til Italien med børnene, hvor de nu boede og gik i institution, og hvor dele af morens familie også boede. Faren indledte herefter en børnebortførelsessag. Forældreansvarssagen fortsatte ved familieretten, hvor faren anmodede om midlertidigt at blive tillagt forældremyndigheden over børnene. Familieretten besluttede ikke at imødekomme farens anmodning, idet det efter en samlet vurdering, herunder navnlig familierettens begrundelse i kendelsen i tvangsfuldbyrdsessagen, og da børnene på henholdsvis 3 år og knap 6 år ikke havde haft kontakt med faren i snart 1 år, fandtes bedst for børnene, at den fælles forældremyndighed blev opretholdt under sagens behandling om ophævelse af forældremyndighed. Familieretten lagde herved også vægt på, at den af faren indgivne sag om børnebortførelse kunne behandles, uden at faren blev tillagt forældremyndigheden (midlertidigt) alene.

Østre Landsret har taget stilling i sagen den 8. februar 2024 (TFA 2024.180). Landsretten stadfæstede familierettens kendelse i henhold til de af familieretten anførte grunde og med bemærkning, at det ikke ville være til børnenes bedste, at forældremyndigheden midlertidigt blev tillagt faren. Landsretten bemærkede desuden, at det forhold, at moren var udrejst af Danmark med børnene, og at faren havde anlagt en sag om

børnebortførelse, ikke under de forelæggende omstændigheder kunne føre til et andet resultat.

Midlertidig forældremyndighed i sag om uenighed om skole

Familieretsnævnet har den 19. november 2024 (PBN 24/26740) meddelt en far tilladelse til at kære familierettens kendelse til landsretten i en sag om midlertidig forældremyndighed over en 11-årig dreng, hvor familieretten midlertidigt havde tillagt moren forældremyndigheden og bestemt, at der for tiden ikke skulle være samvær mellem sønnen og hans far. Kendelsen var afsagt under en hovedsag om forældremyndighed, bopæl og samvær. Begge forældre havde under sagen påstået midlertidig eneforældremyndighed og ophævelse af samværet med den anden forælder. Der var et højt konfliktniveau mellem parterne. Både skole og Familieretshuset havde underrettet kommunen om bekymring for drengens trivsel, og der var i kommunalt regi iværksat familiebehandling. Moren havde tidligere indgivet anmodninger om tvangsfuldbyrdelse, der ikke var blevet fremmet, og hvor landsretten havde stadfæstet afgørelsen herom. Der var endvidere oplysninger om, at der var indkommet en underretning om, at faren havde optrådt beruset og aggressivt ved et sportsstævne, og at sønnen efterfølgende havde oplyst, at hans far drak hver dag. Familieretten havde midlertidigt tillagt moren forældremyndigheden alene, og samværet med faren var midlertidigt blevet ophævet. Familieretten henviste navnlig til det særdeles høje konfliktniveau mellem forældrene og dets påvirkning på sønnens trivsel, og at konflikterne blandt andet havde drejet sig om, hvor sønnen skulle gå i skole, og at uenigheden herom havde medført, at han nu ikke havde været i skole i længere tid. Moren var bopælsforælder, men sønnen opholdt sig for tiden kun hos faren. Sønnen havde ved flere børnesamtaler givet udtryk for, at han ikke ønskede at se sin mor. Uanset sønnens udtalelser herom, og uanset udfaldet af tvangsudleveringssagen, fandt familieretten, at det ville være bedst for sønnen, hvis moren midlertidigt blev tillagt eneforældremyndigheden. Familieretten havde herved lagt vægt på oplysningerne om farens alkoholforbrug, og at faren under sagen ikke havde formået at hjælpe sønnen til at have kontakt med sin mor.

Østre Landsret har taget stilling i sagen den 13. januar 2025 (BS-59562/2024). Landsretten ophævede familierettens kendelse. Landsretten bemærkede, at sønnen efter det oplyste for landsretten nu var begyndt i en ny skole. Uanset det høje konfliktniveau mellem forældrene fandt landsretten herefter og efter sagens oplysninger i øvrigt, at det under sagen ville være bedst for sønnen, at der ikke blev truffet afgørelse om, at forældremyndigheden midlertidigt skulle tilkomme den ene af hans forældre, jf. forældreansvarslovens § 26, stk. 1. Landsretten lagde herved også vægt på det, som sønnen havde tilkendegivet om forholdet til forældrene under de afholdte børnesamtaler. Landsretten bemærkede yderligere, at såfremt der på ny mellem forældrene måtte opstå konflikt om, hvor sønnen skulle gå i skole, herunder hvis han i en periode ikke passede sin skolegang, ville der være grundlag for igen at tage stilling til spørgsmålet om midlertidig forældremyndighed. I relation til spørgsmålet om samvær fandt landsretten efter de foreliggende oplysninger, herunder om forældrene og om sønnens udtalelser under børnesamtalerne, at det ikke var nødvendigt af hensyn til ham midlertidigt at ændre på den samværsordning, som fulgte af forældrenes aftale om samvær, jf. forældreansvarslovens § 29, stk. 1. Endelig bemærkede landsretten, at der var iværksat en børnesagkyndig undersøgelse, som efter det oplyste skulle indledes i januar 2025, og som måtte forventes at tilvejebringe et mere sikkert grundlag for afgørelsen af spørgsmålet om forældremyndighed og samvær.

5.3.4 Børnebidrag

En af de sagstyper, der har fyldt meget i familieretsnævnet i 2024, har i lighed med de forrige år siden familieretsnævnets etablering i 2019 været sager om børnebidrag. Der har i flere af bidragssagerne været anledning til at meddele bevilling til landsretterne, og nedenfor er omtalt nogle udvalgte sager herom.

Børnebidragslovens § 13

Forældre er hver for sig forpligtet til at forsørge barnet. Barnet skal forsørges, opdrages og uddannes under hensyn til forældrenes livsvilkår og barnets bedste.

Stk. 2. Opfylder en af forældrene ikke forsørgelsespligten over for barnet, kan det pålægges den pågældende forælder at udrede bidrag til barnets underhold.

Opfyldelse af forsørgelsespligt ved barn på efterskole

Familieretsnævnet har den 5. februar 2024 (PBN 24/01988) meddelt en mor tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag, hvor familieretten havde stadfæstet Familieretshusets afgørelse om, at moren skulle betale børnebidrag svarende til normalbidraget med tillæg af 100 % af grundbeløbet til parternes datter 1 i en periode fra den 1. oktober 2022 til og med den 23. juni 2023, hvor datter 1 sammen med sin tvillingesøster, datter 2, havde gået på efterskole. Parterne havde været enige om at dele udgifterne til efterskole for deres døtre. Af praktiske årsager havde de hver betalt for en datter – faren havde betalt for datter 1, og moren for datter 2. Moren fik som bopælsforælder tilbagebetalt et større beløb fra efterskolen vedrørende betalinger for begge døtre. Parterne havde begge ansøgt om fastsættelse af børnebidrag til datter 1. Familieretshuset og familieretten havde ved bidragsafgørelsen lagt til grund, at faren havde betalt for efterskoleopholdet alene.

Østre Landsret tog den 28. august 2024 (TFA 2024.355) stilling til sagen. Landsretten lagde til grund, at parterne havde været enige om at dele udgifterne til efterskole for deres døtre, og at moren som bopælsforælder havde fået tilbagebetalt et større beløb fra efterskolen, hvorefter faren havde afholdt hovedparten af den samlede udgift til efterskolen for begge døtre. Landsretten fandt herefter, at moren som udgangspunkt ikke havde opfyldt sin forsørgelsespligt til datter 1. Moren havde gjort gældende, at datter 1, når hun ikke var på efterskolen, hovedsageligt havde opholdt sig hos hende, og at moren havde afholdt udgifter på mere end 200.000 kr. til datter 1's forsørgelse, herunder køb af tøj og sko, frisør, lommepenge, fritidsaktiviteter, transport og forsikringer. Landsretten lagde til grund, at moren havde afholdt betydelige udgifter, men fandt det ikke dokumenteret, at der var tale om udgifter i den anførte størrelsesorden. Det blev endvidere lagt til grund, at faren udover efterskolebidraget også havde afholdt udgifter til datter 1's forsørgelse i form af blandt andet lommepenge, mobilabonnement, forsikring og køb af tøj. Landsretten fandt efter en samlet vurdering ikke grundlag for at tilsidesætte Familieretshusets og familierettens skøn, hvorefter moren ikke i tilstrækkeligt omfang havde opfyldt sin forsørgelsespligt. Landsretten stadfæstede herefter familierettens dom.

Bidragbekendtgørelsens § 14

Hvis Familieretshuset genoptager behandlingen af en afgørelse, og der herefter træffes en ny afgørelse om størrelsen af bidraget, har ændringen af bidraget virkning fra første forfaldsdag efter den nye afgørelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. I følgende situationer har ændringen af bidraget virkning fra et tidligere tidspunkt end det efter stk. 1 fastsatte:

- 1) Den genoptagne afgørelse er forkert, fordi en part har givet Familieretshuset urigtige oplysninger eller har undladt at give Familieretshuset relevante oplysninger under sagens behandling.
- 2) Den genoptagne afgørelse er åbenbart urigtig.
- 3) Sagsbehandlingen har trukket urimeligt længe ud på grund af Familieretshuset, domstolene eller en af sagens parter.

Stk. 3. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan det i afgørelsen fastsættes, at en ændring af et bidrag har virkning fra et tidligere eller senere tidspunkt end det efter stk. 1 og 2 fastsatte.

Stk. 4. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse, hvor domstolene træffer en anden afgørelse end den afgørelse om størrelsen af bidraget, som Familieretshuset har truffet, og som er indbragt for familieretten efter § 39 i lov om Familieretshuset. Stk. 1-3 finder ligeledes tilsvarende anvendelse, hvor der under en ankesag træffes en anden afgørelse om størrelsen af bidraget.

Virkningstidspunktet ved genoptagelse og ændring af bidragsafgørelse

Familieretsnævnet har den 30. april 2024 (PBN 24/07145) meddelt en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag, hvor familieretten havde stadfæstet Familieretshusets afgørelse om, at han skulle betale børnebidrag svarende til normalbidraget med virkning fra første forfaldsdag efter Familieretshusets afgørelse fra 17. januar 2024, og hvor Familieretshuset ad flere omgange havde genoptaget sagen og truffet en ny afgørelse om bidragets størrelse. Faren var selvstændig erhvervsdrivende og havde indsendt skattemæssige årsopgørelser for hans selskab. Familieretshuset traf i første omgang afgørelse den 16. oktober 2023 om, at faren skulle betale børnebidrag svarende til normalbidraget + 200 % af grundbeløbet med virkning fra den 27. april 2023. Faren bad Familieretshuset om genoptagelse af sagen og gjorde opmærksom på, at Familieretshuset havde lagt en forkert opgørelse af selskabets skattepligtige indkomst til grund, og han henviste til oplysninger i en indsendt selvangivelse, hvor den skattepligtige indkomst nu var flyttet til den korrekte rubrik. Faren anmodede endvidere om at blive kontaktet inden, at Familieretshuset traf ny afgørelse med henblik på en opklarende forklaring. Faren blev ikke kontaktet, inden Familieretshuset den 19. december 2023 bestemte, at afgørelsen af 16. oktober 2023 ikke blev ændret. På baggrund af farens nye anmodning herom, genoptog Familieretshuset igen sagen og traf den 17. januar 2024 en ny afgørelse om børnebidrag, hvor bidraget blev nedsat til normalbidraget med virkning fra den 1. februar 2024. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse.

Vestre Landsret tog den 27. september 2024 (BS-25198/2024) stilling til sagen, der for landsretten angik virkningstidspunktet. Landsretten fandt efter en samlet vurdering, at der forelå sådanne særlige omstændigheder, jf. bidragbekendtgørelsens § 14, stk. 3, at ændringen af bidraget til normalbidrag skulle have virkning fra et tidligere tidspunkt. Landsretten lagde herved vægt på, at faren var af den klare opfattelse, at

Familieretshuset havde de rigtige oplysninger, at han klart havde tilkendegivet dette over for Familieretshuset, og at han bad om at blive kontaktet, inden der blev truffet afgørelse. Landsretten lagde endvidere vægt på, at faren havde sørget for at få tilrettet selvangivelsen, således at oplysningen om selskabets skattepligtige indkomst stod det rigtige sted den 19. december 2023. Landsretten fandt herefter, at ændringen skulle have virkning fra den første forfaldsdag efter, at sagen blev genoptaget i oktober 2023. Landsretten ændrede således familierettens dom.

5.3.5 Ægtefællebidrag

Endelig kan der for så vidt angår kategorien af "bidragssager" nævnes sager om ægtefællebidrag, som familieretsnævnet også i 2024 har behandlet flere sager om. Særligt én sag, hvor familieretsnævnet den 23. september 2024 (PBN 24/16409) meddelte en mand anketilladelse til landsretten, fortjener en omtale.

Lov om ægtefællers økonomiske forhold § 56

Der kan efter ansøgning pålægges en ægtefælle, der ikke opfylder sin forsørgelsespligt efter § 4, at betale bidrag til den anden ægtefælle.

Stk. 2. Bidrag efter stk. 1 bortfalder, hvis ægtefæller efter samlivsophævelse genoptager samlivet.

Stk. 3. Stk. 1 finder anvendelse, indtil der er indgået en aftale eller truffet en endelig afgørelse om bidragspligten efter § 50 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Lov om ægtefællers økonomiske forhold § 57

En afgørelse om bidrag efter § 56 træffes, under hensyn til om den, der ansøger om bidrag, selv kan skaffe sig en efter sine forhold tilstrækkelig forsørgelse, og om den anden ægtefælle efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder kan betale bidrag.

Beregning af bidragsbetalers indkomst ved fastsættelse af ægtefællebidrag

Sagen angik en prøvelse af Familieretshusets afgørelse om størrelsen af ægtefællebidrag, mens ægteskabet mellem parterne bestod. Hustruen havde ansøgt om fastsættelse af ægtefællebidrag under ægteskabet og frem til en eventuel separation eller skilsmisse, jf. ægtefællelovens § 56. Manden havde lønarbejde og var selvstændig erhvervsdrivende samt havde indtægter/tab mv. på aktier, og hustruen havde ingen indtægt. Familieretshuset fastsatte ved afgørelse af 19. oktober 2023 ægtefællebidraget til 12.000 kr. pr. måned med virkning fra den 18. november 2022 og med bestemmelse om, at bidraget bortfaldt ved endelig skilsmisse. Familieretshuset havde i afgørelsen lagt til grund, at mandens samlede indkomst var ca. 935.000 kr. bestående af bruttoløn-indkomst for de seneste 12 måneder forud for afgørelsen på ca. 805.000 kr., tillagt aktieindkomst på ca. 161.000 kr. (aktieudbytte på ca. 50.000 kr. og aktiegevinster på ca. 111.000 kr.) fratrukket et underskud på ca. 31.000 kr. fra enkeltmandsvirksomheden. Det fremgik, at Familieretshuset ved afgørelsen havde lagt afgørende vægt på, at hustruen ikke selv kunne skaffe sig tilstrækkeligt til sit underhold, og at manden var i stand til at betale et bidrag. Endvidere fremgik det, at bidragets størrelse efter reglerne normalt ville blive fastsat til omkring 1/5 af forskellen mellem parternes indkomst, men at Familieretshuset havde fastsat bidraget til et lavere beløb, da de ved beregningen

havde anset hustruens indtægt for at være 140.000 kr. (svarende til kontanthjælpssatsen), da Familieretshuset efter reglerne fastsatte en sådan fiktiv indkomst i de situationer, hvor den, der skulle modtage bidrag, ikke havde nogen indtægt eller kun en meget lav indtægt. Det fremgik desuden, at Familieretshuset ud over oplysningerne om parternes aktuelle indkomster havde lagt vægt på det antal børn, som manden havde forsørgelsespligt overfor. Familieretshuset ændrede efterfølgende den 12. februar 2024 afgørelsen således, at bidragets størrelse blev fastholdt, men at der blev givet to mindre fradrag i ægtefællebidraget for to specifikke måneder. Familieretten stadfæstede efterfølgende Familieretshusets seneste afgørelse.

Østre Landsret stadfæstede den 30. april 2024 (BS-51756/2024) familierettens dom med den ændring, at ægtefællebidraget med virkning fra den 18. november 2022 og med bortfald den 6. juli 2023 (datoen for skilsmissen) blev nedsat til 9.000 kr. om måneden. Landsretten fastsatte mandens samlede indkomst til brug for fastsættelse af ægtefællefællebidrag til ca. 713.000 kr. bestående af bruttolønindkomsten for de seneste 12 måneder forud for afgørelsen på ca. 805.000 kr., tillagt aktieudbyttet på ca. 50.000 kr. og fratrukket et underskud på ca. 142.000 kr. fra enkeltmandsvirksomheden. Vedrørende aktiegevinsten bemærkede landsretten, at det som udgangspunkt alene er afkastet af en parts formue, og ikke selve formuen, der skal indgå i opgørelsen af en parts indkomst til brug for fastsættelse af ægtefællebidrag. Landsretten henviste til, at det følger af vejledning nr. 9424 af 26. juni 2020 om børne- og ægtefællebidrag, at en parts indkomst omfatter alle indtægter, herunder lønindkomst, honorarer, renteindtægter, aktieudbytte m.v. Landsretten fandt herefter, at afkast i form af gevinst ved salg af aktier, i et tilfælde som det foreliggende måtte henregnes til mandens formue. Afkastet skulle derfor ikke inddrages i beregningen af indkomsten til brug for fastsættelsen af ægtefællebidrag. Landsretten havde ved vurderingen heraf tillige lagt vægt på, at en realiseret gevinst som udgangspunkt ville indgå som et aktiv i den efterfølgende bodeling. Landsretten bemærkede vedrørende underskuddet for enkeltmandsvirksomheden, at det selvangivne skattemæssige underskud fra enkeltmandsvirksomheden var betydeligt højere i 2022 end de foregående tre år, og at manden forud for Familieretshusets afgørelse havde oplyst Familieretshuset herom, hvorfor der i mandens indkomst skulle fradrages ca. 142.000 kr. svarende til det gennemsnitlige skattemæssige underskud for årene 2020-2022. På det foreliggende grundlag, hvor der dels ikke var fremlagt konkrete oplysninger om hustruens eventuelle øvrige indtægter, dels ikke var fremlagt nærmere dokumentation for forholdene vedrørende oprettelse og reel rådighed over hendes konto i en udenlandsk bank, fandt landsretten ikke grundlag for at tilsidesætte Familieretshusets opgørelse af hustruens samlede indkomst på 140.000 kr. Herefter, og på baggrund af de almindelige principper for opgørelse af ægtefællebidrag, fandt landsretten efter en samlet skønsmæssig vurdering grundlag for at fastsætte bidraget til 9.000 kr. Landsretten ændrede således familierettens dom vedrørende størrelsen af ægtefællebidraget.

5.3.6 Orienteringsretten

Familieretsnævnet har i 2024 meddelt anketilladelse i en sag om, hvorvidt der var grundlag for at fratage en forælder orienteringsretten efter forældreansvarslovens § 23.

Forældreansvarslovens § 23

En forælder, som ikke har forældremyndigheden, har ret til efter anmodning at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger. Denne forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold, hvis disse findes på skoler og i børneinstitutioner. Der må ikke gives fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaveren.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte institutioner m.v. kan nægte at give konkrete oplysninger og udlevere dokumenter om barnets forhold, hvis det må antages at være til skade for barnet.

Stk. 3. Der kan i særlige tilfælde efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden eller fra en af de i stk. 1 nævnte institutioner m.v. træffes afgørelse om at fratage den forælder, der ikke har forældremyndigheden, adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter stk. 1. Afgørelsen har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen m.v. modtager meddelelse om afgørelsen.

...

Fratagelse af orienteringsretten

Familieretsnævnet har den 1. maj 2024 (PBN 24/07302) meddelt en mor tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag om fratagelse af farens orienteringsret. Det var i 2022 bestemt, at forældremyndigheden over et barn født i 2014 skulle tillægges moren alene, og at samværet mellem barnet og faren skulle ophæves. I 2023 anmodede moren om, at faren skulle fratages sin ret til orientering om barnet. Faren havde et tilhold mod at kontakte moren, barnet og morens sørbarn, og faren var dømt for et seksuelt overgreb mod sørbarnet. Familieretshuset traf afgørelse om, at faren ikke skulle fratages orienteringsretten. Moren klagede over afgørelsen, der blev indbragt for familieretten, der stadfæstede Familieretshusets afgørelse. Familieretten udtalte, at der efter forældreansvarslovens § 23, stk. 3, i særlige tilfælde kunne træffes afgørelse om, at den af forældrene, som ikke havde del i forældremyndigheden, kunne fratages orienteringsretten, men at der efter en samlet vurdering ikke forelå et sådant tilfælde.

Vestre Landsret tog den 7. oktober 2024 (TFA 2025.21) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens afgørelse. Landsretten henviste navnlig til, at skolen ikke oplevede henvendelserne fra faren om barnets trivsel, som skolen modtog hver 6. måned, som chikanøse, anmassende eller aggressive. Henvendelserne blev besvaret skriftligt, og faren virkede tilfreds med skolens trivselsbeskrivelser. Skolen involverede ikke barnet i henvendelserne, ligesom der ikke var grundlag for at antage, at trivselsbeskrivelserne indeholdt oplysninger, som kunne misbruges til at genere moren og hendes familie. Landsretten fandt derfor ligesom familieretten, at der ikke var grundlag for at fratage faren orienteringsretten.

5.3.7 Faderskabssager

En sagstype, som familieretsnævnet i de senere år har set flere og flere af, er faderskabssager, herunder særligt vedrørende spørgsmål om genoptagelse efter reglerne i børnelovens kapitel 4. Nedenfor er omtalt en sådan sag.

Børnelovens § 22

Er faderskabet til et barn registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, genoptages sagen, hvis moderen eller hendes dødsbo, barnet eller dets værge eller dødsbo og faderen eller hans dødsbo i enighed anmoder om det. ...

Børnelovens § 24

Er faderskabet eller medmoderskabet til et barn registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, kan moderen eller hendes dødsbo, barnets værge eller dødsbo, faderen eller hans dødsbo eller medmoderen eller hendes dødsbo inden 3 år efter barnets fødsel anmode om, at sagen genoptages, hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen vil få et andet udfald.

Stk. 2. Ved afgørelser efter stk. 1 tillægges det navnlig betydning,

- 1) hvor lang tid der er gået siden barnets fødsel,
- 2) om faderen med kendskab til eller formodning om de omstændigheder, der rejser tvivl om, hvorvidt han er fader til barnet, har anerkendt barnet ved at behandle det som sit,
- 3) om medmoderen med kendskab til eller formodning om de omstændigheder, der rejser tvivl om, hvorvidt hun er medmoder til barnet, har anerkendt barnet ved at behandle det som sit,
- 4) om moderen med kendskab til eller formodning om de omstændigheder, der er nævnt i nr. 2 og 3, har ladet faderen eller medmoderen behandle barnet som sit
- 5) om en part med kendskab til eller formodning om de omstændigheder, der rejser tvivl om, hvem der er barnets fader eller medmoder, ikke inden rimelig tid har anmodet om genoptagelse, og
- 6) om barnet kan forventes at ville få en fader eller en medmoder, hvis sagen genoptages.

Børnelovens § 25

Genoptagelse efter §§ 23 og 24 kan efter udløbet af fristen i disse bestemmelser tillades, hvis der kan anføres ganske særlige grunde til, at anmodningen ikke er fremsat tidligere, omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse og det må antages, at en fornyet behandling af sagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet.

Genoptagelse af faderskabssag efter børnelovens § 24

Familieretsnævnet har den 1. maj 2024 (PBN 24/06428) meddelt en registreret far tilladelse til at kære familierettens kendelse til landsretten i en sag mellem på den ene side en mor og den registrerede far og på den anden side Familieretshuset om genoptagelse af en faderskabssag efter børnelovens § 24. Sagen vedrørte et barn på næsten 6 år, hvor den registrerede far havde anmodet Familieretshuset om genoptagelse af faderskabssagen og oplyst, at han ikke havde og heller aldrig havde haft en tæt tilknytning til barnet, og at han havde fået fremvist en privat DNA-test på barnet, der med 99,99 % sikkerhed viste, at barnet havde en anden biologisk far, der efter det oplyste allerede havde et faderligt forhold til barnet. Moren var enig i genoptagelsen af sagen. Barnet fik under Familieretshusets behandling af sagen beskikket en værge. Værgen havde ikke af moren fået tilladelse til at møde barnet, da moren fandt, at det ville være for hårdt for barnet. Barnets værge modsatte sig genoptagelse af faderskabssagen. Ved Familieretshusets afgørelse blev det bestemt, at faderskabssagen ikke skulle genoptages. Afgørelsen blev indbragt for familieretten, hvor moren og den registrerede far

fremsatte påstand om genoptagelse af faderskabssagen. Under familierettens behandling af sagen forklarede den biologiske far blandt andet, at han havde været i barnets liv siden fødslen, at barnet kaldte ham far og betragtede ham som far, og at han havde en vigtig relation til barnet, som ikke ændrede sig, uanset om sagen blev genoptaget eller ej. Af en hospitalsudtalelse fremgik det, at barnet var født med en svær lidelse og opereret 3 gange med et relativt langt indlæggelsesforløb, at barnet var betydeligt forsinket i sin udvikling og især socialt og følelsesmæssigt måtte betragtes som noget forsinket, og at der var tale om et sart barn, som havde været udsat for meget i sit korte liv. Familieretten nægtede genoptagelse af sagen.

Vestre Landsret tog den 17. juni 2024 (BS-24877/2024) stilling til sagen. Landsretten stadfæstede familierettens kendelse. Landsretten udtalte navnlig, at 3-års-fristen i børnelovens § 24 var overskredet. Endvidere at det efter den registrerede fars forklaring for familieretten måtte lægges til grund, at han ikke før januar 2023 havde haft kendskab til eller en formodning om, at han ikke var biologisk far til barnet, hvorfor anmodningen om genoptagelse ikke kunne have været fremsat tidligere. Efter en samlet vurdering, herunder særligt hospitalsoplysningerne samt morens forklaring for familieretten om barnets skrøbelighed, tiltrådte landsretten, at en fornyet behandling af sagen for tiden ville medføre væsentlige ulemper for barnet. Landsretten tiltrådte derfor familierettens afgørelse om at nægte genoptagelse af faderskabssagen.

Landsretten bemærkede desuden, at der for familieretten burde være sket beskikkelse af en særlig værge for barnet efter retsplejelovens § 456 e, stk. 2, 3. punktum, jf. værgemålslovens § 47, idet der kunne være modstridende interesser mellem barnet og værgeren. Henset til indholdet af udtalelsen fra den værge, der var beskikket under Familieretshusets behandling af sagen, sammenholdt med morens vedvarende nægtelse af at samarbejde med den beskikkede værge, lagde landsretten dog til grund, at den manglende værgebeskikkelse for familieretten ikke havde haft en sådan betydning for sagens oplysning, at dette burde føre til ophævelse og hjemvisning af sagen til familieretten. Landsretten stadfæstede herefter familierettens kendelse.

5.3.8 Processuelle forhold

Familieretsnævnet behandler ofte sager med forskellige processuelle problemstillinger, som i flere tilfælde har givet anledning til bevillinger til landsretten. I 2024 har familieretsnævnet blandt andet meddelt tilladelse til anke til landsretten i en samværssag, hvor familieretten havde afvist sagen som følge af en fristoverskridelse, og hvor der herefter opstod spørgsmål om anvendelsen af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning i den situation, hvor klagen over Familieretshusets afgørelse var indgivet af en partsrepræsentant.

Lov om familieretshuset § 41

Anmodning om, at en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten, skal indgives til Familieretshuset, inden 4 uger efter at parten har fået meddelelse om afgørelsen, jf. dog stk. 5. Efter § 448 d, stk. 1, i retsplejeloven kan familieretten i særlige tilfælde behandle en anmodning om at få indbragt en afgørelse, selv om anmodningen er indgivet efter udløbet af fristen i 1. pkt.

...

Forældreansvarslovens § 31

Henvendelse om anmeldelse vedrørende en aftale, om anmodning om en afgørelse, om anmodning om indbringelse af en afgørelse for familieretten og om klage efter § 41, stk. 2, skal indgives til Familieretshuset ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening). Dette gælder dog ikke anmodninger, der indgives af en offentlig myndighed, og anmodning om en midlertidig afgørelse efter §§ 26, 27, 29 og 29 a. Henvendelser, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af Familieretshuset, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis Familieretshuset finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal Familieretshuset tilbyde, at henvendelsen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter stk. 1. Familieretshuset bestemmer, hvordan en henvendelse omfattet af 1. pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Stk. 3. Familieretshuset kan ud over i de i stk. 2 nævnte tilfælde undlade at afvise en henvendelse, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for Familieretshuset ved at modtage henvendelsen på anden måde end digitalt, eller hvis det må antages at være bedst for barnet, at henvendelsen ikke afvises.

Stk. 4. En digital henvendelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for Familieretshuset.

Ikke afvisning af partsrepræsentants klage over Familieretshusets afgørelse

Familieretsnævnet har den 6. februar 2024 (PBN 23/51230) meddelt en far tilladelse til at anke familierettens dom til landsretten i en sag, hvor Familieretshuset den 9. juni 2023 havde truffet afgørelse om samvær. Efter at faren havde klaget over afgørelsen, genoptog Familieretshuset samværsafgørelsen og ændrede afgørelsen den 13. juli 2023. Da Familieretshuset først vejledte om klageadgangen den 24. juli 2023, løb fire-ugers fristen først fra dette tidspunkt. En retshjælp, som repræsenterede faren, klagede den 9. august 2023 pr. mail, hvilken klage Familieretshuset imidlertid den 18. august 2023 i medfør af forældreansvarslovens § 31 afviste, da klagen ikke var indgivet via den digitale selvbetjeningsløsning. Faren indgav herefter i september 2023 klagen via den digitale selvbetjeningsløsning. Familieretshusets afgørelse blev indbragt for familieretten, der fandt, at klagefristen ikke kunne anses for afbrudt ved fremsendelsen af klagen den 9. august 2023. Familieretten anførte, at faren den 18. august 2023, hvor han blev underrettet om, at hans klage var afvist, frem til den 21. august 2023 rettidigt kunne have indbragt sin klage. Hans indgivelse af klagen i september 2023 var derfor ikke rettidig. Familieretten afviste herefter klagen. Over for Procesbevillingsnævnet blev det oplyst, at der ifølge Familieretshusets praksis ikke var en pligt for partsrepræsentanter til at anvende den digitale selvbetjeningsløsning. Af Familieretshusets hjemmeside om anvendelse af "Obligatorisk digital adgang" fremgik det desuden blandt andet, at hvis en part ønskede, at partsrepræsentanten indgav ansøgningen på vegne af parten, skulle repræsentanten ikke bruge den digitale selvbetjeningsløsning, men i stedet bruge Familieretshusets ansøgninger i PDF-format.

Vestre Landsret tog den 1. juli 2024 (TFA 2024.315) stilling til sagen. Landsretten ophævede familierettens dom om afvisning, og hjemviste sagen til ny behandling i familieretten. Landsretten henviste til forældreansvarslovens § 31, stk. 2 og 3, hvorefter særlige forhold eller ekstraordinære omstændigheder kan begrunde, at Familieretshuset skal tilbyde, at en henvendelse kan indgives på anden måde end ved den digitale selvbetjening, og til forvaltningslovens § 8, stk. 1, om retten til partsrepræsentation. Landsretten bemærkede, at forældreansvarslovens § 31, stk. 3, efter forarbejderne endvidere omfatter tilfælde, hvor en digital løsning ikke kan håndtere den konkrete situation. Da Familieretshuset ikke for tiden havde et IT-system, der gav mulighed for, at partsrepræsentanter kunne indgive klage digitalt, skulle Familieretshuset ikke have afvist klagen indgivet af retshjælpen.

5.4 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i familieretsnævnet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om familieretlige sagers behandling på www.familieretshuset.dk.

Du kan også få information om sagers forløb i en af landets 24 familieretter på www.domstol.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til en familieretlig sags behandling, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

6. Nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for fri proces

6.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet har i 2024 afholdt 25 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2024 var 174 sager uafsluttede.

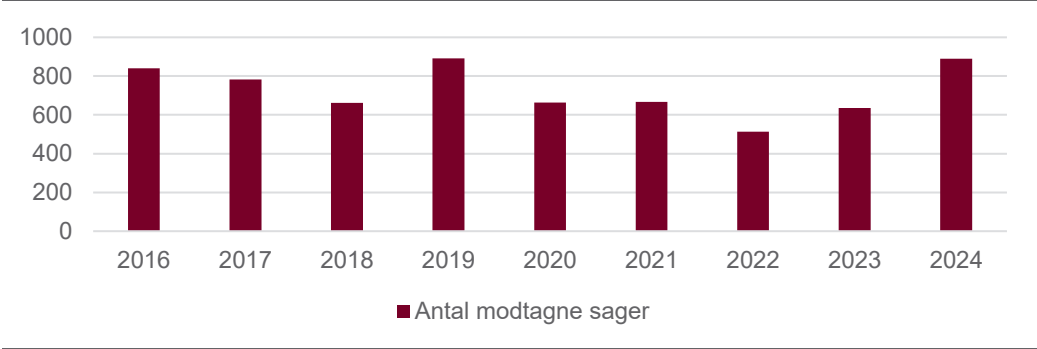
Nævnet har i 2024 modtaget 889 sager om fri proces.

Tabel 6.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for fri proces

År	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal	840	782	662	892	664	666	513	635	889

Her er de modtagne sager fra 2016 til 2024 vist i et søjlediagram:

Figur 6.1: Udviklingen i antal modtagne sager

Der er i 2024 blevet afsluttet 908 sager. Af de 908 sager er 56 sager blevet afgjort uden nævnshandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2024 155 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2024, er omtalt nærmere i kapitel 7.

6.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2024

Nævnet har i 2024 afgjort 852 sager, der fordeler sig således:

Tabel 6.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning	Fristafslag	Afvisning	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	57	398	28	21	19	523
Fri proces til appelsager	19	278	1	3	14	315
Godtgørelse efter § 336*	0	7	2	0	0	9
International retshjælp	1	4	0	0	0	5
Aktindsigtsklager	0	0	0	0	0	0
I alt	77	687	31	24	33	852

*Kategorien omhandler sager om godtgørelse efter retsplejelovens § 336 og omfatter både sager i 1. instans og appelsager

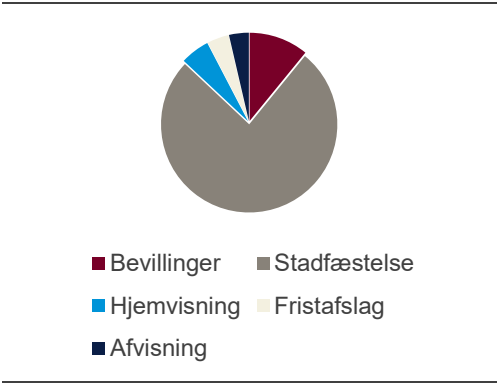
I kolonnerne for bevillinger og hjemvisning indgår også delvise bevillinger eller delvise hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

I kolonnen for stadfæstelse indgår også sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afslag på genoptagelse af en ansøgning om fri proces. I 2024 har nævnet stadfæstet 10 afgørelser om Civilstyrelsens afslag på genoptagelse. 9 sager vedrørte fri proces til sager i 1. instans, og 1 sag vedrørte fri proces til en appelsag.

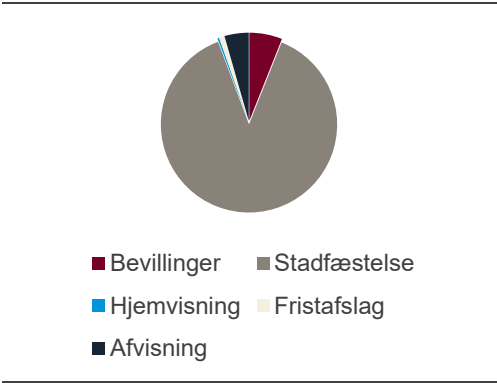
Kolonnen med afvisning dækker blandt andet over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling. Kolonnen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning, og sager der er bortfaldet.

Fordelingen af afgjorte sager om fri proces til henholdsvis sager i 1. instans og appelsager er grafisk angivet i nedenstående figur:

Figur 6.2 Fri proces til sager i 1. instans

Figur 6.3 Fri proces til appelsager

6.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet som den tid, der går, fra Procesbevillingsnævnet modtager sagen, til den afsluttes, og heri indgår den tid, som medgår til indhentelse af nødvendige oplysninger mv.

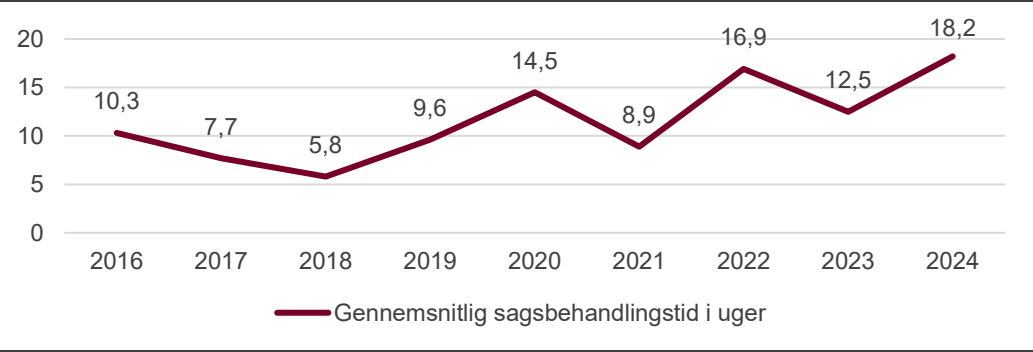
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2024 (908 sager) i afdelingen for fri proces giver følgende resultat:

Tabel 6.3 Sagsbehandlingstiden

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	4 %
Under 6 uger	6 %
Under 8 uger	9 %
Under 10 uger	12 %
Under 12 uger	15 %
Under 14 uger	18 %
Under 16 uger	21 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	908

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Figur 6.4: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2016-2024

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces var i 2024 på 18,2 uger. Der er således tale om en stigning på 5,7 uger i forhold til 2023, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 12,5 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2024 var 18,5 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 10 uger.

Der vil derfor være et helt særligt fokus på at nedbringe sagsbehandlingstiden i 2025. På tidspunktet for denne årsberetnings offentliggørelse i juni 2025 er den gennemsnitlig sagsbehandlingstid for sager i afdelingen i 2025 på ca. 16 uger.

6.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 889 i 2024 modtaget 51 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces.

Der var den 1. januar 2024 14 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før.

53 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2024 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 14,8 uger.

Der var herefter 12 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget afdelingsformanden til at meddele afslag på genoptagelse, når der ikke er grundlag for at genoptage behandlingen af en sag, fordi der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Afdelingsformanden har endvidere bemyndigelse til at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele yderligere fri proces i genoptagelsessager om påstandsudvidelse vedrørende de samme påstande, som det samlede nævn tidligere har meddelt fri proces til. Endelig er der bemyndigelse til, at afdelingsformanden træffer afgørelse om genoptagelse og meddeler fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor det samlede nævn tidligere har meddelt bevilling til en anerkendelsespåstand.

Af de 53 afsluttede sager om genoptagelse blev 2 sager afsluttet uden nævnsbehandling (tilbagekaldt).

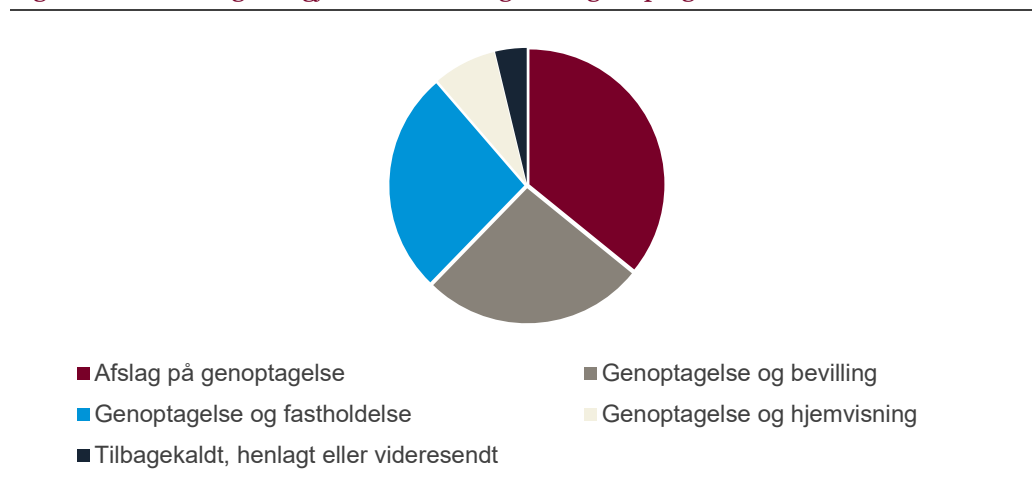
De øvrige nævnsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.4 Nævnsbehandlede sager om genoptagelse

	Genoptagelse og bevilling	Afslag på genoptagelse	Genoptagelse og fastholdelse	Genoptagelse og hjemvisning	I alt
Det samlede nævn	12	3	14	2	31
Afdelingsformand	2	16	0	2	20
I alt	14	19	14	4	51

I kolonnerne med genoptagelse og bevilling og genoptagelse og hjemvisning indgår også delvise bevillinger og delvise hjemvisninger.

Figur 6.5: Fordeling af afgjorte anmodninger om genoptagelse

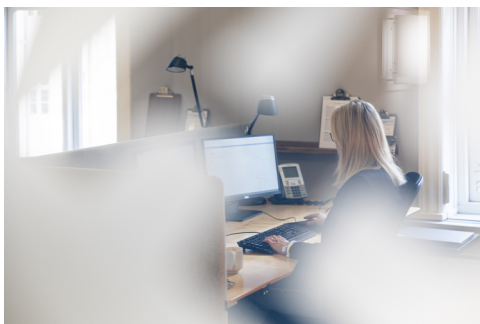
Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme fri proces-sag bliver typisk journaliseret på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

6.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2024 desuden modtaget 20 anmodninger om aktindsigt,

Der var ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2024.

18 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2024 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 1 uge, hvis man ser bort fra en enkelt sag om aktindsigt, som havde særlig lang sagsbehandlingstid. Der henstod herefter 2 uafsluttede sager om aktindsigt ved årets afslutning.

6.2 Fri proces til sager i 1. instans

6.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 41 sager efter retsplejelovens § 325.

13 af sagerne omhandlede betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

Sagerne fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.5 Retshjælpsforsikring

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	7	1	8
§ 325 og § 329	3	2	5
I alt	10	3	13

28 af de 41 realitetsbehandlede sager efter retsplejelovens § 325 vedrørte de økonomiske betingelser for fri proces.

Disse sager fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.6 De økonomiske betingelser

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	11	6	17
§ 325 og § 329	11	0	11
I alt	22	6	28

De 6 hjemviste sager dækker blandt andet over sager, hvor der i forbindelse med klagen over Civilstyrelsens afgørelse var fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet, og hvor nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. Sagerne omfatter endvidere sager, hvor der skulle anvendes en nyere årsopgørelse på grund af tidspunktet for klagens indgivelse, og en sag, hvor der skulle anvendes en anden indtægtsgrænse, fordi klageren ikke længere var samlevende.

En af sagerne blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger kunne antages at blive uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

6.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 393 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 51 sager. Heraf var 29 af sagerne omfattet af bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadelidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

I tallene indgår også delvise bevillinger, dvs. sager, hvor der er meddelt fri proces til en del af sagen, og hvor Civilstyrelsens afgørelse i øvrigt blev stadfæstet.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 326 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.7 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	70
§ 328, stk. 1, og § 329	150
§ 328, stk. 3	51
§ 328, stk. 3, og § 329	27
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	12
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	4
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag)	3
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag) og § 329	0
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	9
I alt	326

Af de 326 stadfæstelser var 155 af sagerne omfattet af et større sagskompleks med en række ensartede typer af sager om fri proces.

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste 16 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Af de 16 sager blev 4 sager hjemvist som følge af, at nævnet vurderede, at ansøgning om fri proces ikke var indgivet for sent i forhold til hovedforhandlingen i sagen. 2 sager blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagen udsprang af klagerens erhvervsvirksomhed. 2 sager drejede sig om klager over Civilstyrelsens afslag på genoptagelse, hvor nævnet fandt, at der forelå væsentlige nye oplysninger, hvorfor der var grundlag for at genoptage sagerne.

De resterende sager blev hjemvist til Civilstyrelsen af forskellige andre årsager.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 393 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.8 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	0	4	1
Erstatning, personskade	28	79	5
Erstatning, rådgiveransvar	0	3	0
Erstatning, andet	1	123	1
Familie- og arveret	9	10	0
Fast ejendom	0	3	1
Formueret	1	17	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	1	10	1
Lejeret	7	11	0
Skatteret	0	1	0
Sociale ydelser	0	22	0
Udlændingeret	1	4	0
Andet	3	19	4
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervssager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	16	2
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	3	1
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	1	0
I alt	51	326	16

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 49 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329.

Nævnet meddelte bevilling i 6 sager.

I 40 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 3 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.9 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatning, personskade	3	9	2
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	1	8	0
Fast ejendom	0	4	0
Formueret	0	1	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	0	1	0
Lejeret	1	3	0
Skatteret	0	1	0
Udlændingeret	1	0	0
Andet	0	7	0
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager	-	4	1
Strafbart forhold	-	1	0
I alt	6	40	3

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3 Fri proces til appelsager

6.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 4 sager efter retsplejelovens § 325.

3 af sagerne vedrørte de økonomiske betingelser for fri proces, og i alle 3 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afgørelse om, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, og nævnet traf tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329. En af sagerne vedrørte betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

6.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 272 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 14 sager.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 258 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.10 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	41
§ 328, stk. 1, og § 329	214
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	1
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	1
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	1
I alt	258

Af de 258 stadfæstelser var 211 af sagerne omfattet af et større sagskompleks med en række ensartede typer af sager om fri proces.

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste i 2024 ikke nogen appelsager efter § 328 til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 272 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.11 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatning, personskade	0	15	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	0	44	0
Familie- og arveret	1	2	0
Formueret	0	4	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	9	19	0
Lejeret	4	1	0
Andet*	0	170	0
Særlige afvejningshensyn**			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	2	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	0	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	0	0
I alt	14	258	0

*Kategorien "andet" omfatter navnlig sager i et større sagskompleks med en række ensartede sagstyper, herunder om fri proces til kære af kendelser om afvisning på grund af mangelfuld stævning.

**Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 22 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte bevilling i 5 sager, og nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter denne bestemmelse i 16 sager.

I en sag hjemviste nævnet en del af sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå en forening fri proces under henvisning til de økonomiske betingelser.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.12 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatning, personskade	1	3	0
Erstatning, andet	0	3	1
Familie- og arveret	0	3	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	2	0	0
Formueret	0	4	0
Lejeret	1	0	0
Skatteret	0	1	0
Udlændingeret	1	0	0
Andet	0	2	0
I alt	5	16	1

6.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2024 realitetsbehandlet 9 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt.

I 7 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen.

I 2 sager hjemviste nævnet sagen til Civilstyrelsen med henblik på, at styrelsen skulle tage stilling til, om betingelserne for at yde godtgørelse af en del af de omkostninger, der oversteg retshjælpsforsikringens maksimum, var opfyldt.

6.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2024 ikke behandlet nogen klager over Civilstyrelsens afgørelse om aktindsigt.

6.6 Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet har i 2024 behandlet 5 klager over Civilstyrelsens afgørelse efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner. I 4 sager stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse, og i 1 sag meddelte Procesbevillingsnævnet bevilling.

7. Konkrete sager, der er afgjort i 2024 i nævnets afdeling for fri proces

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

7.1 Generelt

Der er i dette kapitel beskrevet en række af de problemstillinger, som nævnet bliver præsenteret for i afdelingen for fri proces, og som har været særligt aktuelle i 2024. Der er i den forbindelse medtaget en beskrivelse af et fåtal af nævnets afgørelser. De valgte afgørelser er ikke repræsentative for nævnets samlede sagsbehandling og praksis i 2024, men må anses for nedslag, der alene tjener som eksempler for at tydeliggøre problemstillingerne og nævnets behandling heraf. For et overblik over nævnets samlede afgørelser, herunder meddelelse af bevillinger, henvises til kapitel 6 om nævnets virksomhed i 2024 i afdelingen for fri proces.

Reglerne om fri proces er i retsplejelovens kapitel 31 om retshjælp og fri proces. Bestemmelserne om fri proces, som nævnet træffer afgørelser efter, er navnlig i § 325 om de økonomiske betingelser for at opnå fri proces, i § 328 om de almindelige grunde til at meddele fri proces og i § 329 om de særlige grunde til at meddele fri proces. Nævnet træffer herudover i få sager afgørelse efter bestemmelserne i retsplejelovens § 336 om godtgørelse for udgifter, som allerede er afholdt eller pålagt i forbindelse med en retssag. Nævnet tager desuden i sjældne tilfælde stilling til ansøgninger om retshjælp efter reglerne i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven). Endelig tager nævnet til tider stilling til ansøgninger om fri proces, hvor det er Rigsombudsmanden på Færøerne, der har truffet afgørelse i den foregående instans. I disse sager findes reglerne om fri proces i den nye færøske retsplejelov, der trådte i kraft den 1. januar 2021, og reglerne er i næsten fuldt omfang svarende til de danske regler. De nævnte danske regler er medtaget som bilag D, E og F til årsberetningen.

Ansøgninger om fri proces mv. efter ovennævnte bestemmelser skal indgives til Civilstyrelsen (eller Rigsombudsmanden på Færøerne), og Procesbevillingsnævnet er i den forbindelse klageinstans i forhold til de afgørelser, som Civilstyrelsen (og

Rigsombudsmanden) træffer. Klage over et afslag på fri proces skal indgives til nævnet senest fire uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

Domstolene kan også tage stilling til ansøgninger om fri proces i en række tilfælde, hvor fri procesmyndighederne (Civilstyrelsen, Rigsombudsmanden på Færøerne og Procesbevillingsnævnet) ikke har kompetence til at træffe afgørelse, hvilket er nærmere reguleret i navnlig retsplejelovens § 327.

7.2 Kompetence

Der opstår løbende sager, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt det er fri procesmyndighederne eller domstolene, der har kompetence til at give fri proces. Fri procesmyndighedernes kompetence til at give fri proces er reguleret i retsplejelovens § 328 og § 329, mens domstolenes kompetence navnlig er reguleret i § 327, der blandt andet angår fri proces til visse familieretlige sager i første instans og til appelsager, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Der findes dog også i retsplejeloven udover § 327 flere andre hjemler, som regulerer domstolenes kompetence til at meddele fri proces. Hvis der er tale om en fogedsag, reguleres domstolenes kompetence i § 500, stk. 2, hvorefter fogedretten kan give en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis den pågældende har behov for advokatbistand for fogedretten. I disse tilfælde vil fri procesmyndighederne alene have kompetence til at meddele fri proces efter bestemmelsen i retsplejelovens § 329, hvorefter der kan gives fri proces, når særlige grunde taler for det.

Kompetencen til at meddele fri proces til en person, der opfylder de økonomiske betingelser, ligger også hos retten (landsretten) i de tilfælde, hvor der søges om fri proces til en kæresag vedrørende prøvelse af en afgørelse truffet af fogedretten. Det forudsættes dog, at der er tale om en sag, der er omfattet af retsplejelovens § 500, stk. 2.

Fri procesmyndighederne havde ikke kompetence til at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328, jf. § 325, til en kæresag om prøvelse af fogedrettens afgørelse vedrørende et pantefogedudlæg.

Ansøgeren ønskede fri proces til en fogedretlig kæresag om prøvelse af et pantefogedudlæg. Ansøgeren havde søgt Civilstyrelsen om fri proces efter både retsplejelovens § 328 og § 329.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328 med henvisning til, at sagen udsprang af ansøgerens erhvervsmæssige virksomhed, ligesom styrelsen meddelte afslag efter § 329.

Procesbevillingsnævnet afviste den del af sagen, der vedrørte spørgsmålet om fri proces efter retsplejelovens § 328, jf. § 325, med henvisning til, at kompetencen til at meddele en person, der opfylder de økonomiske betingelser, fri proces til behandlingen af et kæremål vedrørende fogedrettens afgørelse i en sag omfattet af retsplejelovens § 500, stk. 2, tilkommer landsretten. Procesbevillingsnævnet stadfæstede i øvrigt Civilstyrelsens afgørelse for så vidt angik retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 13. september 2024 (PBN 24/14291) (Civilstyrelsen 24-210-17834).

Hvis retten har særlig hjemmel til at beskikke en advokat for en part, hvilket er tilfældet i nogle sagstyper, udelukker dette ikke nødvendigvis, at fri procesmyndighederne også har mulighed for at meddele den pågældende fri proces. I eksempelvis fordringsprøvelsessager, hvor retten efter konkurslovens § 106 kan beskikke en advokat for sagens parter, hvis de har behov for advokatbistand, vil der tillige kunne søges om fri proces til sagen hos Civilstyrelsen.

Fri procesmyndighederne havde kompetence til at meddele fri proces til en sag om fordringsprøvelse, hvor retten tillige efter konkurslovens § 106 havde mulighed for at beskikke en advokat

Ansøgeren var blevet taget under konkursbehandling og ønskede fri proces til en sag om prøvelse af nogle af de anmeldte fordringer. I ansøgningen til Civilstyrelsen angav ansøgeren, at der blev søgt om fri proces efter retsplejelovens § 328.

Civilstyrelsen meddelte, at det efter konkurslovens § 106 er skifteretten, der kan beskikke en advokat til varetagelse af en personlig skyldners interesser, når skyldneren skønnes at have behov herfor. Civilstyrelsen anførte herefter, at da kompetencen til at meddele fri proces i fordringsprøvelsessager alene tilkommer skifteretten, kunne Civilstyrelsen ikke træffe afgørelse herom, og ansøgeren blev henvist til at rette henvendelse til skifteretten.

Procesbevillingsnævnet fandt, at det forhold, at ansøgeren i den konkrete sag havde mulighed for at anmode retten om beskikkelse af en advokat, ikke udelukkede, at ansøgeren tillige kunne søge om fri proces til sagen hos Civilstyrelsen. Nævnet hjemviste derfor sagen til Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 27. september 2024 (PBN 24/14190) (Civilstyrelsen 24-210-17690).

I nogle særlige tilfælde kan der opstå tvivl om, hvorvidt der indbyrdes mellem fri procesmyndighederne er den nødvendige kompetence til at påse de samme forhold. Med andre ord behandler Procesbevillingsnævnet til tider klager over Civilstyrelsens afgørelser, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt nævnet er kompetent til at tage stilling til den pågældende sag.

Som eksempel på et tilfælde, hvor Procesbevillingsnævnet ikke har kompetence, kan nævnes særskilte klager over Civilstyrelsens afslag på hastebehandling af en sag om fri proces. Dette forhold vil dog kunne inddrages under en eventuel senere klagesag ved nævnet i forbindelse med Civilstyrelsens efterfølgende afgørelse om afslag på fri proces. Generelle klager over Civilstyrelsens sagsbehandling vil i stedet kunne indbringes for Folketingets Ombudsmand.

Som eksempel på et tilfælde, hvor Procesbevillingsnævnet derimod har kompetence, kan nævnes klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning ved indgivelse af en ansøgning om fri proces. Der er i disse tilfælde ikke tale om et afslag på fri proces i sin klassiske forstand, og spørgsmålet er derfor, om sådanne afgørelser kan påklages til Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet har i forbindelse med behandlingen af en sag i 2024 fundet, at Civilstyrelsens afgørelser om afslag på dispensation kunne påklages til nævnet.

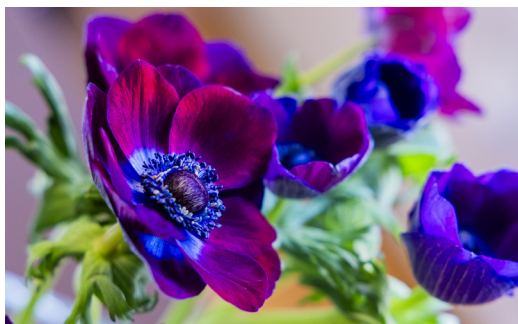
Procesbevillingsnævnet har kompetence til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning i forbindelse med en ansøgning om fri proces

Ansøgeren og hans ægtefælle søgte Civilstyrelsen om dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning ved indgivelse af en ansøgning om fri proces. Civilstyrelsen meddelte afslag herpå ved brev af 18. juli 2023. Der blev ikke givet klagevejledning.

Ansøgeren og hans ægtefælle anmodede herefter Civilstyrelsen om genoptagelse, hvilket Civilstyrelsen meddelte afslag på ved brev af 19. juli 2023. Civilstyrelsen medsendte i den forbindelse den almindelige klagevejledning om klage til Procesbevillingsnævnet.

Ansøgeren påklagede herefter Civilstyrelsens afgørelse om afslag på genoptagelse til Procesbevillingsnævnet. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på genoptagelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 23. februar 2024 (PBN 23/38528) (Civilstyrelsen 23-210-15605).

7.3 Sager dækket af en retshjælpsforsikring

Der kan efter retsplejelovens § 325, stk. 1, som udgangspunkt ikke meddeles fri proces til en sag, hvor ansøger har en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

Er sagen derimod ikke dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring – enten fordi ansøgeren slet ikke har tegnet forsikring, eller fordi sagen efter sin art klart falder uden for forsikringsdækningen – behandles ansøgningen om fri proces på sædvanlig vis. Det samme gælder, hvis forsikringsselskabet har afslået dækning, eksempelvis fordi ansøgeren efter selskabets opfattelse ikke i relation til forsikringsbetingelserne har rimelig grund til at føre proces.

Forsikring og Pensions 'Vilkår for retshjælpsforsikring' indeholder fællesvilkår for de forsikringer, der inkluderer retshjælp til private. Heri findes nærmere oplysninger om bl.a. vilkårene for retshjælpsdækning, hvilke tvister der er omfattet af en retshjælpsforsikring mv.

Af vilkårenes pkt. 2.1 fremgår det, at dækning er betinget af, at sikrede har søgt bistand hos advokat, som har påtaget sig sagen, og at advokaten skal anmelde sagen til selskabet.

Afslag på fri proces i sag, hvor forsikringsselskabet havde meddelt ansøger, at anmodning om retshjælpsdækning skulle indgives af advokat

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod administrationsselskabet og bestyrelsesformanden for en andelsboligforening vedrørende tvist i relation forkøbsret til en andelsbolig.

I ansøgningen om fri proces oplyste ansøgeren, at han havde en retshjælpsforsikring, men at forsikringsselskabet ikke havde behandlet hans anmodning om retshjælpsdækning med henvisning til, at en sådan anmodning skulle indgives af en advokat. Ansøgeren oplyste hertil, at ingen af de advokater, han havde kontaktet, ville påtage sig sagen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at sagen kunne være dækket af en retshjælpsforsikring, jf. retsplejelovens § 325, stk. 1. Civilstyrelsen bemærkede i den forbindelse, at et dækningstilsagn betinget af, at forsikringstageren er repræsenteret ved advokat, er en del af de vilkår, som forsikringen er tegnet under. Civilstyrelsen vejledte endvidere ansøgeren om muligheden for at anmode om genoptagelse, hvis forsikringsselskabet måtte afslå at yde dækning til sagen efter antaget advokatbistand.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele ansøgeren fri proces, jf. retsplejelovens § 325, stk. 1.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 12. marts 2024 (PBN 24/02477) (Civilstyrelsen 23-210-16756).

Af pkt. 8.2 i Forsikring og Pensions 'Vilkår for retshjælpsdækning' fremgår bl.a., at eventuel selvrisiko er fastsat i den individuelle police eller i forsikringsvilkårene. Derudover fremgår det, at der ikke beregnes selvrisiko, hvis de økonomiske betingelser for at få fri proces er opfyldt.

Ikke fri proces til dækning af selvrisko

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag om prøvelse af en afgørelse truffet af Ankestyrelsen om fleksjob. Sagens værdi blev ved indgivelsen af ansøgningen om fri proces opgjort til 55.000 kr.

I ansøgningen om fri proces oplyste ansøgeren, at hun havde en retshjælpsforsikring, og at forsikringsselskabet havde meddelt dækningstilsagn til sagen med et dækningsmaksimum på 225.000 kr. Af forsikringsselskabets dækningstilsagn fremgik det endvidere, at der ville blive beregnet selvrisko med 10 procent, dog mindst 2.500 kr. Ansøgeren ønskede bl.a. fri proces til dækning af selvriskoen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at sagen var dækket af ansøgerens retshjælpsforsikring, jf. retsplejelovens § 325, stk. 1. Civilstyrelsen anførte, at en forsikringstager skal betale selvrisko på retshjælpsforsikringen, såfremt de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, jf. Forsikring og Pensions 'Vilkår for retshjælpsforsikring', pkt 8.2 modsætningsvis. Civilstyrelsen kunne herefter ikke meddele ansøgeren fri proces til betaling af selvrisko, da betaling af selvrisko er en del af de vilkår, som forsikringen er tegnet under. Civilstyrelsen fandt endvidere, at sagens omkostninger ikke åbenbart ville overstige forsikringens dækningsmaksimum, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 21. august 2024 (PBN 24/08327) (Civilstyrelsen 24-210-17436).

Efter forarbejderne til retsplejelovens § 329 kan fri procesmyndighederne bortse fra, at sagen er dækket af en retshjælpsforsikring, hvis det må anses for åbenbart, at sagens omkostninger vil overskride dækningssummen, og sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde denne overskridelse. Ved opgørelsen af, om sagens forventede omkostninger vil overstige dækningssummen, foretager nævnet en selvstændig vurdering af sagens værdi. Hvis nævnet finder, at der er grundlag for at se bort fra, at sagen er dækket af en retshjælpsforsikring, foretages en sædvanlig vurdering af de øvrige betingelser for fri proces, herunder om klageren har rimelig grund til at føre proces.

7.4 Økonomiske betingelser for fri proces

Det er efter retsplejelovens § 325, stk. 1, som udgangspunkt en betingelse for at opnå fri proces, at man opfylder de økonomiske betingelser, som er nærmere opregnet i bestemmelsens stk. 2-5. Betingelserne er bl.a., at ansøgeren ikke må have et såkaldt "indkomstgrundlag", der overstiger et bestemt niveau (indkomstgrænsen), der bliver reguleret årligt.

De nærmere regler om opgørelsen af indtægtsgrundlaget og den fastsatte indtægtsgrænse findes i bekendtgørelsen om fri proces. Bekendtgørelsen bliver ændret årligt, herunder så bl.a. indtægtsgrænsen kan justeres, men bestemmelserne om, hvorledes indtægten skal opgøres, er almindeligvis uændrede. Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget har ansøgerens samlivsforhold betydning, idet indtægtsgrænsen er højere, hvis man er flere i husstanden. Det betyder, at indtægtsgrænsen for ægtefæller/samlevende er højere end for enlige, ligesom der beregnes et tillæg til indkomstgrundlaget for hvert hjemmeboende barn, eller hvert barn man i øvrigt i overvejende grad forsørger.

Udgangspunktet ved vurderingen af, om ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser, er, om ansøgerens indtægtgrundlag ifølge årsopgørelsen for det forrige kalenderår er under eller over indtægtsgrænsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det vil sige, at det i år 2025 er årsopgørelsen for 2023, der skal anvendes, mens det i 2024 var årsopgørelsen for 2022, der skulle anvendes.

For gifte og samlevende er det ægtefællernes/samlevernes samlede indkomst ifølge årsopgørelserne for forrige kalenderår, der er relevant. Indtægten opgøres som summen af den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 med tillæg af summen af kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4, aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1 og 2. Der ses dog bort fra kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten, hvis summen heraf er negativ, jf. § 1, stk. 2, 2. pkt.

Efter Procesbevillingsnævnets praksis vil en ansøger i tilfælde, hvor en klage, der modtages i perioden til og med november før årsskiftet, men som behandles af nævnet efter årsskiftet, anses for at opfylde de økonomiske betingelser, enten hvis vedkommende opfylder de økonomiske betingelser efter den bekendtgørelse, der var gældende før årsskiftet, eller hvis vedkommende opfylder de økonomiske betingelser efter den bekendtgørelse, der er gældende efter årsskiftet.

Afviser ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtgrundlaget efter årsopgørelserne, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Efter fri procesmyndighedernes praksis vil en indtægtsændring på mindst 15 % over en periode på ca. 3 måneder som udgangspunkt blive anset for at være en væsentlig ændring, hvorefter de aktuelle indkomstforhold skal lægges til grund. Hvis ansøgerens indkomst over en periode på ca. 3 måneder ikke giver et retvisende billede af ansøgerens aktuelle indkomst, kan fri procesmyndighederne også inddrage oplysninger om indkomstforhold, der ligger uden for denne periode.

Hvis ansøgerens indtægtgrundlag ifølge årsopgørelsen overstiger indtægtsgrænsen, og der ikke er noget i sagens oplysninger, der indikerer, at ansøgernes aktuelle indkomstforhold afviger væsentligt fra indtægten ifølge årsopgørelsen, vil Procesbevillingsnævnet ikke af egen drift anmode ansøgeren eller dennes repræsentant om at oplyse, hvorvidt de aktuelle indkomstoplysninger måtte afvige væsentligt fra indkomstgrundlaget efter bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Nævnet foretager i sådanne tilfælde heller ikke høring af ansøgeren forud for, at nævnet træffer afgørelse.

I 2024 var indtægtsgrænsen 371.000 kr. for enlige uden børn. For ansøgere, der levede i et samlivsforhold, var indtægtsgrænsen 471.000 kr. Hvis ansøgeren havde børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten boede hos ansøgeren eller i overvejende grad blev forsørget af ansøgeren, blev indtægtsgrænsen forhøjet med 64.000 kr. for hvert barn, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3 og 4.

7.4.1 Økonomiske betingelser for mindreårige

Indkomstgrundlaget beregnes som udgangspunkt på baggrund af ansøgers og ansøgers eventuelle ægtefælles eller samlevers indtægt, som det fremgår af årsopgørelsen fra det forrige år, jf. ovenfor.

Det følger imidlertid af § 3 i bekendtgørelse om fri proces, at der i tilfælde, hvor ansøgeren er under 18 år, *kan* tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold. Efter

forarbejderne til fri procesreglerne (betænkning nr. 1113/1987, s. 49) må det bero på et konkret skøn i den enkelte sag, om der bør tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold, idet skønnet dog bør udøves på en sådan måde, at der kun lægges vægt på forældrenes økonomiske forhold, hvis disse er særligt gode. Vurderingen af, om forældrenes økonomiske forhold skal inddrages, foretages i praksis på baggrund af 1) forældrenes og barnets samlede indtægtsgrundlag, 2) de forventede sagsomkostninger og 3) sagens karakter.

Forældrenes økonomiske forhold inddrages dog ikke ved vurderingen af, om den mindreårige opfylder de økonomiske betingelser for fri proces, når der er modstridende interesser, eller når en mindreårig er flyttet varigt hjemmefra og klarer sig uden hjælp fra forældrene.

Spørgsmål om inddragelse af forældres økonomiske forhold, hvor den mindreårige alene bor hos den ene forælder

Ansøgerne var to mindreårige personer, der sammen med tre andre var blevet sagsøgt i en sag om en arveretlig tvist. Ansøgernes forældre boede ikke sammen, og den ene ansøger boede hos faderen, mens den anden ansøger boede hos moderen.

Civilstyrelsen meddelte ansøgerne afslag på fri proces med henvisning til, at de økonomiske betingelser efter retsplejelovens § 325 ikke var opfyldt. Civilstyrelsen foretog herved en samlet vurdering af oplysningerne i sagen om forældrenes indkomst, de forventede omkostninger ved sagen og sagens karakter.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der ved afgørelsen af, om forældrenes økonomiske forhold skulle inddrages ved vurderingen af de økonomiske betingelser, alene skulle ses på de økonomiske forhold hos den forælder, som de to mindreårige ansøgere hver især boede hos samt på ansøgernes egne indkomstforhold. Nævnet fandt herefter, at der ikke var grundlag for at inddrage forældrenes økonomiske forhold i vurderingen for nogen af de to ansøgere, som derefter opfyldte de økonomiske betingelser. Da de øvrige betingelser for fri proces var opfyldt, meddelte nævnet ansøgerne fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 19. januar 2024 (PBN 23/49363) (Civilstyrelsen 23-210-14190).

7.4.2 Dispensation for, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt

Som anført er det efter retsplejelovens § 325, stk. 1, en betingelse for at meddele fri proces, at de økonomiske betingelser er opfyldt. Hvis dette ikke er tilfældet, kan der efter retsplejelovens § 329 uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, meddeles fri proces, når særlige grunde taler for det.

Retsplejelovens § 329 er omtalt nærmere nedenfor.

Efter forarbejderne til bestemmelsen giver § 329 bl.a. mulighed for at give fri proces, selv om de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, såfremt ansøgeren skønnes at have et ganske særligt behov for bistand, eller sagens omkostninger skønnes at blive ekstraordinært store. I givet fald foretages en sædvanlig vurdering af de øvrige betingelser for fri proces, herunder om klageren har rimelig grund til at føre proces.

Afgørelsen af, om sagens omkostninger skønnes at blive ekstraordinært store – og om der således er grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt – foretages efter en konkret og samlet vurdering under inddragelse af 1) de potentielle sagsomkostninger, som ansøgeren risikerer at blive pålagt at betale sammenholdt med ansøgerens indtægtsgrundlag, 2) beløbet, med hvilket indtægtsgrænsen er overskredet og 3) sagens karakter.

Ikke ekstraordinært store sagsomkostninger i personskadesag vedrørende erhvervsevnetabserstatning, hvor sagens værdi var opgjort til ca. 3,4 mio. kr.

Ansøgeren ønskede fri proces til at lægge sag an mod Ankestyrelsen med påstand om, at Ankestyrelsen skulle anerkende, at ansøgeren som følge af en anerkendt arbejdsskade havde ret til erstatning for et erhvervsevnetab på 90 procent, subsidiært en lavere procentsats, men højere end det fastsatte erhvervsevnetab på 25 procent. I stævningsudkastet var sagens værdi af ansøgerens advokat opgjort til ca. 3,4 mio. kr.

Civilstyrelsen meddelte ansøgeren afslag på fri proces med henvisning til, at der var forhold, som klart talte imod at meddele fri proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3.

Under sagens behandling i Procesbevillingsnævnet opfyldte ansøgeren ikke længere de økonomiske betingelser for fri proces, idet ansøgeren havde et samlet indtægtsgrundlag på 684.622 kr., der overskred indtægtsgrænsen på 663.000 kr. Nævnet fandt, at sagens omkostninger ikke kunne antages at blive ekstraordinært store, ligesom ansøgeren ikke havde et ganske særligt behov for bistand. Der var derfor ikke grundlag for i medfør af forarbejderne til retsplejelovens § 329 at se bort fra, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, og nævnet stadfæstede af disse grunde Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele ansøgeren fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 11. juni 2024 (PBN 24/00529) (Civilstyrelsen 23-210-15081).

7.5 De almindelige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. § 325, er det en betingelse for at meddele fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. I denne vurdering indgår blandt andet de momenter, der er nævnt i bestemmelsens stk. 2, det vil sige:

1. sagens betydning for ansøgeren,
2. udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
3. sagsgenstandens størrelse,
4. størrelsen af de forventede omkostninger og
5. muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Af forarbejderne til bestemmelsen er de forskellige momenter nærmere beskrevet, ligesom der nævnes en række sagstyper, hvor en vurdering af de forskellige momenter som udgangspunkt må føre til, at der meddeles henholdsvis gives afslag på fri proces.

I vurderingen af, om ansøgeren har udsigt til medhold i sagen, jf. § 328, stk. 2, nr. 2, fremgår det af forarbejderne til denne bestemmelse, at det skal være overvejende sandsynligt, at ansøgeren får medhold.

Nogle af de sagstyper, som Procesbevillingsnævnet ofte tager stilling til, angår erstatning, herunder særligt personskadeerstatning, ansættelsesretlige tvister samt familie- og arveret. Nævnet behandler dog sager om fri proces inden for en bred vifte af retsområder, herunder eksempelvis også udlændingeret.

Fri proces i sag om erstatning for forskelsbehandling på grund af handicap ved afslag på ansøgning om dansk indfødsret

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod Udlændinge- og Integrationsministeriet med krav om betaling af godtgørelse for forskelsbehandling på grund af handicap.

Ansøgeren havde indgivet ansøgning om dansk indfødsret og havde i den forbindelse anmodet om dispensation fra kravene om dokumentation for danskkundskaber og kravet om bevis for en bestået indfødsretsprøve. Af en lægeerklæring fremgik det, at ansøgeren på grund af analfabetisme og meget dårlig begavelse samt talrige psykiske og fysiske diagnoser ikke ville være i stand til at bestå en prøve i dansk på et hvilket som helst niveau, samt at ansøgerens handicap med sikkerhed ikke ville ændres i fremtiden, heller ikke inden for de næste 5 år.

Udlændinge- og Integrationsministeriet traf afgørelse om at meddele afslag på ansøgningen om dansk indfødsret. Af afgørelsen fremgik det også, at sagen havde været forelagt Folketingets Indfødsretsudvalg, der havde besluttet, at der ikke kunne meddeles dispensation fra kravet om dokumentation for danskkundskaber og bestået indfødsretsprøve.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, da ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 12. april 2024 (PBN 23/49991) (Civilstyrelsen 23-210-15509)

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskaade, hvis ansøgeren er henholdsvis lejer, arbejdstageren eller skadelidte, for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod. Formodningsreglen er tillige omtalt nedenfor.

Efter bestemmelserne i § 328, stk. 4, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelser, medmindre en ærekrænkelser af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Nævnets praksis om fri proces til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, er nærmere omtalt nedenfor.

Det er herudover en grundlæggende betingelse for fri proces, at ansøgeren har en aktuel procesrisiko.

7.5.1 Aktuel procesrisiko

Der er hverken i retsplejelovens bestemmelser om fri proces eller i forarbejderne hertil anført noget krav om aktuel procesrisiko. Det er imidlertid med reglerne om fri proces helt grundlæggende forudsat, at der foreligger en aktuel procesrisiko, når man søger om fri proces. Dette følger navnlig af, at reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om fri proces alene finder anvendelse på retssager, der behandles i den borgerlige retsplejes former.

Kravet om aktuel procesrisiko omtales i visse tilfælde som et krav om, at der foreligger en "aktuel tvist" og i visse tilfælde omtales alene, at der "skal foreligge en procesrisiko".

Aktuel procesrisiko er dog mest retvisende, idet der herved henvises til både kravet om tvistens aktualitet og det forhold, at der skal være en procesøkonomisk risiko forbundet med denne tvist.

Udgangspunktet er således, at der skal foreligge en aktuel tvist, hvilket bl.a. betyder, at modpartens stillingtagen til – herunder hel eller delvis bestridelse af ansøgerens krav – skal foreligge som en oplysning på sagen, når man søger om fri proces. Denne betingelse gælder dog alene, for så vidt sagen endnu ikke er anlagt.

Når sagen først er anlagt, vil de forskellige omstændigheder, der fører til, at der ikke længere består en tvist mellem parterne, ikke i sig selv kunne føre til, at der ikke foreligger en aktuel procesrisiko. Det afgørende i den forbindelse er i stedet, om der fortsat består en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen, altså om ansøgeren fortsat kan blive pålagt at betale omkostninger eller andre udgifter i forbindelse med sagen.

Kravet om aktuel procesrisiko har givet sig til udtryk på en række meget forskelligartede områder i nævnets praksis. Aktuel procesrisiko har således været overvejet bl.a. i forbindelse med sager, hvor ankefristen er udløbet, anken er afvist, sagen er forliget, sagen er hævet, søgsmålsfristen er udløbet og i sager, hvor ansøgeren har en mandatar.

I sager om f.eks. personskadeerstatning i anledning af arbejdsulykker hænder det, at der enten forinden eller sideløbende med en retssag herom bliver genoptaget en sag om den pågældende arbejdsskade på det administrative område.

Kravet om aktuel procesrisiko spiller i disse sager ofte en rolle, idet det kan overvejes, om den pågældende skadelidte bør afvente en behandling på det administrative område forinden anlæggelse/førelse af retssag herom. Sagt med andre ord er det i sådanne tilfælde, hvor en offentlig myndighed genoptager sagsbehandlingen, relevant at vurdere, om den skadelidte på det pågældende tidspunkt har rimelig grund til at føre proces ved domstolene. Det har i den forbindelse ofte betydning, om retssagen allerede er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, da der i så fald fortsat vil bestå i hvert fald en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen.

Selv i det tilfælde, at retssagen endnu ikke er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, kan der efter omstændighederne bestå en aktuel procesrisiko. Dette vil afhænge af en nærmere vurdering af den pågældende sags konkrete omstændigheder og sagens retlige grundlag.

Aktuel procesrisiko, selvom sagerne verserede ved Erstatningsnævnet

To ansøgere ønskede fri proces til at lægge sag an med krav om personskadeerstatning mod tre personer, som havde begået et voldeligt overfald mod ansøgerne. Ansøgerne havde endvidere søgt om erstatning ved Erstatningsnævnet, hvor sagerne fortsat var verserende.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var forhold, som klart talte imod at meddele ansøgerne fri proces, idet ansøgerne ikke for tiden havde rimelig grund til at føre proces ved domstolene, da sagerne aktuelt blev behandlet af Erstatningsnævnet.

Det blev i klagen til Procesbevillingsnævnet oplyst bl.a., at ansøgerne havde været nødsaget til at anlægge retssagerne mod skadevolderne, idet forældelsesfristen havde været nært forestående, at sagsanlæg havde været den eneste måde, hvorpå ansøgernes retsstilling og krav kunne sikres, og at retssagerne var udsat på Erstatningsnævnets afgørelser.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der under de konkrete omstændigheder ikke var grundlag for at afslå fri proces allerede med henvisning til, at sagerne verserede ved Erstatningsnævnet. Procesbevillingsnævnet hjemviste herefter sagerne til Civilstyrelsen med henblik på, at styrelsen kunne tage stilling til, om betingelserne for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, i øvrigt var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelser af 6. maj 2024 (PBN 24/01252 og 24/01253) (Civilstyrelsen 23-210-16155 og 23-210-16223).

Der foreligger efter nævnets praksis også en aktuel procesrisiko i fri procesmæssig henseende, selvom den almindelige ankefrist er udløbet, men det kræver almindeligvis, at ansøgningen om fri proces er indgivet til Civilstyrelsen inden udløbet af ankefristen. Denne praksis har baggrund i Højesterets afgørelse, der er trykt i U 2001.48, og eftersom ansøgeren må formodes at have en rimelig forventning om at opnå oprejsningsbevilling, hvis der bliver meddelt fri proces.

Manglende aktuel procesrisiko til anke af byretsdom afsagt mere end 2 år før indgivelsen af ansøgningen om fri proces

Ansøgeren ønskede fri proces til anke af en byretsdom om tilbagebetaling af et pengebeløb. Byretten havde afsagt dom i sagen i 2020, og ansøgningen om fri proces blev indgivet til Civilstyrelsen i januar 2023. Det fremgik af sagen, at ansøgeren enten ikke havde anket byrettens dom, eller at han havde anket denne, men efterfølgende havde hævet ankesagen.

Civilstyrelsen afslog ansøgningen om fri proces med henvisning til, at der ikke forelå en aktuel procesrisiko.

Procesbevillingsnævnet fandt ligeledes, at ansøgeren ikke havde en aktuel procesrisiko og stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele fri proces med henvisning til retsplejelovens §§ 328 og 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 2. maj 2024 (PBN 23/44253) (Civilstyrelsen 23-210-13875).

Der kan også foreligge en aktuel procesrisiko, selvom ansøgeren har fået afvist sagen fra domstolene. Det gælder f.eks. i et tilfælde, hvor fogedretten har afvist at behandle ansøgerens krav efter reglerne om betalingspåkrav, men hvor der fortsat vil kunne anlægges en almindelig civil sag herom.

Omvendt vil der som udgangspunkt ikke foreligge en aktuel procesrisiko, hvis en ankesag afvises af landsretten i medfør af retsplejelovens § 368 a, hvorefter landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

7.5.2 Sager, der udspringer af strafbart forhold

Det følger af forarbejderne til retsplejelovens § 328, at der som udgangspunkt ikke meddeles fri proces til sager, der udspringer af et forsættligt strafbart forhold, som ansøgeren ved endelig dom er fundet skyldig i, medmindre det krav, som er rejst mod ansøgeren, er åbenbart urimeligt. Det følger endvidere af forarbejderne, at ovenstående også omfatter erstatningskrav for uagtsomme overtrædelser af færdselsloven.

Hvis en retssag eksempelvis udspringer af et forsættligt strafbart forhold, vil ansøgeren derfor som udgangspunkt ikke have rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

En forholdsvis stor del af nævnets sager om "strafbart forhold" vedrører sager anlagt mod ansøgeren om regreskrav for erstatning og godtgørelse udbetalt af Erstatningsnævnet i henhold til offererstatningsloven til en forurettet, som ansøgeren ved endelig dom er fundet skyldig i at have begået en strafbar lovovertrædelse imod.

Der er også eksempler på sager, hvor staten rejser et regreskrav for erstatning udbetalt til den skadelidte, selvom skadevolderen ikke er strafferetligt dømt for forholdet, eksempelvis hvis skadevolderen er under 15 år, er utilregnelig eller er blevet frifundet under straffesagen, jf. offererstatningslovens § 17, jf. § 6.

I sådanne tilfælde, hvor ansøgeren af forskellige grunde ikke ved endelig dom er fundet skyldig i et strafbart forhold, foretager nævnet en sædvanlig vurdering af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces.

Ikke fri proces i sag om regreskrav, hvor ansøger ikke var strafferetligt dømt, da hun var under den kriminelle lavalder på gerningstidspunktet

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag, som Civilstyrelsen havde anlagt mod hende om betaling af ca. 900.000 kr. i regres for erstatning og godtgørelse udbetalt i henhold til offererstatningsloven til en person, som havde været udsat for vold.

Politiet havde truffet afgørelse om at standse efterforskningen mod ansøgeren, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2. Af afgørelsen fremgik det, at ansøgeren havde erkendt sig skyldig i at have begået vold, men at hun ikke kunne sigtes eller dømmes for forholdet, idet hun var under 15 år og dermed under den kriminelle lavalder.

Justitsministeriet meddelte ansøgeren afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

Procesbevillingsnævnet fandt indledningsvis, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces med henvisning til sagens strafbare karakter, idet ansøgeren ikke ved endelig dom var fundet skyldig i et forsætligt strafbart forhold. Nævnet fandt, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre fri proces og stadfæstede derfor Justitsministeriets afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 13. september 2024 (PBN 24/18163) (Justitsministeriet 2022-02128).

Fri proces i sag om regreskrav, hvor ansøger ikke var strafferetligt dømt, da politiet havde meddelt påtaleopgivelse på grund af manglende beviser for ansøgerens skyld

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag, som Civilstyrelsen havde anlagt mod ham om betaling af ca. 5,8 mio. kr. i regres for erstatning og godtgørelse udbetalt i henhold til offererstatningsloven til en person, som havde været udsat for vold.

Ansøgeren havde nægtet sig skyldig i at have begået vold mod den pågældende, og anklagemyndigheden havde meddelt påtaleopgivelse over for ansøgeren, jf. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2. Der blev ved denne afgørelse lagt vægt på, at der var afgivet modstridende forklaringer, og at der ikke i øvrigt forelå de til domfældelse fornødne beviser.

Justitsministeriet meddelte ansøgeren afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

Procesbevillingsnævnet fandt indledningsvis, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces med henvisning til sagens strafbare karakter, idet ansøgeren ikke ved endelig dom var fundet skyldig i et forsætligt strafbart forhold. Nævnet fandt derudover, at ansøgeren havde rimelig grund til at føre fri proces, hvorfor nævnet meddelte ansøgeren fri proces til sagen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 13. september 2024 (PBN 24/15692) (Justitsministeriet 2022-02104).

7.5.3 Formodningsreglen

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod. Hvorvidt der er tale om en sag "om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade" er ikke altid uomtvistet.

For så vidt angår personskader finder formodningsreglen kun anvendelse, hvis sagen, der ønskes fri proces til, omhandler selve personskaden, herunder erstatningen herfor. Det er ikke tilstrækkeligt, at sagen udspringer af en personskade. Efter nævnets praksis anses sager om, hvorvidt der er begået rådgivningsfejl af eksempelvis advokater i personskadesager, ikke for at være omfattet af formodningsreglen, idet der dog foretages en mere lempelig vurdering af, om klager har rimelig grund til at føre proces.

Formodningsreglen fandt anvendelse i sag om tilbagebetaling af for meget udbetalt erhvervsevnetabserstatning

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag om prøvelse af Ankestyrelsens afgørelse om, at ansøgeren skulle tilbagebetale for meget udbetalt erhvervsevnetabserstatning, jf. arbejdsskadesikringslovens § 40 a. Arbejdsskademyndighederne havde anerkendt ansøgerens tilskadekomst som en arbejdsskade og havde udbetalt erstatning for erhvervsevnetab. Arbejdsskademyndighederne fandt imidlertid efterfølgende, at ansøgeren ikke var berettiget hertil og skulle tilbagebetale den for meget udbetalte erstatning, som han ifølge arbejdsskademyndighederne havde modtaget mod bedre vidende.

Civilstyrelsen meddelte ansøgeren afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

Selvom afgørelsen af sagen ikke beroede på en vurdering af ansøgerens helbredsmæssige status, men alene en vurdering af, om ansøgeren havde modtaget erstatningsbeløbet mod bedre vidende, fandt Procesbevillingsnævnet, at sagen omstændighederne taget i betragtning var omfattet af formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. Procesbevillingsnævnet hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen med henblik på, at styrelsen kunne vurdere sagen efter retsplejelovens § 328, stk. 3.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 2. august 2024 (PBN 24/06235) (Civilstyrelsen 23-210-15898).

Som eksempel på en sag, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt fri proces til en sag omfattet af formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3, kan nævnes følgende:

Fri proces i sag om anerkendelse af patientskade ved fejlagtig kræftdiagnose

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod Ankenævnet for Patienterstatningen om prøvelse af ankenævnets afgørelse om, at ansøgeren ikke havde ret til erstatning.

Ansøgeren, der på daværende tidspunkt var 16 år gammel, blev på grund af knæ smerter undersøgt i sundhedsvæsenet. På baggrund af de indledende undersøgelser blev det vurderet, at der kunne være tale om en godartet knoglecyste eller knoglekræft. Efter en række yderligere forskellige undersøgelser samt second opinions blev ansøgeren diagnosticeret med kræft med mulig spredning. Ansøgeren gennemgik operation med fjernelse af en lymfeknude samt efterfølgende behandling med bl.a. kempoterapi. Forud for en planlagt operation med indsættelse af knæledsprotese blev der indhentet en second opinion fra udlandet. Efter at have foretaget specialanalyser af vævsprøver vurderede de udenlandske sundhedspersoner, at der var tale om en godartet knoglecyste. De danske sundhedsmyndigheder foretog herefter tilsvarende specialanalyser og fandt på den baggrund også, at der var tale om en godartet knoglecyste.

Patienterstatningen traf afgørelse om, at ansøgeren ikke havde ret til erstatning efter lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet, jf. lovens § 21, stk. 1, jf. § 20, stk. 1, nr. 1, hvilket blev stadfæstet af Ankenævnet for Patienterstatningen. Ankenævnet anførte bl.a., at en erfaren specialist på det pågældende område under de i øvrigt givne forhold ikke ville have handlet anderledes. På baggrund af bl.a. de kliniske og billeddiagnostiske fund var der grundlag for at mistænke, at ansøger havde en kræftsygdom. Efterfølgende undersøgelser mv. burde ikke have givet mistanke om, at diagnosen var forkert, ligesom der ikke på daværende tidspunkt var gældende praksis for at foretage specialanalyser af vævsprøven.

Civilstyrelsen meddelte ansøgeren afslag på fri proces med henvisning til, at der var forhold, som klart talte herimod, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 12. marts 2024 (PBN 23/47572) (Civilstyrelsen 23-210-16167).

7.5.4 Sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed

Efter retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed. Om hensynet bag denne bestemmelse fremgår det af forarbejderne, at arbejdet med retssager anses for at indgå i de almindelige driftsomkostninger for en erhvervsvirksomhed, og at udgifter til retssager i forbindelse med indkomsterhvervelsen er fradragsberettigede. Erhvervsdrivende bør således indregne udgifter til retssager i deres driftsomkostninger og om nødvendigt sørge for forsikringsdækning. Det fremgår dog også af forarbejderne, at der i overensstemmelse med det sociale sigte med fri proces-ordningen i særlige tilfælde skal kunne gives fri proces til mindre erhvervsdrivende, herunder navnlig når retssagen angår virksomhedens eksistensgrundlag. Vurderingen af, om der er tale om en "mindre erhvervsdrivende", beror på en konkret vurdering, hvor der i nævnets praksis f.eks. kan lægges vægt på virksomhedens omsætning og antal ansatte. Hvorvidt en ansøger har virksomheden som sin fuldtidsbeskæftigelse, hører omvendt ikke til i vurderingen af, om der er tale om en "mindre erhvervsdrivende".

Vurderingen af, om en sag "udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed" og dermed kan betragtes som erhvervsmæssig, er desuden ikke altid uomtvistet og kan til tider give anledning til fortolkningstvivl. Resultatet af denne vurdering vil altid afhænge af den konkrete sags omstændigheder, og det er derfor i sagens natur svært at sige noget generelt herom.

Erhvervsafslag i ankesag om mangel ved hest

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om ophævelse af køb af en hest, hvor der var spørgsmål om, hvorvidt hesten led af en mangel. Ansøgeren havde oprindeligt købt hesten til brug for sin uddannelse som berider. Efter endt uddannelse drev ansøgeren virksomhed med bl.a. salg af heste. Ansøgeren solgte den omhandlede hest til en køber, som efterfølgende gjorde gældende, at hesten led af en mangel, hvorfor køberen ønskede at hæve købet.

Ansøgeren oplyste bl.a., at den omhandlede hest var ansøgers private hest, og at hesten var blevet solgt bl.a. for at skaffe likviditet til ansøgerens virksomhed. Af sagens oplysninger fremgik det i øvrigt, at hesten var blevet fremvist og solgt på samme vis som andre heste i ansøgerens virksomhed.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at kravet i sagen havde forbindelse med ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1.

Nævnet fandt, at kravet i sagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, og at der ikke var grundlag for undtagelsesvist at se bort herfra, hvorfor Civilstyrelsens afgørelse blev stadfæstet, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 7. juni 2024 (PBN 24/03677) (Civilstyrelsen 23-210-16699).

Ikke grundlag for erhvervsafslag i sag om tilbagebetaling for et uddannelsesforløb inden for fitnessbranchen

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag om tilbagebetaling for et uddannelsesforløb inden for fitnessbranchen. Uddannelsesforløbet indeholdt tre kurser, og under eksaminationen ved det ene kursus opstod der uenighed mellem ansøgeren og kursusudbyderen, herunder om kvaliteten af undervisningen og eksaminationen. Ansøgeren gennemførte derfor ikke det sidste kursus og ønskede herefter tilbagebetaling af det fulde erlagte beløb for uddannelsesforløbet.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at kravet i sagen havde forbindelse med ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1.

Ansøger havde betalt for uddannelsesforløbet som privatperson og drev på tidspunktet for tvistens opståen ikke erhvervsvirksomhed. Det var endvidere uafklaret, om ansøger havde til hensigt at anvende den pågældende uddannelse i et ansættelsesforhold eller til at drive selvstændig erhvervsvirksomhed.

Procesbevillingsnævnet fandt, at sagen ikke kunne anses for at udspringe af ansøgerens erhvervsvirksomhed og hjemviste derfor sagen til Civilstyrelsen med henblik på, at styrelsen kunne tage stilling til, om der var grundlag for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 21. juni 2024 (PBN 24/02002) (Civilstyrelsen 23-210-16727).

7.6 De særlige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 329 kan fri proces gives, når særlige grunde taler for det. Det gælder navnlig, hvis sagen er af principiel karakter, af almindelig offentlig interesse, eller hvis sagen har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation.

Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 329, at sager af principiel karakter eller almindelig offentlig interesse navnlig vil være sager, der rejser hidtil uafklarede lovfortolkningsspørgsmål, sager af mere indgribende betydning over for enkeltpersoner eller grupper samt sager, hvor afgørelsen vil kunne tjene som præjudikat ved senere tilfælde.

Ved vurderingen af, om en sag kan anses for principiel, vil der med udgangspunkt i den ovenfor anførte definition blive lagt vægt på, hvorpå afgørelsen af sagen vil bero. Vil afgørelsen bero på en konkret vurdering af en række nærmere omstændigheder på baggrund af et retligt grundlag, der ikke giver anledning til fortolkningstvivl, vil sagen ikke kunne anses for principiel. Det forhold, at en sag har offentlig interesse, medfører heller ikke i sig selv, at sagen har principiel karakter. Er der derimod tale om, at der er tvivl om forståelsen og anvendelsen af retsregler, der er afgørende for tvistens løsning, vil sagen kunne anses for at være af principiel karakter.

Fri proces til sag om bl.a. tortgodtgørelse som følge af privatskoles forbud mod at lade skoleelev bære hovedtørklæde

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod en privatskole, hvor ansøgeren havde været elev. I januar 2023, på hvilket tidspunkt ansøgeren var 11 år gammel, besluttede hun, at hun fremover ville bære hovedtørklæde. Den første dag, hvor ansøgeren mødte i skole med hovedtørklæde, fik hun fra skolens ledelse besked om, at hun ikke måtte bære tørklæde på skolens område, hvorefter ansøgeren tog hjem fra skole. Den efterfølgende dag besluttede skolens daværende rektor at fastholde, at det var forbudt at bære religiøs beklædning på skolen, og at ansøgeren derfor ikke måtte møde i skole med tørklæde på.

Ansøgeren lagde herefter sag an mod skolen med en række påstande, herunder om betaling af tortgodtgørelse. Ansøgeren gjorde gældende, at skolens beslutning om, at ansøgeren ikke måtte deltage i undervisningen iført hovedtørklæde, var uberettiget og udgjorde en krænkelse af hendes menneskerettigheder, herunder retten til religionsfrihed, ytringsfrihed og til respekt for privatlivet samt af forbuddet mod diskrimination.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 20. december 2024 (PBN 24/15545) (Civilstyrelsen 23-210-16272).

Fri proces til sag om, hvorvidt en privat dagplejer var omfattet af den sikrede personkreds i arbejdsskadesikringsloven

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod Ankestyrelsen om, hvorvidt ansøgeren var omfattet af den sikrede personkreds i arbejdsskadesikringslovens § 2, stk. 1. Ansøgeren var kommet til skade, da hun under udførelse af sit arbejde som privat dagplejer væltede på sin el-ladcykel. Ankestyrelsen fandt, at ansøgeren ikke var omfattet af den sikrede personkreds i arbejdsskadesikringsloven og derfor ikke havde ret til erstatning.

Af afgørelsen fremgik det, at ansøgeren var godkendt af kommunen til pasning af børn i hjemmet. Ansøgeren indgik selv aftale med forældrene til de børn, hun passede, og hun modtog løn fra forældrene. Videre fremgik det, at ansøgeren selv stod for indbetaling af skat og ATP og selv tilrettelagde pasningsordningens åbningstider, herunder for så vidt angik ferieafholdelse. Det fremgik også, at ansøgeren selv fastsatte sin løn, og at forældrene kunne få refunderet en del af lønnen fra kommunen. Kommunen førte tilsyn med ansøgerens pasningsordning og havde godkendt den aftale, som ansøgeren indgik med forældrene.

Ankestyrelsen vurderede, at ansøgeren skulle betragtes som selvstændigt erhvervsdrivende.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at der ikke forelå særlige grunde efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 8. marts 2024 (PBN 23/50533) (Civilstyrelsen 23-210-15820).

Fri proces til sag mod udlændingemyndighederne om godtgørelse som følge af sagsbehandlingstiden i forbindelse med familiesammenføringssag

To ansøgere ønskede fri proces til en sag mod Udlændingestyrelsen og Udlændingenævnet om, hvorvidt der som følge af udlændingemyndighedernes sagsbehandlingstid ved behandlingen af ansøgernes ansøgning om familiesammenføring var sket en krænkelse af EMRK artikel 8, og om ansøgerne i så fald havde ret til godtgørelse.

Den ene af ansøgerne indrejste i 2012 i Danmark som kvoteflygtning. I november 2014 og i april 2018 søgte ansøgerne om familiesammenføring og fik afslag herpå. I november 2018, på hvilket tidspunkt den anden ansøger befandt sig i Tyrkiet, søgte ansøgerne på ny om familiesammenføring i Danmark. I marts 2019 fødte den ansøger, der befandt sig i Tyrkiet, et barn.

Udlændingestyrelsen anmodede ad flere omgange om yderligere oplysninger mv., hvilket blev besvaret af ansøgernes advokat, der dog også oplyste, at dele af den efterspurgte dokumentation ikke var mulig at fremskaffe. I oktober 2019 besluttede Udlændingestyrelsen, at der skulle foretages en DNA-undersøgelse, og i begyndelsen af januar 2020 modtog styrelsen meddelelse om, at resultaterne af den retsgenetiske undersøgelse talte for, at barnet var ansøgernes fællesbarn.

Den 3. april 2020 meddelte Udlændingestyrelsen afslag på familiesammenføring med henvisning til, at ansøgernes ægteskab ikke kunne anerkendes efter dansk ret, at ansøgerne ikke havde haft et fast samliv af længere varighed, og at der ikke i øvrigt var ganske særlige grunde, der kunne føre til meddelelse af opholdstilladelse.

Ansøgerne påklagede afgørelsen til Udlændingenævnet, der i december 2022 stadfæstede Udlændingestyrelsens afgørelse for den del, der vedrørte afslag på familiesammenføring. Udlændingenævnet traf samtidig afgørelse om at tilbagesende sagen til Udlændingestyrelsen med henblik på stillingtagen til, om de øvrige betingelser var opfyldt for at meddele den ansøger, der ikke opholdt sig i Danmark, opholdstilladelse. I februar 2023 meddelte Udlændingestyrelsen midlertidig opholdstilladelse til den pågældende ansøger.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgerne ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgerne ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgerne fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 7. juni 2024 (PBN 24/03171) (Civilstyrelsen 23-210-16377).

7.7 Andre problemstillinger

7.7.1 Biintervention

Det sker ikke sjældent, at fri proces-myndighederne modtager ansøgninger om fri proces til at biintervenere i en retssag. Ved biintervention rejstes der ikke noget nyt krav i sagen, og biintervenienten er ikke part i sagen, men indtræder efter retsplejelovens § 252, stk. 1, til støtte for en af sagens parter. Betingelsen for, at biintervention kan finde sted, er, at retten har givet tilladelse til, at der kan ske indtrædelse, jf. retsplejelovens § 252, stk. 3. Biintervention er ifølge retsafgiftslovens § 4 afgiftsfri, men da retten efter retsplejelovens § 252, stk. 4, kan tillægge eller pålægge den indtrædende

sagsomkostninger, vil der kunne foreligge en aktuel procesrisiko i forbindelse med biinterventionen, og som følge heraf vil der også kunne meddeles fri proces.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles fri proces til en biintervenient, foretages i praksis en meget konkret vurdering af, om der er rimelig grund til at føre proces (i form af biintervention), herunder om ansøgerens retsstilling med rimelighed kræver, at vedkommende indtræder under sagen, herunder at biintervention har selvstændig betydning for sagen.

Ansøgningen om fri proces bør således indeholde en kvalificeret begrundelse for, hvorfor der i den konkrete sag er et selvstændigt behov for biintervention, idet generelle henvisninger til sagens betydning for ansøgeren eller dennes behov for at tilvejebringe oplysninger til sagen ikke i almindelighed kan anses for at være tilstrækkeligt.

I sager, hvor en skadelidt ønsker fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag mellem et arbejdsskadeforsikringsselskab og arbejdsskademyndighederne, vil det blandt andet kunne indgå i vurderingen, om sagen udover lægelige spørgsmål også rejser spørgsmål om den skadelidtes troværdighed. Det kan eksempelvis være i sager, hvor forsikringsselskabet har foretaget observation af den skadelidte, og denne observation påberåbes af forsikringsselskabet til støtte for, at skadelidtes funktionsniveau er bedre, end hvad arbejdsskademyndighederne har lagt til grund. Observationer af den skadelidte er dog ikke i sig selv tilstrækkeligt til at meddele fri proces til biintervention, hvis f.eks. den eventuelle uforenelighed mellem observationsmaterialet og arbejdsskademyndighedernes afgørelser beror på en lægefaglig vurdering, og der i øvrigt ikke er konkrete omstændigheder, der indikerer, at arbejdsskademyndighederne ikke vil være i stand til at føre sagen på en for ansøgeren betryggende vis.

Afslag på fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab vedrørende prøvelse af Ankestyrelsens afgørelser om at anerkende den omhandlede hændelse som en arbejdsskade samt om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne som følge heraf.

Ansøgeren gjorde til støtte for sin ansøgning om fri proces til at biintervenere navnlig gældende, at ansøgeren havde en væsentlig interesse i retssagen, idet retssagens egentlige sagsgenstand var ansøgerens godtgørelse og erstatning i anledning af den indtrufne skade, og at udfaldet af retssagen dermed havde betydning for ansøgerens fremtidige forsørgelsesgrundlag. Det blev videre gjort gældende, at ansøgeren formentlig skulle afgive forklaring for retten, og at ansøgerens advokat forventede selv at indlevere et påstandsdokument og at procedere for retten under hovedforhandlingen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 1. juli 2024 (PBN 24/07285) (Civilstyrelsen 23-210-16454).

Fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en sag anlagt af et forsikringsselskab vedrørende prøvelse af Ankestyrelsens afgørelse om, at ansøgeren som følge af en anerkendt arbejdsskade havde pådraget sig et erhvervsevnetab på 65 procent. Skaden indtraf i forbindelse med, at ansøgeren, der på daværende tidspunkt var 11 år gammel, skulle lukke nogle heste på fold, i hvilken forbindelse en hest løb hen over hende, hvorved hun pådrog sig kraniebrud og hjerneblødning. Ansøgeren blev efterfølgende tilkendt førtidspension, idet der blev lagt vægt på, at ansøgeren alene formåede at udføre enkle arbejdsopgaver i meget kort tid ad gangen, ligesom det blev vurderet, at det var åbenlyst formålsløst at forsøge at udvikle arbejdsevnen.

Forsikringsselskabet fremsøgte herefter offentligt tilgængelige oplysninger om ansøgeren og henviste bl.a. til en række artikler, hvori det var beskrevet, at ansøgeren igennem årene havde deltaget i konkurrencer inden for hestesporten i både ind- og udland, herunder havde hun modtaget pengepræmier. Forsikringsselskabet foretog også observationer af ansøgeren over en periode på flere måneder, hvilket ifølge selskabet viste, at ansøgeren havde en bedre funktionsevne end beskrevet i de lægelige akter mv.

Det fremgik af sagen, at Ankestyrelsen havde anmodet ansøgeren om at biintervenere i sagen, og at ansøgeren havde besvaret opfordringer fra forsikringsselskabet, herunder i relation til særlige forhold angående ridesporten.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnet fandt efter en helt konkret vurdering af sagens faktiske forhold, at der forelå sådanne omstændigheder, der kunne begrunde, at ansøgeren blev meddelt fri proces til at biintervenere til støtte for Ankestyrelsen i sagen. Procesbevillingsnævnet meddelte herefter ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 328 til at biintervenere.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 19. november 2024 (PBN 24/08126) (Civilstyrelsen 23-210-16700).

7.7.2 Processuel partsevne og sager med mandatarrepræsentation

Som udgangspunkt kan både fysiske og juridiske personer søge om fri proces. For at meddele fri proces er det dog en betingelse, at ansøgeren har processuel partsevne, det vil sige, at ansøgeren kan optræde som part under en retssag.

I sager, hvor der er mandatarrepræsentation, vil en eventuel bevilling af fri proces blive meddelt til mandanten personligt. Mandataren er ikke part i retssagen og vil derfor ikke selv kunne opnå fri proces. I tilfælde, hvor det kan lægges til grund, at det er mandataren, der søger om fri proces, vil en sådan ansøgning blive afvist med henvisning til manglende partsstatus.

Afvisning af klage, da klager ikke var part i retssagen, men alene mandatar

Sagen drejede sig om tilbagebetaling af tidligere udbetalte EU-støttebeløb til medlemmerne af en fiskeriforening, som bestod af erhvervsfiskere. Fiskeriforeningen anlagde som mandatar for fiskerne en række sager mod Fiskeristyrelsen og Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Fiskeriforeningen indgav ansøgning om fri proces, og af ansøgningen fremgik det, at det var foreningen, der ansøgte om fri proces til (alene) foreningen selv.

Civilstyrelsen meddelte foreningen afslag på fri proces under henvisning til, at sagen havde forbindelse med foreningens erhverv, jf. retsplejelovens § 329, jf. princippet i § 328, stk. 4, nr. 1, og at der ikke forelå særlige omstændigheder i sagen, der kunne medføre, at der burde ses bort herfra. Civilstyrelsen gav endvidere afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329 som følge af sagens erhvervsmæssige karakter.

Procesbevillingsnævnet afviste klagen, allerede fordi foreningen som mandatar ikke var part i retssagerne. I afgørelsen bemærkede Procesbevillingsnævnet endvidere, at fiskeriforeningen som mandatar havde mulighed for at ansøge Civilstyrelsen om fri proces på vegne af erhvervsfiskerne.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 2. august 2024 (PBN 24/06567) (Civilstyrelsen 23-210-15998).

7.8 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for fri proces på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om behandling af sager om fri proces mv. på Civilstyrelsens hjemmeside – sagsområdet fri proces – på www.civilstyrelsen.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om fri proces, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

8. Literatur

8.1 Litteratur om appeltilladelser

8.1.1 Bøger

- Jens Anker Andersen: Auktioner, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1996, side 451-454 og 456-463.
- Bernhard Gomard m.fl.: Fogedret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 416-417.
- Jens Anker Andersen: Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 314-316 og 319-320.
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch: Procesbevillinger (GadJura), 1998.
- Torben Jensen: Højesteret og retsplejen, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Bjarne Christensen: Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2000, side 337-338.
- Eva Smith: Civilproces – Grundlæggende regler og principper, 4. udgave (GadJura) 2000, side 240-243.
- Peter Germer: Statsforfatningsret, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2012, side 16-17.
- Michael Kistrup: Civilprocessen, 9. udgave (Karnov Group) 2025.
- Michael Kistrup, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindenchrone Petersen: Fogedsager, 6. udgave (Karnov Group) 2020.
- Christian Dahlager og Dorthe Kynde Nielsen: Civile retssager, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2025, side 40.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Grundloven med kommentarer (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 67 og 231.

- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Dansk Statsret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2024, side 115, 134, 160-161 og 275.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 6. udgave (Hans Retizels Forlag) 2024, side 38, 397, 400, 404 ff., 483, 499 ff., 502 ff., 528 ff. og 695.
- Hanne Kjærulff og Niels Fenger: Appeltilladelser, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2024.
- Lars Lindencrone Petersen og Erik Werlauff: Dansk retspleje, 9. udgave (Karnov Group) 2023.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 169-171, 219-220, 529-530, 791, 805-807 og 809.
- Nicolai Sivan Holst og Jørgen Jochimsen: Hovedforhandling i straffesager, 5. udgave (Karnov Group) 2025.
- Kommenteret Retsplejelov, 11. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2024, Bind I, side 59-86 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.
- Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørgaard: Konkursloven med kommentarer, 16. udgave (Karnov Group) 2024.
- Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: Straffeprocessen, 4. udgave (Karnov Group) 2023, side 37 ff., 188, 898.

8.1.2 Artikler

- Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets- skifterets- og tinglysningsafgørelser?
- Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.
- Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.
- Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.
- Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.
- Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.
- Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.
- Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.
- Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.
- Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: Procesbevillingsnævnets praksis.
- Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.

- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: Om kære til Højesteret i civile sager.
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, side 380: Den særlige Klageret i 60 år.
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.
- Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: At søge procesbevilling.
- Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: Hvem skal lempe retsafgiften?
- Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.
- Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: Udlændingelovens § 50 i praksis.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.
- Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.
- Jon Stokholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2011, side 17-18: Indtryk fra to år som formand i Procesbevillingsnævnet.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2013, side 23-41: Procesbevillingens betydning for strafferetten.
- Henrik Waaben i Advokaten 2014, nr. 9, side 22-24: Det principielle skal stå i flammeskrift.
- Per Magid i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2015, side 29-30: lagttagelser fra arbejdet som medlem af Procesbevillingsnævnet.
- Niels Fenger og Hanne Kjærulff i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 108: Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år.
- Niels Fenger i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 239: Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker.
- Michael Rekling i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2016, side 34-36.
- Henrik Waaben i U 2017B.72/2: Anmeldelse af Kjærulff og Fenger, Appeltilladelser.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandt og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2017 B, side 231: Varetægtsfængsling i praksis.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandt og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2019 B, side 80: Rejseforbehold i straffesager.
- Anne Buhl Bjelke i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2018, side 30-32: Procesbevillingsnævnet er mere end skildvagt for Højesteret.
- Søren Højgaard Mørup i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2018, side 33-35: Gode begrundelser i ansøgninger om appeltilladelse – nogle praktiske vink til ansøgere.
- Anne Almose Røpke i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2020, side 34-37: Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2021, side 31-35: Procesbevilling i straffesager.
- Nicholas Madsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2022 B, side 31: Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-forordning 261/2004, der afsluttes forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

- Lars Apostoli i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2022, side 39-42: Møderne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser.
- Julie Skat Rørdam i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2022, side 43-44: For more years, tak.
- Jørgen Steen Sørensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2024, side 42-45: Et privilegium at være medlem af Procesbevillingsnævnet.
- Nicholas Symes i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2024, side 46-48: I skyggen af Den sorte svane.
- Michael Jørgensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2024, side 49-50: Fly-sager – en beretning fra en sagsbehandler.

8.2 Litteratur om fri proces

8.2.1 Bøger

- Frederik Chr. Schydt: Fri proces, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1992, side 243-323.
- Michael Kistrup: Civilprocessen, 9. udgave (Karnov Group) 2025.
- Astrid Mavrogenis: Fri proces – Retshjælp, (Karnov Group Denmark A/S), 2012.
- Christian Dahlager og Dorthe Kynde Nielsen: Civile retssager, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2025, side 62.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 6. udgave (Hans Reitzels Forlag) 2024, side 552 ff.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 164-165, 512, 563-564, 759-760, 916-917, 1303.
- Kommenteret Retsplejelov, 11. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2024, Bind II, side 329-357 (kommentar til §§ 325-336).

8.2.2 Artikler

- Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: Nogle bemærkninger om fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.
- Lone Kern-Jespersen i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2011, side 19-20: Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces.
- Nikolaj Linneballe i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2017, side 32-33: Et indtryk fra mine snart 4 år i nævnets afdeling for fri proces.
- Asger Bagge-Jørgensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2018, side 36-38: Lidt om begrundelse, tillid og tryghed.
- Mads Krøger Pramming i Procesbevillingsnævnets årsberetning 2020, side 38-40: Lidt om den gode klage.

Bilag A

Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov og afslag på retshjælp efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

§ 23

Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. I sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet.

Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24

Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25

Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden (afdelingsformanden) kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat.

§ 26

Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27

Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

Bilag B

Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.284 af 14. november 2018, fastsættes:

Procesbevillingsnævnet

§ 1

Procesbevillingsnævnet består af 3 afdelinger. Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilgning (appeltilladelse), bortset fra appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jf. dog stk. 2 og §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af disse ansøgninger består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer. Ved behandling af klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 15-16.

Stk. 4. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2

Nævnets formand og afdelingsformænd drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3

Ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces eller retshjælp skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan anmode ansøgeren eller klageren om at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Stk. 3. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 4. En ansøgning eller klage, der er sendt med digital post, skal være modtaget i nævnets sekretariat inden udgangen af det døgn, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Dette gælder, også hvor fristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag.

Såfremt en ansøgning eller klage indgives med almindelig post, skal ansøgningen eller klagen dog være modtaget inden kontortids ophør kl. 15.00 på den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Udløber fristen på en lørdag, søndag eller helligdag, skal ansøgningen eller klagen indgivet med almindelig post være modtaget inden kl. 15.00 på den forudgående arbejdsdag. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces eller retshjælp kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4

Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. I sager vedrørende appeltilladelse underrettes modparten om ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretningen i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden. I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces og retshjælp sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12–14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5

Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstv, uanset om akterne vedrører en ansøgnings-sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6

Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne senest ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7

Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8

Formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet. Disse skriftlige retningslinjer fastsættes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed i de 3 respektive afdelinger, dog således at formanden og afdelingsformanden skal være en del af flertallet.

§ 9

I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser**§ 10**

I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12

I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af formanden med tilslutning fra mindst 2 andre medlemmer, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde i sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten træffes af en underafdeling bestående af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (formand for underafdelingen), en byretsdommer og en advokat. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser**§ 13**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Behandling af klager i nævnets afdeling for fri proces**§ 15**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 16

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 17

Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 18

Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 19

Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse, fri proces eller retshjælp.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces og retshjælp tillige underretning til Civilstyrelsen. Meddelelse om bevilling af fri proces i verserende retssager gives tillige til den ret, der behandler sagen.

§ 20

Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsichtsret fra den registrerede i medfør af databeskyttelsesforordningen behandles efter reglerne i forordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22.

Ændringer

§ 21

Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 22

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. april 2019.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet ophæves.

Bilag C

Oversigt over udvalgte bestemmelser (pr. 15. juni 2024) i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 16

Almindelige bestemmelser om procesmåden

§ 148 a

Borgerlige retssager, sager om forbud eller påbud i en borgerlig sag og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Enhver skriftlig meddelelse om sagen skal ske på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 3-7 og 12.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for retten.

Stk. 3. Sager i medfør af udlændingeloven anlægges og behandles ikke på domstolenes sagsportal. Betalingspåkrav og indsigelser mod betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, indleveres ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 10. Fremkommer der rettidigt indsigelser mod kravet, eller træffer fogedretten afgørelse om genoptagelse, jf. § 477 e, stk. 1 eller 5, og har fordringshaveren anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, jf. § 477 b, stk. 4, nr. 3, overgår sagen til behandling på domstolenes sagsportal. Sager om ejendomsdom efter forudgående offentlig indkaldelse og sager om mortifikation af værdipapirer, servitutter, brugsrettigheder og grundbyrder behandles ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 10.

Stk. 4. Retten kan beslutte at undtage en bruger fra at anvende domstolenes sagsportal, hvis der foreligger særlige forhold, som gør, at vedkommende må forventes ikke at kunne anvende sagsportalen. Retten kan endvidere beslutte at udelukke en bruger fra at anvende domstolenes sagsportal, hvis brugeren anvender sagsportalen til at fremsætte et stort antal ensartede anmodninger. Retten beslutter samtidig, hvordan en sag skal anlægges og behandles, eller hvordan meddelelser eller dokumenter skal gives.

Stk. 5. Retten kan beslutte, at en sag ikke skal anlægges og behandles, eller at en meddelelse eller et dokument ikke skal gives til retten ved anvendelse af domstolenes sagsportal, hvis navnlig hensynet til statens sikkerhed, personers liv eller helbred eller dokumenternes format eller omfang taler for det. Retten beslutter samtidig, hvordan sagen skal anlægges og behandles, eller hvordan meddelelser eller dokumenter skal gives.

Stk. 6. Vedkommende retspræsident kan i særlige situationer, herunder hvis brugerne ikke kan anvende domstolenes sagsportal på grund af lokale tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser, beslutte, at visse af eller alle rettens sager i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på sagsportalen. Retspræsidenten beslutter samtidig, hvordan de omhandlede sager skal behandles.

Stk. 7. Retten kan ved tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser, der gør, at en bruger ikke kan anvende sagsportalen, beslutte, hvordan en sag skal anlægges og behandles, eller hvordan en meddelelse eller et dokument skal gives til retten og sagens parter m.v.

Stk. 8. Rettens beslutninger efter stk. 4, 1. pkt., kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen i medfør af stk. 4, 1. pkt., er truffet.

Stk. 9. Beslutninger efter stk. 4, 2. og 3. pkt., og stk. 5-7 kan ikke indbringes for højere ret.

Stk. 10. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, anke og kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningsretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end dem, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles ved anvendelse af domstolens sagsportal.

Stk. 11. Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af domstolens sagsportal.

Stk. 12. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om, hvordan en sag skal anlægges eller hvordan en meddelelse eller et dokument skal gives til retten ved tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser på domstolens it-systemer, der gør, at domstolens sagsportal ikke kan anvendes.

Kapitel 23

Delafgørelser i civile sager

§ 253

Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådantilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Kapitel 36

Anke civile sager

§ 368

Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 50.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens

afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at indlevere et svarskrift til landsretten med anmodning om sagens behandling i Højesteret inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift. Landsretten sender inden 1 uge efter modtagelse af svarskriftet sagen til Højesteret.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrist udløb eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 371

Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372

Ankefristen er 4 uger. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning til den ret, hvis dom indankes. Den ret, hvis dom indankes, sender inden 1 uge efter modtagelse af anken sagens dokumenter til ankeinstansen. Anke skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, § 371 eller § 453, stk. 2, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om

tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37

Kære civile sager

§ 389

Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan afgørelsen herom kun indbringes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 2 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse eller under behandlingen af en sag om optagelse af bevis, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

§ 391

Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 50.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan bestemmelsen herom kun indbringes særskilt, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådant tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 4. Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 392

Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 3, 1. og 2. pkt., hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

Stk. 5. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse efter stk. 3 til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen.

§ 392 a

Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 2, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 394

Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger.

Stk. 2. Kære skal ske inden kærefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 148 a, stk. 4, § 389, § 389 a, stk. 1, § 391, § 392, § 392 a, stk. 2, eller § 453, stk. 3, jf. stk. 2, inden 2 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Hvis der er meddelt tilladelse efter § 392, stk. 3, jf. § 253, stk. 4, skal kære ske, inden 4 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Iværksættes kære senere, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 6 måneder efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 2 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandling af ansøgning om tilladelse til kære efter fristens udløb.

Kapitel 42

Anke og kære – familieretlige sager

§ 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Det samme gælder en dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelsen af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Kapitel 43 a

Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475

Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b

Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i

Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 4 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584

Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a

Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 50.000 kr., kan særskilt kæres. Det samme gælder afgørelser, hvorved det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

§ 586

Kære skal ske inden 4 uger efter, at forretningen er foretaget, eller, hvis forretningen ikke foretages, inden 4 uger efter den afgørelse, som kæres.

Stk. 2. Er der meddelt tilladelse efter § 584, stk. 2 og 3, § 584 a, stk. 2-4, eller § 585, skal kære ske inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 3. Såfremt kæren går ud på ophævelse af auktion over et luftfartøj, der er registreret i en fremmed stat, som har tiltrådt Genèvekonventionen af 19. januar 1948, er fristen dog 6 måneder efter salgsdagen, dersom den kærende som grund for ophævelsen påberåber sig, at reglerne i § 544, stk. 2, ikke har været overholdt.

Stk. 4. Iværksættes kære efter fristens udløb, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 1 år, i auktionssager dog indtil 6 måneder, efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse.

Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Kapitel 82

Anke til landsretten – straffesager

§ 902

Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentlig-retlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse i medfør af færdselsloven for lov-overtrædelsen, medmindre anken er til fordel for tiltalte.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte er idømt andre offentligretlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse i medfør af færdselsloven, eller når tiltalte uden anvendelse af § 897, stk. 1, er idømt en samlet bøde på over 20.000 kr. eller konfiskation for mere end 20.000 kr.

Stk. 3. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret, medmindre anklagemyndigheden anker til fordel for tiltalte.

§ 903

Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1 og 2, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 3.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

§ 904

Ankefristen er 14 dage og regnes fra dommens afsigelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis dommen skal forkyndes efter § 219 a, stk. 5, regnes tiltaltes ankefrist fra forkyndelsen.

Stk. 3. Hvis sagen er afgjort efter § 897 og tiltalte ikke var til stede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes tiltaltes ankefrist fra den dag, hvor retten har sendt en udskrift af dommen til tiltalte.

Kapitel 83

Anke til Højesteret – straffesager

§ 932

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3, og § 904, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, hvis sagen er behandlet efter §§ 930 a eller 930 b. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis

meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

§ 933

Ved iværksættelse af anken til Højesteret finder § 903, stk. 4, § 905, stk. 1 og 3, § 906, § 907, stk. 2-4, § 910, stk. 1 og 2, og § 913 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Anke kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Sager om opløsning af politiske foreninger kan altid indbringes for Højesteret.

Kapitel 85

Kære til højere ret – straffesager

§ 968

Kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, som ikke, eller ikke for tiden, kan ankes i medfør af §§ 901-905, kan kæres til landsretten af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, medmindre andet er bestemt i loven.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, kan med de i stk. 1 angivne indskrænkninger kære kendelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud. Kendelser om dørlukning kan dog kun kæres, hvis den kærende har været til stede eller været repræsenteret ved en person som nævnt i 1. pkt. fra samme massemedie i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet.

Stk. 3. Bestemmelser i domme om salær til forsvarere kan indbringes særskilt for landsretten ved kære, jf. dog stk. 4. I øvrigt kan domme kun kæres i de tilfælde, der er nævnt i § 1013.

Stk. 4. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor. § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

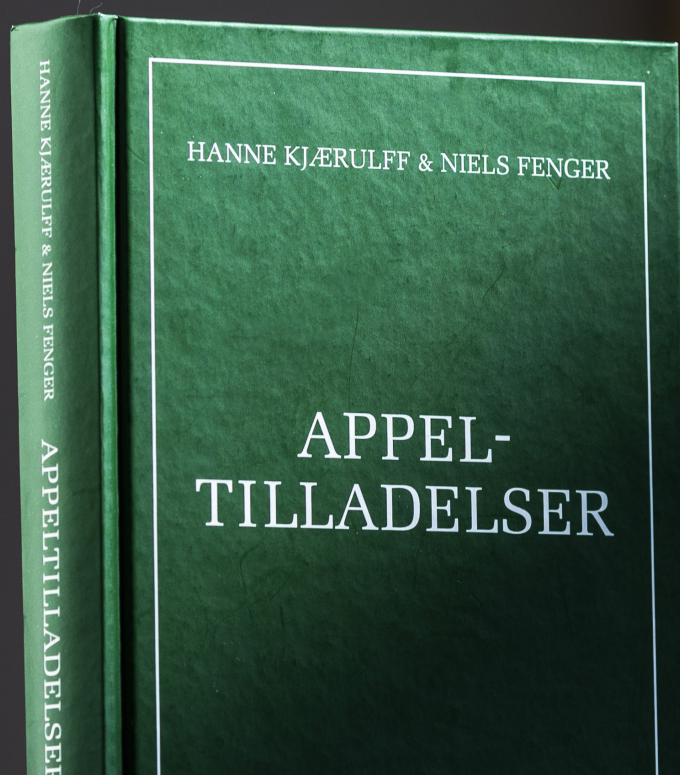
Stk. 5. Kendelser og andre beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan dog, medmindre andet er bestemt i loven, kun kæres, hvis kendelsen eller beslutningen

- 1) angår sagens berømmelse,
- 2) går ud på, at sagen udsættes, afvises eller hæves,
- 3) angår fængsling, beslaglæggelse, ransagning el. lign.,
- 4) angår dørlukning, referat- eller navneforbud, billed- eller lydoptagelse eller tegning,
- 5) pålægger straf eller omkostninger eller
- 6) er rettet mod nogen, som ikke er part i sagen.

§ 968 a

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis

ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, og § 741, stk. 3, kan dog kun kæres med tilladelse efter stk. 1.

§ 973

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Bilag D

Oversigt over udvalgte bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325

Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne. 1658

§ 326

De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrullet tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
- 2) i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
- 3) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 4) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

- 1) Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.
- 2) Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.
- 3) Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejerens, arbejdstagerens og skadelidtes for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelser, medmindre en ærekrænkelser af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives i sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330

Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at ansøgning om fri proces skal indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening).

§ 331

Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
 - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
 - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
 - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter § 24 i lov om retsafgifter.
- 2) Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.
- 3) Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332

Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeles retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333

For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Der tilkommer ikke en advokat, der er antaget ved en byret eller ved en

byret og den pågældende landsret, godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for byretskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning. Har den beskikkede advokat haft en samtale med forurettede i medfør af § 741 c, stk. 4, 3. pkt., fastsættes et samlet salær og godtgørelse i umiddelbar forlængelse af samtalens afholdelse.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

§ 334 a

Der tilkommer den advokat, som forud for eventuel anmeldelse til politiet vejleder forurettede i de sager, der er nævnt i § 741 a, stk. 4, et salær og eventuel godtgørelse.

Stk. 2. Salær og eventuel godtgørelse fastsættes af retten i den kreds, hvor forbrydelsen er begået. Hvis der er fastsat takster efter § 334, stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og eventuel godtgørelse sker ved særskilt beslutning, når retten har modtaget oplysninger om samtalens varighed og indhold. § 334, stk. 5 og 6, finder tilsvarende anvendelse. Hvis advokaten efterfølgende beskikkes som advokat for den forurettede, fastsættes et samlet salær og eventuel godtgørelse ved

særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning, jf. § 334, stk. 4.

§ 335

Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

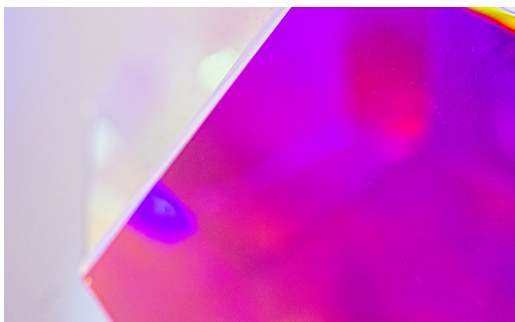
§ 336

Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Bilag E

Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016

§ 1

Retshjælp kan ydes til indgivelse og førelse af klagesager mod Danmark for internationale klageorganer, som i henhold til konventioner om beskyttelse af menneskerettigheder, som Danmark har tiltrådt, skal behandle klager fra en person over en krænkelse af vedkommendes rettigheder efter konventionen.

§ 2

Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.

Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan.

§ 3

Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor og de i § 2, stk. 1, anførte betingelser er opfyldt, yde retshjælp til juridiske personer.

§ 4

Retshjælpen omfatter godtgørelse fra statskassen af

1) rimelige udgifter til advokat og

2) øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige for førelse af sagen.

Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan udgifter til andre procesfuldmægtige end advokater godtgøres.

Stk. 3. Retshjælp kan begrænses til visse udgiftsposter. Der kan endvidere fastsættes en beløbsgrænse for godtgørelsen fra statskassen.

Stk. 4. Retshjælp kan tilbagekaldes, når klager ikke længere har rimelig grund til at føre klagesagen. Når retshjælpen tilbagekaldes, ophører virkningerne af retshjælpen.

Stk. 5. I det omfang det internationale klageorgans behandling af en klagesag fortsætter trods klagers død, kan virkningerne af retshjælpen opretholdes.

§ 4 a

Meddeles der afslag på retshjælp efter denne lov, kan afslaget påklages til Procesbevilningsnævnet, inden 4 uger efter at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 5

Loven træder i kraft den 1. april 2000.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på klager, der indgives til et internationalt klageorgan efter lovens ikrafttræden. Loven finder endvidere anvendelse på klager, der er indgivet før lovens ikrafttræden, men hvor det internationale klageorgan anmoder om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag F

Bekendtgørelse nr. 1.521 af 8. december 2023 om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022, fastsættes:

§ 1

Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2.

Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3.

Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 371.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 471.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4.

Beløbene i stk. 3 forhøjes med 64.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3

Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4

Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2022. Indgives ansøgningen i december 2024 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2023. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2.

Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3.

Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4.

Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5

Ansøgninger om fri proces omfattet af Civilstyrelsens kompetence til at meddele fri proces efter lov om rettens pleje skal indgives til Civilstyrelsen ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af Civilstyrelsen, jf. dog §§ 6-7.

Stk. 2.

En digital ansøgning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren.

§ 6

Civilstyrelsen kan på baggrund af en anmodning fra en ansøger eller på Civilstyrelsens foranledning træffe afgørelse om dispensation fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening efter § 5, stk. 1.

Stk. 2.

Dispensation efter stk. 1 meddeles i tilfælde, hvor Civilstyrelsen efter en konkret vurdering finder, at der foreligger særlige forhold, f.eks. et fysisk eller psykisk handicap eller manglende it-kompetencer, der gør, at ansøgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, jf. § 5, stk. 1.

§ 7

Civilstyrelsen kan undlade at afvise en ansøgning om fri proces, jf. § 5, stk. 1, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, og som ikke er undtaget herfra efter § 6, stk. 1, hvis det efter sagens karakter, beskaffenhed eller omfang af materialet i ansøgningen, er hensigtsmæssigt at modtage ansøgningen på anden måde end digitalt.

§ 8

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2024.

Stk. 2.

Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2024 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3.

Bekendtgørelse nr. 1479 af 30. november 2022 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2024.

Bilag G

Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed

Her er en kronologisk oversigt over reformer og større lovændringer af betydning for nævnets virksomhed.

Etablering af Procesbevillingsnævnet pr. 1. januar 1996

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager bliver forberedt i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger.

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 som nævnt forestået behandlingen af ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet blev oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) blev der gennemført de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Fri procesreformen og etablering af Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces pr. 1. januar 2007 mv.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 som nævnt tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Der blev med virkning fra 1. april 2016 gennemført en ændring af lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016. Ændringen indebærer bl.a., at der blev indført en klageadgang til nævnets afdeling for fri proces i disse sager.

Instans- og nævningereformen i 2007-2008

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for ap-peltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førsteinstans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers krævedes nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appel-adgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Pro-cesbevillingsnævnets tilladelse.

Reform om behandling af civile sager i 2014

Der blev i 2014 indført en række nye regler om appelbegrænsning i civile sager i kraft. Med virkning fra 1. februar 2014 blev der således indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejelo-ven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 blev der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af rets-plejeloven og forskellige andre love. Ved lovændringerne blev der indført nye regler om civile sagers behandling, som blandt andet betød ændring af appelgrænsen og andre nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

Der blev desuden ved flere senere lovændringer indføjet enkelte nye regler om appel-begrænsning – ved appel af rettens afgørelse om anvendelse af domstolens sagspor-tal, jf. bl.a. lov nr. 1867 af 29. december 2015 – samt diverse konsekvensrettelser i be-stemmelser knyttet til reglerne om appektilladelse.

Familieretsreformen og etablering af nævnets afdeling for appektilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser pr. 1. april 2019

Med virkning fra 1. april 2019 blev der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for appektilladelser til landsretten vedrørende familierettens af-gørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byrets-dommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om appektilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne ordning var et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn blev der samtidig indført en ny appelbegrænsningsre-gel i retsplejelovens § 453.

Efter § 453 krævede anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapi-tel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gjaldt de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant om-fang.

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr.

lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a således etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for appeltilladelser også kan afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 desuden ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om appeltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden blev desuden samtidig ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordenen regulerede i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen skete en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medførte, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager blev begrænset med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover skete der enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Den færøske retsplejereform pr. 1. januar 2021

Folketinget vedtog i juni 2020 med virkning fra 1. januar 2021 en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet blev fastsat regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov, jf. lov nr. 964 af 26. juni 2020.

Der blev desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om appeltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Der blev endvidere indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har Rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

Reform af behandling af civile sager og straffesager pr. 15. juni 2024

Med virkning fra 15. juni 2024 blev der indført nye regler om civile sagers og straffesagers behandling, jf. lov nr. 661 af 11. juni 2024 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v., færdselsloven og forskellige andre love vedrørende gennemførelse af flerårtafte for domstolene 2024-27 m.v.

Der blev ved disse lovændringer bl.a. indført yderligere regler om appelbegrænsning i civile sager og straffesager vedrørende appel fra byretten til landsretten. De væsentligste ændringer i appeladgangen fra byret til landsret i civile sager var, at beløbsgrænsen i civile sager blev hævet fra 20.000 kr. til 50.000 kr., at ankebegrænsningsreglen i § 453, stk. 1, om anke af familierettens domme med et nyt 2. pkt. blev udvidet til at omfatte domme, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær, at kærebe-grænsningsreglen i § 389 a om kære byrettens kendelser og beslutninger blev udvidet til også at omfatte afgørelser under behandlingen af en sag om optagelse af bevis, og at adgangen til at kære byrettens afgørelser vedrørende straffuldbyrdelse fremover kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 120, stk. 1.

De væsentligste ændringer i appeladgangen fra byret til landsret i straffesager var, at beløbsgrænsen i straffesager i § 902, stk. 2, blev hævet fra 6.000 kr. til 20.000 kr., at dagbødegrænsen blev afskaffet, og at ankebegrænsningsreglen i § 902, stk. 1 og 2, blev udvidet til også at omfatte bødedomme med førerretsfrakendelse, kørselsforbud eller retten til at føre lille knallert, at kravet om anketilladelse for anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte ved anke af byrettens afgørelser efter §§ 899 og 900 blev afskaffet, at byrettens fastsættelse af salær på højst 50.000 kr. fremover alene kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. en ny bestemmelse i § 968, stk. 4, ligesom det fremover krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens afgørelser vedrørende generhvervelse af førerretten inden frakendelsestidens udløb, jf. en ny be-stemmelse i færdselslovens § 132 d.

Ved disse ændringer af appelbegrænsningsreglerne i civile sager og straffesager fik Procesbevillingsnævnet således yderligere en betydelig opgave i forhold til en væsentligt forøget mængde af appelansøgninger.

Diverse lovændringer

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 blev der med virkning fra den 1. juli 2010 indført hjem-mel til at meddele begrænset 3. instansbevilling til Højesteret i både civile sager og straffesager.

Beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten af byrettens dom i en straffesag blev ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018 ændret i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr. Dette angik alene de såkaldte sumbøder, og bestemmelsen i § 902, stk. 2, nr. 1, var derfor uændret på 20 dagbøder.

Folketinget vedtog en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som ud-møntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der var tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skulle sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse blev der etab-leret Ungdomskriminalitetsnævnet, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra kommunen. Nævnet havde til opgave at behandle sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, og hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager blev indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, ville appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor.

I lov nr. 425 af 16. marts 2021 om retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021, er der i § 47, stk. 4 og 5, fastsat bestemmelser om, at afgørelser om retsafgift efter § 47, stk. 2, kun kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved en lovændring i lov nr. 1.169 af 6. august 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love mv., blev retsplejelovens § 902, stk. 1, ændret, således at anklagemyndigheden fik adgang til – uden Procesbevillingsnævnets tilladelse – at anke sager, hvor en tiltalt var dømt med urette. Bestemmelsen gav anklagemyndigheden adgang til at anke sager, hvor der ikke frit kan ankes, jf. § 902, stk. 1, hvis anken er til fordel for tiltalte

I lov nr. 697 af 42. maj 2022 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om skifte af dødsboer er der blandt andet indført nogle ændringer af dødsboskifteloven i forbindelse med udrulningen af it-projektet "Skifteportalen" for så vidt angår sager om dødsboskifte. Efter bestemmelsen i dødsboskiftelovens § 105, stk. 3, kan afslag på anmodning om fritagelse for anvendelse af domstolenes skifteportal ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret.

Ved lov nr. 721 af 13. juni 2023 (barnets lov), der trådte i kraft den 1. januar 2024, blev reglerne om støtte og hjælp til børn og unge med behov for særlig støtte samlet under en lov. Herved blev de hidtil gældende bestemmelser om tvangsanbringelse mv. flyttet til barnets lov. Procesbevillingsnævnet kan nu i medfør af barnets lovs § 149 (tidligere servicelovens § 171) tillade anke af byrettens afgørelser, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Med virkning fra 1. januar 2024 blev der ved lov nr. 1784 af 28. december 2023 vedtaget en ny lovbestemmelse i databeskyttelseslovens § 22, stk. 7, hvorefter at Procesbevillingsnævnets behandling af personoplysninger i forbindelse med sager om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret (retsplejelovens § 22, stk. 1), undtages fra databeskyttelsesforordningens artikel 13-15. Dette betød, at sagerne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser fra 1. januar 2024 ikke længere var omfattet af databeskyttelsesforordningens regler om oplysningspligt og indsigtret. Procesbevillingsnævnets sager i afdelingen for fri proces var som hidtil omfattet af dataforordningens artikel 13-15.

Folketinget vedtog den 4. juni 2024 lov om ændring af retsplejelov for Grønland (henvi-
sning af civile retssager til Grønlands Landsret), jf. lov nr. 662 af 11. juni 2024. Ved lovændringen var bl.a. en regel om henvisning af en civil retssag til Grønlands Landsret til behandling i 1. instans efter anmodning fra en part, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt. Desuden blev fristen på tidligere 8 uger for at ansøge om tilladelse til at anke til Højesteret som 3. instans i en civil retssag ændret til en frist på 4 uger. Lovændringen trådte i kraft 1. juli 2024.

Bilag H

Hjemmelsoversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Civile sager – appel til landsretten

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Byrettens del-domme	Særlige grunde	4 uger
	§ 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	Byrettens domme – værdigrænse på 50.000 kr.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	Barnets lov § 149	Byrettens domme – tvangsanbringelse mv.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	Færøske retsplejelov § 402	Retten på Færøernes domme – værdigrænse på 20.000 kr.	...	...
Kære	§ 148 a, stk. 8	Dispensation fra sagsportalen	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Byrettens delafgørelser	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 2	Sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 3	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389 a	Kendelser og beslutninger under hovedforhandlingen mv.	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 391, stk. 2	Bestemmelser i domme om sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger

	§ 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	Sø- og Handelsret- tens delafgørelser	Særlige grunde	2 uger
	§ 392 a, stk. 2	Sø- og Handelsret- tens kendelser og beslutninger	Principiel	2 uger
	§ 584, stk. 2	Fogedrettens afgø- relser om udlæg for krav på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	4 uger
	§ 584 a, stk. 2	Fogedrettens afgø- relser om sagsom- kostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 584 a, stk. 3	Fogedrettens afgø- relser om salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	Dødsboskifteloven § 105, stk. 3	Skifterettens afgø- relse om dispensa- tion fra skifteporta- len	Spørgsmål af væsentlig be- tydning for sa- gens forløb el- ler afgørende betydning for ansøger, og an- ledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmel- ser om appelbe- grænsninger vedrø- rende Retten på Færøernes afgørel- ser, herunder vær- digrænse på 20.000 kr.	...	...
	Retsafgiftsloven § 47, stk. 4	Byrettens, Tinglys- ningsrettens eller Sø- og Handelsret- tens afgørelser om retsafgift	Principiel eller særlige grunde	2 uger
	Selskabsloven § 229 a, stk. 8	Skifterettens afgø- relse om dispensa- tion fra skifteporta- len (tvangsopløs- ningssager)	Spørgsmål af væsentlig be- tydning for sa- gens forløb el- ler afgørende betydning for ansøger, og an- ledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	Straffuldbyrdsloven § 120, stk. 1	Byrettens kendelser efter straffuldbyrds- loven	Særlige grunde	2 uger

Civile sager – appel til Højesteret

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøg- ningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Deldomme afsagt af landsretten som 1. instans	Særlige grunde	4 uger
	§ 253, stk. 4, jf. § 371	Deldomme afsagt af landsretten som 2. instans	Særlige grunde og principiel	4 uger
	§ 368, stk. 8	Særskilt anke af sagsomkostninger i dom afsagt af landsretten eller Sø- og Handelsretten	Principiel	4 uger
	§ 371	Landsrettens domme som 2. instans	Principiel	4 uger
	§ 475, stk. 3, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans – prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse	Principiel	4 uger
	§ 475 i, stk. 3, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans – prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke	Principiel	4 uger
	Dødsboskifteloven § 105, stk. 1, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans i dødsboskiftesager	Principiel	4 uger
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser	...	...
	Grønlandske retsplejelov	Diverse bestemmelser	...	...
	Konkursloven § 254, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans i konkursretlige sager	Principiel	4 uger
Kære	§ 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 3	Delafgørelser truffet af landsretten som 2. instans	Særlige grunde og principiel	2 uger
	§ 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	Landsrettens afgørelser om admittering	Principiel	2 uger
	§ 391, stk. 3	Afvisningsdomme	Principiel	2 uger
	§ 391, stk. 4	Afvisningsdomme efter § 368 a	Særlige grunde	2 uger

	§ 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Delafgørelser truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans	Særlige grunde	2 uger
	§ 392, stk. 3, 1. og 2. pkt.	Landsrettens kendelser og beslutninger	Principiel	2 uger
	§ 585	Landsrettens kendelser og beslutninger i fogedsager	Principiel	4 uger
	§ 586, stk. 4, 5. pkt. jf. § 392, stk. 3-5	Landsrettens afgørelser om admittering i fogedsager	Principiel	2 uger
	Dødsboskifteloven § 105, stk. 1, jf. § 392, stk. 3	Landsrettens kendelser og beslutninger i dødsboskiftesager	Principiel	2 uger
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser	...	...
	Grønlandske retsplejelov	Diverse bestemmelser	...	...
	Konkursloven § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3	Konkursretlige sager	Principiel	2 uger
	Retsafgiftsloven § 47, stk. 5	Landsrettens afgørelser om retsafgift	Principiel	2 uger
	Straffuldbyrdsloven § 121, stk. 1,	Landsrettens kendelser som 2. instans efter straffuldbyrdsloven	Principiel	2 uger

Straffesager – appel til landsretten

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøg- ningsfrist
Anke	§ 903, jf. § 902	Bøde eller konfiska- tion på højst 20.000 kr. mv. for tiltaltes anke / bøderamme eller konfiskation mv. for anklagemyn- dighedens anke	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov § 953	Højst 20 dagbøder eller sumbøder på højst 6.000 kr. mv.	Principiel eller særlige grunde	14 dage
Kære	§ 968, stk. 4	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	14 dage
	Færdseleloven § 132 d	Generhvervelse af føreret	Særlige grunde	14 dage

Straffesager – appel til Højesteret

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøg- ningsfrist
Anke	§ 932	Landsrettens domme	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov § 984	Landsrettens domme	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Grønlandske retsplejelov § 564	Grønlands Lands- rets domme	Principiel eller særlige grunde	4 uger
Kære	§ 968 a, stk. 1-2	Kendelser og beslut- ninger i ankesager	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	§ 973	Landsrettens afgø- relser i kæresager	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	§ 968 a, stk. 4, 2. pkt.	Landsrettens beslut- ninger om salær	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmel- ser	...	...
	Grønlandske retsplejelov § 577	Grønlands Lands- rets kendelser og beslutninger	Principiel eller særlige grunde	4 uger

Bilag I

Hjemmelsoversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøg- ningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Familierettens del-domme	Særlige grunde	4 uger
	§ 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	Værdigrænse på 50.000 kr.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	§ 453, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt.	Familierettens dom efter forudgående afgørelse i Familie-retshuset	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	§ 453, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	Familierettens dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om sam-vær	Principiel eller særlige grunde	4 uger
Kære	§ 148 a, stk. 8	Dispensation fra sagsportalen	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Familierettens del-afgørelser	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 2	Sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 3	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389 a	Kendelser og beslutninger under hovedforhandlingen mv.	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger

	§ 391, stk. 2	Bestemmelser i familierettens domme om sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 453, stk. 3, jf. stk. 1 og 2	Familierettens kendelser efter forudgående afgørelse i Familieretshuset	Principiel eller særlige grunde	2 uger

Procesbevillingsnævnet
Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Telefon 70 10 33 22
www.procesbevillingsnævnet.dk